

ΣΧΟΛΗ ΕΠΙΣΤΗΜΩΝ ΑΓΩΓΗΣ

ΠΑΙΔΑΓΩΓΙΚΟ ΤΜΗΜΑ ΔΗΜΟΤΙΚΗΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ

**Πρόγραμμα Μεταπτυχιακών Σπουδών
«Επιστήμες της Αγωγής - Εξ Αποστάσεως Εκπαίδευση με την χρήση των ΤΠΕ
(e-Learning)».**

ΔΙΠΛΩΜΑΤΙΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ

**ΣΧΕΔΙΑΣΜΟΣ, ΥΛΟΠΟΙΗΣΗ & ΑΠΟΤΙΜΗΣΗ
ΔΙΑΔΡΑΣΤΙΚΟΥ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΟΥ ΥΛΙΚΟΥ
ΣΥΜΦΩΝΑ ΜΕ ΤΙΣ ΑΡΧΕΣ ΚΑΙ ΤΗ
ΜΕΘΟΔΟΛΟΓΙΑ ΤΗΣ ΕΞΑΕ ΓΙΑ ΤΗ
ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΑ ΤΗΣ ΤΟΠΙΚΗΣ ΙΣΤΟΡΙΑΣ ΣΤΟ
ΔΗΜΟΤΙΚΟ ΣΧΟΛΕΙΟ ΜΕ ΘΕΜΑ: «ΤΟ
ΟΛΟΚΑΥΤΩΜΑ ΤΗΣ ΜΟΝΗΣ ΑΡΚΑΔΙΟΥ»**

ΤΣΙΡΙΠΙΔΗΣ ΙΩΑΝΝΗΣ

Επιβλέπων καθηγητής: ΑΝΑΣΤΑΣΙΑΔΗΣ ΠΑΝΑΓΙΩΤΗΣ

Ρέθυμνο, Φεβρουάριος 2022

«Τσιριπίδης Ιωάννης», «Σχεδιασμός, υλοποίηση και αποτίμηση διαδραστικού εκπαιδευτικού υλικού σύμφωνα με τις αρχές και τη μεθοδολογία της ΕξΑΕ για τη διδασκαλία της τοπικής ιστορίας στο Δημοτικό σχολείο με θέμα: Το ολοκάτωμα της Μονής Αρκαδίου»

**Πρόγραμμα Μεταπτυχιακών Σπουδών
«Επιστήμες της Αγωγής - Εξ Αποστάσεως Εκπαίδευση με
την χρήση των ΤΠΕ(e-Learning)».
[Αριθμ. ΦΕΚ 635 τ.Β΄/9.3.2016]**

Ακαδημαϊκός Υπεύθυνος Π.Μ.Σ.:

Καθηγητής Αναστασιάδης Παναγιώτης

Πανεπιστήμιο Κρήτης – Παιδαγωγικό Τμήμα Δ.Ε

ΔΙΠΛΩΜΑΤΙΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ

ΤΣΙΡΙΠΙΔΗΣ ΙΩΑΝΝΗΣ

Υπεύθυνη Δήλωση Συγγραφέα:

Δηλώνω ρητά ότι, σύμφωνα με το άρθρο 8 του Ν. 1599/1986 και τα άρθρα 2,4,6 παρ. 3 του Ν. 1256/1982, η παρούσα εργασία αποτελεί αποκλειστικά προϊόν προσωπικής εργασίας και δεν προσβάλλει κάθε μορφής πνευματικά δικαιώματα τρίτων και δεν είναι προϊόν μερικής ή ολικής αντιγραφής, οι πηγές δε που χρησιμοποιήθηκαν περιορίζονται στις βιβλιογραφικές αναφορές και μόνον.

© Πανεπιστήμιο Κρήτης, ΠΤΔΕ, ΕΔΙΒΕΑ, 2022

Το Π.Τ.Δ.Ε του Πανεπιστημίου Κρήτης και ειδικότερα το Ε.ΔΙ.Β.Ε.Α, διατηρεί το δικαίωμα της χρήσης και αναπαραγωγής της παρούσας εργασίας για διδακτικούς και ερευνητικούς σκοπούς.

«Τσιριπίδης Ιωάννης», «Σχεδιασμός, υλοποίηση και αποτίμηση διαδραστικού εκπαιδευτικού υλικού σύμφωνα με τις αρχές και τη μεθοδολογία της ΕξΑΕ για τη διδασκαλία της τοπικής ιστορίας στο Δημοτικό σχολείο με θέμα: Το ολοκαύτωμα της Μονής Αρκαδίου»

ΣΧΟΛΗ ΕΠΙΣΤΗΜΩΝ ΑΓΩΓΗΣ

ΠΑΙΔΑΓΩΓΙΚΟ ΤΜΗΜΑ ΔΗΜΟΤΙΚΗΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ

Σχεδιασμός, υλοποίηση και αποτίμηση διαδραστικού εκπαιδευτικού υλικού σύμφωνα με τις αρχές και τη μεθοδολογία της ΕξΑΕ για τη διδασκαλία της τοπικής ιστορίας στο Δημοτικό σχολείο με θέμα: «Το ολοκαύτωμα της Μονής Αρκαδίου».

Τσιριπίδης Ιωάννης

Επιτροπή Επίβλεψης Διπλωματικής Εργασίας

Επιβλέπων Καθηγητής:

Αναστασιάδης Παναγιώτης

Καθηγητής Πανεπιστημίου Κρήτης

Συν-Επιβλέπων Καθηγητής:

Παπαβασιλείου Ευάγγελος

Επ. Καθηγητής Πανεπιστημίου Κρήτης

Συν-Επιβλέπων Καθηγητής:

Χαλκιαδάκης Εμμανουήλ

Μέλος ΕΔΙΠ Π.Τ.Δ.Ε. Κρήτης

«Τσιριπίδης Ιωάννης», «Σχεδιασμός, υλοποίηση και αποτίμηση διαδραστικού εκπαιδευτικού υλικού σύμφωνα με τις αρχές και τη μεθοδολογία της ΕξΑΕ για τη διδασκαλία της τοπικής ιστορίας στο Δημοτικό σχολείο με θέμα: Το ολοκαύτωμα της Μονής Αρκαδίου»

«Στους γονείς μου, Στάθη και Σοφία»

«Ολοκληρώνοντας αυτό το όμορφο ταξίδι στο Π.Μ.Σ. «Επιστήμες της Αγωγής - Εξ Αποστάσεως Εκπαίδευση με τη χρήση των ΤΠΕ (e-Learning)» θεωρώ χρέος μου να ευχαριστήσω τον ακαδημαϊκό υπεύθυνο του προγράμματος και επιβλέπων της διπλωματικής μου εργασίας, καθηγητή κ. Αναστασιάδη Παναγιώτη για την πολύτιμη εμπειρία γνώσης και δημιουργικότητας που μας προσέφερε. Επίσης, θα ήθελα να ευχαριστήσω θερμά τον διδάκτορα κ. Κωτσίδα Κωνσταντίνο για την υποστήριξη και την άμεση ανταπόκρισή του σε όλη τη διάρκεια της εκπόνησης της διπλωματικής μου εργασίας, όπως και τον υποψήφιο διδάκτορα κ. Στρατικόπουλο Κωνσταντίνο για τις πολύτιμες συμβουλές και παρεμβάσεις του σχετικά με τη μεθοδολογία της έρευνας. Ακόμα, θα ήθελα να ευχαριστήσω τα υπόλοιπα μέλη της ομάδας μου στο Π.Μ.Σ. Γιώργο Παπατριανταφύλλου, Ζαχαρία Αγγουράκη και Ειρήνη Μυλωνάκη για τη βοήθεια, τη συνεργασία και πάνω απ' όλα για τις όμορφες στιγμές που περάσαμε κατά τη διάρκεια των μαθημάτων. Τέλος, χρωστάω ένα μεγάλο ευχαριστώ στους γονείς μου, Στάθη και Σοφία, που στηρίζουν πάντα και ενθαρρύνουν κάθε μου προσπάθεια...»

«Τσιριπίδης Ιωάννης», «Σχεδιασμός, υλοποίηση και αποτίμηση διαδραστικού εκπαιδευτικού υλικού σύμφωνα με τις αρχές και τη μεθοδολογία της ΕξΑΕ για τη διδασκαλία της τοπικής ιστορίας στο Δημοτικό σχολείο με θέμα: Το ολοκαύτωμα της Μονής Αρκαδίου»

Πίνακας περιεχομένων

ΠΕΡΙΛΗΨΗ	8
ABSTRACT	9
ΚΑΤΑΛΟΓΟΣ ΣΧΗΜΑΤΩΝ – ΕΙΚΟΝΩΝ – ΔΙΑΓΡΑΜΜΑΤΩΝ	10
ΚΑΤΑΛΟΓΟΣ ΠΙΝΑΚΩΝ	12
ΣΥΝΤΟΜΟΓΡΑΦΙΕΣ & ΑΚΡΩΝΥΜΙΑ	15
ΕΙΣΑΓΩΓΗ	16
1.1 ΠΡΟΒΛΗΜΑΤΙΚΗ ΤΗΣ ΕΡΓΑΣΙΑΣ	16
1.2 ΣΚΟΠΟΣ – ΣΤΟΧΟΙ - ΕΡΕΥΝΗΤΙΚΑ ΕΡΩΤΗΜΑΤΑ	17
1.3 ΣΥΝΕΙΣΦΟΡΑ ΤΗΣ ΕΡΓΑΣΙΑΣ.....	18
1.194 ΔΟΜΗ ΤΗΣ ΕΡΓΑΣΙΑΣ	19
ΜΕΡΟΣ Α: ΘΕΩΡΗΤΙΚΟ ΠΛΑΙΣΙΟ	21
1. ΕΞ ΑΠΟΣΤΑΣΕΩΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ (ΕΞΑΕ)	21
1.1 ΕΙΣΑΓΩΓΗ	21
1.2 ΕΝΝΟΙΟΛΟΓΙΚΗ ΟΡΙΟΘΕΤΗΣΗ	21
1.3 ΣΥΝΤΟΜΗ ΙΣΤΟΡΙΚΗ ΑΝΑΔΡΟΜΗ ΤΗΣ ΕΞΑΕ	23
1.4 ΟΙ ΘΕΩΡΗΤΙΚΕΣ ΠΡΟΣΕΓΓΙΣΕΙΣ ΤΗΣ ΕΞΑΕ	25
1.4.1 Η θεωρία της ανεξαρτησίας και αυτονομίας.....	26
1.4.2 Η θεωρία της βιομηχανοποίησης της διδασκαλίας.....	26
1.4.3 Η θεωρία της αλληλεπίδρασης και επικοινωνίας.....	27
1.5 ΣΧΟΛΙΚΗ ΕΞΑΕ	28
1.5.1 Η Ανεστραμμένη τάξη	31
1.5.2 Διαδραστική τηλεδιάσκεψη.....	32
1.5.3 Τα περιβάλλοντα μάθησης.....	33
1.6 Η ΣΧΟΛΙΚΗ ΕΞΑΕ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ.....	35
1.7 ΣΥΝΟΨΗ	36
2. ΤΟ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΟ ΥΛΙΚΟ ΣΤΗΝ ΕΞΑΕ	37
2.1 ΕΙΣΑΓΩΓΗ.....	37
2.2 Ο ΡΟΛΟΣ ΤΟΥ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΟΥ ΥΛΙΚΟΥ	38
2.3 ΤΟ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΟ ΥΛΙΚΟ ΣΤΗΝ ΕΞΑΕ ΜΕ ΧΡΗΣΗ ΤΠΕ	39
2.3.1 Η Συνδυαστική Ηλεκτρονική μάθηση (ΣΗΜ) (Μεικτή μάθηση – Blending learning).....	40
2.3.2 Πλατφόρμες και εργαλεία ηλεκτρονικής μάθησης.....	42
2.4 ΟΙ ΑΡΧΕΣ ΣΧΕΔΙΑΣΜΟΥ ΤΟΥ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΟΥ ΥΛΙΚΟΥ	43
2.4.1 Τα χαρακτηριστικά του Ε.Υ. κατά τους Holmberg και Mayer	43
2.4.2 Η Δομή του Ε.Υ. κατά τους West – Λιοναράκη.....	45
2.4.3 Οι αρχές σχεδιασμού Ε.Υ. κατά τους Σπανακά – Λιοναράκη.....	47
2.5 ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΟΥ ΥΛΙΚΟΥ	49
2.6 ΣΥΝΟΨΗ	50

«Τσιριπίδης Ιωάννης», «Σχεδιασμός, υλοποίηση και αποτίμηση διαδραστικού εκπαιδευτικού υλικού σύμφωνα με τις αρχές και τη μεθοδολογία της ΕξΑΕ για τη διδασκαλία της τοπικής ιστορίας στο Δημοτικό σχολείο με θέμα: Το ολοκαύτωμα της Μονής Αρκαδίου»

3. ΓΝΩΣΤΙΚΟ ΑΝΤΙΚΕΙΜΕΝΟ ΙΣΤΟΡΙΑΣ	51
3.1 ΕΙΣΑΓΩΓΗ.....	51
3.2 ΔΙΔΑΚΤΙΚΗ ΤΗΣ ΙΣΤΟΡΙΑΣ	51
3.2.1 Η συγκρότηση του διδακτικού αντικειμένου	51
3.2.2 Η σύγχρονη προσέγγιση της διδακτικής της ιστορίας	52
3.2.3 Η συμβολή των πηγών στην καλλιέργεια της κριτικής σκέψης και της ιστορικής συνείδησης.....	53
3.3 ΔΙΔΑΚΤΙΚΗ ΤΗΣ ΙΣΤΟΡΙΑΣ ΚΑΙ ΤΠΕ	55
3.4 ΤΟ ΠΕΛΙΟ ΤΗΣ ΤΟΠΙΚΗΣ ΙΣΤΟΡΙΑΣ.....	566
3.4.1 Εννοιολογική αποσαφήνιση της τοπικής ιστορίας	577
3.4.2 Σχέση τοπικής – γενικής ιστορίας.....	588
3.4.3 Οι διδακτικές προσεγγίσεις στην τοπική ιστορία	59
3.4.4 Διαθεματική προσέγγιση στη διδασκαλία της τοπικής ιστορίας	61
3.5 ΣΥΝΟΨΗ	611
ΜΕΡΟΣ Β: ΣΧΕΔΙΑΣΜΟΣ ΚΑΙ ΥΛΟΠΟΙΗΣΗ ΤΟΥ ΕΥ	62
4. ΣΧΕΔΙΑΣΜΟΣ ΚΑΙ ΥΛΟΠΟΙΗΣΗ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΟΥ ΥΛΙΚΟΥ ΓΙΑ ΤΟ ΟΛΟΚΑΥΤΩΜΑ ΤΗΣ ΜΟΝΗΣ ΑΡΚΑΔΙΟΥ	62
4.1 ΕΙΣΑΓΩΓΗ.....	62
4.2 ΠΡΟΣΔΙΟΡΙΣΜΟΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΟΥ ΠΡΟΒΛΗΜΑΤΟΣ.....	622
4.3 ΤΟ ΔΙΔΑΚΤΙΚΟ ΠΛΑΙΣΙΟ	633
4.4 ΔΙΔΑΚΤΙΚΟΙ ΣΤΟΧΟΙ	644
4.5 ΠΑΙΔΑΓΩΓΙΚΟ ΠΛΑΙΣΙΟ ΣΧΕΔΙΑΣΜΟΥ.....	65
4.6 ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΚΑ ΜΕΣΑ	67
4.7 Η ΔΟΜΗ ΤΟΥ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΟΥ ΥΛΙΚΟΥ.....	699
4.8 ΠΑΡΟΥΣΙΑΣΗ ΤΟΥ Ε.Υ.....	744
4.9 ΣΥΝΟΨΗ	877
ΜΕΡΟΣ Γ: ΤΟ ΕΡΕΥΝΗΤΙΚΟ ΠΛΑΙΣΙΟ	888
5.1 ΕΙΣΑΓΩΓΗ.....	888
5.2 ΘΕΩΡΗΤΙΚΟ ΠΛΑΙΣΙΟ ΕΡΕΥΝΑΣ.....	888
5.2.1 Έρευνα.....	888
5.3 ΜΕΘΟΔΟΛΟΓΙΑ ΠΡΩΤΗΣ ΕΡΕΥΝΑΣ	90
5.3.1 Σκοπός πρώτης έρευνας	90
5.3.2 Στόχοι της πρώτης έρευνας	900
5.3.3. Ερευνητικά ερωτήματα.....	900
5.3.4. Χρονική περίοδος διεξαγωγής έρευνας.....	900
5.3.5. Το είδος της έρευνας	91
5.3.6 Η μέθοδος δειγματοληψίας – Οι συμμετέχοντες στην πρώτη έρευνα.....	92
5.3.7 Μέθοδος έρευνας και μέσο συλλογής δεδομένων	922
5.3.8 Τρόπος επεξεργασίας δεδομένων	94
5.4 ΜΕΘΟΔΟΛΟΓΙΑ ΔΕΥΤΕΡΗΣ ΕΡΕΥΝΑΣ	966
5.4.1 Σκοπός δεύτερης έρευνας	966
5.4.2 Στόχοι δεύτερης έρευνας.....	966
5.4.3. Το ερευνητικό ερώτημα της δεύτερης έρευνας	97
5.4.4. Χρόνος διεξαγωγής της έρευνας.....	97

«Τσιριπίδης Ιωάννης», «Σχεδιασμός, υλοποίηση και αποτίμηση διαδραστικού εκπαιδευτικού υλικού σύμφωνα με τις αρχές και τη μεθοδολογία της ΕξΑΕ για τη διδασκαλία της τοπικής ιστορίας στο Δημοτικό σχολείο με θέμα: Το ολοκαύτωμα της Μονής Αρκαδίου»

5.4.5. Το είδος της έρευνας	977
5.4.6 Η μέθοδος δειγματοληψίας – οι συμμετέχοντες στη δεύτερη έρευνα	977
5.4.7 Μέθοδος έρευνας και μέσο συλλογής δεδομένων	98
5.4.8 Τρόπος επεξεργασίας των ερευνητικών δεδομένων.....	100
5.5 ΖΗΤΗΜΑΤΑ ΔΕΟΝΤΟΛΟΓΙΑΣ	1000
5.6 ΠΕΡΙΟΡΙΣΜΟΙ ΤΗΣ ΕΡΕΥΝΑΣ.....	101
5.7 ΣΥΝΟΨΗ	101
6. ΠΑΡΟΥΣΙΑΣΗ ΚΑΙ ΣΧΟΛΙΑΣΜΟΣ ΤΩΝ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΩΝ ΤΗΣ ΕΡΕΥΝΑΣ.....	102
6.1 ΠΡΩΤΗ ΕΡΕΥΝΑ	102
6.2 ΔΕΥΤΕΡΗ ΕΡΕΥΝΑ.....	127
6.3 ΣΥΝΟΨΗ	ΣΦΑΛΜΑ! ΔΕΝ ΕΧΕΙ ΟΡΙΣΤΕΙ ΣΕΛΙΔΟΔΕΙΚΤΗΣ.
7. ΣΥΖΗΤΗΣΗ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΩΝ – ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ	1633
7.1 ΕΙΣΑΓΩΓΗ	1633
7.2 ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ ΠΡΩΤΗΣ ΕΡΕΥΝΑΣ.....	163
7.3 ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ ΔΕΥΤΕΡΗΣ ΕΡΕΥΝΑΣ	168
7.4 ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ ΓΙΑ ΜΕΛΛΟΝΤΙΚΕΣ ΕΡΕΥΝΕΣ	173
8. ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΚΕΣ ΑΝΑΦΟΡΕΣ.....	173
9. ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ.....	1866

«Τσιριπίδης Ιωάννης», «Σχεδιασμός, υλοποίηση και αποτίμηση διαδραστικού εκπαιδευτικού υλικού σύμφωνα με τις αρχές και τη μεθοδολογία της ΕξΑΕ για τη διδασκαλία της τοπικής ιστορίας στο Δημοτικό σχολείο με θέμα: Το ολοκαύτωμα της Μονής Αρκαδίου»

Περίληψη

Στο πλαίσιο της παρούσας διπλωματικής εργασίας δημιουργήθηκε διαδραστικό εκπαιδευτικό υλικό βασιζόμενο στις αρχές και τη μεθοδολογία της εξ αποστάσεως εκπαίδευσης. Σκοπός της εργασίας ήταν ο σχεδιασμός, η υλοποίηση και η αποτίμηση ψηφιακού εκπαιδευτικού υλικού για τη διδασκαλία της τοπικής ιστορίας της περιοχής του Ρεθύμνου σε μαθητές Δημοτικού σχολείου με θέμα: «Το ολοκαύτωμα της Μονής Αρκαδίου». Το περιεχόμενο του εκπαιδευτικού υλικού είναι πρωτότυπο και αποτέλεσμα έρευνας. Για τον σχεδιασμό του λήφθηκαν υπόψη οι αρχές δημιουργίας εκπαιδευτικού υλικού της ΕξΑΕ, όπως διατυπώθηκαν από τους κυριότερους θεωρητικούς εκπρόσωπους του πεδίου. Επιπλέον, αξιοποιήθηκε το ψηφιακό εργαλείο H5p και η ηλεκτρονική πλατφόρμα Chamilo. Για την αποτίμηση του εκπαιδευτικού υλικού διενεργήθηκαν δύο ξεχωριστές έρευνες. Η πρώτη διεξήχθη σε ειδικούς της ΕξΑΕ, οι οποίοι αποτίμησαν εάν το διαδραστικό υλικό διέπεται από τις αρχές και τη μεθοδολογία της ΕξΑΕ και εάν πληροί τις προϋποθέσεις της Πολυμεσικής μάθησης. Η δεύτερη έρευνα διερευνούσε τις απόψεις εκπαιδευτικών πρωτοβάθμιας εκπαίδευσης, σχετικά με το εάν το εκπαιδευτικό υλικό είναι κατάλληλο και επαρκές, ώστε να αξιοποιηθεί ως διδακτικό περιεχόμενο για τη συμπληρωματική διδασκαλία της τοπικής ιστορίας στο Δημοτικό σχολείο. Οι δύο έρευνες ήταν ποιοτικές με σκόπιμη δειγματοληψία, τα μέσα συλλογής δεδομένων ήταν δομημένα ερωτηματολόγια που αποτελούνταν κυρίως από ερωτήσεις ανοιχτού τύπου, ενώ για την επεξεργασία των δεδομένων χρησιμοποιήθηκε η μέθοδος της ποιοτικής ανάλυσης περιεχομένου. Τα αποτελέσματα των ερευνών έδειξαν ότι το εκπαιδευτικό υλικό που δημιουργήθηκε διέπεται από τις αρχές και τη μεθοδολογία της ΕξΑΕ, τηρεί τις αρχές της Πολυμεσικής μάθησης, ενώ είναι κατάλληλο ώστε να χρησιμοποιηθεί στην εκπαιδευτική διαδικασία.

Λέξεις – Κλειδιά

Σχολική εξ αποστάσεως εκπαίδευση, Μεθοδολογία εξ αποστάσεως εκπαίδευσης, Ηλεκτρονική μάθηση, Διαδραστικό εκπαιδευτικό υλικό, Τοπική Ιστορία, Δημοτικό σχολείο, Το ολοκαύτωμα της Μονής Αρκαδίου

«Τσιριπίδης Ιωάννης», «Σχεδιασμός, υλοποίηση και αποτίμηση διαδραστικού εκπαιδευτικού υλικού σύμφωνα με τις αρχές και τη μεθοδολογία της ΕξΑΕ για τη διδασκαλία της τοπικής ιστορίας στο Δημοτικό σχολείο με θέμα: Το ολοκαύτωμα της Μονής Αρκαδίου»

Abstract

In the context of this master thesis paper was created interactive educational material based on the principles and methodology of Distance Education. The purpose of the work was the design, implementation and evaluation of digital educational material for the teaching of local history in the area of Rethymnon to primary school students on the topic: "The holocaust of the Arkadi Monastery." The content of the educational material is original and the result of research. For its design, the principles of creating educational material of Distance Education were taken into account, as formulated by the main theoretical representatives of the field. In addition, the H5p digital tool and the Chamilo electronic platform were used. Two separate surveys were conducted to evaluate the educational material. The first was conducted by Distance Education experts, who assessed whether the interactive material is governed by the principles and methodology of Distance Education and whether it meets the requirements of Multimedia Learning. The second study explored the views of primary school teachers on whether the teaching material is appropriate and sufficient to be used as teaching content for the supplementary teaching of local history in primary school. Both surveys were qualitative by deliberate sampling, the data collection media were structured questionnaires consisting mainly of open-ended questions, while the method of qualitative content analysis was used for data processing. The results of the research showed that the educational material created is governed by the principles and methodology of Distance Education, adheres to the principles of Multimedia learning, while it is suitable to be used in the educational process.

Keywords

School Distance Education, Distance Education Methodology, e-Learning, Interactive Educational Material, Local History, Primary school, The holocaust of the Arkadi Monastery

«Τσιριπίδης Ιωάννης», «Σχεδιασμός, υλοποίηση και αποτίμηση διαδραστικού εκπαιδευτικού υλικού σύμφωνα με τις αρχές και τη μεθοδολογία της ΕξΑΕ για τη διδασκαλία της τοπικής ιστορίας στο Δημοτικό σχολείο με θέμα: Το ολοκαύτωμα της Μονής Αρκαδίου»

Κατάλογος σχημάτων – εικόνων – διαγραμμάτων

Σχήμα 1 – Οι δύο βασικές διαστάσεις της ΕξΑΕ

Σχήμα 2 – Η πυραμίδα της Διαδραστικής Τηλεδιάσκεψης

Σχήμα 3 – Εξάγωνο ανάλυσης για τη δημιουργία ηλεκτρονικών μαθησιακών περιβαλλόντων

Εικόνα 1 – Όψη πλατφόρμας Chamilo

Εικόνα 2 – Τα εισαγωγικά στοιχεία

Εικόνα 3 – Οδηγός πλοήγησης

Εικόνα 4 – Περιεχόμενα 2^{ης} διδακτικής ενότητας

Εικόνα 5 – Βιβλιογραφία

Εικόνα 6 – Προτάσεις για περαιτέρω μελέτη

Εικόνα 7 – Υποστήριξη

Εικόνα 8 – Αρχή της Προπαίδευσης, Αρχή της Εικόνας

Εικόνα 9 – Πολυμεσική Αρχή

Εικόνα 10 – Αρχή της Συνοχής

Εικόνα 11 – Αρχή της Σηματοδότησης

Εικόνα 12 – Αρχή της Κατάτμησης

Εικόνα 13 – Αρχή της Συνάφειας

Εικόνα 14 – Αρχή της Τροπικότητας

Εικόνα 15 – Έλεγχος προϋπάρχουσας γνώσης

Εικόνα 16 – Πηγές

Εικόνα 17 – Πηγές

Εικόνα 18 – Δραστηριότητα συναισθηματικής εμπλοκής

Εικόνα 19 – Δραστηριότητα συναισθηματικής εμπλοκής - Διαθεματικότητα

Εικόνα 20 – Διαθεματικότητα Ε.Υ.

«Τσιριπίδης Ιωάννης», «Σχεδιασμός, υλοποίηση και αποτίμηση διαδραστικού εκπαιδευτικού υλικού σύμφωνα με τις αρχές και τη μεθοδολογία της ΕξΑΕ για τη διδασκαλία της τοπικής ιστορίας στο Δημοτικό σχολείο με θέμα: Το ολοκαύτωμα της Μονής Αρκαδίου»

Εικόνα 21 – Διαθεματικότητα Ε.Υ.

Εικόνα 22 – Δραστηριότητα ανατροφοδότησης Ε.Υ.

Εικόνα 23 – Δραστηριότητα αυτοαξιολόγησης Ε.Υ.

Εικόνα 24 - Δραστηριότητα ανάπτυξης αυτόνομης κριτικής σκέψης

Εικόνα 26 – Σύνοψη 2^{ης} διδακτικής ενότητας

Διάγραμμα 1 - 2η έρευνα - Οι συμμετέχοντες κατά έτη προϋπηρεσίας

Διάγραμμα 2 - 2η έρευνα - Οι συμμετέχοντες κατά εργασιακή κατάσταση

Διάγραμμα 3 - 2η έρευνα - Εξοικείωση συμμετεχόντων με Τ.Π.Ε.

Διάγραμμα 4 - 2η έρευνα - Χρήση συμμετεχόντων Τ.Π.Ε. στη διδασκαλία

«Τσιριπίδης Ιωάννης», «Σχεδιασμός, υλοποίηση και αποτίμηση διαδραστικού εκπαιδευτικού υλικού σύμφωνα με τις αρχές και τη μεθοδολογία της ΕξΑΕ για τη διδασκαλία της τοπικής ιστορίας στο Δημοτικό σχολείο με θέμα: Το ολοκαύτωμα της Μονής Αρκαδίου»

Κατάλογος Πινάκων

Πίνακας 1 – Ερευνητικοί άξονες – 1^η έρευνα

Πίνακας 2 – Κατηγορία ανάλυσης ανά ερευνητικό άξονα – 1^η έρευνα

Πίνακας 3 – Ερευνητικοί άξονες – 2^η έρευνα

Πίνακας 4 – 1^η έρευνα – Το δείγμα κατά φύλο

Πίνακας 5 – 1^η έρευνα – Οι συμμετέχοντες κατά ηλικιακή ομάδα

Πίνακας 6 – 1^η έρευνα – Οι συμμετέχοντες κατά έτη προϋπηρεσίας

Πίνακας 7 – 1^η έρευνα – Εξοικείωση συμμετεχόντων με ΤΠΕ και ΕξΑΕ

Πίνακας 8 – 1^η έρευνα – Χρήση ΤΠΕ από τους συμμετέχοντες

Πίνακας 9 – 1^η έρευνα – Εξοικείωση συμμετεχόντων με ΕξΑΕ

Πίνακας 10 – 1^η έρευνα – Εξοικείωση με τη μελέτη ΕΥ σχεδιασμένο με τη μέθοδο της ΕξΑΕ

Πίνακας 11 – 1^η έρευνα – Βιβλιογραφική τεκμηρίωση

Πίνακας 12 – 1^η έρευνα – Αναφορά σε διαφορετικές πηγές

Πίνακας 13 – 1^η έρευνα – Συγκριτική ανάλυση πληροφοριών

Πίνακας 14 – 1^η έρευνα – Ερμηνεία-Κριτική συζήτηση πληροφοριών

Πίνακας 15 – 1^η έρευνα – Δυνατότητα μελέτης σε διαφορετικές πηγές

Πίνακας 16 – 1^η έρευνα – Φιλικό ύφος

Πίνακας 17 – 1^η έρευνα – Χρήση προσωπικών και κτητικών αντωνυμιών

Πίνακας 18 - 1^η έρευνα – Χρήση καθομιλούμενης γλώσσας

Πίνακας 19 – 1^η έρευνα – Ευανάγνωστη γραφή

Πίνακας 20 – 1^η έρευνα – Ικανοποιητική πυκνότητα πληροφοριών

Πίνακας 21 – 1^η έρευνα – Τμηματική παρουσίαση στο μέγεθος της οθόνης

Πίνακας 22 – 1^η έρευνα – Μόνο κείμενο

Πίνακας 23 – 1^η έρευνα – Κείμενο και εικόνες

«Τσιριπίδης Ιωάννης», «Σχεδιασμός, υλοποίηση και αποτίμηση διαδραστικού εκπαιδευτικού υλικού σύμφωνα με τις αρχές και τη μεθοδολογία της ΕξΑΕ για τη διδασκαλία της τοπικής ιστορίας στο Δημοτικό σχολείο με θέμα: Το ολοκαύτωμα της Μονής Αρκαδίου»

Πίνακας 24 – 1^η έρευνα – Κείμενο, εικόνες και βίντεο

Πίνακας 25 – 1^η έρευνα – Χρωματικές συνθέσεις για άνετη αλληλεπίδραση

Πίνακας 26 – 1^η έρευνα – Κουμπιά κατανοητά και αναγνωρίσιμα

Πίνακας 27 – 1^η έρευνα – Εικονίδια κατανοητά και αναγνωρίσιμα

Πίνακας 28 – 1^η έρευνα – Εύκολη πλοήγηση

Πίνακας 29 – 1^η έρευνα – Αξιοπιστία υπερσυνδέσμων

Πίνακας 30 – 1^η έρευνα – Συμβουλές μελέτης

Πίνακας 31 – 1^η έρευνα – Έμφαση σε σημεία

Πίνακας 32 – 1^η έρευνα – Επεξηγηματικά σχόλια

Πίνακας 33 – 1^η έρευνα – Δραστηριότητες που ενθαρρύνουν την έκφραση απόψεων- κρίσεων πάνω σε σημαντικά ζητήματα

Πίνακας 34 – 1^η έρευνα – Δραστηριότητες που ενθαρρύνουν τη διατύπωση ερωτήσεων

Πίνακας 35 – 1^η έρευνα – Δραστηριότητες συναισθηματικής εμπλοκής

Πίνακας 36 – 1^η έρευνα – Δραστηριότητες ανταλλαγής απόψεων μεταξύ των εκπαιδευόμενων

Πίνακας 37 – 1^η έρευνα – Δραστηριότητες που ενθαρρύνουν τον εκπαιδευόμενο να αισθανθεί μέλος ομάδας

Πίνακας 38 – 1^η έρευνα - Δραστηριότητες που ενθαρρύνουν τον εκπαιδευόμενο να ενσωματώσει/εμπλουτίσει τις απόψεις του σ' αυτό.

Πίνακας 39 – 1^η έρευνα – Δραστηριότητες αυτοαξιολόγησης

Πίνακας 40 – 1^η έρευνα – Δραστηριότητες για ανάπτυξη αυτόνομης κριτικής σκέψης

Πίνακας 41 – 1^η έρευνα – Δραστηριότητες για ανάπτυξη διάυλων επικοινωνίας με στόχο την ανατροφοδότηση

Πίνακας 42 – 1^η έρευνα – Δραστηριότητες συσχέτισης δεδομένων με τη δική του πραγματικότητα

Πίνακας 43 – 1^η έρευνα – Δραστηριότητα εφαρμογής νέας γνώσης στη δική του πραγματικότητα

Πίνακας 44 – 1^η έρευνα – Σαφήνεια στη διατύπωση του σκοπού

«Τσιριπίδης Ιωάννης», «Σχεδιασμός, υλοποίηση και αποτίμηση διαδραστικού εκπαιδευτικού υλικού σύμφωνα με τις αρχές και τη μεθοδολογία της ΕξΑΕ για τη διδασκαλία της τοπικής ιστορίας στο Δημοτικό σχολείο με θέμα: Το ολοκαύτωμα της Μονής Αρκαδίου»

- Πίνακας 45 – 1^η έρευνα – Σαφήνεια στη διατύπωση των προσδοκώμενων αποτελεσμάτων
- Πίνακας 46 – 1^η έρευνα – Παρακίνηση των προσδοκώμενων σε επίπεδο γνώσεων
- Πίνακας 47 – 1^η έρευνα – Παρακίνηση των προσδοκώμενων σε επίπεδο δεξιοτήτων
- Πίνακας 48 – 1^η έρευνα – Παρακίνηση των προσδοκώμενων σε επίπεδο στάσεων
- Πίνακας 49 – 1^η έρευνα- Έλεγχος προόδου με βάση τα προσδοκώμενα αποτελέσματα
- Πίνακας 50 – 1^η έρευνα – Συνδυασμός κειμένου και εικόνας
- Πίνακας 51 – 1^η έρευνα – Χρήση εικόνων
- Πίνακας 52 – 1^η έρευνα – Στοιχεία αφήγησης
- Πίνακας 53 – 1^η έρευνα – Μη σχετικές πληροφορίες
- Πίνακας 54 – 1^η έρευνα – Φιλική γλώσσα
- Πίνακας 55 – 1^η έρευνα – Χρήση δεύτερου προσώπου
- Πίνακας 56 – 1^η έρευνα – Ηχητική παρουσίαση
- Πίνακας 57 – 1^η έρευνα – Φιλικό ύφος ηχητικής παρουσίασης
- Πίνακας 58 – 1^η έρευνα – Φιλικός χαρακτήρας – Avatar
- Πίνακας 59 – 1^η έρευνα – Τμηματική παρουσίαση περιεχομένου
- Πίνακας 60 – 1^η έρευνα – Διαδραστικές δραστηριότητες με ανατροφοδότηση
- Πίνακας 61 – 1^η έρευνα – Μακροσκελή κείμενα
- Πίνακας 62 – 1^η έρευνα – Σαφείς οδηγίες για δραστηριότητες/εργασίες
- Πίνακας 63 – 1^η έρευνα – Στοιχεία επισήμανσης
- Πίνακας 64 – 1^η έρευνα – Εισαγωγικές δραστηριότητες κατανόησης
- Πίνακας 65 – 1^η έρευνα - Δυνατά σημεία του Ε.Υ.
- Πίνακας 66 – 1^η έρευνα – Προτάσεις βελτίωσης Ε.Υ.
- Πίνακας 67 – 2^η έρευνα – Δείγμα κατά φύλο
- Πίνακας 68 – 2^η έρευνα – Οι συμμετέχοντες κατά ηλικία

«Τσιριπίδης Ιωάννης», «Σχεδιασμός, υλοποίηση και αποτίμηση διαδραστικού εκπαιδευτικού υλικού σύμφωνα με τις αρχές και τη μεθοδολογία της ΕξΑΕ για τη διδασκαλία της τοπικής ιστορίας στο Δημοτικό σχολείο με θέμα: Το ολοκαύτωμα της Μονής Αρκαδίου»

Συντομογραφίες & Ακρωνύμια

Π.Τ.Δ.Ε	Παιδαγωγικό Τμήμα Δημοτικής Εκπαίδευσης
Π.Μ.Σ.	Πρόγραμμα Μεταπτυχιακών σπουδών
ΕΔΙΒΕΑ	Εργαστήριο Προηγμένων Μαθησιακών Τεχνολογιών στη Δια Βίου Μάθηση και Εξ αποστάσεως Εκπαίδευση
ΕξΑΕ	Εξ αποστάσεως Εκπαίδευση
ΑΕΞΑΕ	Ανοιχτή και Εξ αποστάσεως Εκπαίδευση
ΕξΑΣΕ	Εξ αποστάσεως Σχολική Εκπαίδευση
Ε.Υ.	Εκπαιδευτικό Υλικό
ΔΠΒ	Διαδικτυακά Περιβάλλοντα Μάθησης
Ε.ΔΙΑ.Μ.ΜΕ	Εργαστήριο Διαπολιτισμικών και Μεταναστευτικών Μελετών
ΔΕΠΠΣ	Διαθεματικό Ενιαίο Πλαίσιο Προγραμμάτων Σπουδών
ΑΠΣ	Αναλυτικό Πρόγραμμα Σπουδών
Τ.Π.Ε	Τεχνολογίες Πληροφοριών και Επικοινωνιών
ΣΗΜ	Συνδυαστική Ηλεκτρονική Μάθηση
Δ.Ε.	Διδακτική Ενότητα
LMS	Learning Management System
CMS	Course Management System
MOOCS	Massive Open Online Courses

«Τσιριπίδης Ιωάννης», «Σχεδιασμός, υλοποίηση και αποτίμηση διαδραστικού εκπαιδευτικού υλικού σύμφωνα με τις αρχές και τη μεθοδολογία της ΕξΑΕ για τη διδασκαλία της τοπικής ιστορίας στο Δημοτικό σχολείο με θέμα: Το ολοκαύτωμα της Μονής Αρκαδίου»

Εισαγωγή

Στην εισαγωγή της παρούσας διπλωματικής εργασίας παρουσιάζονται συνοπτικά το θέμα και η προβληματική της εργασίας, τα ερευνητικά ερωτήματα, οι στόχοι, η συνεισφορά της εργασίας και τέλος η δομή που ακολουθεί.

1.1 Προβληματική της εργασίας

Θέμα της παρούσας εργασίας που υλοποιήθηκε στο πλαίσιο του Π.Μ.Σ. «Επιστήμες της αγωγής – Εξ αποστάσεως εκπαίδευση με τη χρήση Τ.Π.Ε. (e-Learning)» είναι ο σχεδιασμός, η υλοποίηση και η αποτίμηση διαδραστικού εκπαιδευτικού υλικού σύμφωνα με τις αρχές και τη μεθοδολογία της ΕξΑΕ για τη διδασκαλία της τοπικής ιστορίας σε μαθητές Δημοτικού σχολείου με θέμα: «Το ολοκαύτωμα της Μονής Αρκαδίου».

Η δημιουργία πρωτότυπου εκπαιδευτικού υλικού με τη μέθοδο της εξ αποστάσεως εκπαίδευσης για ένα σπουδαίο τοπικό ιστορικό γεγονός αποτέλεσε μια πρόκληση. Κάνοντας μια σύντομη αναζήτηση μπορεί εύκολα κάποιος να διαπιστώσει ότι η ύπαρξη κατάλληλου παιδαγωγικού υλικού για τη σημαντικότερη τοπική γιορτή του νομού Ρεθύμνης είναι ιδιαίτερα περιορισμένη. Κάθε χρόνο το ολοκαύτωμα της Μονής Αρκαδίου γιορτάζεται με λαμπρότητα σε όλα τα σχολεία του νομού, ωστόσο απουσιάζει η παραγωγή κατάλληλου εκπαιδευτικού υλικού που να φωτίζει και να παρουσιάζει ολοκληρωμένα και με παιδαγωγικό σχεδιασμό τα ιστορικά γεγονότα, ώστε να χρησιμοποιηθεί στην εκπαιδευτική διαδικασία. Μια τέτοια προσπάθεια αποτελεί το εκπαιδευτικό υλικό που δημιουργήθηκε στα πλαίσια της παρούσας διπλωματικής εργασίας.

Επίσης, θεωρήθηκε ότι η δημιουργία εκπαιδευτικού υλικού με τη μεθοδολογία της ΕξΑΕ για την τοπική ιστορία, όπως και για τα υπόλοιπα γνωστικά αντικείμενα θα καλύψει τις αυξημένες ανάγκες της εξ αποστάσεως εκπαίδευσης την περίοδο Covid που διανύουμε. Η ΕξΑΕ έχει ανάγκη από την παραγωγή νέου υλικού και τη διενέργεια ερευνών πάνω σ' αυτό, ώστε να επιτυγχάνεται η βελτίωσή του και η διάδοση καλών πρακτικών. Τέλος, σκοπός της δημιουργίας εκπαιδευτικού υλικού για το ολοκαύτωμα της Μονής Αρκαδίου αποτέλεσε η ευαισθητοποίηση των μαθητών για την ιστορική και πολιτιστική κληρονομιά του τόπου τους.

«Τσιριπίδης Ιωάννης», «Σχεδιασμός, υλοποίηση και αποτίμηση διαδραστικού εκπαιδευτικού υλικού σύμφωνα με τις αρχές και τη μεθοδολογία της ΕξΑΕ για τη διδασκαλία της τοπικής ιστορίας στο Δημοτικό σχολείο με θέμα: Το ολοκαύτωμα της Μονής Αρκαδίου»

1.2 Σκοπός – Στόχοι - Ερευνητικά ερωτήματα

1.2.1 Σκοπός

Σκοπός της παρούσας εργασίας ήταν ο σχεδιασμός και η υλοποίηση διαδραστικού εκπαιδευτικού υλικού συμπληρωματικής σχολικής ΕξΑΕ για τη διδασκαλία της τοπικής ιστορίας σε μαθητές ΣΤ΄ Δημοτικού σχολείου με θέμα: «Το ολοκαύτωμα της Μονής Αρκαδίου», και η αποτίμησή του τόσο από τελειόφοιτους του Π.Μ.Σ. «Επιστήμες της Αγωγής – Εξ Αποστάσεως εκπαίδευση με τη χρήση των Τ.Π.Ε.» όσο και από εκπαιδευτικούς πρωτοβάθμιας εκπαίδευσης.

1.2.2 Στόχοι

Από τον σκοπό της εργασίας προκύπτει ο διαχωρισμός της έρευνας σε δύο επιμέρους κατηγορίες. Η πρώτη κατηγορία αφορά την αποτίμηση του εκπαιδευτικού υλικού από ειδικούς της ΕξΑΕ, οι οποίοι είναι οι τελειόφοιτοι του Π.Μ.Σ. και η δεύτερη κατηγορία αφορά την αποτίμηση του Ε.Υ. από εν ενεργεία εκπαιδευτικούς πρωτοβάθμιας εκπαίδευσης. Οι στόχοι της πρώτης έρευνας ήταν:

- Να διερευνηθεί εάν το παρόν Ε.Υ. εναρμονίζεται με τις αρχές και τη μεθοδολογία της ΕξΑΕ.
- Να διερευνηθεί ένα το παρόν Ε.Υ. είναι σύμφωνο με τις αρχές τις πολυμεσικής μάθησης.

Οι στόχοι της δεύτερης έρευνας ήταν οι εξής:

- Να διερευνηθεί εάν το Ε.Υ. είναι κατάλληλο για να αποτελέσει διδακτικό περιεχόμενο για μαθητές ΣΤ΄ Δημοτικού.
- Να διερευνηθεί εάν το Ε.Υ. είναι πλήρες και σε αντιστοιχία με τους στόχους που αναφέρονται στο ΔΕΠΣ-ΑΠΣ για τη διδασκαλία της τοπικής ιστορίας.
- Να διερευνηθεί εάν το Ε.Υ. μπορεί να χρησιμοποιηθεί από τον εκπαιδευτικό στην πράξη και με ποιο τρόπο.

«Τσιριπίδης Ιωάννης», «Σχεδιασμός, υλοποίηση και αποτίμηση διαδραστικού εκπαιδευτικού υλικού σύμφωνα με τις αρχές και τη μεθοδολογία της ΕξΑΕ για τη διδασκαλία της τοπικής ιστορίας στο Δημοτικό σχολείο με θέμα: Το ολοκαύτωμα της Μονής Αρκαδίου»

1.2.3 Ερευνητικά ερωτήματα

Τα ερευνητικά ερωτήματα που προέκυψαν με βάση τους στόχους είναι τα παρακάτω:

1^ο ερευνητικό ερώτημα: Το εκπαιδευτικό υλικό διέπεται από τις αρχές και τη μεθοδολογία της εξ αποστάσεως εκπαίδευσης;

2^ο ερευνητικό ερώτημα: Το εκπαιδευτικό υλικό έχει δημιουργηθεί σύμφωνα με τις αρχές της Πολυμεσικής μάθησης;

3^ο ερευνητικό ερώτημα: Πώς αποτιμούν οι εκπαιδευτικοί πρωτοβάθμιας εκπαίδευσης το Ε.Υ. «Το ολοκαύτωμα της Μονής Αρκαδίου» που σχεδιάστηκε με τη μεθοδολογία της ΕξΑΕ ως προς τη χρήση και το περιεχόμενό του;

1.3 Συνεισφορά της εργασίας

Η συνεισφορά της εργασίας κρίνεται πρωτίστως σε εκπαιδευτικό επίπεδο καθώς σχεδιάστηκε και υλοποιήθηκε ένα διαδραστικό εκπαιδευτικό υλικό σύμφωνα με τις αρχές και τη μεθοδολογία της ΕξΑΕ για τη διδασκαλία της τοπικής ιστορίας του Ρεθύμνου, το οποίο μπορεί να αξιοποιηθεί σε όλα τα σχολεία του νομού είτε στα πλαίσια κάποιου project για τη διδασκαλία της τοπικής ιστορίας είτε στο πλαίσιο της τοπικής γιορτής κατά την επέτειο του ολοκαυτώματος της Μονής Αρκαδίου. Επίσης, είναι δυνατόν να ενταχθεί στην Δ' ενότητα του σχολικού βιβλίου της Ιστορίας της Στ' τάξης με τίτλο «Η Ελλάδα τον 19^ο αιώνα» και να χρησιμοποιηθεί συμπληρωματικά για την ενίσχυση και τον εμπλουτισμό της διδασκαλίας του αντίστοιχου κεφαλαίου.

Το δεύτερο επίπεδο συνεισφοράς της εργασίας είναι το ακαδημαϊκό, αφού το θεωρητικό πλαίσιο σχετικά με την ΕξΑΕ, τον ρόλο και τις αρχές σχεδιασμού Ε.Υ. και το γνωστικό αντικείμενο της ιστορίας μπορεί να αξιοποιηθεί από οποιαδήποτε άλλη ακαδημαϊκή εργασία με παραπλήσια θεματολογία.

Τέλος, ένα τρίτο επίπεδο συνεισφοράς μπορούμε να πούμε ότι είναι το ερευνητικό, καθώς τα συμπεράσματα στα οποία κατέληξαν οι δύο έρευνες που διενεργήθηκαν στο πλαίσιο της

«Τσιριπίδης Ιωάννης», «Σχεδιασμός, υλοποίηση και αποτίμηση διαδραστικού εκπαιδευτικού υλικού σύμφωνα με τις αρχές και τη μεθοδολογία της ΕξΑΕ για τη διδασκαλία της τοπικής ιστορίας στο Δημοτικό σχολείο με θέμα: Το ολοκαύτωμα της Μονής Αρκαδίου»

παρούσας διπλωματικής εργασίας μπορεί να αποτελέσουν πηγή έμπνευσης για άλλες έρευνες.

1.4 Δομή της εργασίας

Η εργασία περιλαμβάνει τα εξής μέρη: 1. Εισαγωγή

ΜΕΡΟΣ Α΄: Το θεωρητικό πλαίσιο, 1. Η Εξ αποστάσεως εκπαίδευση (ΕξΑΕ), 2. Το εκπαιδευτικό υλικό στην ΕξΑΕ, 3. Γνωστικό αντικείμενο Ιστορίας

ΜΕΡΟΣ Β΄: Σχεδιασμός και υλοποίηση εκπαιδευτικού υλικού (Ε.Υ.), 4. Σχεδιασμός και υλοποίηση Ε.Υ. για το ολοκαύτωμα της Μονής Αρκαδίου

ΜΕΡΟΣ Γ΄: Το ερευνητικό πλαίσιο, 5. Έρευνα – Αποτίμηση Ε.Υ. 6. Παρουσίαση και σχολιασμός των αποτελεσμάτων της έρευνας 7. Συζήτηση αποτελεσμάτων – συμπεράσματα 8. Βιβλιογραφικές αναφορές 9. Παράρτημα

Στην αρχή της εργασίας υπάρχει η εισαγωγή, όπου παρουσιάζονται το θέμα και η προβληματική της εργασίας, ο σκοπός, οι στόχοι, τα ερευνητικά ερωτήματα, η συνεισφορά της εργασίας και τέλος, η δομή της.

Το πρώτο μέρος αποτελεί το θεωρητικό πλαίσιο της διπλωματικής εργασίας. Στο πρώτο κεφάλαιο γίνεται προσπάθεια εννοιολογικής οριοθέτησης της ΕξΑΕ μέσα από τη βιβλιογραφική επισκόπηση, παρουσιάζονται οι βασικές θεωρητικές προσεγγίσεις της ΕξΑΕ και γίνεται μια σύντομη ιστορική αναδρομή της πορείας της. Έπειτα, γίνεται εκτενή αναφορά στη σχολική ΕξΑΕ και στις μορφές της, ενώ το κεφάλαιο κλείνει με αναφορές της σχολικής ΕξΑΕ στην Ελλάδα. Το δεύτερο κεφάλαιο του θεωρητικού πλαισίου αναφέρεται στον κρίσιμο ρόλο που διαδραματίζει το εκπαιδευτικό υλικό στην ΕξΑΕ. Συγκεκριμένα, παρουσιάζονται οι υποενότητες: Ο ρόλος του εκπαιδευτικού υλικού, το εκπαιδευτικό υλικό στην ΕξΑΕ με χρήση Τ.Π.Ε., οι αρχές σχεδιασμού του Ε.Υ., και η αξιολόγηση του εκπαιδευτικού λογισμικού. Το τρίτο κεφάλαιο του θεωρητικού μέρους αναφέρεται στο γνωστικό αντικείμενο της ιστορίας. Γίνονται αναφορές στη συγκρότηση του διδακτικού αντικειμένου της ιστορίας, στη σύγχρονη προσέγγιση της διδακτικής της ιστορίας, στη συμβολή των πηγών στην καλλιέργεια της κριτικής σκέψης και της ιστορικής συνείδησης, στη διδακτική της ιστορίας με Τ.Π.Ε. και τέλος στο πεδίο της τοπικής ιστορίας.

«Τσιριπίδης Ιωάννης», «Σχεδιασμός, υλοποίηση και αποτίμηση διαδραστικού εκπαιδευτικού υλικού σύμφωνα με τις αρχές και τη μεθοδολογία της ΕξΑΕ για τη διδασκαλία της τοπικής ιστορίας στο Δημοτικό σχολείο με θέμα: Το ολοκαύτωμα της Μονής Αρκαδίου»

Το δεύτερο μέρος αναφέρεται στον σχεδιασμό και υλοποίηση Ε.Υ. στο πλαίσιο της παρούσας διπλωματικής εργασίας. Στο τέταρτο κεφάλαιο γίνεται ανάλυση του σχεδιασμού του Ε.Υ. της εργασίας και περιγραφή ως προς τη μορφή, τη δομή του και την εφαρμογή των αρχών σχεδιασμού Ε.Υ. με τη μεθοδολογία της ΕξΑΕ.

Το τρίτο μέρος της εργασίας αποτελεί το ερευνητικό πλαίσιο. Στο πέμπτο κεφάλαιο παρουσιάζεται η μεθοδολογία της έρευνας για την αποτίμηση του Ε.Υ. Στο έκτο κεφάλαιο επιχειρείται ανάλυση και σχολιασμός των αποτελεσμάτων των δύο ερευνών, ενώ στο έβδομο κεφάλαιο γίνεται συζήτηση των αποτελεσμάτων και παρουσιάζονται τα συμπεράσματα, στα οποία κατέληξαν οι δύο έρευνες. Στο όγδοο κεφάλαιο παρατίθενται οι βιβλιογραφικές αναφορές της εργασίας, ενώ το ένατο κεφάλαιο είναι το παράρτημα, όπου υπάρχουν οι σύνδεσμοι των δύο ερωτηματολογίων που χρησιμοποιήθηκαν για τη συλλογή δεδομένων.

Μέρος Α: Θεωρητικό πλαίσιο

1. Εξ αποστάσεως εκπαίδευση (ΕξΑΕ)

1.1 Εισαγωγή

Στην πρώτη ενότητα της παρούσας διπλωματικής εργασίας γίνεται μια προσπάθεια εννοιολογικού προσδιορισμού του σύνθετου όρου «εξ αποστάσεως εκπαίδευση» (ΕξΑΕ) μέσα από βιβλιογραφική επισκόπηση. Ακολουθεί μια σύντομη ιστορική αναδρομή της ΕξΑΕ από τα μέσα του 19^{ου} αιώνα μέχρι τις μέρες μας σε παγκόσμιο επίπεδο. Έπειτα, αναλύονται οι θεωρητικές προσεγγίσεις της ΕξΑΕ, όπως αυτές διατυπώθηκαν από τους πιο σημαντικούς ακαδημαϊκούς του πεδίου. Στη συνέχεια, γίνεται λεπτομερή αναφορά στη σχολική μορφή της ΕξΑΕ. Παρουσιάζονται οι μορφές που λαμβάνει και η χρησιμότητά της, ενώ στο τέλος της ενότητας γίνεται αναφορά σε αξιόλογα προγράμματα της σχολικής ΕξΑΕ στην Ελλάδα.

1.2 Εννοιολογική οριοθέτηση

Η εξ αποστάσεως εκπαίδευση έχει οριστεί διαχρονικά με πολλούς τρόπους, αφού ένας μεγάλος αριθμός ερευνητών έχει δώσει τη δική του εννοιολογική εκδοχή. Από την ποικιλία των ορισμών που συναντάμε στη βιβλιογραφία διαπιστώνουμε ότι μια προσπάθεια εννοιολογικής οριοθέτησης της ΕξΑΕ αποτελεί ένα πολύπλοκο εγχείρημα. Οι ορισμοί των Keegan (2000), Holmberg (1977), Moore (1993), Peters (2003), έχουν ως κοινό τόπο, δύο παραδοχές που χαρακτηρίζουν την ιδιαιτερότητα της ΕξΑΕ και ταυτόχρονα τη διαφοροποιούν από τη δια ζώσης διδασκαλία: α) την απόσταση που χωρίζει τον διδάσκοντα από τον διδασκόμενο και β) τη δόμηση του διδακτικού υλικού. Οι εννοιολογικοί προσδιορισμοί των Garrison & Shale (1987), και του Moore (1993), τονίζουν τις δυνατότητες που προσφέρει η τεχνολογία στην ΕξΑΕ σε επίπεδο αλληλεπίδρασης και διαδραστικότητας.

Σύμφωνα με τους Λιοναράκη και Λυκουργιώτη (1998), η ΕξΑΕ εκφράζει μια φιλοσοφική προσέγγιση που πρεσβεύει ότι η μόρφωση είναι δικαίωμα όλων των

«Τσιριπίδης Ιωάννης», «Σχεδιασμός, υλοποίηση και αποτίμηση διαδραστικού εκπαιδευτικού υλικού σύμφωνα με τις αρχές και τη μεθοδολογία της ΕξΑΕ για τη διδασκαλία της τοπικής ιστορίας στο Δημοτικό σχολείο με θέμα: Το ολοκαύτωμα της Μονής Αρκαδίου»

ανθρώπων που θα πρέπει να μπορούν να την απολαμβάνουν καθ' όλη τη διάρκεια της ζωής τους. Μ' αυτή την έννοια απευθύνεται σε ένα ευρύ φάσμα ενδιαφερόμενων ανεξαρτήτως ηλικίας, κοινωνικής προέλευσης, μορφωτικού υπόβαθρου και τόπου διαμονής καθώς παρέχει ευελιξία στον εκπαιδευόμενο σχετικά με τον χώρο, τον χρόνο και τον ρυθμό μελέτης του. Επίσης, η ΕξΑΕ παρέχει ελεύθερη πρόσβαση στους ενδιαφερόμενους, δηλαδή δυνατότητα συμμετοχής χωρίς εισαγωγικές εξετάσεις (Λιοναράκης & Λυκουργιώτης, 1998).

Σύμφωνα με τον Ματραλή (1998), στην ΕξΑΕ δίνεται έμφαση στον μαθητοκεντρικό χαρακτήρα των σπουδών, ο οποίος διασφαλίζεται με την άμεση επικοινωνία του διδάσκοντα με τον διδασκόμενο, περιστασιακές δια ζώσης συναντήσεις και την αξιοποίηση τεχνολογικών μέσων με στόχο την αλληλεπίδραση.

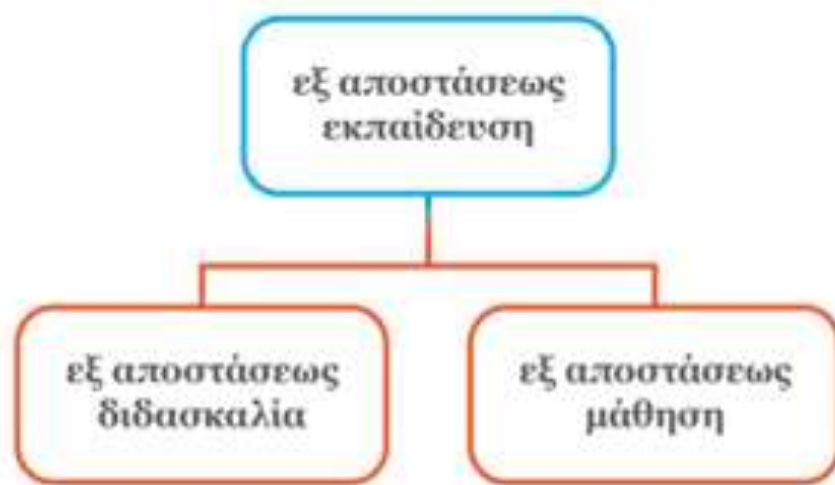
Ο Keegan (2000) μέσα από την ερευνητική προσέγγιση εκπαιδευτικών ιδρυμάτων που εφαρμόζαν εξ αποστάσεως εκπαίδευση και σε συνδυασμό με τις υπάρχουσες παιδαγωγικές προσεγγίσεις κατέληξε στο συμπέρασμα ότι η εξ αποστάσεως εκπαίδευση είναι μια μορφή εκπαίδευσης που συγκεντρώνει τα ακόλουθα βασικά χαρακτηριστικά:

- Φυσική απόσταση που χωρίζει τον εκπαιδευόμενο από τον εκπαιδευτή, σχεδόν σε μόνιμη βάση και σχεδόν σε όλη τη διάρκεια της εκπαιδευτικής διαδικασίας.
- Κεντρικό ρόλο διαδραματίζει ένας θεσμοθετημένος εκπαιδευτικός οργανισμός που σχεδιάζει, οργανώνει και υλοποιεί την εκπαιδευτική διαδικασία, ενώ παράλληλα αναλαμβάνει τη συμβουλευτική υποστήριξη των σπουδαστών.
- Χρήση ειδικά σχεδιασμένου εκπαιδευτικού, πολυμορφικού υλικού, το οποίο θα υποστηρίξει αποτελεσματικά τον εκπαιδευόμενο.
- Δυνατότητα αμφίδρομης επικοινωνίας μεταξύ διδάσκοντος και διδασκόμενων προκειμένου να επωφελούνται οι τελευταίοι.
- Χρήση των νέων τεχνολογιών ως μέσου για τη διαμόρφωση ενός πολυμορφικού εκπαιδευτικού περιβάλλοντος και τον διαμοιρασμό του εκπαιδευτικού υλικού.
- Χρήση εξατομικευμένων μορφών διδασκαλίας με σπανιότερη τη χρήση ομαδικών συναντήσεων.

«Τσιριπίδης Ιωάννης», «Σχεδιασμός, υλοποίηση και αποτίμηση διαδραστικού εκπαιδευτικού υλικού σύμφωνα με τις αρχές και τη μεθοδολογία της ΕξΑΕ για τη διδασκαλία της τοπικής ιστορίας στο Δημοτικό σχολείο με θέμα: Το ολοκαύτωμα της Μονής Αρκαδίου»

Σύμφωνα με τον Keegan (2000) η εξ αποστάσεως εκπαίδευση περιέχει δύο βασικές διαστάσεις: α) την εξ αποστάσεως διδασκαλία και β) την εξ αποστάσεως μάθηση (Σχήμα 1). Η εξ αποστάσεως διδασκαλία αναφέρεται στον σχεδιασμό και στην πορεία ανάπτυξης του κατάλληλου μαθησιακού υλικού για ένα πρόγραμμα σπουδών από έναν επίσημο εκπαιδευτικό φορέα, ενώ η εξ αποστάσεως μάθηση σχετίζεται με τη μαθησιακή διαδικασία, στην οποία συμμετέχει ενεργά ο εκπαιδευόμενος. Ο όρος «εξ αποστάσεως εκπαίδευση» είναι ο πλέον κατάλληλος, ο οποίος συνδυάζει τόσο τη μάθηση όσο και τη διδασκαλία (Keegan, 2000).

Σχήμα 1. Οι δύο βασικές διαστάσεις της ΕξΑΕ

1.3 Σύντομη ιστορική αναδρομή της ΕξΑΕ

Η εξ αποστάσεως εκπαίδευση για τους περισσότερους σήμερα θεωρείται μια καινοτομία, εντούτοις οι ρίζες της τοποθετούνται δύο αιώνες νωρίτερα. Η ιστορική εξέλιξη της ΕξΑΕ μπορεί να διακριθεί σε τρία ιστορικά στάδια: την εκπαίδευση δι' αλληλογραφίας, την επικοινωνία με ηλεκτρονικά μέσα και τα Ανοιχτά πανεπιστήμια.

Η εκπαίδευση δι' αλληλογραφίας

Η απαρχή της εξ αποστάσεως εκπαίδευσης χρονολογείται το 1833 στη Σουηδία, όπου μια εφημερίδα καλούσε για εκπαίδευση «μέσω του ταχυδρομείου». Τη σκυτάλη παίρνει η Αγγλία, όπου ο Isaac Pitman το 1840 προσφέρει μαθήματα στενογραφίας μέσω της

«Τσιριπίδης Ιωάννης», «Σχεδιασμός, υλοποίηση και αποτίμηση διαδραστικού εκπαιδευτικού υλικού σύμφωνα με τις αρχές και τη μεθοδολογία της ΕξΑΕ για τη διδασκαλία της τοπικής ιστορίας στο Δημοτικό σχολείο με θέμα: Το ολοκαύτωμα της Μονής Αρκαδίου»

αλληλογραφίας. Η εκπαίδευση δι' αλληλογραφίας διασχίζει τον Ατλαντικό ωκεανό το 1873, όταν η Anna Eliot Ticknor ιδρύει στη Βοστώνη έναν οργανισμό βασισμένο στην εξ αποστάσεως εκπαίδευση για να προωθήσει την κατ' οίκον εκπαίδευση, κυρίως των γυναικών. Οι σπουδαστές επικοινωνούσαν μέσω αλληλογραφίας με τους διδάσκοντες μηνιαίως και λάμβαναν υποστήριξη σχετικά με τη μελέτη, αλλά υποβάλλονταν συχνά και σε εξετάσεις. Το 1891 μια εφημερίδα στην ανατολική Πενσυλβανία, η Mining Herald, αρχίζει μια σειρά μαθημάτων δι' αλληλογραφίας για τα μεταλλεία με σκοπό την πρόληψη των εργατικών ατυχημάτων. Το 1886 η Hermod στη Σουηδία πραγματοποιεί μαθήματα αγγλικών μέσω αλληλογραφίας, ενώ το 1898 ιδρύει το Hermod's, το οποίο αργότερα θα γίνει ένα από τα μεγαλύτερα ιδρύματα εξ αποστάσεως εκπαίδευσης στον κόσμο.

Η εκπαίδευση με ηλεκτρονικά μέσα

Με το πέρασμα των χρόνων, η ΕξΑΕ γνωρίζει σημαντικές αλλαγές στην οργάνωση και στη δομή της, με τη χρησιμοποίηση πιο εξελιγμένων μεθόδων και μέσων διδασκαλίας. Οι εξελίξεις στον τομέα των τεχνολογιών και στην επικοινωνία στις αρχές του 20^{ου} αιώνα καθόρισαν σε σημαντικό βαθμό το κυρίαρχο μέσο διδασκαλίας της ΕξΑΕ. Πρωτοπόρο κράτος σ' αυτή την εκπαιδευτική και τεχνολογική εξέλιξη αναδείχθηκαν οι Ηνωμένες Πολιτείες, όπου στη δεκαετία του '20 κατασκευάστηκαν 176 ραδιοφωνικοί σταθμοί σε εκπαιδευτικά ιδρύματα. Στις αρχές της δεκαετίας του '30 εκπέμπονται από πανεπιστήμια και κρατικά κολέγια προγράμματα εκπαίδευσης μέσω τηλεοπτικής μετάδοσης.

Η δορυφορική τεχνολογία, που αναπτύχθηκε τη δεκαετία του '60 και αξιοποιήθηκε ευρύτατα τη δεκαετία του '80, επέτρεψε τη γρήγορη εξάπλωση της εκπαιδευτικής τηλεόρασης. Προς το τέλος της δεκαετίας του '80 η ανάπτυξη των συστημάτων επικοινωνίας με οπτικές ίνες επέτρεψε τη ταχεία επέκταση των ζωντανών, αμφίδρομων ακουστικών και οπτικών τηλεοπτικών συστημάτων στην εκπαίδευση. Τέλος, η δυναμική είσοδος του διαδικτύου σ' όλες τις εκφάνσεις της καθημερινής ζωής από τη δεκαετία του '90 και έπειτα επέκτεινε θεαματικά την εξάπλωση και τις δυνατότητες της ΕξΑΕ με τον σχεδιασμό και τη διαμοίραση ψηφιακού εκπαιδευτικού υλικού στους σπουδαστές, όπως και με την πραγματοποίηση τηλεδιασκέψεων και σεμιναρίων σύγχρονης μετάδοσης, αυξάνοντας έτσι τις δυνατότητες για αλληλεπίδραση και τη συνεργατική εργασία μεταξύ των σπουδαστών.

«Τσιριπίδης Ιωάννης», «Σχεδιασμός, υλοποίηση και αποτίμηση διαδραστικού εκπαιδευτικού υλικού σύμφωνα με τις αρχές και τη μεθοδολογία της ΕξΑΕ για τη διδασκαλία της τοπικής ιστορίας στο Δημοτικό σχολείο με θέμα: Το ολοκαύτωμα της Μονής Αρκαδίου»

Τα Ανοιχτά πανεπιστήμια

Η ίδρυση των Ανοιχτών πανεπιστημίων αποτέλεσε έναν σημαντικό σταθμό για την εξέλιξη της ΕξΑΕ παγκοσμίως. Το 1971 αποτελεί μια χρονιά ορόσημο, όταν ιδρύεται το πρώτο Ανοιχτό πανεπιστήμιο διεθνώς στο Ηνωμένο Βασίλειο, ένα πανεπιστήμιο εξ αποστάσεως εκπαίδευσης που παρέχει στους σπουδαστές πλήρη πτυχιακά προγράμματα με την πρωτοποριακή χρήση μέσων. Το Ανοιχτό πανεπιστήμιο στο Ηνωμένο Βασίλειο προσέφερε περισσότερο κύρος στην εξ αποστάσεως εκπαίδευση και προκάλεσε την ίδρυση παρόμοιων ιδρυμάτων σε βιομηχανικά κράτη, όπως στη Δυτική Γερμανία, στην Ιαπωνία, στον Καναδά, αλλά και σε περιοχές με μικρότερο βαθμό ανάπτυξης, όπως στη Σρι Λάνκα και στο Πακιστάν. Αν και όλα τα παραπάνω πανεπιστημιακά ιδρύματα παρουσίαζαν πολλές ομοιότητες, εντούτοις δεν ήταν πανομοιότυπα όσον αφορά την αποστολή και τον τρόπο λειτουργίας τους.

1.4 Οι θεωρητικές προσεγγίσεις της ΕξΑΕ

Από την ποικιλία των εννοιολογικών ορισμών για την εξ αποστάσεως εκπαίδευση που έχει δοθεί από πολυάριθμους ερευνητές μπορούμε εύκολα να διακρίνουμε ότι οι θεωρητικές αναγνώσεις για το τι είναι εξ αποστάσεως εκπαίδευση διαφέρουν μεταξύ τους. Ο Keegan (2000) ταξινόμησε τις θεωρίες της εξ αποστάσεως εκπαίδευσης σε τρεις βασικές θεωρητικές προσεγγίσεις. Η κάθε προσέγγιση δίνει έμφαση σ' ένα διαφορετικό χαρακτηριστικό της ΕξΑΕ και έχει ξεχωριστούς εκπροσώπους:

Η πρώτη προσέγγιση είναι η **θεωρία της ανεξαρτησίας και αυτονομίας**, με κυριότερους εκπροσώπους τον Wedemeyer και τον Moore.

Η δεύτερη κατηγορία είναι η **θεωρία της βιομηχανοποίησης της διδασκαλίας**, με κυριότερο εκπρόσωπο τον Otto Peters.

Τέλος, η τρίτη κατηγορία είναι η **θεωρία της αλληλεπίδρασης και επικοινωνίας** με κυριότερο εκπρόσωπο τον Holmberg.

«Τσιριπίδης Ιωάννης», «Σχεδιασμός, υλοποίηση και αποτίμηση διαδραστικού εκπαιδευτικού υλικού σύμφωνα με τις αρχές και τη μεθοδολογία της ΕξΑΕ για τη διδασκαλία της τοπικής ιστορίας στο Δημοτικό σχολείο με θέμα: Το ολοκαύτωμα της Μονής Αρκαδίου»

1.4.1 Η θεωρία της ανεξαρτησίας και αυτονομίας

Ο Wedemeyer στην προσπάθειά του να ορίσει το θεωρητικό πλαίσιο εφαρμογής της εξ αποστάσεως εκπαίδευσης δίνει έμφαση στην αυτονομία/ανεξαρτησία του σπουδαστή εισάγοντας τον όρο ανεξάρτητες σπουδές (Wedemeyer, 1977). Σύμφωνα με τον Wedemeyer (1977), οι σπουδαστές βρίσκονται σε ένα περιβάλλον διαφορετικό από εκείνο του σχολείου, εκπονούν δραστηριότητες σε συγκεκριμένο χώρο και χρόνο, καθοδηγούνται από τους διδάσκοντες, αλλά δεν εξαρτώνται απ' αυτούς. Οι μαθητές πρέπει να είναι οι ίδιοι υπεύθυνοι για τη μελέτη και την πρόοδό τους και δεν πρέπει να είναι εξαρτημένοι και ελεγχόμενοι απόλυτα από τους εκπαιδευτές. Ο έτερος θεωρητικός εκπρόσωπος της θεωρίας της ανεξαρτησίας και αυτονομίας είναι ο Moore (1977), ο οποίος θεωρεί την αυτονομία των σπουδαστών, ως συστατικό στοιχείο της ΕξΑΕ και διακρίνει τα προγράμματα ΕξΑΕ σε αυτόνομα, τα οποία θέτουν στο επίκεντρο τον διδασκόμενο και σε μη αυτόνομα που έχουν στο επίκεντρο τον διδάσκοντα.

Ο Moore (1993) στη θεωρία της συναλλαγής από απόσταση έδωσε στην απόσταση πέρα από γεωγραφική και παιδαγωγική διάσταση υποστηρίζοντας ότι αποτελείται από δύο χαρακτηριστικά, τα οποία μπορούν να μετρηθούν. Το πρώτο είναι η παροχή της αμφίδρομης επικοινωνίας (διάλογος) που προσφέρει ένα πρόγραμμα εξ αποστάσεως εκπαίδευσης και το δεύτερο είναι ο βαθμός στον οποίο ένα πρόγραμμα ανταποκρίνεται στις προσωπικές ανάγκες του σπουδαστή (δομή).

1.4.2 Η θεωρία της βιομηχανοποίησης της διδασκαλίας

Η δεύτερη θεωρητική προσέγγιση της ΕξΑΕ είναι η θεωρία της βιομηχανοποίησης της διδασκαλίας. Κυρίαρχη αντίληψη στη θεώρηση αυτή αποτελεί η άποψη ότι η διδακτική-μαθησιακή διαδικασία που ακολουθείται στην εξ αποστάσεως εκπαίδευση παρουσιάζει πολλά κοινά στοιχεία με τη βιομηχανική παραγωγή (Σοφός, Κώστας & Παράσχου, 2015).

Κυριότερος εκπρόσωπος αυτής της θεώρησης είναι ο Otto Peters, ο οποίος υποστήριξε ότι η ΕξΑΕ αποτελεί ένα σύστημα παροχής γνώσεων, στάσεων και δεξιοτήτων που θα πρέπει να χαρακτηρίζεται από ενδελεχή σχεδιασμό, συστηματική οργάνωση και σαφή προσδιορισμό

«Τσιριπίδης Ιωάννης», «Σχεδιασμός, υλοποίηση και αποτίμηση διαδραστικού εκπαιδευτικού υλικού σύμφωνα με τις αρχές και τη μεθοδολογία της ΕξΑΕ για τη διδασκαλία της τοπικής ιστορίας στο Δημοτικό σχολείο με θέμα: Το ολοκαύτωμα της Μονής Αρκαδίου»

των μαθησιακών στόχων. Σύμφωνα με τον Peters (1971) καίριο ρόλο στην ΕξΑΕ διαδραματίζει η μέγιστη αξιοποίηση της τεχνολογίας και η ορθολογική εφαρμογή μεθόδων παραγωγής και διανομής του εκπαιδευτικού υλικού. Στο πλαίσιο αυτής της ανάγνωσης, η ΕξΑΕ εκλαμβάνεται ως μια βιομηχανοποιημένη μορφή διδασκαλίας και μάθησης με το επιχείρημα ότι καμιά πτυχή της ανθρώπινης ζωής δεν έμεινε ανεπηρέαστη από τη Βιομηχανική Επανάσταση. Η εκπαίδευση δι' αλληλογραφίας ξεκινά περίπου την ίδια εποχή με τη βιομηχανοποίηση της κοινωνίας στα μέσα του 19^{ου} αιώνα και η εξ αποστάσεως εκπαίδευση δεν θα ήταν εφικτή χωρίς τα ανάλογα τεχνολογικά μέσα. Ο Peters παρουσίασε μια σύγκριση της εξ αποστάσεως εκπαίδευσης με τη βιομηχανική παραγωγή αγαθών αποδεικνύοντας την άρρηκτη σχέση που τις συνδέει. Στην προσέγγισή του αντιμετώπισε την ΕξΑΕ ως μια βιομηχανική μορφή διδασκαλίας καθώς μπορεί να οργανωθεί με βάση τους κανόνες και τις οργανωτικές αρχές του καταμερισμού εργασίας που επικρατούν κατά τη παραγωγή των βιομηχανικών αγαθών.

1.4.3 Η θεωρία της αλληλεπίδρασης και επικοινωνίας

Η τρίτη θεωρητική προσέγγιση της ΕξΑΕ είναι η θεωρία της αλληλεπίδρασης και της επικοινωνίας με κυριότερο εκπρόσωπο τον Holmberg. Κατά τον Holmberg (1983), η ΕξΑΕ αποτελεί μια εκπαιδευτική καινοτομία, η οποία χαρακτηρίζεται κυρίως από τη φυσική απόσταση μεταξύ του διδάσκοντα και του διδασκόμενου. Γι' αυτό το λόγο, η συνεργασία και η κοινωνική αλληλεπίδραση ανάμεσά τους παίζει καθοριστικό ρόλο στην αποτελεσματικότητα της ΕξΑΕ. Στη θεώρηση αυτή, δίνεται ιδιαίτερη έμφαση στην αναγκαιότητα της αμφίδρομης προσωπικής επικοινωνίας και στην υποστήριξη των σπουδαστών με έμφαση στο φιλικό προσωπικό ύφος, ώστε να αναπτύξουν κίνητρα για τη μελέτη τους. Επίσης, τονίζεται η σημασία του εκπαιδευτικού υλικού στην ΕξΑΕ, η σημασία της αξιολόγησης των γραπτών εργασιών, όπως και η προσωπική προσπάθεια που καταβάλλει ο κάθε διδασκόμενος με σκοπό την επίτευξη της μάθησης.

Ο Holmberg (2002) θεωρεί σημαντικό σε όλα τα συστήματα εξ αποστάσεως εκπαίδευσης ο διδασκόμενος να καθορίζει τον ρυθμό μελέτης και τις εξεταστικές περιόδους και να συμμετέχει από κοινού με τους διδάσκοντες στη λήψη των αποφάσεων. Η ΕξΑΕ αποτελεί την κατάλληλη μορφή εκπαίδευσης για την επίτευξη της εξατομικευμένης μάθησης, καθώς

«Τσιριπίδης Ιωάννης», «Σχεδιασμός, υλοποίηση και αποτίμηση διαδραστικού εκπαιδευτικού υλικού σύμφωνα με τις αρχές και τη μεθοδολογία της ΕξΑΕ για τη διδασκαλία της τοπικής ιστορίας στο Δημοτικό σχολείο με θέμα: Το ολοκαύτωμα της Μονής Αρκαδίου»

αποτελεί το κατ' εξοχήν σύστημα αυτομελέτης. Όμως, η ΕξΑΕ διαφοροποιείται από το προσωπικό ελεύθερο διάβασμα, καθώς ο διδασκόμενος ακολουθεί ένα πρόγραμμα που σχεδιάστηκε αποκλειστικά γι' αυτόν από έναν επίσημο εκπαιδευτικό οργανισμό και επωφελείται από την αλληλεπίδραση με τους διδάσκοντες μέσω του καθοδηγούμενου διαλόγου (Holmberg, 2002).

1.5 Σχολική ΕξΑΕ

Σύμφωνα με τη Βασάλα (2005), η σχολική εξ αποστάσεως εκπαίδευση (ΕξΑΣΕ) θεωρείται μια οργανωμένη εκπαιδευτική διαδικασία, η οποία υλοποιείται από έναν επίσημο θεσμοθετημένο εκπαιδευτικό φορέα και παρέχεται από απόσταση, τόσο σε παιδιά σχολικής ηλικίας όσο και σε ενήλικες, με τη χρήση ειδικά διαμορφωμένου εκπαιδευτικού υλικού. Η σχολική ΕξΑΕ παρέχει τη δυνατότητα για ίσες ευκαιρίες μάθησης σε ένα ευρύ φάσμα ενδιαφερόμενων με σκοπό την κάλυψη των αναγκών τους, σύμφωνα με τα ζητούμενα της νέας εποχής της κοινωνίας της γνώσης. Παράλληλα, η σχολική εκπαίδευση από απόσταση προσφέρει τη δυνατότητα σε σχολεία να αναπτύξουν δίκτυο συνεργασίας σε τοπικό, εθνικό και διεθνές επίπεδο πάνω σε μια κοινή θεματική ενότητα (Βασάλα, 2005).

Σύμφωνα με τις Μίμινου και Σπανακά (2013) η σχολική ΕξΑΕ διακρίνεται σε (α) αυτοδύναμη, (β) συμπληρωματική και (γ) μεικτή/πολυμορφική/συνδυαστική εκπαίδευση. Η αυτοδύναμη σχολική ΕξΑΕ αποτελεί ένα ολοκληρωμένο πρόγραμμα σπουδών που παρέχεται στους σπουδαστές από έναν επίσημο θεσμοθετημένο εκπαιδευτικό φορέα και προσφέρει στους τελειόφοιτους ισότιμους τίτλους σπουδών με εκείνους της συμβατικής εκπαίδευσης με διαφορές στο είδος του εκπαιδευτικού υλικού και της επικοινωνίας. Όσον αφορά τη συμπληρωματική σχολική ΕξΑΕ, πρόκειται για μια εκπαιδευτική διαδικασία που ενισχύει και εμπλουτίζει την καθιερωμένη εκπαίδευση παρέχοντας τη δυνατότητα σε μαθητές που για διάφορους λόγους δεν παρακολούθησαν ορισμένα μαθήματα ή έχουν κενά σε συγκεκριμένες διδακτικές ενότητες να καλύψουν τις εκπαιδευτικές τους ανάγκες. Οι συμμετέχοντες στη συμπληρωματική σχολική ΕξΑΕ είναι μαθητές του συμβατικού σχολείου, οι οποίοι επιλέγουν να παρακολουθήσουν από απόσταση κάποιες επιπλέον σειρές μαθημάτων που είτε προσφέρονται στοιχειωδώς στο σχολείο τους είτε απουσιάζουν πλήρως από το πρόγραμμα σπουδών (Βασάλα, 2005). Η Μεικτή/Πολυμορφική/Συνδυαστική εκπαίδευση έχει ως σκοπό

«Τσιριπίδης Ιωάννης», «Σχεδιασμός, υλοποίηση και αποτίμηση διαδραστικού εκπαιδευτικού υλικού σύμφωνα με τις αρχές και τη μεθοδολογία της ΕξΑΕ για τη διδασκαλία της τοπικής ιστορίας στο Δημοτικό σχολείο με θέμα: Το ολοκαύτωμα της Μονής Αρκαδίου»

την επίτευξη του όσο το δυνατόν καλύτερου συνδυασμού και αλληλεπίδρασης μεταξύ των συμβατικών τρόπων εκπαίδευσης και των εξ αποστάσεων μορφών εκπαίδευσης, κυρίως μέσω του διαδικτύου (Μίμινου & Σπανακά, 2013).

Ο Αναστασιάδης (2014) αναφέρει ένα άλλο διαχωρισμό της ΕξΑΕ, σε ασύγχρονη και σύγχρονη μορφή. Στην ασύγχρονη μορφή οι διδάσκοντες βρίσκονται σε διαφορετικό γεωγραφικό χώρο με τους διδασκόμενους και αλληλεπιδρούν σε διαφορετικό χρόνο, είτε μέσω της χρήσης ψηφιακών εκπαιδευτικών εφαρμογών είτε μέσω προηγμένων τεχνολογιών ασύγχρονης μετάδοσης (πλατφόρμες ασύγχρονης εκπαίδευσης). Από την άλλη πλευρά, στη σύγχρονη μορφή οι εμπλεκόμενοι στη μαθησιακή διαδικασία αλληλεπιδρούν σε πραγματικό χρόνο μέσω ήχου, εικόνας και δεδομένων ανεξαρτήτως του γεωγραφικού χώρου στον οποίο βρίσκονται μέσω προηγμένων τεχνολογιών του διαδικτύου, όπως της τηλεδιάσκεψης. Σ' αυτή την περίπτωση οι εκπαιδευτικοί φροντίζουν να δημιουργήσουν ένα φιλικό κλίμα για τους μαθητές παρέχοντας τα κατάλληλα κίνητρα για τη συμμετοχή τους σε ομαδικές δραστηριότητες που προάγουν την ενεργητική μάθηση και τη δημιουργικότητα. Μ' αυτό τον τρόπο μαθητές απομακρυσμένων τάξεων νιώθουν ότι είναι μέλη μιας κοινής ομάδας όπου αλληλοϋποστηρίζονται και θέλουν να παρουσιαστούν με θετικό τρόπο προς τα έξω (Αναστασιάδης, 2014).

Σύμφωνα με έρευνες που έχουν διεξαχθεί από ακαδημαϊκούς και ερευνητές του πεδίου η σχολική ΕξΑΕ προσφέρει ποικίλα πλεονεκτήματα στη σύγχρονη εκπαιδευτική πραγματικότητα. Αρχικά, αποτελεί τη μοναδική μέθοδο εκπαίδευσης για πολυάριθμους μαθητές πρωτοβάθμιας και δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης που διαμένουν σε απομονωμένες περιοχές, από τις οποίες δεν υπάρχει δυνατότητα καθημερινής μεταφοράς των μαθητών στο κοντινότερο σχολείο (Κοντογεωργάκου, 2021). Επιπρόσθετα, είναι δυνατόν να καλύψει τις ανάγκες για μαθητές που μετακινούνται για μεγάλο χρονικό διάστημα από τον τόπο διαμονής τους (ταξιδευτές), μαθητές με προβλήματα σωματικής ή ψυχοσωματικής υγείας, όπως και για μαθητές που έχουν παραπεμφθεί από τα συμβατικά σχολεία λόγω μη δυνατότητα προσαρμογής τους στο σχολικό περιβάλλον (Κοντογεωργάκου, 2010). Επίσης, με τη σχολική ΕξΑΕ είναι εφικτή η πρόσβαση σε πόρους σε εκπαιδευτικούς που είναι γεωγραφικά απομονωμένοι (Ally & Samaka, 2013) όπως και η προσφορά εξατομικευμένων εκπαιδευτικών προγραμμάτων σε σπουδαστές που το έχουν ανάγκη ή το επιθυμούν (Katane,

«Τσιριπίδης Ιωάννης», «Σχεδιασμός, υλοποίηση και αποτίμηση διαδραστικού εκπαιδευτικού υλικού σύμφωνα με τις αρχές και τη μεθοδολογία της ΕξΑΕ για τη διδασκαλία της τοπικής ιστορίας στο Δημοτικό σχολείο με θέμα: Το ολοκαύτωμα της Μονής Αρκαδίου»

I., Kristovska, I., & Katans, E., 2015). Η χωροχρονική απόσταση που υπάρχει από τον δάσκαλο ενθαρρύνει τους σπουδαστές να αποκτήσουν την ευθύνη για τη μάθησή τους, δηλαδή μ' άλλα λόγια ενθαρρύνει και προωθεί την αυτόνομη μάθηση που είναι το βασικό ζητούμενο στην εξ αποστάσεως εκπαίδευση (Little, 1991) και επιτυγχάνεται η καλλιέργεια μεταγνωστικών δεξιοτήτων. Από την ΕξΑΣΕ δεν απουσιάζουν ασφαλώς και τα μειονεκτήματα, όπως είναι τα αισθήματα μοναξιάς και αποξένωσης που ενδεχομένως να βιώσουν οι μαθητές εξαιτίας της απόστασης, η έλλειψη δυνατότητας για λήψη βοήθειας από τους συμμαθητές τους και η συνακόλουθη αξιολόγηση της απόδοσής τους μέσα από τη σύγκριση. Σύμφωνα με την έρευνα της Κελενίδου (2017), η ΕξΑΣΕ δεν είναι κατάλληλη για όλους τους μαθητές καθώς προσθέτει επιπλέον φόρτο εργασίας στο σπίτι, ενώ οι γονείς ισχυρίζονται πως αναγκάζονται να αναλάβουν τον ρόλο του δασκάλου. Ωστόσο όπως προκύπτει από την ίδια έρευνα, οι μαθητές φαίνεται να είναι οι περισσότερο ικανοποιημένοι απ' όλους καθώς δηλώνουν ότι θα προτιμούσαν τη σχολική ΕξΑΕ συμπληρωματικά στη συμβατική εκπαίδευσή τους.

Τα τελευταία χρόνια έχει εκδηλωθεί μεγάλο ερευνητικό ενδιαφέρον για οργανωμένες εκπαιδευτικές παρεμβάσεις που σχεδιάζονται και υλοποιούνται σύμφωνα με τη μεθοδολογία της συμπληρωματικής ή αυτοδύναμης σχολικής ΕξΑΕ με σκοπό την ανάδειξη καλών πρακτικών (Μουζάκης κ.α., 2021). Οι περισσότερες διδακτικές παρεμβάσεις που εντοπίζονται στην πρωτοβάθμια εκπαίδευση είναι κατά κύριο λόγο συμπληρωματικές. Η συμπληρωματική ΕξΑΣΕ δεν έρχεται σε αντίθεση με τη συμβατική εκπαίδευση, αλλά αποτελεί συμπλήρωμά της (Λιοναράκης & Λυκουργιώτης, 1999). Επιπρόσθετα, διάφοροι ερευνητές έχουν επιχειρήσει να μελετήσουν τα μαθησιακά αποτελέσματα της συμπληρωματικής ΕξΑΣΕ. Οι Βασάλα, Λιοναράκης & Χατζηπλής (2007, οπ. αναφ. στο Παπαφιλίππου et al., 2016) διερεύνησαν κατά πόσο είναι ωφέλιμη η παροχή συμπληρωματικής ΕξΑΣΕ στη δευτεροβάθμια εκπαίδευση. Σύμφωνα με τα αποτελέσματα της έρευνάς τους, το εκπαιδευτικό σύστημα αδυνατεί να ανταποκριθεί στις σύγχρονες ανάγκες και στα ενδιαφέροντα των μαθητών. Η σχολική ΕξΑΕ είναι δυνατόν να λειτουργήσει ενισχυτικά προς τη συμβατική εκπαίδευση προσφέροντας εκπαιδευτική υποστήριξη, αλλά και μαθήματα που για διάφορους λόγους δε διδάσκονται παρόλο που υπάρχουν στο αναλυτικό πρόγραμμα σπουδών ή και μαθήματα που δεν ανήκουν στο αναλυτικό πρόγραμμα, αλλά ενδιαφέρουν τους μαθητές. Οι Παπαφιλίππου et al. (2016)

«Τσιριπίδης Ιωάννης», «Σχεδιασμός, υλοποίηση και αποτίμηση διαδραστικού εκπαιδευτικού υλικού σύμφωνα με τις αρχές και τη μεθοδολογία της ΕξΑΕ για τη διδασκαλία της τοπικής ιστορίας στο Δημοτικό σχολείο με θέμα: Το ολοκαύτωμα της Μονής Αρκαδίου»

μελέτησαν τη συμπληρωματική σχολική ΕξΑΕ στο πλαίσιο της ενισχυτικής διδασκαλίας των Μαθηματικών με τη χρήση ενός εκπαιδευτικού λογισμικού και μιας πλατφόρμας ηλεκτρονικής μάθησης. Η έρευνα διαπίστωσε ότι οι εξ αποστάσεως δραστηριότητες που ήταν ενσωματωμένες στο λογισμικό βοήθησαν σημαντικά τους μαθητές, τόσο στην εμπέδωση της ύλης όσο και στη μελέτη τους. Επίσης, διαπιστώθηκε ότι η χρήση της ηλεκτρονικής πλατφόρμας θα μπορούσε να λειτουργήσει συμπληρωματικά με τα σχολικά μαθήματα ως φροντιστηριακό μάθημα για τους μαθητές.

Οι κυριότερες μέθοδοι διδασκαλίας της σχολικής ΕξΑΕ είναι τρεις: η ανεστραμμένη τάξη, η διαδραστική τηλεδιάσκεψη και τα ψηφιακά περιβάλλοντα μάθησης. Παρακάτω αναφερόμαστε αναλυτικά στην καθεμία απ' αυτές τις μεθόδους διδασκαλίας.

1.5.1 Η Ανεστραμμένη τάξη

Η αντίστροφη τάξη (flipped classroom) ή η αντεστραμμένη διδασκαλία (flipped learning) όπως αποδίδεται ο όρος (Κανδρούδη & Μπράτιτσης, 2013) αποτελεί μια νέα διδακτική προσέγγιση, κεντρική φιλοσοφία της οποίας είναι η μετατόπιση από μια δασκαλοκεντρική σε μια μαθητοκεντρική προσέγγιση διδασκαλίας. Η βασική διαφορά ανάμεσα στη συμβατική και την αντίστροφη τάξη είναι ότι η παράδοση του μαθήματος από διάλεξη (lecture) μετατρέπεται σε δραστηριότητα (activity) και ο ρόλος του εκπαιδευτικού μεταμορφώνεται από διδάσκων (lecturer-instructor) σε καθοδηγητή και μέντορα (mentor) των μαθητών για να διεκπεραιώσουν τις εργασίες τους (Bergmann & Sams, 2012, Long et al., 2013, Tucker, 2012). Η ανεστραμμένη τάξη αποτελεί ένα διδακτικό μοντέλο «μεικτής μάθησης» σύμφωνα με το οποίο οι μαθητές έρχονται σε επαφή με τη νέα γνώση στο σπίτι αξιοποιώντας το ψηφιακό υλικό (βίντεο, εικόνες, παρουσιάσεις κλπ) που τους έχει τροφοδοτήσει ο δάσκαλος. Στη συνέχεια, μέσα στην αίθουσα διδασκαλίας εμπλέκονται σε ομαδοσυνεργατικές μαθησιακές δραστηριότητες, προκειμένου να εμπεδώσουν καλύτερα τη νέα γνώση και να εκπληρώσουν τα προσδοκώμενα μαθησιακά αποτελέσματα. Η μέθοδος διδασκαλίας της ανεστραμμένης τάξης στηρίζεται στις παιδαγωγικές θεωρίες του εποικοδομισμού, της διερευνητικής και συνεργατικής μάθησης αποτελώντας υπό μια έννοια την εξέλιξή τους. Με την παραπάνω διδακτική προσέγγιση η μετάδοση των πληροφοριών πραγματοποιείται εκτός του διδακτικού χρόνου. Στην ουσία οι μαθητές εμπλέκονται την προηγούμενη μέρα από το

«Τσιριπίδης Ιωάννης», «Σχεδιασμός, υλοποίηση και αποτίμηση διαδραστικού εκπαιδευτικού υλικού σύμφωνα με τις αρχές και τη μεθοδολογία της ΕξΑΕ για τη διδασκαλία της τοπικής ιστορίας στο Δημοτικό σχολείο με θέμα: Το ολοκαύτωμα της Μονής Αρκαδίου»

σπίτι με πηγές και υλικό που καλύπτει τη διάλεξη του παραδοσιακού μοντέλου. Έτσι, στην τάξη απελευθερώνεται διδακτικός χρόνος και αξιοποιείται αρχικά επιλύοντας ο δάσκαλος τις απορίες των μαθητών, ενώ στη συνέχεια γίνεται ανάθεση δραστηριοτήτων στους μαθητές ώστε να αποκτήσουν περισσότερο ενεργό και συνεργατικό ρόλο κατά τη διάρκεια της διδασκαλίας (Bonwell & Elison, 1991). Όπως γίνεται αντιληπτό, η προσέγγιση της ανεστραμμένης τάξης μεταμορφώνει και εκσυγχρονίζει τον ρόλο του εκπαιδευτικού, καθώς δεν απαιτείται μόνο να είναι γνώστης του διδακτικού αντικειμένου που διδάσκει, αλλά καλείται να υιοθετήσει έναν πολλαπλό ρόλο που θα καθοδηγεί και θα υποστηρίζει συνεχώς τους μαθητές κατά τη διάρκεια της μαθησιακής τους πορείας.

1.5.2 Διαδραστική τηλεδιάσκεψη

Η Διαδραστική τηλεδιάσκεψη (ΔΤ) αποτελεί μια άλλη διδακτική μέθοδο που είναι δυνατόν να εφαρμοστεί στη σχολική ΕξΑΕ. Ανήκει σε μια από τις πιο ενδιαφέρουσες τεχνολογίες της εποχής μας, τόσο από τεχνική όσο και από κοινωνική άποψη. Σύμφωνα με τον Αναστασιάδη (2008), *«η Διαδραστική Τηλεδιάσκεψη (ΔΤ)- Interactive Videoconferencing (IVC) επιτρέπει σε εκπαιδευόμενους και εκπαιδευτές που βρίσκονται σε δύο ή περισσότερα απομακρυσμένα σημεία, όχι απλά να επικοινωνούν ανταλλάσσοντας απόψεις ή να μοιράζονται δεδομένα, αλλά να συμμετέχουν ενεργά σε ένα δυναμικό περιβάλλον αλληλεπίδρασης, κύριο χαρακτηριστικό γνώρισμα του οποίου αποτελεί η συνεργατική οικοδόμηση της γνώσης από απόσταση σε πραγματικό χρόνο».*

Η τεχνολογία της τηλεδιάσκεψης παίζει ολοένα και πιο σημαντικό ρόλο στην εκπαιδευτική πραγματικότητα, καθώς προσφέρει ένα πλούσιο περιβάλλον επικοινωνίας, στο οποίο μπορεί να ολοκληρωθεί με επιτυχία ένα ευρύ φάσμα ποικίλων μαθησιακών στόχων. Σύμφωνα με τον Roblyer (1997), η τηλεδιάσκεψη μπορεί να οριστεί *«ως σημείο προς σημείο επικοινωνία μέσω ενός συστήματος υπολογιστών τα οποία είναι εξοπλισμένα με video, οθόνη, μικρόφωνα, βιντεοκάμερα και το απαραίτητο λογισμικό».*

Επιπρόσθετα, σύμφωνα με τους Κόκκο, Ματράλη, Λιοναράκη & Παναγιωτακόπουλο (1998), *«η τηλεδιάσκεψη αποτελεί οργανωμένη ανταλλαγή μηνυμάτων μεταξύ ενός διδάσκοντα και μιας ομάδας διδασκομένων συνήθως είκοσι με είκοσι πέντε ατόμων οι οποίοι είναι*

«Τσιριπίδης Ιωάννης», «Σχεδιασμός, υλοποίηση και αποτίμηση διαδραστικού εκπαιδευτικού υλικού σύμφωνα με τις αρχές και τη μεθοδολογία της ΕξΑΕ για τη διδασκαλία της τοπικής ιστορίας στο Δημοτικό σχολείο με θέμα: Το ολοκαύτωμα της Μονής Αρκαδίου»

συνδεδεμένοι με δίκτυο προσωπικών υπολογιστών τα οποία επικοινωνούν με τηλεφωνικές γραμμές».

Η τηλεδιάσκεψη αποτελεί μια νέα και καινοτόμα μέθοδο διδασκαλίας που βρίσκεται στο στάδιο της ανάπτυξης και διερεύνησης των δυνατοτήτων της. Στη σημερινή κοινωνία της πληροφορίας η τεχνολογία έρχεται να ενισχύσει και να εμπλουτίσει το παραδοσιακό μάθημα καθιστώντας την αίθουσα διδασκαλίας ανοιχτή προς τον κόσμο (Makki, 1999). Η ΔΤ επιτρέπει τη συμμετοχή εκπαιδευτικών και μαθητών σ' ένα κοινό μαθησιακό περιβάλλον με πλούσια αλληλεπίδραση ώστε να είναι δυνατή η οικοδόμηση της γνώσης από απόσταση σε πραγματικό χρόνο (Αναστασιάδης, 2008).

Σχήμα 2. Η πυραμίδα της ΔΤ (Anastasiades, 2003)

1.5.3 Τα περιβάλλοντα μάθησης

Η έκρηξη των Τεχνολογιών Πληροφορίας και Επικοινωνίας (ΤΠΕ) και του διαδικτύου έχουν δημιουργήσει νέες προοπτικές στην εξ αποστάσεως εκπαίδευση προσφέροντας νέες δυνατότητες στην αξιοποίηση σύγχρονων και ασύγχρονων περιβαλλόντων μάθησης (Αναστασιάδης, 2005). Οι σύγχρονες ανάγκες για μεγαλύτερη ευελιξία στον χώρο, τον χρόνο και τον ρυθμό της μάθησης κινητοποίησαν τους εκπαιδευτικούς οργανισμούς, προκειμένου η

«Τσιριπίδης Ιωάννης», «Σχεδιασμός, υλοποίηση και αποτίμηση διαδραστικού εκπαιδευτικού υλικού σύμφωνα με τις αρχές και τη μεθοδολογία της ΕξΑΕ για τη διδασκαλία της τοπικής ιστορίας στο Δημοτικό σχολείο με θέμα: Το ολοκαύτωμα της Μονής Αρκαδίου»

δια ζώσης εκπαιδευτική διαδικασία να εμπλουτιστεί ή και να αντικατασταθεί με δράσεις και μεθοδολογίες ΕξΑΕ με την υποστήριξη των ΤΠΕ.

Η ενσωμάτωση του Διαδικτύου με τα νέα εκπαιδευτικά εργαλεία στην εκπαίδευση δημιουργεί την ανάγκη για νέα Διαδικτυακά Περιβάλλοντα Μάθησης (ΔΠΜ), στα οποία αναθεωρούνται και μετασχηματίζονται διδακτικές προσεγγίσεις και μεθοδολογίες. Έτσι, οι ΤΠΕ στην εκπαίδευση, που αποτελούν σημαντικό στοιχείο της μετανεωτερικής κουλτούρας και του πολιτισμού του σύγχρονου κόσμου (Βρύζας & Τσιτουρίδου, 2005) σηματοδοτούν την έλευση μιας νέας εποχής.

Σύμφωνα με τη θεωρία του κοινωνικού εποικοδομισμού (Vygotsky, 1978), ο ηλεκτρονικός υπολογιστής θεωρείται ότι μπορεί να υποστηρίξει εκείνες τις ανθρώπινες πρακτικές, μέσω των οποίων αναπτύσσεται και οικοδομείται η γνώση, αφού η διδακτική προσέγγιση με τη χρήση πολυμεσικών εργαλείων και του Διαδικτύου, δημιουργούν ένα ελκυστικό και αλληλεπιδραστικό περιβάλλον μάθησης (Αναστασίου κ.α., 2010). Ο βασικός στόχος ενός ολοκληρωμένου Περιβάλλοντος μάθησης στο Διαδίκτυο είναι η δημιουργία όλων των απαραίτητων προϋποθέσεων -παιδαγωγικών, διοικητικών, οργανωτικών, τεχνολογικών- που θα κάνουν πράξη το όραμα της εξ αποστάσεως εκπαίδευσης (Anastasiades, 2003).

Σχήμα 3. Εξάγωνο ανάλυσης για τη δημιουργία ηλεκτρονικών μαθησιακών περιβαλλόντων

«Τσιριπίδης Ιωάννης», «Σχεδιασμός, υλοποίηση και αποτίμηση διαδραστικού εκπαιδευτικού υλικού σύμφωνα με τις αρχές και τη μεθοδολογία της ΕξΑΕ για τη διδασκαλία της τοπικής ιστορίας στο Δημοτικό σχολείο με θέμα: Το ολοκαύτωμα της Μονής Αρκαδίου»

(Αλβίζος, 2015)

1.6 Η Σχολική ΕξΑΕ στην Ελλάδα

Η σχολική εξ αποστάσεως εκπαίδευση δεν είναι ιδιαίτερα διαδεδομένη στην Ελλάδα, ωστόσο υπάρχουν χώρες, όπου μαθητές/τριες ολοκληρώνουν τις σπουδές τους τόσο σε επίπεδο πρωτοβάθμιας όσο και σε επίπεδο δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης με αυτή τη μέθοδο (Αναστασιάδης, 2014). Μια πρώτη προσπάθεια συμπληρωματικής σχολικής ΕξΑΕ στη χώρα μας διεξήχθη στις αρχές της δεκαετίας του '90, όταν σχεδιάστηκαν τα πρώτα περιβάλλοντα ασύγχρονης επικοινωνίας (forum) για μαθητές της ομογένειας στα πλαίσια του προγράμματος «Παιδείας Ομογενών» με σκοπό την επικοινωνία Ελλήνων μαθητών του εξωτερικού με μαθητές της ελληνικής επικράτειας. Το 2014 τέθηκε στη διάθεση των σχολείων της ομογένειας το πρώτο ολοκληρωμένο πρόγραμμα συμπληρωματικής σχολικής ΕξΑΕ με γνωστικό αντικείμενο τη διδασκαλία της ελληνικής γλώσσας, ως δεύτερης ξένης γλώσσας, το οποίο υλοποιήθηκε από το Ε.ΔΙΑ.Μ.ΜΕ του Πανεπιστημίου Κρήτης (Αναστασιάδης & Σπαντιδάκης, 2013). Μια αξιολογη προσπάθεια συμπληρωματικής σχολικής ΕξΑΕ στην Ελλάδα αποτελεί το πρόγραμμα «ΟΔΥΣΣΕΑΣ», στο πλαίσιο του οποίου αξιοποιούνται οι τεχνολογίες σύγχρονης μετάδοσης και κυρίως η τηλεδιάσκεψη, ως μέσο επικοινωνίας και συνεργασίας μεταξύ σχολείων της Ελλάδας και της Κύπρου με σκοπό τη συνεργατική διερεύνηση και οικοδόμηση της γνώσης και την ανάπτυξη κρίσιμων κοινωνικών δεξιοτήτων (Αναστασιάδης, 2017). Βέβαια, αξίζει να τονιστεί ότι η παραπάνω προσπάθεια αποτελεί μια πρωτοβουλία των καθηγητών του πανεπιστημίου της Κρήτης και όχι ένα επίσημο θεσμοθετημένο πρόγραμμα του Υπουργείου Παιδείας που να εφαρμόζεται σε όλη την επικράτεια. Παρόμοιες πρωτοβουλίες πανεπιστημιακών ιδρυμάτων αποτελεί το πρόγραμμα «ΣΧΕΔΙΑ» του πανεπιστημίου Αιγαίου, το πρόγραμμα «ΟΙΚΑΔΕ» της Κύπρου, το διεθνές πρόγραμμα «ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΣ» που εστιάζει σε ερευνητικές δράσεις σχετικές με περιβαλλοντικά θέματα, όπως και τα προγράμματα της Ευρωπαϊκής Ένωσης «ΣΩΚΡΑΤΗΣ» και «e-Hermes», που αποτελούν προσπάθειες συμπληρωματικής σχολικής ΕξΑΕ με στόχο την ανάπτυξη εγχώριων και διεθνών συνεργασιών μεταξύ των σχολείων. Παράλληλα, λειτουργούν πολλά ιδιωτικά προγράμματα που προσφέρουν φροντιστηριακή διδασκαλία σε

«Τσιριπίδης Ιωάννης», «Σχεδιασμός, υλοποίηση και αποτίμηση διαδραστικού εκπαιδευτικού υλικού σύμφωνα με τις αρχές και τη μεθοδολογία της ΕξΑΕ για τη διδασκαλία της τοπικής ιστορίας στο Δημοτικό σχολείο με θέμα: Το ολοκαύτωμα της Μονής Αρκαδίου»

μαθητές της πρωτοβάθμιας και της δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης μέσω διαδικτυακών βιντεομαθημάτων και ασύγχρονων τηλεδιασκέψεων. Βέβαια, για την εγγραφή σε τέτοιου είδους προγράμματα απαιτείται η καταβολή χρηματικού ποσού, καθώς αποτελούν ιδιωτικές πρωτοβουλίες με σκοπό τη φροντιστηριακή ενίσχυση των μαθητών (Μίμινου & Σπανακά, 2013).

Συνεπώς, στην Ελλάδα σύμφωνα με τις Μίμινου & Σπανακά (2013), υφίστανται σημαντικά προγράμματα σχολικής ΕξΑΕ, περιορισμένης όμως εμβέλειας κυρίως από:

- Πανεπιστημιακά ιδρύματα, που στηρίζονται αποκλειστικά στις πρωτοβουλίες των καθηγητών τους,
- Διεθνείς Οργανισμούς, που εμπεριέχουν κυρίως μεμονωμένες διαδραστικές συναντήσεις,
- Ιδιωτικά φροντιστήρια που παρέχουν υποστήριξη σε μαθητές για συγκεκριμένους σκοπούς και μέσα σε συγκεκριμένα πλαίσια.

Κλείνοντας αξίζει να αναφέρουμε τις προσπάθειες που καταβάλλονται τα δύο τελευταία χρόνια απ' όλη την εκπαιδευτική κοινότητα της χώρας μας να παράγει ποιοτικό εκπαιδευτικό υλικό κατάλληλο για εξ αποστάσεως εκπαίδευση προκειμένου να ανταποκριθεί στις έκτακτες συνθήκες που έχει προκαλέσει η πανδημία του Covid-19. Η εκπαιδευτική ηγεσία της χώρας μας αναζητά νέους αποτελεσματικούς τρόπους και μορφές εκπαίδευσης από απόσταση, ενώ παράλληλα αναδεικνύονται νέα θέματα που αφορούν την αναγκαιότητα της ανθρωποκεντρικής διάστασης της ΕξΑΕ, αλλά και τον νέο ρόλο που καλείται να υιοθετήσει ο εκπαιδευτικός, ο μαθητής και ο γονέας (Αναστασιάδης, 2020).

1.7 Σύνοψη

Στην αρχή της παρούσας εργασίας επιχειρήθηκε να προσδιοριστεί εννοιολογικά ο όρος της «εξ αποστάσεως εκπαίδευσης» μέσα από την παράθεση ορισμών που εντοπίζουμε στη βιβλιογραφία. Όπως αναφέρθηκε, στη βιβλιογραφία υπάρχει μια ποικιλία ορισμών από πολλούς ερευνητές και θεωρητικούς του πεδίου, ο καθένας από τους οποίους προσπάθησε να δώσει έμφαση σε ένα διαφορετικό χαρακτηριστικό της ΕξΑΕ. Συνοψίζοντας τους ορισμούς που παρουσιάστηκαν στην πρώτη υποενότητα, διαπιστώνουμε ότι η ΕξΑΕ αποτελεί μια

«Τσιριπίδης Ιωάννης», «Σχεδιασμός, υλοποίηση και αποτίμηση διαδραστικού εκπαιδευτικού υλικού σύμφωνα με τις αρχές και τη μεθοδολογία της ΕξΑΕ για τη διδασκαλία της τοπικής ιστορίας στο Δημοτικό σχολείο με θέμα: Το ολοκαύτωμα της Μονής Αρκαδίου»

μορφή εκπαίδευσης, το κύριο χαρακτηριστικό της οποίας είναι η απόσταση που χωρίζει τον διδάσκοντα από τον διδασκόμενο, καθώς ο δεύτερος μαθαίνει χωρίς την παρουσία του πρώτου. Η ΕξΑΕ ως φιλοσοφική προσέγγιση έρχεται να καταργήσει τους περιορισμούς που δημιουργούνται από τη συμβατική εκπαίδευση που στηρίζεται στη δια ζώσης διδασκαλία προτάσσοντας ένα διαφορετικό εκπαιδευτικό περιβάλλον, στο οποίο έχουν δικαίωμα να συμμετέχουν όλοι όσοι συνειδητά επιλέγουν να παρακολουθήσουν τα προγράμματα σπουδών που προσφέρει (Αναστασιάδης, 2005).

Ο Λιοναράκης (2001) διαφοροποιείται από τους ορισμούς που έχουν αποδοθεί διαχρονικά από τους υπόλοιπους θεωρητικούς του πεδίου, οι οποίοι επικεντρώνουν το ενδιαφέρον τους κυρίως στη φυσική απόσταση, στα μέσα μεταφοράς της πληροφορίας προς τους σπουδαστές και στα μέσα επικοινωνίας μεταξύ διδασκόντων και διδασκόμενων και δίνει έναν ορισμό από μια περισσότερη παιδαγωγική σκοπιά. Η εννοιολογική εκδοχή που προτείνει περιέχει το ποιοτικό στοιχείο της πολυμορφικότητας και αναφέρει ότι η *«εξ αποστάσεως πολυμορφική εκπαίδευση είναι αυτή που διδάσκει και ενεργοποιεί τον μαθητή πώς να μαθαίνει μόνος του και πώς να λειτουργεί αυτόνομα προς μια ευρετική πορεία αυτομάθησης χρησιμοποιώντας δημιουργικά όλα τα διαθέσιμα εργαλεία και μέσα μεταφοράς της πληροφορίας με παιδαγωγικούς όρους»* (Λιοναράκης, 2005).

2. Το Εκπαιδευτικό Υλικό στην ΕξΑΕ

2.1 Εισαγωγή

Στη δεύτερη ενότητα της παρούσας εργασίας πραγματευόμαστε τον κρίσιμο ρόλο που επιτελεί το εκπαιδευτικό υλικό σ' ένα σύστημα εξ αποστάσεως εκπαίδευσης. Αρχικά, αναλύονται ο ιδιαίτερος ρόλος που διαδραματίζει το εκπαιδευτικό υλικό στην ΕξΑΕ και οι αρχές σχεδιασμού εκπαιδευτικού υλικού με βάση τη μεθοδολογία της ΕξΑΕ, όπως έχουν διατυπωθεί από σημαντικούς ακαδημαϊκούς του πεδίου. Στη συνέχεια, γίνεται αναφορά στη χρήση του εκπαιδευτικού υλικού στην ΕξΑΕ με ΤΠΕ και στη σημασία της αξιολόγησης του Ε.Υ. σύμφωνα με τις αρχές της κοινωνικό-εποικοδομιστικής θεωρίας.

«Τσιριπίδης Ιωάννης», «Σχεδιασμός, υλοποίηση και αποτίμηση διαδραστικού εκπαιδευτικού υλικού σύμφωνα με τις αρχές και τη μεθοδολογία της ΕξΑΕ για τη διδασκαλία της τοπικής ιστορίας στο Δημοτικό σχολείο με θέμα: Το ολοκαύτωμα της Μονής Αρκαδίου»

2.2 Ο ρόλος του Εκπαιδευτικού υλικού

Η εξ αποστάσεως εκπαίδευση, όπως έχει αναφερθεί στο προηγούμενο κεφάλαιο, αποτελεί μια μορφή εκπαίδευσης με κυριότερο χαρακτηριστικό την ύπαρξη φυσικής απόστασης που χωρίζει τον διδάσκοντα από τον διδασκόμενο. Αυτή η ιδιαιτερότητα της ΕξΑΕ καθιστά το εκπαιδευτικό υλικό κομβικής σημασίας στη μαθησιακή διαδικασία, καθώς αυτό αποτελεί τον κύριο μοχλό που καθοδηγεί, υποστηρίζει και ενεργοποιεί τον μαθητευόμενο (Λιοναράκης, 2001). Αν στη συμβατική εκπαίδευση αυτός που διδάσκει είναι ο διδάσκοντας και το εκπαιδευτικό υλικό υποστηρίζει το έργο του, στην εκπαίδευση από απόσταση το εκπαιδευτικό υλικό είναι αυτό που διδάσκει, καθώς βοηθά τον μαθητή να λειτουργήσει αυτόνομα προς μια ευρετική πορεία αυτομάθησης. Η αλληλεπίδραση μεταξύ διδάσκοντος και διδασκόμενου που είναι μια απαραίτητη προϋπόθεση της συμβατικής εκπαίδευσης, στην ΕξΑΕ μεταβάλλεται ως αλληλεπίδραση μεταξύ διδασκόμενου και του εκπαιδευτικού υλικού (Λιοναράκης, 2001).

Η παραπάνω θέση φανερώνει την ιδιαιτερότητα και τον σημαίνοντα ρόλο που διαδραματίζει το Ε.Υ. οποιασδήποτε μορφής σ' ένα σύστημα εξ αποστάσεως εκπαίδευσης. Σύμφωνα με τη Μανούσου (2008) στην εξ αποστάσεως εκπαίδευση το Ε.Υ., το οποίο ο μαθητής καλείται να επεξεργαστεί κατά το πλείστον μόνος του, αντικαθιστά τον διδάσκοντα και επιτελεί τον ρόλο του «καθοδηγητή» και του «διευκολυντή» της μάθησης. Επομένως, οφείλει να πληροί μια σειρά από προϋποθέσεις, όπως να χαρακτηρίζεται από σαφήνεια και ακρίβεια στις πληροφορίες που εμπεριέχει, να εμπυχώνει και να παρακινεί διαρκώς τον μαθητή να συμμετέχει ενεργά σε κάθε στάδιο της μαθησιακής πορείας, να επεξηγεί τα δύσκολα σημεία, να προσφέρει ανατροφοδότηση, ώστε να αξιολογεί ο ίδιος ο εκπαιδευόμενος τα αποτελέσματα της μάθησής του. Με άλλα λόγια, το εκπαιδευτικό υλικό οφείλει να προωθή την αυτονομία του μαθητή και την αυτομάθηση (Ματραλής, 1999). Σύμφωνα με τον Μουζάκη (2006) το Ε.Υ. βρίσκεται σε αλληλεπίδραση τόσο με τον εκπαιδευόμενο όσο και με τον εκπαιδευτή. Ο εκπαιδευόμενος μαθαίνει μέσα από το εκπαιδευτικό υλικό καθώς αυτό επιτελεί πολυδιάστατο ρόλο στη μαθησιακή διαδικασία, ενώ ο εκπαιδευτής καλείται να το υποστηρίξει και να λειτουργήσει συμβουλευτικά προς τον εκπαιδευόμενο.

«Τσιριπίδης Ιωάννης», «Σχεδιασμός, υλοποίηση και αποτίμηση διαδραστικού εκπαιδευτικού υλικού σύμφωνα με τις αρχές και τη μεθοδολογία της ΕξΑΕ για τη διδασκαλία της τοπικής ιστορίας στο Δημοτικό σχολείο με θέμα: Το ολοκαύτωμα της Μονής Αρκαδίου»

Ο καίριος ρόλος του Ε.Υ. σ' ένα πρόγραμμα εξ αποστάσεως εκπαίδευσης επισημαίνεται από το σύνολο των θεωρητικών του πεδίου. Ο Holmberg (2003) θεωρεί ως το πιο σημαντικό στοιχείο στο Ε.Υ. την ύπαρξη αλληλεπίδρασης μεταξύ των κειμένων και του εκπαιδευόμενου, που θα παρακινεί τον τελευταίο να εγκαταλείψει την παθητική στάση και να συμμετάσχει ενεργά για την κατάκτηση της μάθησης. Την αλληλεπίδραση αυτή την παρομοιάζει σαν έναν διάλογο μεταξύ δασκάλου και μαθητή (simulated communication), η οποία επιτυγχάνεται μέσα από κείμενα οποιασδήποτε μορφής. Η Mena (1992) διατυπώνει την άποψη ότι το Ε.Υ. στην ΕξΑΕ καθοδηγεί τη μάθηση και παρακινεί τον εκπαιδευόμενο να μελετήσει με ανεξαρτησία, ενώ παράλληλα τονίζει ότι οι δραστηριότητες που περιλαμβάνονται στο Ε.Υ. θα πρέπει να προωθούν την καλλιέργεια της αυτόνομης κριτικής σκέψης, τη σύνδεση της νέας γνώσης με την πραγματικότητα και να προσελκύουν το ενδιαφέρον του εκπαιδευόμενου. Η διαρκής αλληλεπίδραση του σπουδαστή με το υλικό είναι αυτή που τον οδηγεί στη μάθηση (Mena, 1992, οπ. αναφ. στο Γκιόσος & Κουτσούμπα, 2005). Συνεπώς, συμπεραίνουμε ότι στην ΕξΑΕ το Ε.Υ. επιτελεί έναν πολυλειτουργικό ρόλο, καθώς υποστηρίζει συνεχώς τον εκπαιδευόμενο, προωθεί την ανακαλυπτική μάθηση παρέχοντας διευκρινίσεις και ανατροφοδότηση, ενώ παράλληλα προσφέρει τη δυνατότητα στον σπουδαστή να επιλέξει τον τόπο, τον χρόνο και τον ρυθμό μελέτης του (Holmberg, 1995).

2.3 Το εκπαιδευτικό υλικό στην ΕξΑΕ με χρήση ΤΠΕ

Η μαζική είσοδος των Τεχνολογιών Πληροφορίας και Επικοινωνίας (ΤΠΕ) στην εκπαιδευτική πραγματικότητα τις τελευταίες δεκαετίες έχει επηρεάσει σε μεγάλο βαθμό, όπως ήταν αναμενόμενο, και τη μορφή της ΕξΑΕ δημιουργώντας τις συνθήκες για μια διαδραστική και ελκυστική για τους μαθητές διδασκαλία σε ένα αυθεντικό περιβάλλον μάθησης. Σύμφωνα με την Παπαδημητρίου (2011), οι μαθητές στη σύγχρονη εποχή ζουν σε ένα περιβάλλον που κατακλύζεται ποικιλοτρόπως από τις ψηφιακές τεχνολογίες. Ως «αυτόχθονες» του ψηφιακού κόσμου, έλκονται ιδιαίτερα από την τηλεόραση, τα έξυπνα κινητά τηλέφωνα (smart phones), τα tablets, τα αλληλεπιδραστικά παιχνίδια, ενώ χρησιμοποιούν τις ΤΠΕ για μαθησιακούς σκοπούς όλο και πιο συχνά. Η χρήση της

«Τσιριπίδης Ιωάννης», «Σχεδιασμός, υλοποίηση και αποτίμηση διαδραστικού εκπαιδευτικού υλικού σύμφωνα με τις αρχές και τη μεθοδολογία της ΕξΑΕ για τη διδασκαλία της τοπικής ιστορίας στο Δημοτικό σχολείο με θέμα: Το ολοκαύτωμα της Μονής Αρκαδίου»

τεχνολογίας αποτελεί ένα σημαντικό κίνητρο για μάθηση ενισχύοντας το ενδιαφέρον των μαθητών. Συνεπώς, το σύγχρονο σχολείο οφείλει να ανταποκριθεί στις προσδοκίες των μαθητών με τον επαναπροσδιορισμό των τρόπων διδασκαλίας, την ενσωμάτωση των ΤΠΕ στην εκπαιδευτική διαδικασία και την κατάλληλη αξιοποίησή τους, ώστε να λειτουργούν υποστηρικτικά στη μάθηση (Δουκάκης & Μιχαλοπούλου, 2016). Στην ΕξΑΕ, όπως αναλύθηκε στην προηγούμενη υποενότητα, δίνεται μεγάλη βαρύτητα στην ενεργητική εμπλοκή του εκπαιδευόμενου στη μαθησιακή διαδικασία, ο οποίος προχωρά προς τη μάθηση με σύμμαχο το εξειδικευμένο εξ αποστάσεως εκπαιδευτικό υλικό (Βέργου, Κουτσούμπα & Μουζάκης, 2016). Τα τελευταία χρόνια η ΕξΑΕ έχει εντάξει στην εκπαιδευτική διαδικασία όλες τις μορφές της σύγχρονης τεχνολογίας, από δορυφόρους έως κινητά τηλέφωνα (Γκελαμέρης, 2015). Όπως επισημαίνεται επίσης από τη Βασάλα (2005), η ΕξΑΕ χρησιμοποιεί σήμερα ποικίλα μέσα εκπαίδευσης και επικοινωνίας και πλουραλισμό στις αρχές μάθησης και διδασκαλίας. Η αξιοποίηση σύγχρονων και ασύγχρονων περιβαλλόντων μάθησης, τα οποία καθιστούν τη συνεργασία από απόσταση εφικτή και αποτελεσματική, έχει διαφοροποιήσει ουσιαστικά το περιβάλλον επικοινωνίας και αλληλεπίδρασης. Συνακόλουθα, η ανάγκη για αυξανόμενη αξιοποίηση των ΤΠΕ στην εκπαιδευτική διαδικασία έχει στρέψει την προσοχή εκπαιδευτικών και ερευνητών στην ανάπτυξη καινοτόμων εκπαιδευτικών προσεγγίσεων και εργαλείων, όπως είναι η Συνδυαστική Ηλεκτρονική Μάθηση (ΣΗΜ) και οι ηλεκτρονικές μαθησιακές πλατφόρμες, που μπορούν να προσφέρουν νέες δυνατότητες διδασκαλίας στη συμπληρωματική σχολική εξ αποστάσεως εκπαίδευση (Heggart & Yoo, 2018).

2.3.1 Η Συνδυαστική Ηλεκτρονική μάθηση (ΣΗΜ) (Μεικτή μάθηση – Blending learning)

Τα ηλεκτρονικά περιβάλλοντα μάθησης χρησιμοποιούνται όλο και περισσότερο για να υποστηρίξουν μοντέλα μεικτής, ευέλικτης ή συνδυαστικής μάθησης. Η Συνδυαστική μάθηση αποδίδεται με τέσσερις διαφορετικές μορφές (Γκελαμέρης, 2015):

- Συνδυασμός μεθόδων της διαδικτυακής τεχνολογίας για την επίτευξη των μαθησιακών στόχων (π.χ. εικονική τάξη, χρήση πολυμέσων).

«Τσιριπίδης Ιωάννης», «Σχεδιασμός, υλοποίηση και αποτίμηση διαδραστικού εκπαιδευτικού υλικού σύμφωνα με τις αρχές και τη μεθοδολογία της ΕξΑΕ για τη διδασκαλία της τοπικής ιστορίας στο Δημοτικό σχολείο με θέμα: Το ολοκαύτωμα της Μονής Αρκαδίου»

- Συνδυασμός διαφορετικών παιδαγωγικών θεωριών για την επίτευξη του καλύτερου δυνατού αποτελέσματος (π.χ. εποικοδομητική, συμπεριφοριστική προσέγγιση)
- Συνδυασμός κάθε είδους εκπαιδευτικής τεχνολογίας με τη δια ζώσης διδασκαλία.
- Συνδυασμός εκπαιδευτικής τεχνολογίας με πραγματικούς στόχους εργασίας, με επικείμενο σκοπό την εξασφάλιση αρμονίας μεταξύ μάθησης και εργασίας.

Ο Γκελαμέρης (2015) υποστηρίζει ότι η ΣΗΜ είναι δυνατόν να εφαρμοστεί με ποικίλους τρόπους διδασκαλίας, όπως καθοδηγούμενη (guided), εξατομικευμένη (self-paced) ή ομαδοσυνεργατική διδασκαλία (collaborative), εξυπηρετώντας κάθε φορά τους αντίστοιχους μαθησιακούς στόχους και τις στρατηγικές μάθησης που έχει θέσει ο εκπαιδευτής. Επίσης, η ΣΗΜ μπορεί να έχει χαρακτήρα σύγχρονης ή ασύγχρονης εκπαίδευσης. Στην πρώτη περίπτωση η επικοινωνία μεταξύ των εκπαιδευόμενων και του διδάσκοντα διεξάγεται ταυτόχρονα, ενώ βρίσκονται online την ίδια στιγμή. Στη δεύτερη περίπτωση οι συμμετέχοντες επικοινωνούν μεταξύ τους οποιαδήποτε χρονική στιγμή στον δικό τους χρόνο. Σύμφωνα με τον Αναστασιάδη (2005, οπ. αναφ. στο Γκελαμέρης, 2015) η σύγχρονη και η ασύγχρονη ηλεκτρονική μάθηση πρέπει να συμπληρώνουν η μια την άλλη και όχι να λειτουργούν ανταγωνιστικά. Ένα παράδειγμα εφαρμογής της συνδυαστικής μάθησης αποτελεί η ανεστραμμένη ή αντίστροφη τάξη (flipped classroom), η οποία περιγράφηκε στο προηγούμενο κεφάλαιο. Ενδεικτικά, αναφέρουμε ότι στην ανεστραμμένη τάξη ο συμβατικός τρόπος διδασκαλίας, ο οποίος περιλαμβάνει μάθημα στο σχολείο και εργασίες στο σπίτι, αντιστρέφεται σε μάθημα στο σπίτι – εργασίες στο σχολείο. Σ' αυτή την περίπτωση οι μαθητές παρακολουθούν το μάθημα στο σπίτι τους με τη βοήθεια του διαδικτύου, ψηφιακών εργαλείων και πολυμορφικού εκπαιδευτικού υλικού και κατά τη διάρκεια της διδασκαλίας μέσα στην τάξη συμμετέχουν σε σχετικές δραστηριότητες με το υλικό που έχουν μελετήσει.

Η συνδυαστική μάθηση έχει ερευνηθεί από αρκετούς ερευνητές και έχει διαπιστωθεί ότι περιέχει ποικίλα οφέλη για τους εκπαιδευτικούς και τους μαθητές. Σύμφωνα με τα αποτελέσματα της έρευνας των Garnham και Kaleta (2002, οπ. αναφ. στο Τσιάτσος, 2017), οι διδάσκοντες ακολουθώντας τον συνδυαστικό τρόπο διδασκαλίας πέτυχαν σε μεγαλύτερο βαθμό την ολοκλήρωση των διδακτικών στόχων σε σύγκριση με τον συμβατικό τρόπο. Τέλος, σύμφωνα με τον Τσιάτσο (2017) τα μοντέλα μεικτής μάθησης παρέχουν στους

«Τσιριπίδης Ιωάννης», «Σχεδιασμός, υλοποίηση και αποτίμηση διαδραστικού εκπαιδευτικού υλικού σύμφωνα με τις αρχές και τη μεθοδολογία της ΕξΑΕ για τη διδασκαλία της τοπικής ιστορίας στο Δημοτικό σχολείο με θέμα: Το ολοκαύτωμα της Μονής Αρκαδίου»

διδάσκοντες μεγαλύτερη ευελιξία στη διαχείριση των τάξεων, επιτρέπουν τον εύκολο σχεδιασμό των εργασιών και τη χρονική ευελιξία στη μελέτη.

2.3.2 Πλατφόρμες και εργαλεία ηλεκτρονικής μάθησης

Η χρήση συστημάτων διαχείρισης μάθησης (LMS) και εργαλείων κοινωνικής δικτύωσης (social media tools) τα τελευταία χρόνια στην εκπαίδευση αποτελεί αντικείμενο έρευνας μεταξύ των μελετητών (Heggart & Yoo, 2018). Σύμφωνα με τους Lionarakis, Papadimitriou, Hartofylaka, Aggeli & Tzilou (2018), με την ανάπτυξη των ΤΠΕ έχουν δημιουργηθεί νέα δεδομένα στην εξ αποστάσεως διδασκαλία και μάθηση με τη δυνατότητα αξιοποίησης ποικίλων ψηφιακών εργαλείων, όπως εικονικά (virtual) περιβάλλοντα μάθησης, Συστήματα Διαχείρισης Μάθησης (LMS), τηλεδιασκέψεις, εργαλεία παραγωγής μαζικών ανοικτών διαδικτυακών μαθημάτων (MOOCS) κλπ., τα οποία στοχεύουν στην επέκταση των παρεχόμενων υπηρεσιών και στη βελτίωση της μαθησιακής διεργασίας σε πλαίσια αποτελεσματικής και ποιοτικής μάθησης (Μουζακιώτη & Κανονάκη, 2015, οπ. αναφ. στο Lionarakis et al., 2018). Η σύγχρονη ΕξΑΕ χρησιμοποιεί τις προηγμένες τεχνολογίες διαδικτύου για τη σύγχρονη μετάδοση (π.χ. τηλεδιάσκεψη), ενώ η ασύγχρονη τείνει να αξιοποιεί όλο και περισσότερο τις πλατφόρμες ασύγχρονης εκπαίδευσης, οι οποίες διακρίνονται σε συστήματα διαχείρισης μαθήματος (CMS) και σε συστήματα διαχείρισης μάθησης (Learning Management Systems - LMS) με την προσδοκία να εξελιχθούν σε συστήματα που θα ενισχύουν τη συνεργατική μάθηση (Deadman, 2017). Τα συστήματα LMS είναι ολοκληρωμένα συστήματα λογισμικού που έχουν σχεδιαστεί για να υποστηρίζουν την ηλεκτρονική μάθηση. Διακρίνονται σε συστήματα ανοιχτού και σε συστήματα κλειστού κώδικα, που χρησιμοποιούνται για εμπορική εκμετάλλευση. Στην ασύγχρονη ΕξΑΕ είναι εφικτή η δημιουργία εκπαιδευτικού διαδραστικού υλικού σε μια διαδικτυακή πλατφόρμα, το οποίο στη συνέχεια ενσωματώνεται στις πλατφόρμες των συστημάτων διαχείρισης μάθησης (LMS). Αυτό έγινε και στην παρούσα διπλωματική εργασία με τη δημιουργία εκπαιδευτικού υλικού στο σύστημα διαχείρισης περιεχομένου WordPress, το οποίο στη συνέχεια μεταφέρθηκε στην πλατφόρμα διαχείρισης μάθησης Chamilo. Κλείνοντας, αξίζει να τονιστεί ότι σύμφωνα με τον Λιοναράκη (2005) δεν πρέπει η προσοχή των μελετητών και των

«Τσιριπίδης Ιωάννης», «Σχεδιασμός, υλοποίηση και αποτίμηση διαδραστικού εκπαιδευτικού υλικού σύμφωνα με τις αρχές και τη μεθοδολογία της ΕξΑΕ για τη διδασκαλία της τοπικής ιστορίας στο Δημοτικό σχολείο με θέμα: Το ολοκαύτωμα της Μονής Αρκαδίου»

εκπαιδευτικών να εστιάζεται τόσο στα ψηφιακά εργαλεία και στις διαδικτυακές πλατφόρμες, όσο στον ποιοτικό και παιδαγωγικό σχεδιασμό του εκπαιδευτικού υλικού και της αποτελεσματικής και εποικοδομητικής μάθησης. Σε καμία περίπτωση τα τεχνολογικά μέσα δεν μπορούν να υποκαταστήσουν την παιδαγωγική και κοινωνική διάσταση της μάθησης (Λιοναράκης, 2005, Αναστασιάδης, 2008).

2.4 Οι αρχές σχεδιασμού του εκπαιδευτικού υλικού

Το Ε.Υ. που χρησιμοποιείται στην ΕξΑΕ δεν ακολουθεί την ίδια μεθοδολογία ούτε στηρίζεται στις ίδιες αρχές με το Ε.Υ. που δημιουργείται για τη συμβατική εκπαίδευση. Σύμφωνα με τον Holmberg (1995, *οπ. αναφ. στο Καραγιάννη & Αναστασιάδης, 2009*) ο σχεδιασμός του Ε.Υ. στην εξ αποστάσεως εκπαίδευση ξεκινά από τη θεμελιώδη αρχή ότι οφείλει να παρακινεί τον εκπαιδευόμενο στη μελέτη, να επεξηγεί δύσκολα σημεία, να παρέχει διάφορα είδη ασκήσεων και δραστηριοτήτων για συνεχή ανατροφοδότηση δημιουργώντας έναν καθοδηγούμενο διάλογο που συντελεί στην ενεργητική πορεία αυτομάθησης (Holmberg, 1995, Ματραλής, 1998, 1999, Λιοναράκης, 2001). Στο πέρασμα των χρόνων έχουν δημοσιευθεί πολυάριθμες μελέτες από ακαδημαϊκούς ερευνητές και θεωρητικούς της ΕξΑΕ που έχουν συμβάλει σημαντικά στην ποιοτική αναβάθμιση του παραγόμενου Ε.Υ. Αυτές τις αρχές θα επιχειρήσουμε να αναδείξουμε στις επόμενες υποενότητες.

2.4.1 Τα χαρακτηριστικά του Ε.Υ. κατά τους Holmberg και Mayer

Σύμφωνα με τον Holmberg (2002) το περιεχόμενο ενός ποιοτικού εκπαιδευτικού υλικού για την ΕξΑΕ διαθέτει διαλογικό και επικοινωνιακό χαρακτήρα. Συγκεκριμένα, πρέπει να γίνεται χρήση απλής γλώσσας, σε φιλικό, προσωπικό ύφος, κατάλληλη δόμηση περιεχομένου-ελεγχόμενη ποσότητα πληροφοριών, εκτίμηση πιθανών δυσκολιών που αναμένεται να συναντήσουν οι σπουδαστές, δυνατότητα διάρθρωσης του περιεχομένου με τέτοιο τρόπο, ώστε ο εκπαιδευόμενος να γνωρίσει ανά πάσα στιγμή τι μαθαίνει (περιεχόμενο), γιατί μαθαίνει (στόχοι), ποια βήματα πρέπει να ακολουθήσει για την επίτευξη του στόχου (μέθοδος), παροχή ασκήσεων με ανατροφοδότηση, παραθέσεις, εξηγήσεις και συμβουλές για τις μεθόδους μάθησης και τον τρόπο εργασίας.

«Τσιριπίδης Ιωάννης», «Σχεδιασμός, υλοποίηση και αποτίμηση διαδραστικού εκπαιδευτικού υλικού σύμφωνα με τις αρχές και τη μεθοδολογία της ΕξΑΕ για τη διδασκαλία της τοπικής ιστορίας στο Δημοτικό σχολείο με θέμα: Το ολοκαύτωμα της Μονής Αρκαδίου»

Ο Mayer (2001) διαδραμάτισε καθοριστικό ρόλο στο πεδίο του σχεδιασμού εκπαιδευτικού υλικού με τη μεθοδολογία της ΕξΑΕ μέσα από τη «Γνωστική θεωρία της Πολυμεσικής μάθησης». Σύμφωνα με τον Mayer, ο συνδυασμός κειμένου και σχετικής εικόνας συμβάλλει σημαντικά στην κατανόηση και εμπέδωση των πληροφοριών που παρουσιάζονται σε σύγκριση με τις πληροφορίες που παρατίθενται μονομερώς με κείμενο. Έτσι, ο Mayer (2001) διατύπωσε δώδεκα αρχές δημιουργίας Ε.Υ., τις οποίες επεξεργάστηκε περαιτέρω στη δεύτερη έκδοση του βιβλίου του *Multimedia learning* (2009). Οι αρχές αυτές είναι οι ακόλουθες:

- **Πολυμεσική αρχή (multimedia principle)**, σύμφωνα με την οποία ο εκπαιδευόμενος προσλαμβάνει και εμπεδώνει ευκολότερα τις πληροφορίες, εάν αυτές παρουσιάζονται ταυτόχρονα με εικόνες και λέξεις.
- **Αρχή του πλεονασμού (redundancy principle)**, βάση της οποίας το εκπαιδευτικό υλικό περιέχει μόνο τις σημαντικές πληροφορίες χωρίς να επιβαρύνεται γνωστικά ο μαθητής με επιπρόσθετα στοιχεία (π.χ. παράλληλα κείμενο και αφήγηση)
- **Αρχή της συνοχής (coherence principle)**, σύμφωνα με την οποία το περιβάλλον μάθησης δομείται μόνο με τα απαραίτητα στοιχεία χωρίς περιττά κείμενα, εικόνες και ήχους.
- **Αρχή της τροπικότητας ή προσαρμοστικότητας (modality principle)**, σύμφωνα με την οποία στο εκπαιδευτικό περιβάλλον χρησιμοποιούνται οπτικοακουστικά μέσα και οι πληροφορίες παρουσιάζονται μέσω αφήγησης και γραφικών.
- **Αρχή της σηματοδότησης (signaling principle)**, η οποία υποστηρίζει ότι το Ε.Υ. καθοδηγεί τον εκπαιδευόμενο και πρέπει να τονίζεται η σημαντική πληροφορία.
- **Αρχή της χωρικής συνάφειας ή εγγύτητας (spatial contiguity principle)**, σύμφωνα με την οποία το περιβάλλον μάθησης δομείται με τέτοιο τρόπο, ώστε να υπάρχει σύνδεση των οπτικών και λεκτικών πληροφοριών, με σκοπό να μειώνεται το γνωστικό φορτίο της επεξεργασίας τους.
- **Αρχή της χρονικής συνάφειας (temporal contiguity principle)**, η οποία προτείνει να γίνεται παρουσίαση των λέξεων και των εικόνων που σχετίζονται μεταξύ τους ταυτόχρονα και όχι διαδοχικά.

«Τσιριπίδης Ιωάννης», «Σχεδιασμός, υλοποίηση και αποτίμηση διαδραστικού εκπαιδευτικού υλικού σύμφωνα με τις αρχές και τη μεθοδολογία της ΕξΑΕ για τη διδασκαλία της τοπικής ιστορίας στο Δημοτικό σχολείο με θέμα: Το ολοκαύτωμα της Μονής Αρκαδίου»

- **Αρχή της κατάτμησης (segmentation principle)**, σύμφωνα με την οποία οι πληροφορίες πρέπει να παρουσιάζονται με τέτοιο τρόπο, ώστε να αξιοποιούνται και τα δύο κανάλια (λεκτικό-οπτικό/εικονικό) πρόσληψης και επεξεργασίας των πληροφοριών με σκοπό να διευκολύνεται η εμπέδωση, αποθήκευση και ανάκληση των πληροφοριών.
- **Αρχή της προπαίδευσης (pre-training)**, σύμφωνα με την οποία οι άνθρωποι μαθαίνουν καλύτερα από ένα πολυμεσικό υλικό όταν γνωρίζουν εκ των προτέρων τα ονόματα και τα χαρακτηριστικά των κύριων εννοιών.
- **Αρχή της προσωποποίησης (personalization)**. Η αρχή αυτή υπαγορεύει ότι οι άνθρωποι μπορούν να μάθουν καλύτερα από ένα πολυμορφικό υλικό, όταν ο λόγος είναι προσωπικός και φιλικός σε δεύτερο ενικό πρόσωπο παρά από έναν επίσημο και αποστασιοποιημένο λόγο.
- **Αρχή της (ανθρώπινης) φωνής (voice)**. Η αρχή αυτή υποδεικνύει ότι οι άνθρωποι θα μάθουν καλύτερα όταν η αφήγηση γίνεται με ανθρώπινη φωνή παρά με μηχανική.
- **Αρχή της (αποφυγής) της εικόνας του αφηγητή**. Σύμφωνα με τον Mayer (2001), οι άνθρωποι δεν μαθαίνουν καλύτερα όταν βλέπουν στην οθόνη το πρόσωπο του αφηγητή.

2.4.2 Η Δομή του Ε.Υ. κατά τους West – Λιοναράκη

Ο Λιοναράκης (2001) κάνοντας ορισμένες διαφοροποιήσεις στην προσέγγιση του Richard West (1996) διαχωρίζει τα βασικά στοιχεία ενός ποιοτικού εκπαιδευτικού υλικού ΕξΑΕ σε τρεις δέσμες, οι οποίες αναλύονται παρακάτω.

Πρώτη δέσμη: Το κείμενο – προκείμενα - μετακείμενα

Κείμενα: Το κείμενο αποτελεί τον κεντρικό πυρήνα του εκπαιδευτικού υλικού σ' ένα σύστημα εξ αποστάσεως εκπαίδευσης και ο ρόλος του είναι να παρέχει στον εκπαιδευόμενο καθ' όλη τη διάρκεια της μαθησιακής του πορείας το ακαδημαϊκό και επιστημονικό προϊόν. Τα πιο σημαντικά χαρακτηριστικά του είναι το προσωποκεντρικό και όχι αφηρημένο ύφος, με κατανοητή ροή του λόγου και απόλυτα τεκμηριωμένα στοιχεία που να ενισχύουν την αρτιότητα και την επιστημονικότητά του (Λιοναράκης, 2001).

«Τσιριπίδης Ιωάννης», «Σχεδιασμός, υλοποίηση και αποτίμηση διαδραστικού εκπαιδευτικού υλικού σύμφωνα με τις αρχές και τη μεθοδολογία της ΕξΑΕ για τη διδασκαλία της τοπικής ιστορίας στο Δημοτικό σχολείο με θέμα: Το ολοκαύτωμα της Μονής Αρκαδίου»

Προκείμενα: Τα προκείμενα αποτελούν αναπόσπαστα μέρη της ανάπτυξης των κυρίως κειμένων και βοηθούν τον σπουδαστή να συνδέσει την προϋπάρχουσα με τη νέα γνώση. Αν θεωρήσουμε ότι τα κείμενα είναι ο κεντρικός άξονας, τα προκείμενα είναι τα περιεχόμενα, οι ερμηνευτικοί τίτλοι, ο σκοπός, οι στόχοι, τα προσδοκώμενα μαθησιακά αποτελέσματα, λέξεις κλειδιά και ανάλογες δραστηριότητες που βοηθούν τον σπουδαστή να γεφυρώσει το χάσμα ανάμεσα στην παλιά και νέα γνώση.

Μετακείμενα: Τα μετακείμενα είναι οι συνόψεις των κεφαλαίων και ενοτήτων, τα παραρτήματα, οι περιλήψεις, η βιβλιογραφία, οι παραπομπές, οι οδηγοί για περαιτέρω μελέτη, τα γλωσσάρια και οι δραστηριότητες ελέγχου. Αποτελούν χρηστικά εργαλεία για τον μαθητή, ώστε να μπορεί να ανταποκριθεί στις απαιτήσεις των κειμένων.

Δεύτερη δέσμη: Διακείμενα – επικείμενα – παρακείμενα – περικείμενα

Διακείμενα: Σ' ένα σύστημα εξ αποστάσεως εκπαίδευσης τα διακείμενα είναι η δέσμη στοιχείων που εναρμονίζει την προϋπάρχουσα γνώση του μαθητή με την καινούργια γνώση που αποκτά κατά τη μαθησιακή του πορεία. Αποτελούνται από συμπεράσματα, συνόψεις και περιλήψεις, δραστηριότητες αυτοαξιολόγησης, μηχανισμούς ανατροφοδότησης και παραπομπών σε συγγενείς πηγές πληροφοριών και απαντήσεων, μηχανισμούς κατανόησης και εφαρμογής των νέων δεδομένων.

Επικείμενα: Τα επικείμενα είναι η δέσμη λειτουργιών που αποτελείται από διασαφήσεις, γλωσσάρια και συνδέσεις που διευκολύνουν την επεξεργασία του βασικού κειμένου. Βρίσκονται διάσπαρτα σε όλο το φάσμα των κειμένων με σκοπό να υποστηρίξουν, να ερμηνεύσουν και να επεξηγήσουν.

Παρακείμενα: Τα παρακείμενα είναι μη- γλωσσικά στοιχεία που υποστηρίζουν την επιστημονικότητα του κυρίως κειμένου. Αποτελούνται από φωτογραφίες, γραφήματα, εικόνες, σχήματα, τυπογραφικές ιδιαιτερότητες με σκοπό την κατανόηση των οπτικών δεδομένων.

Περικείμενα: Είναι τα στοιχεία που υποστηρίζουν το βασικό κείμενο και υπάρχουν σ' όλη την έκταση του εκπαιδευτικού υλικού υποβοηθώντας τη διαδικασία της μάθησης. Είναι κείμενα που εμπλέκονται εμβόλιμα, ενισχύουν και συνδέουν τις αναπτύξεις των βασικών

«Τσιριπίδης Ιωάννης», «Σχεδιασμός, υλοποίηση και αποτίμηση διαδραστικού εκπαιδευτικού υλικού σύμφωνα με τις αρχές και τη μεθοδολογία της ΕξΑΕ για τη διδασκαλία της τοπικής ιστορίας στο Δημοτικό σχολείο με θέμα: Το ολοκαύτωμα της Μονής Αρκαδίου»

κειμένων. Αποτελούνται από μελέτες περίπτωσης, σενάρια, παραδείγματα, παράλληλα κείμενα, ανθολόγια και κείμενα αναφοράς.

Τρίτη δέσμη (πολυκείμενα – πολυαντικείμενα)

Πολυκείμενα: Τα πολυκείμενα αποτελούνται από τα στοιχεία του διδακτικού υλικού που ζητούν από τον σπουδαστή να εφαρμόσει σε μία εργασία αυτά που έχει μελετήσει κατά τη διάρκεια της μαθησιακής πορείας. Αποτελούν, γενικά, το σύνολο των έντυπων μορφών επικοινωνίας και πληροφόρησης μεταξύ του επιμορφωτή και του επιμορφώμενου.

Πολυαντικείμενα: Αποτελούν μια δέσμη ηλεκτρονικών μέσων του εκπαιδευτικού υλικού και συνιστούν αναπόσπαστο μέρος του. Τα πολυαντικείμενα είναι τα οπτικοακουστικά μέσα, το διαδίκτυο, το ηλεκτρονικό ταχυδρομείο, η μεταφορά κειμένου, εικόνων και ήχου σε ψηφιακές μονάδες (cd-rom, dvd) και γενικότερα η χρήση των ηλεκτρονικών μέσων για εμπλουτισμό και ενίσχυση της μαθησιακής διαδικασίας.

2.4.3 Οι αρχές σχεδιασμού Ε.Υ. κατά τους Σπανακά – Λιοναράκη

Σύμφωνα με τους Σπανακά και Λιοναράκη (2017) οι αρχές σχεδιασμού εκπαιδευτικού υλικού μπορούν να κατηγοριοποιηθούν στα επτά παρακάτω σημεία:

- **Διδακτικοί στόχοι και μαθησιακά αποτελέσματα:** Με βάση τις εκπαιδευτικές ανάγκες και τα χαρακτηριστικά των μαθητών θα πρέπει αρχικά να καθορίζονται με σαφήνεια οι διδακτικοί στόχοι του Ε.Υ. και έπειτα τα προσδοκώμενα μαθησιακά αποτελέσματα. Η επίτευξη των διδακτικών στόχων οδηγεί στην ουσία στα μαθησιακά αποτελέσματα.
- **Προφορικός λόγος:** Ο γραπτός λόγος που συνθέτει το Ε.Υ. θα πρέπει να είναι σε μορφή προφορικού λόγου, ώστε να επιτυγχάνεται η σαφήνεια και η υιοθέτηση προσωπικού ύφους.
- **Ανακαλυπτική μάθηση:** Το Ε.Υ. σύμφωνα με τις αρχές και τη μεθοδολογία της ΕξΑΕ οφείλει να ακολουθά τις σύγχρονες κατευθύνσεις της παιδαγωγικής, όπου ο μαθητής ανακαλύπτει τη νέα γνώση βήμα προς βήμα με οδηγό το Ε.Υ.

«Τσιριπίδης Ιωάννης», «Σχεδιασμός, υλοποίηση και αποτίμηση διαδραστικού εκπαιδευτικού υλικού σύμφωνα με τις αρχές και τη μεθοδολογία της ΕξΑΕ για τη διδασκαλία της τοπικής ιστορίας στο Δημοτικό σχολείο με θέμα: Το ολοκαύτωμα της Μονής Αρκαδίου»

- **Τι είμαι ικανός να κάνω μ' αυτά που έμαθα;** Σύμφωνα με τους Σπανακά και Λιοναράκη (2017) ο εκπαιδευόμενος θα πρέπει να γνωρίζει σε κάθε στάδιο της μαθησιακής του πορείας τις δεξιότητες και τις γνώσεις που θα αποκομίσει.
- **Τα Αυτονόητα:** Στο Ε.Υ. θα πρέπει να ορίζονται και τα αυτονόητα, αυτά δηλαδή που ο δημιουργός θεωρεί δεδομένο ότι γνωρίζουν οι εκπαιδευόμενοι, καθώς αυτό δεν ισχύει πάντα.
- **Γιατί αυτό και όχι το άλλο;** Σύμφωνα με την αρχή αυτή, θα πρέπει να αιτιολογούνται οι λόγοι επιλογής των πηγών που χρησιμοποιήθηκαν κατά τη δημιουργία του Ε.Υ.
- **Οι εικόνες στις έννοιες:** Στο Ε.Υ. θα πρέπει να υπάρχει εποπτικό υλικό, όπως εικόνες κάθε μορφής, ώστε να οι εκπαιδευόμενοι να κατακτούν καλύτερα τις αφηρημένες έννοιες.

Συνοψίζοντας την παρούσα υποενοότητα, είμαστε σε θέση να διαπιστώσουμε μέσα από τη βιβλιογραφική επισκόπηση τον κρίσιμο και σπουδαίο ρόλο που επιτελεί το Ε.Υ. σ' ένα σύστημα εξ αποστάσεως εκπαίδευσης. Γι' αυτό το λόγο οφείλει να ικανοποιεί ορισμένα κριτήρια, όπως να περιέχει σαφείς και επαρκείς πληροφορίες, να εμπεριέχει επεξηγήσεις για δύσκολους όρους και έννοιες, ούτως ώστε να μη δημιουργούνται συναισθήματα ανασφάλειας στους εκπαιδευόμενους, να καθοδηγεί τους μαθητές στον τρόπο που πρέπει να μελετήσουν και να προσφέρει ανατροφοδότηση, ώστε ο μαθητής να είναι σε θέση να αξιολογεί ο ίδιος την πορεία της μάθησής του. Μ' αυτό τον τρόπο ο μαθητής συμμετέχει ενεργητικά στη μάθηση, «διδάσκεται πώς να μαθαίνει μόνος του και πώς να λειτουργεί αυτόνομα προς μια ευρετική πορεία αυτομάθησης» (Λιοναράκης, 2005). Επιπρόσθετα, ο σχεδιασμός του Ε.Υ. για τη σχολική ΕξΑΕ θα πρέπει να ακολουθού κάποιες θεμελιώδεις αρχές, όπως διατυπώθηκαν από σημαντικούς ακαδημαϊκούς και ερευνητές του πεδίου. Συγκεκριμένα, το Ε.Υ. θα πρέπει να είναι πολυμεσικό, δηλαδή να αποτελείται από κείμενο και εικόνες καθώς αυτό συμβάλλει στην καλύτερη κατανόηση των πληροφοριών. Σημαντικό είναι η γλώσσα και το ύφος γραφής να είναι σε προσωπικό και φιλικό ύφος για τον εκπαιδευόμενο, ώστε να επιτυγχάνεται η σαφήνεια και η αλληλεπίδραση. Επιπλέον, θα πρέπει να αξιοποιεί τις νέες τεχνολογίες, ώστε να εξοικειώνονται οι μαθητές με τη χρήση τους, αλλά και να διαθέτει εύκολη πλοήγηση σ' ένα ευχάριστο και ελκυστικό περιβάλλον. Το

«Τσιριπίδης Ιωάννης», «Σχεδιασμός, υλοποίηση και αποτίμηση διαδραστικού εκπαιδευτικού υλικού σύμφωνα με τις αρχές και τη μεθοδολογία της ΕξΑΕ για τη διδασκαλία της τοπικής ιστορίας στο Δημοτικό σχολείο με θέμα: Το ολοκαύτωμα της Μονής Αρκαδίου»

περιεχόμενο θα πρέπει να παρουσιάζεται τμηματικά, ώστε να μην κουράζει τους μαθητές, ενώ τα κείμενα δεν θα πρέπει να έχουν πυκνή δομή. Τέλος, σημαντικό είναι να υπάρχουν σχόλια και ανατροφοδότηση για τους μαθητές, ενώ θα πρέπει να τους δίνεται η δυνατότητα να σχολιάζουν οι ίδιοι και να αναρτούν απαντήσεις σε ερωτήσεις ή εργασίες, ώστε να επιτυγχάνεται η απαιτούμενη αλληλεπίδραση των μαθητών με το υλικό.

2.5 Αξιολόγηση εκπαιδευτικού υλικού

Η αξιολόγηση του εκπαιδευτικού υλικού που σχεδιάζεται σύμφωνα με τις αρχές και τη μεθοδολογία της ΕξΑΕ είναι καίριας σημασίας, καθώς έτσι ο δημιουργός του έχει τη δυνατότητα να προβεί στις απαραίτητες διορθωτικές κινήσεις. Η αποτίμηση του Ε.Υ. είναι καλό να γίνεται από τους ίδιους τους εκπαιδευόμενους, αφού πρώτα ασχοληθούν ενδελεχώς μ' αυτό. Όταν το Ε.Υ. σχεδιάζεται σε ηλεκτρονική μορφή, τότε μιλάμε για αξιολόγηση εκπαιδευτικού λογισμικού.

Σύμφωνα με τους Παναγιωτακόπουλο, Πιερρακέα και Πιντέλα (2003) η αποτίμηση ενός εκπαιδευτικού λογισμικού από την παιδαγωγική και διδακτική σκοπιά βασίζεται σε τέσσερις άξονες, οι οποίοι είναι οι εξής:

- **Διδακτική και παιδαγωγική μεθοδολογία:** Σύμφωνα με το πρώτο κριτήριο, το Ε.Υ. θα πρέπει να έχει σχεδιαστεί με βάση κάποια παιδαγωγική μεθοδολογία. Επίσης, θα πρέπει να προσδιορίζονται με σαφήνεια οι διδακτικοί στόχοι και τα προσδοκώμενα μαθησιακά αποτελέσματα του κάθε μαθήματος, να υπάρχει μια ανακεφαλαιωτική σύνοψη των νέων πληροφοριών, να παρέχεται βοήθεια στα σημεία που ενδεχομένως δυσκολέψουν τον μαθητή και να προχωρά σε επαναλήψεις. Επιπρόσθετα, θα πρέπει να χρησιμοποιεί πολυμέσα (κείμενο, εικόνες, ήχους) για την παράθεση των πληροφοριών και να παρέχει κίνητρα, ώστε οι μαθητές να επιθυμούν να εντρυφήσουν σ' αυτό. Τέλος, θα πρέπει να συμβάλλει στην καλλιέργεια της κριτικής σκέψης και της διερευνητικής μάθησης.
- **Αξιολόγηση του διδακτικού περιεχομένου:** Το περιεχόμενο του Ε.Υ. θα πρέπει να περιέχει βιβλιογραφικές αναφορές, ώστε να διαθέτει επιστημονική τεκμηρίωση.

«Τσιριπίδης Ιωάννης», «Σχεδιασμός, υλοποίηση και αποτίμηση διαδραστικού εκπαιδευτικού υλικού σύμφωνα με τις αρχές και τη μεθοδολογία της ΕξΑΕ για τη διδασκαλία της τοπικής ιστορίας στο Δημοτικό σχολείο με θέμα: Το ολοκαύτωμα της Μονής Αρκαδίου»

Επίσης, θα πρέπει να χωρίζεται σε ενότητες, να είναι γραμμένο με απλή, κατανοητή γλώσσα και με φιλικό ύφος.

- **Αξιολόγηση του περιβάλλοντος διεπαφής:** Το περιβάλλον διεπαφής του εκπαιδευτικού λογισμικού θα πρέπει να διασφαλίζει την εύκολη πλοήγηση, την αλληλεπίδραση μεταξύ του εκπαιδευόμενου και του εκπαιδευτικού υλικού, όπως και την άμεση ανατροφοδότηση. Επιπρόσθετα, θα πρέπει να διαθέτει την κατάλληλη γραμματοσειρά και χρωματική σύνθεση που να διευκολύνει τον εκπαιδευόμενο στη μελέτη του. Τέλος, θα πρέπει να υπάρχει συνέπεια στα σύμβολα και στις οδηγίες πλοήγησης που παρέχονται.
- **Αξιολόγηση του μαθησιακού αποτελέσματος:** Το Ε.Υ. θα πρέπει να περιλαμβάνει δραστηριότητες αυτοαξιολόγησης, ώστε ο σπουδαστής να ελέγχει συνεχώς τον βαθμό στον οποίο έχει κατακτήσει τις νέες δεξιότητες και γνώσεις. Σε κάθε δραστηριότητα αυτοαξιολόγησης πρέπει να παρέχεται άμεση ανατροφοδότηση που να επιβραβεύει, καθοδηγεί και ενθαρρύνει τον σπουδαστή σε κάθε επίπεδο της μαθησιακής διαδικασίας. Επίσης, οι δραστηριότητες αυτές θα πρέπει να διαφορετικής μορφής, όπως συμπλήρωσης κενών, πολλαπλής επιλογής, σωστού/λάθους κλπ. Τέλος, το Ε.Υ. θα πρέπει να περιέχει και δραστηριότητες ανάπτυξης δεξιοτήτων ανώτερου γνωστικού επιπέδου.

2.6 Σύνοψη

Κλείνοντας την ενότητα αυτή σχετικά με τη δημιουργία εκπαιδευτικού υλικού με τη μεθοδολογία της ΕξΑΕ διαπιστώνουμε ότι μια από τις πιο σημαντικές παραμέτρους της ΕξΑΕ, που ταυτόχρονα τη διαφοροποιεί από τη συμβατική εκπαίδευση, είναι η βαρύνουσα σημασία που δίνεται στον σχεδιασμό και την ανάπτυξη του εκπαιδευτικού υλικού. Συνοψίζοντας όλα τα παραπάνω σε μια πρόταση, το Ε.Υ. στη σχολική ΕξΑΕ οφείλει να καθοδηγεί τον μαθητή σε μια αυτόνομη και αυτορρυθμιζόμενη μάθηση. Ακόμα, το εκπαιδευτικό υλικό που αναπτύσσεται σύμφωνα με τις αρχές και τη μεθοδολογία της ΕξΑΕ θα πρέπει να έχει παιδαγωγικό χαρακτήρα, να στηρίζεται σε μια θεωρία μάθησης και να αξιολογείται με τη βοήθεια ορισμένων κριτηρίων. Ο Rowntree (1994) αποδίδοντας τη σπουδαιότητα που κατέχει το Ε.Υ. στην ΕξΑΕ το παρομοιάζει «σαν έναν δάσκαλο σε

«Τσιριπίδης Ιωάννης», «Σχεδιασμός, υλοποίηση και αποτίμηση διαδραστικού εκπαιδευτικού υλικού σύμφωνα με τις αρχές και τη μεθοδολογία της ΕξΑΕ για τη διδασκαλία της τοπικής ιστορίας στο Δημοτικό σχολείο με θέμα: Το ολοκαύτωμα της Μονής Αρκαδίου»

ετοιμότητα, που ενεργοποιείται αυτόματα μόλις ανοιχτεί και συμβάλλει ουσιαστικά στη μάθηση του εκπαιδευόμενου». Στη συνέχεια της εργασίας θα αναφερθούμε στο γνωστικό αντικείμενο του εκπαιδευτικού υλικού που δημιουργήθηκε στα πλαίσια της παρούσας διπλωματικής εργασίας, που είναι η ιστορία και η τοπική ιστορία.

3. Γνωστικό αντικείμενο Ιστορίας

3.1 Εισαγωγή

Το κεφάλαιο που ακολουθεί πραγματεύεται το γνωστικό αντικείμενο της ιστορίας, καθώς αποτέλεσε το διδακτικό αντικείμενο για το εκπαιδευτικό υλικό «Το ολοκαύτωμα της Μονής Αρκαδίου» που δημιουργήθηκε στα πλαίσια της παρούσας διπλωματικής εργασίας. Αρχικά, στο πρώτο μέρος γίνεται αναφορά στο γνωστικό αντικείμενο της διδακτικής της γενικής ιστορίας, ενώ στο δεύτερο μέρος επιχειρείται μια προσπάθεια αποσαφήνισης της τοπικής ιστορίας και ανάλυσης των διδακτικών της προσεγγίσεων που παρουσιάζονται στη βιβλιογραφία. Τέλος, στο τρίτο μέρος καταγράφονται τα συμπεράσματα της τρίτης ενότητας.

3.2 Διδακτική της ιστορίας

3.2.1 Η συγκρότηση του διδακτικού αντικειμένου

Η συγκρότηση του διδακτικού αντικειμένου της ιστορίας προέκυψε μέσα από σύνθετες κοινωνικές και επιστημολογικές διαδικασίες, οι οποίες διαμόρφωσαν την ταυτότητα της ιστορικής εκπαίδευσης (Τσιβιάς, 2009). Το μάθημα της ιστορίας εντάσσεται στην εκπαίδευση στο τέλος του 18^{ου} αιώνα, ενώ κατά τη διάρκεια του 19^{ου} αιώνα θεσπίζεται ως διακριτό διδακτικό αντικείμενο ως αποτέλεσμα της εθνοκεντρικής αντίληψης της εποχής, αλλά με διαφοροποίηση από χώρα σε χώρα εξαιτίας των εθνικών στερεοτύπων του εκάστοτε εκπαιδευτικού συστήματος (Ρεπούση, 2004). Το διδακτικό πλαίσιο της ιστορίας συμβαδίζει «με τις μεγάλες ιστορικές αφηγήσεις του 19^{ου} αιώνα, το γεγονοτολογικό και ηρωικό τους περιεχόμενο, με την επίκληση του ένδοξου και βαθιά ριζωμένου στον ορίζοντα του

«Τσιριπίδης Ιωάννης», «Σχεδιασμός, υλοποίηση και αποτίμηση διαδραστικού εκπαιδευτικού υλικού σύμφωνα με τις αρχές και τη μεθοδολογία της ΕξΑΕ για τη διδασκαλία της τοπικής ιστορίας στο Δημοτικό σχολείο με θέμα: Το ολοκαύτωμα της Μονής Αρκαδίου»

ιστορικού χρόνου εθνικού παρελθόντος και τη χρονολογική του προσέγγιση» (Ρεπούση, 2001). Το περιεχόμενο της ιστορικής εκπαίδευσης, οι μέθοδοι διδασκαλίας και τα σχολικά εγχειρίδια διέπονται από εθνοκεντρικό χαρακτήρα με σκοπό την ανάδειξη της πορείας του έθνους, των σπουδαίων ιστορικών γεγονότων αυτής της πορείας καθώς και των σημαντικών προσωπικοτήτων που συνέβαλαν στην επιβίωσή του (Τσιβιάς, 2009).

3.2.2 Η σύγχρονη προσέγγιση της διδακτικής της ιστορίας

Τα τελευταία χρόνια, τόσο στο εκπαιδευτικό σύστημα της Ελλάδας όσο και αλλού, παρατηρείται μια προσπάθεια ανανέωσης του μαθήματος της ιστορίας όσον αφορά τους σκοπούς, το περιεχόμενο και τις μεθόδους διδασκαλίας που υιοθετούνται. Ο σκοπός της διδασκαλίας της ιστορίας παύει να είναι η καλλιέργεια εθνικής ταυτότητας και συνείδησης και επιχειρείται μια προσπάθεια απαγκίστρωσης του μαθήματος από τη σειρά απομνημόνευση ονομάτων και χρονολογιών που οι μαθητές καλούνται να αναπαραγάγουν. Παράλληλα, παρατηρείται μια μετατόπιση του ενδιαφέροντος της ιστοριογραφίας και η δημιουργία νέων ιστορικών πεδίων, όπως η κοινωνική, η οικονομική, η δημογραφική ιστορία, η ιστορία ειδικών ομάδων (π.χ. του γυναικείου κινήματος, της εργατικής τάξης), η ιστορία της τέχνης, των επιστημών, η τοπική-προφορική ιστορία, η ιστορία των απλών ανθρώπων της καθημερινότητας κλπ. (Μαυροσκούφης, 2005).

Πέρα από την αλλαγή στον τομέα της ιστοριογραφίας, ο μετασχηματισμός που συντελέστηκε στο παιδαγωγικό τοπίο κατά τις τελευταίες δεκαετίες του 20^{ου} αιώνα επηρέασε σε μεγάλο βαθμό τη συγκρότηση του διδακτικού αντικειμένου της ιστορίας. Η ιστορική εκπαίδευση στη σύγχρονη εποχή εστιάζει στο υποκείμενο της μάθησης που συνδέεται άμεσα με την εποικοδομητική και κοινωνική θεωρία της μάθησης σηματοδοτώντας αλλαγές στη διαδικασία της διδασκαλίας. Το ενδιαφέρον στη διδασκαλία της ιστορίας παύει να επικεντρώνεται στη σειρά γνώση ημερομηνιών, ονομάτων και γεγονότων. Απεναντίας, ενθαρρύνεται η «ιστορική κατανόηση» μέσα από την εφαρμογή μεθόδων έρευνας, την επεξεργασία και ανάλυση ιστορικών πηγών και την εξαγωγή συμπερασμάτων (Peck & Seixas, 2008, Morton, Colyer & Fornazzari, 2013). Επιπλέον, τα τελευταία χρόνια στο παιδαγωγικό τοπίο επικρατεί ο διαχωρισμός γνώσεων και δεξιοτήτων κατά τον προσδιορισμό των μαθησιακών στόχων της διδασκαλίας. Οι μαθητές απαλλαγμένοι από το μεγάλο φορτίο

«Τσιριπίδης Ιωάννης», «Σχεδιασμός, υλοποίηση και αποτίμηση διαδραστικού εκπαιδευτικού υλικού σύμφωνα με τις αρχές και τη μεθοδολογία της ΕξΑΕ για τη διδασκαλία της τοπικής ιστορίας στο Δημοτικό σχολείο με θέμα: Το ολοκαύτωμα της Μονής Αρκαδίου»

των γνωστικών περιεχομένων έχουν τη δυνατότητα να αναπτύξουν νοητικές διεργασίες τις οποίες θα μπορούν να αξιοποιήσουν στη μετέπειτα ακαδημαϊκή τους πορεία. Το πλαίσιο αναφοράς πλέον της ιστορικής εκπαίδευσης είναι, μέσα από την κριτική ανάγνωση των πηγών και τη συγκρότηση επιχειρημάτων για την εξαγωγή συμπερασμάτων, η καλλιέργεια της κριτικής σκέψης και ιστορικής συνείδησης των μαθητών, στοιχεία που αποτελούν χαρακτηριστικά του σύγχρονου δημοκρατικού πολίτη (Μαυροσκούφης, 2005).

3.2.3 Η συμβολή των πηγών στην καλλιέργεια της κριτικής σκέψης και της ιστορικής συνείδησης

Στο ΔΕΠΠΣ-ΑΠΣ του 2003 περιγράφεται αναλυτικά ο σκοπός του μαθήματος της ιστορίας στο σύγχρονο ελληνικό σχολείο. Συγκεκριμένα αναφέρεται ότι «γενικός σκοπός της διδασκαλίας της ιστορίας είναι η ανάπτυξη της ιστορικής σκέψης και της ιστορικής συνείδησης. Η ανάπτυξη της ιστορικής σκέψης αφορά την κατανόηση των ιστορικών γεγονότων μέσα από την εξέταση αιτίων και αποτελεσμάτων, ενώ η καλλιέργεια της ιστορικής συνείδησης αφορά την κατανόηση της συμπεριφοράς των ανθρώπων σε συγκεκριμένες καταστάσεις και τη διαμόρφωση αξιών και στάσεων που οδηγούν στην εκδήλωση υπεύθυνης συμπεριφοράς στο παρόν και το μέλλον. Έτσι, με τη διδασκαλία της ιστορίας ο μαθητής μπορεί να αποκτήσει όχι μόνο την επίγνωση ότι ο σύγχρονος κόσμος αποτελεί τη συνέχεια του παρελθόντος, αλλά και την αντίληψη ότι ο σύγχρονος ιστορικός ορίζοντας συνδέεται άμεσα με τη ζωή του. Ο σκοπός της ιστορικής σκέψης και της ιστορικής συνείδησης συνδέεται έτσι με τον γενικότερο σκοπό της εκπαίδευσης που αναφέρεται στην προετοιμασία υπεύθυνων πολιτών».

Το μέσο που έχουν στη διάθεση τους οι εκπαιδευτικοί για την επίτευξη του παραπάνω σκοπού είναι οι ιστορικές πηγές. Σύμφωνα με τον Μαυροσκούφη (2005) οι ιστορικές πηγές διαχωρίζονται σε πρωτογενείς και δευτερογενείς. Πρωτογενείς είναι αυτές που αντλούνται από μια συγκεκριμένη περίοδο του παρελθόντος, σύγχρονη με αυτή που μελετά ο ιστορικός, ενώ δευτερογενείς πηγές αποτελούν οι μεταγενέστερες ερμηνείες. Γραπτές πηγές θεωρούνται τα κρατικά επίσημα έγγραφα, τα ανεπίσημα ιδιωτικά έγγραφα, τα λογοτεχνικά, ιστοριογραφικά και διάφορα επιστημονικά κείμενα. Παραστατικές πηγές είναι οι οπτικές πηγές, οι ηχητικές-ακουστικές πηγές, οι απτικές πηγές και οι ιστορικοί τόποι.

«Τσιριπίδης Ιωάννης», «Σχεδιασμός, υλοποίηση και αποτίμηση διαδραστικού εκπαιδευτικού υλικού σύμφωνα με τις αρχές και τη μεθοδολογία της ΕξΑΕ για τη διδασκαλία της τοπικής ιστορίας στο Δημοτικό σχολείο με θέμα: Το ολοκαύτωμα της Μονής Αρκαδίου»

Σύμφωνα με τον Μαυροσκούφη (2005) η αξιοποίηση των πηγών επηρεάζει θετικά τη διδακτική πράξη καθώς συμβάλλουν:

- στην αντιμετώπιση της παθητικής στάσης και της ανίας που προκαλούν στους μαθητές η εστίαση στην αφήγηση του σχολικού βιβλίου και ο μονόλογος των εκπαιδευτικών
- στην προώθηση της ενεργητικής και ανακαλυπτικής σκέψης των μαθητών
- στον εκδημοκρατισμό της διδασκαλίας και στην καλλιέργεια της ελεύθερης σκέψης ενώ αποφεύγεται ο δογματισμός και η συνακόλουθη ιδεολογική κατάχρηση της ιστορίας
- στην καλλιέργεια ερμηνευτικών δεξιοτήτων που είναι απαραίτητες για την κατανόηση του παρελθόντος
- στην ενίσχυση της ενσυναίσθησης
- στην παροχή κινήτρων μάθησης, στην κινητοποίηση της περιέργειας και των ενδιαφερόντων των μαθητών
- στον εντοπισμό στερεοτύπων και προκαταλήψεων, στη διαχείριση των αντιφάσεων κατά την ανάλυση των πηγών, στην επίλυση προβλημάτων, στην πολύπλευρη προσέγγιση αντιφατικών ιστορικών θεμάτων και στην υιοθέτηση προσωπικής άποψης

Τα είδη των πηγών που μπορούν να χρησιμοποιηθούν κατά τη διδασκαλία του μαθήματος της ιστορίας, όπως και για τη δημιουργία εκπαιδευτικού υλικού, είναι οι γραπτές πηγές και διάφορα κειμενικά είδη, όπως τα λογοτεχνικά κείμενα. Επιπλέον, είναι εφικτό να χρησιμοποιηθούν οι παραστατικές πηγές, όπως οι πίνακες ζωγραφικής, οι φωτογραφίες, οι γελοιογραφίες, οι σκιτσογραφίες, οι αφίσες, τα κόμικς, τα διαγράμματα, τα γραφήματα, ο κινηματογράφος, η τηλεόραση, διαφόρων ειδών ακουστικές και ηχητικές πηγές.

Οι ιστορικές πηγές προσφέρουν σημαντικές πληροφορίες για το παρελθόν, ωστόσο συχνά έχει παρατηρηθεί ότι παρουσιάζουν αντιφατικά στοιχεία. Κατά συνέπεια, η μελέτη και η επεξεργασία των πηγών απαιτεί ειδικές γνώσεις για την αξιολόγηση των πληροφοριών που προσφέρουν. Η απόκτηση τέτοιου είδους δεξιοτήτων από τους μαθητές αποτελεί κρίσιμο ζητούμενο για τη σύγχρονη ιστορική εκπαίδευση. Η αξιοποίηση των πηγών, λοιπόν, κατά τη διδασκαλία της ιστορίας οφείλει να συνοδεύεται από αξιολόγηση, ερμηνεία και διασταύρωση

«Τσιριπίδης Ιωάννης», «Σχεδιασμός, υλοποίηση και αποτίμηση διαδραστικού εκπαιδευτικού υλικού σύμφωνα με τις αρχές και τη μεθοδολογία της ΕξΑΕ για τη διδασκαλία της τοπικής ιστορίας στο Δημοτικό σχολείο με θέμα: Το ολοκαύτωμα της Μονής Αρκαδίου»

των πληροφοριών που εμπεριέχουν με σκοπό την απάντηση σε ένα ιστορικό ερώτημα, την υποστήριξη ή αμφισβήτηση ενός ισχυρισμού για το παρελθόν.

3.3 Διδακτική της ιστορίας και ΤΠΕ

Οι μαθητές που φοιτούν σήμερα στην πρωτοβάθμια εκπαίδευση έχουν γεννηθεί σε μια ψηφιακή εποχή, όπου η πρόσβαση στην τεχνολογία θεωρείται δεδομένη. Στη σημερινή εποχή τα παιδιά που ανήκουν στη λεγόμενη ψηφιακή γενιά χρησιμοποιούν καθημερινά διάφορες μορφές τεχνολογιών, όπως το διαδίκτυο, τους υπολογιστές, τα κινητά τηλέφωνα και άλλες ψηφιακές συσκευές προκειμένου να επικοινωνούν, να μαθαίνουν και να ψυχαγωγούνται. Έτσι, είναι λογικό να αναμένουν την ενσωμάτωση των νέων τεχνολογιών σε όλο το φάσμα της επίσημης εκπαιδευτικής διαδικασίας. Συνήθως, οι σχολικές δραστηριότητες δεν είναι προσαρμοσμένες στα ενδιαφέροντά τους με αποτέλεσμα να απουσιάζουν τα κίνητρα για ενεργητική συμμετοχή στη μάθηση. Η ψηφιακή γενιά προτιμά δραστηριότητες διάδρασης από ένα βιβλίο, το οποίο δημιουργεί αίσθηση απομόνωσης (Tapscott, 2009).

Η ενσωμάτωση των νέων τεχνολογιών στις κοινωνικές επιστήμες και κυρίως στο μάθημα της ιστορίας βρίσκεται ακόμα σε πρώιμο στάδιο (Berson & Balyta, 2004). Μία πιθανή εξήγηση για αυτό είναι ότι η χρήση ΤΠΕ στην εκπαιδευτική διαδικασία απαιτεί περισσότερο σχεδιασμό και επιπλέον χρόνο από την πλευρά του εκπαιδευτικού (Hofer & Swan, 2006). Επιπλέον, πολλές φορές οι καθηγητές υπό την πίεση των προσδοκιών για υψηλές βαθμολογίες επικεντρώνουν την προσοχή τους στη στείρα εκμάθηση ιστορικών γεγονότων, με αποτέλεσμα οι μαθητές να χάνουν το ενδιαφέρον τους για το μάθημα (Levstik & Barton, 2015).

Εντούτοις, σύμφωνα με πολλές μελέτες που έχουν διεξαχθεί, η χρήση των ΤΠΕ στην εκπαιδευτική διαδικασία μπορεί να λειτουργήσει παρακινητικά για τους μαθητές και να προάγει την ιστορική σκέψη. Η χρήση των ΤΠΕ στη διδασκαλία της ιστορίας συμβάλλει στην ενεργητική ιστορική μάθηση, όπου περιεχόμενο και μέθοδος μάθησης αποτελούν κοινή αφετηρία προσέγγισης της γνωστικής διαδικασίας (Ρεπούση, 2000). Οι πιο επιτυχείς χρήσεις της ψηφιακής τεχνολογίας στο πεδίο των κοινωνικών σπουδών συνδυάζουν την ερευνητική

«Τσιριπίδης Ιωάννης», «Σχεδιασμός, υλοποίηση και αποτίμηση διαδραστικού εκπαιδευτικού υλικού σύμφωνα με τις αρχές και τη μεθοδολογία της ΕξΑΕ για τη διδασκαλία της τοπικής ιστορίας στο Δημοτικό σχολείο με θέμα: Το ολοκαύτωμα της Μονής Αρκαδίου»

μάθηση με την αξιοποίηση πρωτογενών πηγών και συγκεντρώνουν τα ακόλουθα χαρακτηριστικά:

- πλοήγηση σε πολυμεσικά περιβάλλοντα
- παράθεση εικόνων, κειμένων, ήχων
- δραστηριότητες παρουσίασης και έρευνας

Η χρήση πηγών σε ηλεκτρονικό περιβάλλον ενθαρρύνει τους μαθητές να εστιάζουν στην ερμηνεία τους και στον τρόπο που σχετίζονται μεταξύ τους και όχι απλά να τις απομνημονεύουν. Επιπρόσθετα, η αναζήτηση στο διαδίκτυο προωθεί την ιστορική σκέψη για το παρελθόν, περισσότερο απ' ότι το σχολικό εγχειρίδιο (Βακαλούδη, 2003).

Με τις δυνατότητες που προσφέρουν τα ηλεκτρονικά εργαλεία ένα ιστορικό θέμα είναι εφικτό να παρουσιάζεται με πολυμορφικό τρόπο και με τη δημιουργία πολλαπλών διασυνδέσεων-σχέσεων σε αντίθεση με μια μονοδιάστατη-γραμμική σειρά. Η πολυμορφία των αναπαραστάσεων ενός ιστορικού συμβάντος φωτίζει διαφορετικές όψεις- συχνά αθέατες, αμβλύνει τις γενικεύσεις που πιθανόν υιοθετούνται, ενώ η κειμενική κυριαρχία δίνει τη θέση της και σε άλλες μορφές ιστορικών πηγών που η χρήση τους δεν είναι ούτε εύκολη ούτε ευνόητη (Βακαλούδη, 2000). Επίσης, οι ΤΠΕ στην ιστορική εκπαίδευση συμβάλλουν στην απομάκρυνση από την αφηγηματική παρουσίαση, προσφέρουν οπτικό αλφαριθμητισμό, υποβοηθούν στην κατανόηση της πολυπλοκότητας κατά την ιστορική ανάλυση και επιτρέπουν τη διατύπωση νέων ιστορικών ερωτημάτων (Ρεπούση & Τσιβάς, 2004).

3.4 Το πεδίο της τοπικής ιστορίας

«Με τον όρο τοπική ιστορία εννοούμε τη συνολική (κοινωνική, πολιτισμική, οικονομική και πολιτική) Ιστορία ενός συγκεκριμένου τόπου σε συσχετισμό με την Ιστορία του ευρύτερου γεωγραφικού χώρου στον οποίο βρίσκεται (επαρχία, γεωγραφικό διαμέρισμα), αλλά και με την εθνική και παγκόσμια Ιστορία, όσο αυτό είναι εφικτό. Η Τοπική Ιστορία δεν πρέπει να παραμένει μόνο αντικείμενο επιστημονικής έρευνας, αλλά μπορεί να διδάσκεται και στο σχολείο. Θέματα που εντάσσονται στο πλαίσιο της Τοπικής Ιστορίας μπορούν να αποτελέσουν και αντικείμενο διαθεματικής προσέγγισης. Με τη διδασκαλία της Τοπικής Ιστορίας επιδιώκεται να έρθουν οι μαθητές σε επαφή με ιστορικά στοιχεία ερευνησίμα και κατανοητά.

«Τσιριπίδης Ιωάννης», «Σχεδιασμός, υλοποίηση και αποτίμηση διαδραστικού εκπαιδευτικού υλικού σύμφωνα με τις αρχές και τη μεθοδολογία της ΕξΑΕ για τη διδασκαλία της τοπικής ιστορίας στο Δημοτικό σχολείο με θέμα: Το ολοκαύτωμα της Μονής Αρκαδίου»

Να εθιστούν στην παρατήρηση και στην έρευνα. Να ευαισθητοποιηθούν για τα προβλήματα της τοπικής κοινωνίας στην οποία ζουν. Να προετοιμαστούν και να διευκολυνθούν στην κατανόηση της Γενικής ιστορίας.

Με τη μελέτη της Ιστορίας του ιδιαίτερου τόπου καταγωγής ή κατοικίας του ο μαθητής μαθαίνει να σέβεται και να εκτιμά τις συλλογικές προσπάθειες και τους αγώνες των ανθρώπων που έζησαν και έδρασαν στον τόπο του. Κατανοεί τη σημασία του φυσικού και ιστορικού περιβάλλοντος της περιοχής του. Αποβάλλει τυχόν αισθήματα μειονεξίας που του προκαλεί η έμφαση την οποία δίνει η διδασκαλία της εθνικής Ιστορίας σε ορισμένα εντυπωσιακά κατορθώματα ή πολιτιστικά επιτεύγματα κάποιων περιοχών της χώρας, στις οποίες πιθανόν να μη συμπεριλαμβάνεται η ιδιαίτερη πατρίδα του. Καλλιεργεί την ερευνητική του ικανότητα και την παρατηρητικότητα του, διότι έχει την ευκαιρία να μελετήσει άμεσες ιστορικές πηγές. Συνειδητοποιεί τη συμβολή των ανθρώπων του άμεσου περιγύρου του και, κατ' επέκταση, τη δική του συμμετοχή στη δημιουργία της Ιστορίας.

Κυρίως η μελέτη της Τοπικής Ιστορίας δίνει τη δυνατότητα στον μαθητή να αποκτήσει πιο ολοκληρωμένη προσωπική, κοινωνική και εθνική ταυτότητα». (ΔΕΠΠΣ – ΑΠΣ, 2003:258)

3.4.1 Εννοιολογική αποσαφήνιση της τοπικής ιστορίας

Όπως προαναφέρθηκε στο παραπάνω κεφάλαιο, η σύγχρονη διδακτική προσέγγιση της ιστορίας δεν περιλαμβάνει μόνο την πολιτική ιστορία, τα ιστορικά γεγονότα και τους πολέμους μεταξύ των λαών. Η ιστορία δεν χαρακτηρίζεται από μια ευθύγραμμη εξελισσόμενη πορεία, αλλά είναι μια διαρκής επίδραση από παράγοντες που διαφοροποιούνται συνεχώς ως προς τον στόχο αλλά και ως προς το είδος. Η προσπάθεια εννοιολογικού προσδιορισμού του όρου «τοπική ιστορία», όπως διαπιστώθηκε από τη βιβλιογραφική επισκόπηση, δεν είναι τόσο εύκολη όσο φαίνεται εκ πρώτης όψεως. Σύμφωνα με τη Ρεπούση (2000), η τοπική ιστορία πραγματεύεται ένα μέρος ή το σύνολο των όψεων της σχολικής ιστορίας, διαφοροποιεί την παραδοσιακή διδακτική διαδικασία και απαιτεί ένα νέο διδακτικό περιβάλλον. Σ' αυτό το νέο περιβάλλον επικρατούν συνθήκες οικοδόμησης της γνώσης με ενεργά υποκείμενα τους μαθητές, μορφές έμμεσης διδασκαλίας και εποπτείας σε καθεστώς αυτονομίας των ομάδων εργασίας και διαφορετικό σύστημα αξιολόγησης. Επιπρόσθετα, όπως αναφέρεται στο ΔΕΠΠΣ-ΑΠΣ (2003), με τον όρο «τοπική ιστορία»

«Τσιριπίδης Ιωάννης», «Σχεδιασμός, υλοποίηση και αποτίμηση διαδραστικού εκπαιδευτικού υλικού σύμφωνα με τις αρχές και τη μεθοδολογία της ΕξΑΕ για τη διδασκαλία της τοπικής ιστορίας στο Δημοτικό σχολείο με θέμα: Το ολοκαύτωμα της Μονής Αρκαδίου»

εννοούμε την ιστορία ενός συγκεκριμένου και ορισμένου τόπου σχετικά με το κοινωνικο-οικονομικό και το πολιτισμικό επίπεδο σε συσχετισμό με την ιστορία της ευρύτερης επαρχίας αλλά και με τη γενική και παγκόσμια ιστορία. Στο σημείο αυτό όμως εμφανίζεται, το δίλημμα σχετικά με το αν με την έννοια «τόπος» εννοείται η ιδιαίτερη πατρίδα του καθενός, δηλαδή ο συγκεκριμένος τόπος ζωής και δράσης του καθενός, ή αν αφορά μια ευρύτερη περιοχή. Σύμφωνα με τη Βαϊνά (1997), δεν είναι μια εύκολη διαδικασία να οριστεί μέχρι πού φτάνει η έννοια «τόπος», ο οποίος δεν προσδιορίζεται μονοδιάστατα γεωγραφικά. Απεναντίας, είναι δεμένος με όλο το φάσμα της ανθρώπινης κοινωνικής ζωής που αντιπροσωπεύει. Έτσι, η διδασκαλία της τοπικής ιστορίας είναι δυνατόν να περιλαμβάνει εννοιολογικές διακρίσεις, όπως την «ιστορία της περιοχής», την «ιστορία της πόλης» την «ιστορία της ευρύτερης περιφέρειας» ή την «ιστορία του ευρύτερου χώρου ζωής» (Βαϊνά, 1997). Όπως προκύπτει από τα παραπάνω, εξαιτίας της νοηματικής ελαστικότητας της λέξης τόπος, μπορεί να προσδιοριστεί με όλες τις παραπάνω εννοιολογικές διακρίσεις, αναλόγως με την εκάστοτε περίπτωση που εξετάζεται. Ωστόσο, προτείνεται από τη Βαϊνά (1997) όταν πρόκειται για διδακτικούς λόγους να κάνουμε χρήση των διαφορετικών εννοιολογικών όρων.

3.4.2 Σχέση τοπικής – γενικής ιστορίας

Σύμφωνα με τους Λεοντσίνη & Ρεπούση (2001), δεν είναι δυνατόν να υπάρξει διάκριση ανάμεσα στη γενική και την τοπική ιστορία, καθώς δεν είναι ευδιάκριτες οι διαφορές των γνωστικών τους πεδίων. Στη σύγχρονη διδακτική μεθοδολογία της διδακτικής της ιστορίας, η τοπική ιστορία προτείνεται περισσότερο ως μέθοδος, παρά ως ένα ξεχωριστό είδος ιστορικής προσέγγισης. Η σχέση της τοπικής με τη γενική ιστορία αποτελεί απλώς μια σχέση αμοιβαίων και αναγκαίων ανταλλαγών και όχι μια υπάλληλη μεταξύ τους σχέση. Για λόγους καθαρά πρακτικούς και διδακτικής διαδικασίας, ο κορμός του εκπαιδευτικού συστήματος και η ιστορική εκπαίδευση συντηρούν τους δύο διακριτούς σε τύπο, μόνον όρους, για να καθορίζονται απλώς τα πιο συγκεκριμένα χαρακτηριστικά του γνωστικού τους πεδίου, παρόλο που η διάκριση αυτή ουσιαστικά αναιρείται, λόγω της κοινής βάσης του επιστημονικού και ερευνητικού τους πεδίου.

Συμπερασματικά, μεταξύ της γενικής και τοπικής ιστορίας υπάρχει μια ισχυρή αλληλένδετη σχέση και δεν πρέπει να θεωρούνται δύο ξεχωριστοί κλάδοι. Υπάρχει ένα άρρηκτος δεσμός

«Τσιριπίδης Ιωάννης», «Σχεδιασμός, υλοποίηση και αποτίμηση διαδραστικού εκπαιδευτικού υλικού σύμφωνα με τις αρχές και τη μεθοδολογία της ΕξΑΕ για τη διδασκαλία της τοπικής ιστορίας στο Δημοτικό σχολείο με θέμα: Το ολοκαύτωμα της Μονής Αρκαδίου»

μεταξύ τους, καθώς η τοπική ιστορία αποτελεί μέρος και υποκατηγορία της γενικής ιστορίας. Ο τρόπος με τον οποίο μελετά ένας ιστορικός ερευνητής τη γενική ιστορία, δηλαδή τα εργαλεία, οι πηγές, οι μέθοδοι και γενικότερα όλη η διαδικασία που ακολουθεί είναι ίδια με τη μελέτη της τοπικής ιστορίας. Η μόνη διαφορά είναι το περιορισμένο εύρος μελέτης της τοπικής ιστορίας σε σχέση με τη γενική ιστορία. Κατά τον Λεοντσίνη (1996), η τοπική ιστορία αποτελεί ένα είδος μικροιστορίας που ενέχει, όμως και τα δικά της ξεχωριστά χαρακτηριστικά. Γενικά, η μία ερμηνεύει και τροφοδοτεί την άλλη, ώστε στην ουσία να αποτελούν το ίδιο πράγμα.

3.4.3 Οι διδακτικές προσεγγίσεις στην τοπική ιστορία

Σύμφωνα με τους Λεοντσίνη & Ρεπούση (2001) οι διδακτικές προσεγγίσεις της τοπικής ιστορίας στη σχολική εκπαίδευση είναι τρεις και είναι οι ακόλουθες:

- Η πρώτη προσέγγιση παραπέμπει στη μέθοδο της σχολικής ιστορικής έρευνας και έχει ως σκοπό την καλλιέργεια κριτικού τρόπου σκέψης και διατύπωσης ιστορικού λόγου, άσχετα εάν αυτός εντάσσεται στη γενική ή στην τοπική ιστορία. Σύμφωνα μ' αυτή την προσέγγιση οι μαθητές εργάζονται ως ιστορικοί, δηλαδή ως ενεργά υποκείμενα της μάθησης, ενώ το σχολικό εγχειρίδιο και τα επικουρικά μέσα που υπάρχουν μέσα στη σχολική τάξη θεωρούνται ανεπαρκή για την επίτευξη των μαθησιακών στόχων.
- Η δεύτερη προσέγγιση παραπέμπει στην ίδια περίπου μεθοδολογία που υιοθετείται στη γενική ιστορία με στόχο οι μαθητές να αισθητοποιούν και να συγκεκριμενοποιούν περισσότερο το ιστορικό μάθημα με επιτόπια έρευνα και οργάνωση του κατάλληλου μαθησιακού περιβάλλοντος. Η διδασκαλία της ιστορίας μέσα στη σχολική αίθουσα με άξονα αποκλειστικά το σχολικό βιβλίο δεν οδηγεί στην εκπλήρωση των διδακτικών στόχων, καθώς αυτό είναι από τα μαθήματα που διεξάγεται λιγότερο μέσα στην αίθουσα διδασκαλίας. Ο δάσκαλος και οι μαθητές επιλέγουν να αφήσουν τη σχολική τάξη για να επισκεφτούν χώρους και τοποθεσίες ιστορικού και αρχαιολογικού ενδιαφέροντος του τόπου τους, χωρίς να αποκλείονται και πιο απομακρυσμένοι χώροι που παρουσιάζουν ιστορικό ενδιαφέρον. Έτσι, οι

«Τσιριπίδης Ιωάννης», «Σχεδιασμός, υλοποίηση και αποτίμηση διαδραστικού εκπαιδευτικού υλικού σύμφωνα με τις αρχές και τη μεθοδολογία της ΕξΑΕ για τη διδασκαλία της τοπικής ιστορίας στο Δημοτικό σχολείο με θέμα: Το ολοκαύτωμα της Μονής Αρκαδίου»

μαθητές έρχονται σε επαφή με έργα της ανθρώπινης δράσης, με ποικίλα κατάλοιπα του παρελθόντος και βιώνουν την ιστορική εμπειρία με άμεσο τρόπο.

- Η τρίτη και τελευταία διδακτική προσέγγιση παραπέμπει σε ολιστικές και διεπιστημονικές όψεις του ιστορικού περιβάλλοντος και το θεωρεί ενιαίο στην ερευνητική και επιστημονική του διάσταση. Η προσέγγιση αυτή προσφέρει τη δυνατότητα στους μαθητές για μελέτη και αξιολόγηση όλων των δομικών στοιχείων της ανθρώπινης δράσης, τη μελέτη του δομημένου και φυσικού περιβάλλοντος, στο οποίο ο άνθρωπος οργανώνει και εκτελεί τις πράξεις του (περιβαλλοντική ιστορία). Μ' αυτό τον τρόπο, οι μαθητές δύναται να ανακαλύψουν ότι ίχνη και αποτυπώματα της ανθρώπινης ζωής στον χρόνο υπάρχουν παντού γύρω τους και να κατανοήσουν ότι, εάν υποβάλλουν σ' αυτά τις κατάλληλες ερωτήσεις, θα πάρουν απαντήσεις για το κοντινό ή μακρινό παρελθόν του τόπου τους.

Σύμφωνα με τους Λεοντίνη & Ρεπούση (2001) στη θεματολογία της τοπικής ιστορίας δεν είναι δυνατόν να υπάρξουν στεγανά και περιορισμοί. Ορισμένα ενδεικτικά θέματα της τοπικής ιστορίας μπορεί να είναι:

- **Θέματα με άξονα αναφοράς την ιστορία του τοπίου**, όπως το σύνολο των μεταβολών που υπέστη μέσα στο χρόνο ένα αστικό ή αγροτικό τοπίο, το σύνολο των άμεσων ή έμμεσων ανθρωπίνων παρεμβάσεων σ' αυτό και τα κατάλοιπά που άφησα.
- **Θέματα με άξονα αναφοράς τις καθημερινές δραστηριότητες**. Σ' αυτή την κατηγορία εντάσσονται οι ασχολίες των ανθρώπων ενός συγκεκριμένου τόπου στην καθημερινή τους ζωή, τα επαγγέλματα, το στυλ και ο τρόπος κατοικίας, όλο το φάσμα της σχολικής ζωής, η θρησκεία και οι παραδόσεις.
- **Θέματα με άξονα αναφοράς την ιστορία της οικογένειας**, όπως οι σχέσεις μεταξύ των μελών της οικογένειας, η μετανάστευση, η εκπαίδευση των μελών της, τα οικονομικά της οικογένειας, η κοινωνική και πολιτική δραστηριότητα.
- **Θέματα με άξονα αναφοράς την τοπική κοινωνία**. Στη θεματολογία αυτή περιλαμβάνονται γενικότερα κοινωνικά, οικονομικά, πολιτικά και δημογραφικά στοιχεία της τοπικής κοινωνίας. Καταγράφεται η πορεία τους στο πέρασμα των

«Τσιριπίδης Ιωάννης», «Σχεδιασμός, υλοποίηση και αποτίμηση διαδραστικού εκπαιδευτικού υλικού σύμφωνα με τις αρχές και τη μεθοδολογία της ΕξΑΕ για τη διδασκαλία της τοπικής ιστορίας στο Δημοτικό σχολείο με θέμα: Το ολοκαύτωμα της Μονής Αρκαδίου»

χρόνων, αναλύονται τα πιθανά αίτια και αποτελέσματα και εξάγονται συμπεράσματα.

3.4.4 Διαθεματική προσέγγιση στη διδασκαλία της τοπικής ιστορίας

Σύμφωνα με το ΔΕΠΠΣ-ΑΠΣ (2003), η τοπική ιστορία στη σχολική εκπαίδευση είναι σημαντικό να προσεγγίζεται διαθεματικά ώστε να εμπλέκονται ποικίλα γνωστικά αντικείμενα στη διδασκαλία της. Η διαθεματική προσέγγιση αποτελεί μια μορφή διδασκαλίας κατά την οποία το περιεχόμενο διαφορετικών γνωστικών πεδίων γίνεται ενιαίο, ενώ η διδασκαλία αποκτά διερευνητική και εργαστηριακή μορφή (Θεοφιλίδης, 2010). Κατά τον Ματσαγγούρα (2000) η διαθεματική προσέγγιση στη διδακτική πράξη εμπεριέχει πολλά οφέλη για τους μαθητές, όπως η διευκόλυνση της μάθησης και η ποιοτική της αναβάθμιση, καθώς οι διαδικασίες γενίκευσης, αφαίρεσης και σύνθεσης, που αυτή συνεπάγεται, οδηγούν σε γνώση ανωτέρου επιπέδου.

Σύμφωνα με την Κυρκίνη (2003), η διαθεματικότητα αποτελεί αναγκαιότητα στο σύγχρονο σχολείο καθώς ο κατακερματισμός της γνώσης σε ποικίλα και πολυάριθμα γνωστικά αντικείμενα εμποδίζει τους μαθητές να διαμορφώσουν την ολική εικόνα της πραγματικότητας. Επίσης, κατά τη διαθεματική προσέγγιση, οι μαθητές μετατρέπονται σε ενεργά υποκείμενα της μαθησιακής διαδικασίας, περιορίζεται ο παθητικός ρόλος απορρόφησης πληροφοριών, ενώ παράλληλα είναι σε θέση να αναπτύξουν ποικίλες δεξιότητες, όπως η επικοινωνία, η συνεργασία, η δημιουργικότητα κλπ. Τέλος, σύμφωνα με τη σύγχρονη διδακτική προσέγγιση της ιστορίας, η μελέτη της ανθρώπινης δραστηριότητας σε όλες τις εκφάνσεις της και από διαφορετικές οπτικές σκοπιές αποτελεί βασική προϋπόθεση για την καλλιέργεια της κριτικής ιστορικής σκέψης και συνείδησης των μαθητών.

3.5 Σύνοψη

«Τσιριπίδης Ιωάννης», «Σχεδιασμός, υλοποίηση και αποτίμηση διαδραστικού εκπαιδευτικού υλικού σύμφωνα με τις αρχές και τη μεθοδολογία της ΕξΑΕ για τη διδασκαλία της τοπικής ιστορίας στο Δημοτικό σχολείο με θέμα: Το ολοκαύτωμα της Μονής Αρκαδίου»

Κλείνοντας αυτό το κεφάλαιο, μπορεί να ειπωθεί συμπερασματικά ότι τα τελευταία χρόνια γίνεται μια προσπάθεια από την εκπαιδευτική κοινότητα, ώστε η διδασκαλία του μαθήματος της ιστορίας στο σχολείο να αλλάξει σελίδα. Από στείρα απομνημόνευση ιστορικών γεγονότων, ονομάτων και χρονολογιών που ήταν το ζητούμενο της παλιάς εποχής, πλέον στο επίκεντρο της διδασκαλίας τοποθετείται η ανάπτυξη της ιστορικής κριτικής σκέψης και ιστορικής συνείδησης των μαθητών. Αυτός ο στόχος είναι δυνατόν να επιτευχθεί μέσω της διαθεματικής προσέγγισης του μαθήματος και την αξιοποίηση κατά τη διδασκαλία πολυμορφικών πηγών και ηλεκτρονικών περιβαλλόντων μάθησης. Αυτές οι σύγχρονες και καινοτόμες παιδαγωγικές προσεγγίσεις για τη διδασκαλία της τοπικής ιστορίας αξιοποιήθηκαν στο διαδραστικό εκπαιδευτικό υλικό «Το ολοκαύτωμα της Μονής Αρκαδίου», το οποίο σχεδιάστηκε στο πλαίσιο της παρούσας διπλωματικής εργασίας και παρουσιάζεται αναλυτικά στην επόμενη ενότητα.

Μέρος Β: Σχεδιασμός και υλοποίηση του ΕΥ

4. Σχεδιασμός και υλοποίηση εκπαιδευτικού υλικού για το ολοκαύτωμα της Μονής Αρκαδίου

4.1 Εισαγωγή

Στο κεφάλαιο αυτό θα γίνει μια εκτενή αναφορά στα βήματα που ακολουθήθηκαν για τον σχεδιασμό και την υλοποίηση του εκπαιδευτικού υλικού «Το ολοκαύτωμα της Μονής Αρκαδίου» με βάση τις αρχές και τη μεθοδολογία της ΕξΑΕ. Αρχικά, προσδιορίζεται το εκπαιδευτικό πρόβλημα που οδήγησε στη δημιουργία του Ε.Υ. και ακολουθούν το διδακτικό πλαίσιο, οι διδακτικοί στόχοι και το παιδαγωγικό πλαίσιο σχεδιασμού. Στη συνέχεια, παρουσιάζεται ο τρόπος που οι βασικές αρχές σχεδιασμού της ΕξΑΕ αποτυπώνονται και εφαρμόζονται στο παρόν Ε.Υ., ενώ παράλληλα αναλύεται η δομή του Ε.Υ. και ακολουθά η παρουσίασή του με εικόνες και επεξηγήσεις.

4.2 Προσδιορισμός εκπαιδευτικού προβλήματος

«Τσιριπίδης Ιωάννης», «Σχεδιασμός, υλοποίηση και αποτίμηση διαδραστικού εκπαιδευτικού υλικού σύμφωνα με τις αρχές και τη μεθοδολογία της ΕξΑΕ για τη διδασκαλία της τοπικής ιστορίας στο Δημοτικό σχολείο με θέμα: Το ολοκαύτωμα της Μονής Αρκαδίου»

Το γνωστικό αντικείμενο της Ιστορίας δε συνηθίζεται να διδάσκεται με καινοτόμους τρόπους στη σχολική τάξη (Τσιβάς, 2011), ενώ η έλλειψη κατάλληλου παιδαγωγικού υλικού για σπουδαία ιστορικά γεγονότα καθιστά τη διδασκαλία της τοπικής ιστορίας στο Δημοτικό σχολείο υποτυπώδη και περιορισμένη. Η διδασκαλία της ιστορίας θα πρέπει να γίνει πιο ελκυστική για τους μαθητές και η γνώση να πάψει να συντελείται στα στενά πλαίσια τυποποιημένων περιβαλλόντων μάθησης. Οι Τεχνολογίες Πληροφορίας και Επικοινωνίας (Τ.Π.Ε.) παρέχουν δυνατότητες για μια διαδραστική, ελκυστική διδασκαλία σε ένα αυθεντικό περιβάλλον μάθησης. Η αξιοποίηση των Τ.Π.Ε. έγκειται στη χρήση αλληλεπιδραστικών και πολυμεσικών στοιχείων με εργαλεία που ο χρήστης μπορεί να διαχειριστεί αυτόνομα, καλλιεργώντας δεξιότητες κριτικής σκέψης και αυτομάθησης (Papert, 1991, Ράπτης & Ράπτη, 2013).

Το ολοκαύτωμα της Μονής Αρκαδίου επηρέασε σε σημαντικό βαθμό τη μετέπειτα απελευθέρωση της Κρήτης και την ένωσή της με την Ελλάδα. Για τον κρητικό λαό το ιστορικό γεγονός αυτό, το οποίο γιορτάζεται έως τις μέρες μας με μεγαλοπρέπεια, κατέχει μια εξέχουσα θέση στη διαμόρφωση της ιστορικής ταυτότητας του νησιού. Παράλληλα, παρατηρείται ότι τα γεγονότα που συνδέονται με την κρητική επανάσταση του 1866 αναφέρονται σε μια μόνο παράγραφο του σχολικού βιβλίου της ιστορίας της Στ' τάξης, ενώ η ύπαρξη κατάλληλου παιδαγωγικού υλικού για την αξιοποίησή του κατά τη διάρκεια της τοπικής εορτής του Αρκαδίου, που τιμάται και γιορτάζεται σε όλα τα σχολεία του νομού Ρεθύμνης την παραμονή της επετείου, είναι εξαιρετικά περιορισμένη. Προς κάλυψη αυτού του κενού, αποφασίστηκε η δημιουργία διαδραστικού εκπαιδευτικού υλικού γύρω από τα ιστορικά γεγονότα του ολοκαυτώματος της Μονής Αρκαδίου, καθώς η διαδικασία εντοπισμού των κατάλληλων πληροφοριών για τον εμπλουτισμό της διδασκαλίας και η δημιουργία σχετικού υλικού είναι μια εξαιρετικά χρονοβόρα και απαιτητική διαδικασία για πολλούς εκπαιδευτικούς.

4.3 Το διδακτικό πλαίσιο

Το ψηφιακό υλικό μπορεί να ενταχθεί στην Δ ενότητα με τίτλο «Η Ελλάδα στον 19^ο αιώνα» του σχολικού βιβλίου της ιστορίας της Στ' τάξης και συγκεκριμένα στο κεφάλαιο 4. «Επαναστατικά κινήματα στη Μακεδονία και στην Κρήτη» αλλά και να αξιοποιηθεί ως

«Τσιριπίδης Ιωάννης», «Σχεδιασμός, υλοποίηση και αποτίμηση διαδραστικού εκπαιδευτικού υλικού σύμφωνα με τις αρχές και τη μεθοδολογία της ΕξΑΕ για τη διδασκαλία της τοπικής ιστορίας στο Δημοτικό σχολείο με θέμα: Το ολοκαύτωμα της Μονής Αρκαδίου»

αυτόνομο εξ αποστάσεως εκπαιδευτικό υλικό για τη διδασκαλία της τοπικής ιστορίας της ευρύτερης περιοχής του Ρεθύμνου. Επιπρόσθετα, είναι εφικτό να αξιοποιηθεί κατά τον εορτασμό της επετείου του ολοκαυτώματος της Μονής Αρκαδίου.

Για μια βασική πλοήγηση στο ψηφιακό εκπαιδευτικό υλικό προτείνεται ο χρόνος των 4 διδακτικών ωρών (μια διδακτική ώρα ανά ενότητα) σε περίπτωση που χρησιμοποιηθεί ως συμπληρωματικό εκπαιδευτικό υλικό, ενώ για περαιτέρω εμβάθυνση είναι δυνατόν να χρησιμοποιηθούν ώρες από τα Εργαστήρια Δεξιοτήτων ή την Τοπική Ιστορία.

Το Ε.Υ. απευθύνεται κυρίως σε μαθητές της Στ' τάξης, αλλά είναι εφικτό να χρησιμοποιηθεί και από μαθητές μικρότερων τάξεων του Δημοτικού σχολείου, αφού τους δοθούν οι κατάλληλες υποδείξεις από τον εκπαιδευτικό. Ακόμα, υπάρχει η δυνατότητα της πλοήγησης στο ψηφιακό υλικό σε μη εκπαιδευτικό περιβάλλον, καθώς είναι επισκέψιμο στο διαδίκτυο και χωρίς τη βοήθεια εκπαιδευτικού, αφού το υλικό είναι σχεδιασμένο με τη μεθοδολογία της εξ αποστάσεως εκπαίδευσης.

Η επεξεργασία του υλικού δεν απαιτεί ιδιαίτερες προαπαιτούμενες γνώσεις από τους μαθητές. Χρειάζεται να γνωρίζουν βασικά ιστορικά στοιχεία, όπως ότι το νησί της Κρήτης βρισκόταν υπό οθωμανική κυριαρχία στα μέσα του 19^{ου} αιώνα καθώς και να έχουν στοιχειώδεις γνώσεις χειρισμού ηλεκτρονικού υπολογιστή.

4.4 Διδακτικοί στόχοι

Η διατύπωση των επιμέρους διδακτικών στόχων του εκπαιδευτικού υλικού βασίστηκε στην ταξινόμια του Bloom (1956). Όσον αφορά τον γνωστικό τομέα, οι μαθητές μετά τη μελέτη του υλικού θα είναι σε θέση να κατανοούν τα αίτια που οδήγησαν τους Κρήτες στην επανάσταση το 1866, να γνωρίζουν τα σημαντικότερα πρόσωπα που έλαβαν μέρος σ' αυτή και τα ιστορικά γεγονότα που συνέβησαν κατά τη διάρκεια της πολιορκίας της Μονής Αρκαδίου, που οδήγησαν στο ολοκαύτωμα της Μονής στις 9 Νοεμβρίου 1866. Ακόμα, στόχος είναι οι μαθητές να κατανοήσουν την κομβική συμβολή του ολοκαυτώματος της Μονής Αρκαδίου στο Κρητικό ζήτημα, παρόλο που η επανάσταση καθεαυτή καταπνίγηκε.

Αναφορικά με τις δεξιότητες που θα αναπτύξουν οι μαθητές κατά την επεξεργασία του υλικού, αυτές είναι δεξιότητες χειρισμού Η/Υ, δεξιότητες επεξεργασίας και ερμηνείας

«Τσιριπίδης Ιωάννης», «Σχεδιασμός, υλοποίηση και αποτίμηση διαδραστικού εκπαιδευτικού υλικού σύμφωνα με τις αρχές και τη μεθοδολογία της ΕξΑΕ για τη διδασκαλία της τοπικής ιστορίας στο Δημοτικό σχολείο με θέμα: Το ολοκαύτωμα της Μονής Αρκαδίου»

ποικίλων πηγών (κείμενα, εικόνες, πίνακες ζωγραφικής κλπ) και εξαγωγής συμπερασμάτων μέσα απ' αυτές. Μέσω των ερμηνευτικών δεξιοτήτων οι μαθητές θα είναι σε θέση να αντιληφθούν βασικές ιστορικές έννοιες. Επίσης, καλλιεργείται η δεξιότητα της ανάλυσης όταν συσχετίζουν έννοιες, γεγονότα και καταστάσεις, την τοπική με τη γενική Ιστορία και όταν διακρίνουν τη συμβολή του ολοκαυτώματος στην απελευθέρωση της Κρήτης. Όσον αφορά την καλλιέργεια στάσεων, το εκπαιδευτικό υλικό στοχεύει στην ανάπτυξη της ιστορικής σκέψης και συνείδησης των εκπαιδευόμενων μέσα από την κριτική ανάγνωση πολυμορφικών πηγών, στην εκτίμηση της συμβολής των Τ.Π.Ε. στη διδασκαλία του μαθήματος της ιστορίας, στην ευαισθητοποίησή τους για την ιστορική και πολιτιστική κληρονομιά του τόπου τους. Τέλος, οι μαθητές καλούνται να ελέγχουν καθ' όλη τη διάρκεια της μαθησιακής τους πορείας με ποικίλες διαδραστικές δραστηριότητες την επίτευξη των παραπάνω στόχων.

4.5 Παιδαγωγικό πλαίσιο σχεδιασμού

Στις μέρες μας γίνεται ολοένα και περισσότερο λόγος για τη μαζική είσοδο των τεχνολογιών της πληροφορίας και της επικοινωνίας στην εκπαίδευση. Ο ρόλος των Τ.Π.Ε. στην εκπαιδευτική διαδικασία είναι να εφοδιάζει το σύνολο των πολιτών με τις απαραίτητες γνώσεις και δεξιότητες, προκειμένου αυτοί να ανταποκριθούν στις ολοένα και αυξανόμενες ανάγκες της ψηφιακής εποχής (Αναστασιάδης, 2006).

Όπως η εκπαίδευση δεν είναι ιδεολογικά ουδέτερη έτσι και οι Τ.Π.Ε. δε θα πρέπει να αντιμετωπίζονται ως ένα ουδέτερο μέσο διδασκαλίας δίνοντας έμφαση στα τεχνολογικά μέσα, αλλά θα πρέπει να αξιοποιηθούν με παιδαγωγικούς όρους και προϋποθέσεις σε ένα περιβάλλον μάθησης που θα ενθαρρύνει τον μαθητή στην αναζήτηση της γνώσης (Λιοναράκης, 2006). Έτσι, ένα εκπαιδευτικό λογισμικό δεν μπορεί να λειτουργήσει σε ένα παιδαγωγικό και κοινωνικό κενό, αλλά δύναται να αξιοποιηθεί ως ένα εργαλείο μάθησης, μόνο όταν εντάσσεται σε ένα ευρύτερο κοινωνικό και παιδαγωγικό πλαίσιο (Μακράκης, 2000, Λιοναράκης, 2006, Αναστασιάδης, 2008). Σύμφωνα με τους Anderson & Dron (2011), οι παιδαγωγικές θεωρίες που βρίσκουν εφαρμογή σε ένα περιβάλλον εξ αποστάσεως εκπαίδευσης είναι οι ακόλουθες:

«Τσιριπίδης Ιωάννης», «Σχεδιασμός, υλοποίηση και αποτίμηση διαδραστικού εκπαιδευτικού υλικού σύμφωνα με τις αρχές και τη μεθοδολογία της ΕξΑΕ για τη διδασκαλία της τοπικής ιστορίας στο Δημοτικό σχολείο με θέμα: Το ολοκαύτωμα της Μονής Αρκαδίου»

- **Η συμπεριφοριστική θεωρία (Behaviorism)**, σύμφωνα με την οποία η μάθηση επιτυγχάνεται από τις αντιδράσεις του ατόμου σε περιβαλλοντικά ερεθίσματα και έχει βασικά χαρακτηριστικά τη γραμμική οργάνωση του περιεχομένου και την ύπαρξη ασκήσεων με ανατροφοδότηση.
- **Ο κοινωνικός εποικοδομισμός (Social Constructivism)**, όπου δίνεται περισσότερη σημασία στη μάθηση παρά στη διδασκαλία και περισσότερη έμφαση στην ανθρώπινη αλληλεπίδραση παρά στα τεχνολογικά μέσα. Η παιδαγωγική θεωρία του κοινωνικού εποικοδομισμού υποστηρίζει τη συνεργασία και προάγει τη συλλογική οικοδόμηση της γνώσης. Ο μαθητής κατασκευάζει ενεργητικά τη γνώση με τον δικό του τρόπο και δεν αποτελεί παθητικό δέκτη πληροφοριών. Η νέα γνώση αποκτάται μέσω της αλληλεπίδρασης μεταξύ της προηγούμενης, της παρούσας αλλά και της εμπειρίας που πρόκειται να αποκτηθεί (Piaget, 1977, οπ. αναφ. στο Μανούσου, 2008).
- **Ο κονεκτιβισμός (Connectivism)**, ο οποίος διερευνά τις επιπτώσεις που έχει στη μάθηση η αλληλεπίδραση των εκπαιδευόμενων στα κοινωνικά δίκτυα. Σύμφωνα με την προσέγγιση του κονεκτιβισμού, τα άτομα δεν θα πρέπει να γνωρίζουν και να απομνημονεύουν όλες τις πληροφορίες, αλλά θα πρέπει να είναι σε θέση να αναζητήσουν και να εντοπίζουν κάθε φορά την πληροφορία που χρειάζονται.

Για τον σχεδιασμό του εκπαιδευτικού υλικού «Το ολοκαύτωμα της Μονής Αρκαδίου» αξιοποιήθηκαν στοιχεία και από τις τρεις παιδαγωγικές θεωρίες. Ο Συμπεριφορισμός εντοπίζεται α) στη γραμμική οργάνωση του περιεχομένου που όμως δεν είναι δεσμευτική, καθώς ο εκπαιδευόμενος έχει τη δυνατότητα να πλοηγηθεί μ' όποιον τρόπο επιθυμεί στο υλικό β) στη σαφή διατύπωση των στόχων και των προσδοκώμενων μαθησιακών αποτελεσμάτων γ) στην ύπαρξη πολυάριθμων δραστηριοτήτων που εμπεριέχουν άμεση ανατροφοδότηση και ενθαρρύνουν τον εκπαιδευόμενο να συνεχίσει, αλλά και να μάθει από τα λάθη του. Ο Εποικοδομισμός εντοπίζεται α) στην ύπαρξη των forum και του padlet, όπου οι εκπαιδευόμενοι έχουν τη δυνατότητα να αλληλεπιδράσουν και να συν-οικοδομήσουν τη γνώση β) στη δυνατότητα που έχει ο εκπαιδευόμενος να έχει ενεργό ρόλο στη μάθηση επιλέγοντας τον ρυθμό και χρόνο μελέτης του γ) η μάθηση συντελείται μέσω δραστηριοτήτων, όπου σε πολλές περιπτώσεις οι μαθητές καλούνται να επεξεργαστούν

«Τσιριπίδης Ιωάννης», «Σχεδιασμός, υλοποίηση και αποτίμηση διαδραστικού εκπαιδευτικού υλικού σύμφωνα με τις αρχές και τη μεθοδολογία της ΕξΑΕ για τη διδασκαλία της τοπικής ιστορίας στο Δημοτικό σχολείο με θέμα: Το ολοκαύτωμα της Μονής Αρκαδίου»

διαφόρων ειδών πηγές (κείμενα, εικόνες, τραγούδια, πίνακες ζωγραφικής), ώστε να ανακαλύψουν μόνοι τους τη γνώση σ' ένα ευέλικτο περιβάλλον μάθησης δ) στην παροχή συνεχούς ανατροφοδότησης που ενημερώνει τον μαθητή για τα αποτελέσματα των ενεργειών του παρακινώντας τον να δρα αναστοχαστικά (Μακράκης, 2000, Ράπτης & Ράπτη, 2013) και ε) στις δραστηριότητες που ενθαρρύνουν τον εκπαιδευόμενο να συσχετίσει τα νέα δεδομένα με τη δική του πραγματικότητα και να τα εφαρμόσει σ' αυτή. Τέλος, η προσέγγιση του *Κονεκτιβισμού* είναι δυνατόν να εντοπιστεί: α) στη δυνατότητα που έχουν οι μαθητές να γυρίσουν πίσω στο υλικό και να αναζητήσουν οποιαδήποτε πληροφορία, προκειμένου να εκτελέσουν μια δραστηριότητα ή να απαντήσουν σε μια ερώτηση και β) στη δραστηριότητα που ζητείται από τους μαθητές να αναζητήσουν πληροφορίες στο διαδίκτυο και στη συνέχεια να γράψουν την άποψή τους στο padlet.

4.6 Τεχνολογικά μέσα

Τα τεχνολογικά μέσα που χρησιμοποιήθηκαν για την παραγωγή του ψηφιακού μας υλικού της ήταν διαδικτυακές εφαρμογές με δωρεάν χρήση. Παρακάτω αναφέρονται αναλυτικά:

1) Το εργαλείο H5P

Κατά κύριο λόγο για τον σχεδιασμό του Ε.Υ. χρησιμοποιήθηκε η εφαρμογή H5P, η οποία διατίθεται δωρεάν στον ιστότοπο H5P.org. Η εφαρμογή αυτή αποτελεί ένα συγγραφικό εργαλείο ανοιχτού κώδικα (open source e-authoring tool) για εξ αποστάσεως μάθηση. Το ψηφιακό εργαλείο H5P είναι προσιτό από όλες τις φορητές συσκευές και παρέχει τη δυνατότητα δημιουργίας διαδραστικού περιεχομένου ποικίλων μορφών, ελκυστικού στη μορφή του και εύκολου στη χρήση του. Στο συγκεκριμένο εκπαιδευτικό λογισμικό χρησιμοποιήθηκαν οι εξής δραστηριότητες: Course Presentation (Διαδραστική παρουσίαση): Με αυτή τη λειτουργία σχεδιάστηκαν όλες οι διαφάνειες σε όλες τις ενότητες του μαθήματος που αποτελούν το υλικό. Οι διαφάνειες περιλαμβάνουν κείμενο, εικόνες, μουσική, βίντεο, ήχο, κινούμενες εικόνες, υπερσυνδέσμους, ασκήσεις ανατροφοδότησης και δραστηριότητες αξιολόγησης. Για τον σχεδιασμό των δραστηριοτήτων χρησιμοποιήθηκαν ασκήσεις διαφορετικού στυλ, όπως drag text (Σύρε τις λέξεις), drag and drop (Σύρε και απόθεσε), Single choice set (Μοναδική επιλογή), Multiple choice (Πολλαπλή επιλογή), True/False

«Τσιριπίδης Ιωάννης», «Σχεδιασμός, υλοποίηση και αποτίμηση διαδραστικού εκπαιδευτικού υλικού σύμφωνα με τις αρχές και τη μεθοδολογία της ΕξΑΕ για τη διδασκαλία της τοπικής ιστορίας στο Δημοτικό σχολείο με θέμα: Το ολοκαύτωμα της Μονής Αρκαδίου»

Question (Σωστό/Λάθος), Interactive video (Διαδραστικό βίντεο), Accordion (Αναδιπλούμενο μενού), το οποίο αξιοποιήθηκε για να παρουσιαστούν ο σκοπός, τα προσδοκώμενα μαθησιακά αποτελέσματα, οι λέξεις κλειδιά και ο εκτιμώμενος χρόνος μελέτης της κάθε ενότητας.

2) Οι εφαρμογές Wordwall και Learning apps

Εκτός από την εφαρμογή του H5P, χρησιμοποιήθηκαν επίσης οι διαδικτυακές εφαρμογές δημιουργίας εκπαιδευτικού υλικού wordwall και learning apps. Μέσω των εφαρμογών αυτών σχεδιάστηκαν διαδραστικές δραστηριότητες, όπως ψηφιακό σταυρόλεξο, παιχνίδι μνήμης με κάρτες, οι οποίες διαθέτουν παιγνιώδη χαρακτήρα, και στη συνέχεια ενσωματώθηκαν στον βασικό κορμό του υλικού με τη μορφή υπερσυνδέσμων. Ο μαθητής πατώντας πάνω στον υπερσύνδεσμο οδηγείται στο αντίστοιχο περιβάλλον και έχει τη δυνατότητα να λύσει την άσκηση παίρνοντας παράλληλα ανατροφοδότηση για τα αποτελέσματα της προσπάθειάς του.

3) Η εφαρμογή Powtoon

Το powtoon αποτελεί μια διαδικτυακή εφαρμογή δημιουργίας βίντεο, η οποία χρησιμοποιήθηκε για τη δημιουργία των τελικών συνόψεων κάθε διδακτικής ενότητας, όπως και για τον σχεδιασμό του φιλικού χαρακτήρα (avatar) με τη μορφή gif που εμφανίζεται στην αρχή κάθε ενότητας.

4) Η πλατφόρμα Chamilo

Η ψηφιακή πλατφόρμα Chamilo προσφέρει τη δυνατότητα διεξαγωγής μαθημάτων από απόσταση μέσω διαδικτύου επιτρέποντας τη δημιουργία και τη διαμοίραση περιεχομένου στους εκπαιδευόμενους, τον σχεδιασμό εκπαιδευτικών δραστηριοτήτων και ποικίλων μορφών ασκήσεων, της σύγχρονης επικοινωνίας μέσω chat και τηλεδιάσκεψης, της ασύγχρονης επικοινωνίας μέσω μηνυμάτων, της παρακολούθησης της προόδου των εκπαιδευόμενων, της συμμετοχής σε forum συζητήσεων κλπ. (Γαβρηλίδου, 2017).

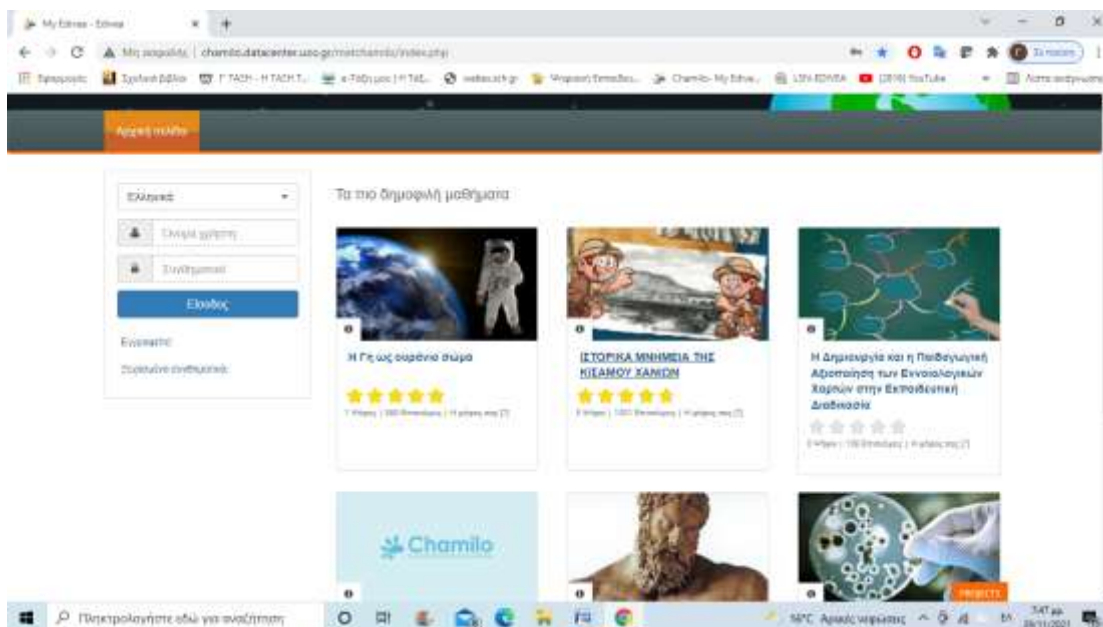
Το εξ αποστάσεως διαδραστικό εκπαιδευτικό υλικό που δημιουργήθηκε υποστηρίζεται από την ψηφιακή πλατφόρμα Chamilo, η οποία τηρεί τα βασικά χαρακτηριστικά των τυπικών περιβαλλόντων Διαδικτυακών Συστημάτων Διαχείρισης Μάθησης και Διδασκαλίας – Learning Management Systems (LMS). Το μάθημα τοπικής ιστορίας «Το ολοκαύτωμα της

«Τσιριπίδης Ιωάννης», «Σχεδιασμός, υλοποίηση και αποτίμηση διαδραστικού εκπαιδευτικού υλικού σύμφωνα με τις αρχές και τη μεθοδολογία της ΕξΑΕ για τη διδασκαλία της τοπικής ιστορίας στο Δημοτικό σχολείο με θέμα: Το ολοκαύτωμα της Μονής Αρκαδίου»

Μονής Αρκαδίου» είναι διαθέσιμο για οποιονδήποτε επιθυμεί να το επισκεφθεί στην πλατφόρμα Chamilo στον παρακάτω σύνδεσμο:

http://chamilo.datacenter.uoc.gr/metchamilo/courses/OLOKAYTWMATHSMONHSARKADIOY/index.php?id_session=0

Εικόνα 1. Όψη πλατφόρμας Chamilo

4.7 Η Δομή του εκπαιδευτικού υλικού

Το παρόν εκπαιδευτικό υλικό με τίτλο «Το ολοκαύτωμα της Μονής Αρκαδίου» αποτελείται από τις παρακάτω τέσσερις διδακτικές ενότητες:

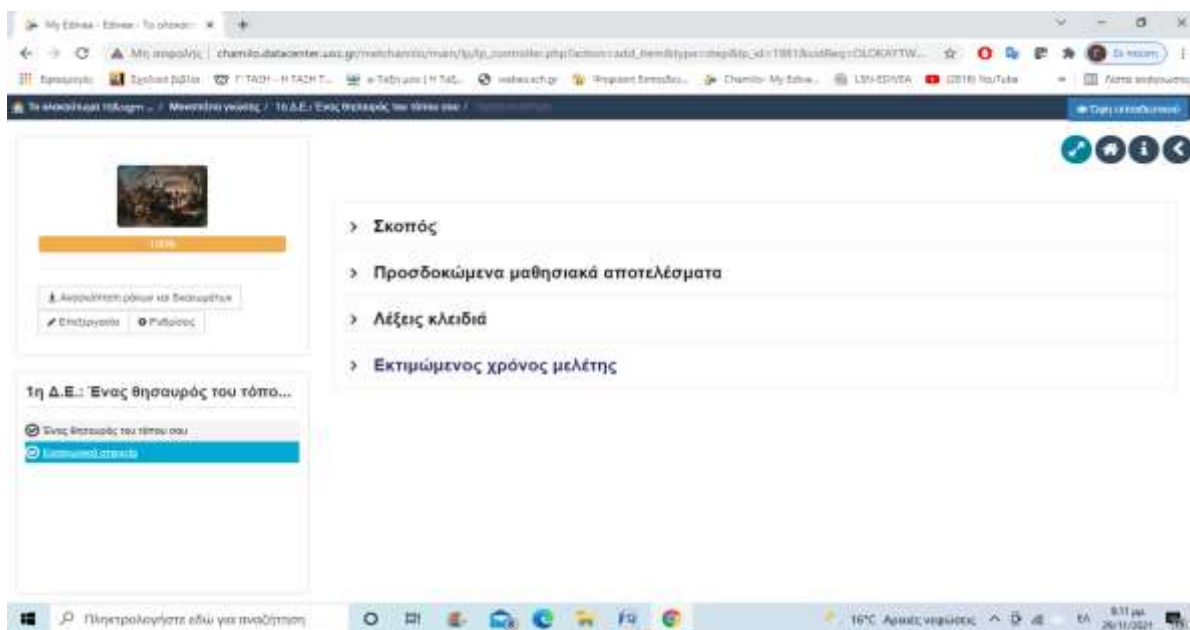
1. Ένας θησαυρός του τόπου σου
2. Η Κρητική επανάσταση
3. Το ολοκαύτωμα της Μονής Αρκαδίου
4. Ξενάγηση στη Μονή Αρκαδίου

Στις ενότητες οι εκπαιδευόμενοι μπορούν να πλοηγηθούν πατώντας το κουμπί «Μονοπάτι της γνώσης». Στα εισαγωγικά στοιχεία κάθε ενότητας περιλαμβάνονται ο σκοπός, τα προσδοκώμενα μαθησιακά αποτελέσματα που αναμένεται να κατακτήσουν οι μαθητές μετά

«Τσιριπίδης Ιωάννης», «Σχεδιασμός, υλοποίηση και αποτίμηση διαδραστικού εκπαιδευτικού υλικού σύμφωνα με τις αρχές και τη μεθοδολογία της ΕξΑΕ για τη διδασκαλία της τοπικής ιστορίας στο Δημοτικό σχολείο με θέμα: Το ολοκαύτωμα της Μονής Αρκαδίου»

το πέρας της μελέτης τους, τα οποία αναλύονται σε επίπεδο γνώσεων, δεξιοτήτων και στάσεων, οι λέξεις κλειδιά και ο εκτιμώμενος χρόνος μελέτης της κάθε ενότητας.

Εικόνα 2. Τα εισαγωγικά στοιχεία

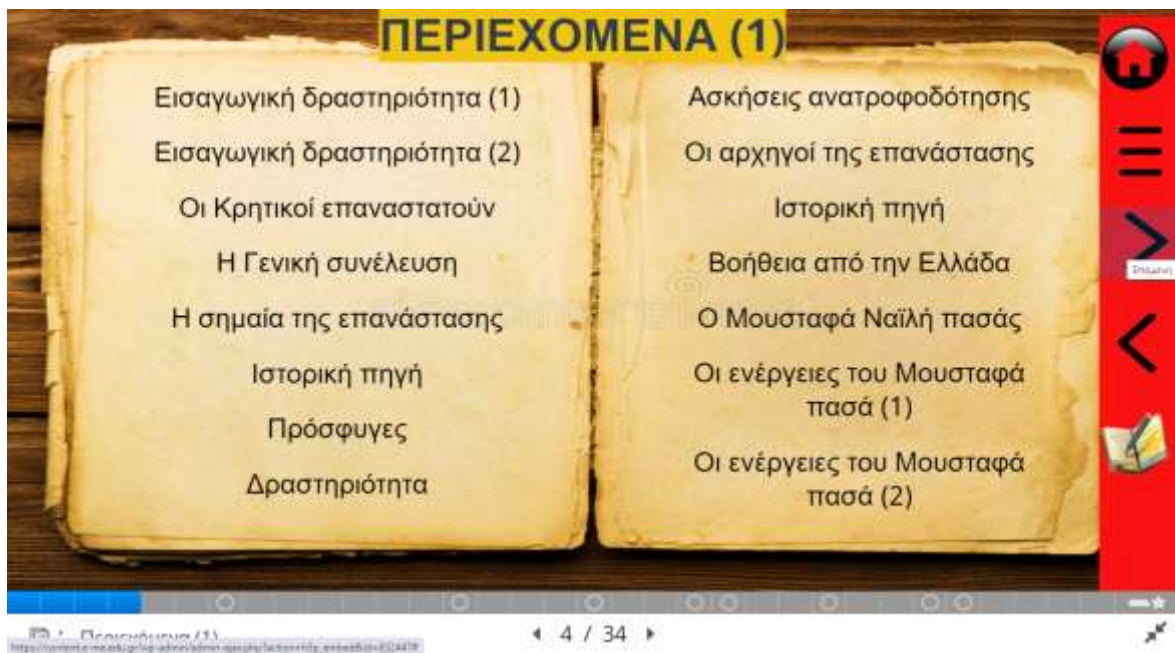
Η γενικότερη λογική που διέπει το εκπαιδευτικό υλικό είναι η διαδραστική προσέγγιση της γνώσης με εποικοδομητικό τρόπο μέσω της χρήσης Τ.Π.Ε. Η πληροφορία και η ανάδραση στον εκπαιδευόμενο παρέχεται με ποικίλες υπερμεσικές μορφές για να μεγιστοποιήσει τα αναμενόμενα αποτελέσματα (Ράπτης & Ράπτη, 2013). Η αρχιτεκτονική δομή του Ε.Υ. είναι μεικτή – ιεραρχική, καθώς ο χρήστης έχει τη δυνατότητα να πλοηγηθεί στο ψηφιακό υλικό γραμμικά (Μακράκης, 2000).

Στην αρχή κάθε ενότητας υπάρχει ο οδηγός πλοήγησης, όπου επεξηγούνται τα σύμβολα που θα συναντήσει ο μαθητής κατά την περιήγησή του στο εκπαιδευτικό υλικό (Εικόνα 3).

Εικόνα 3. Οδηγός πλοήγησης

Μετά τον οδηγό πλοήγησης ακολουθούν σε κάθε διδακτική ενότητα τα περιεχόμενα, όπου παρουσιάζονται οι υποενότητες με τη μορφή υπερσυνδέσμων. Ο εκπαιδευόμενος πατώντας πάνω στον τίτλο που τον ενδιαφέρει έχει τη δυνατότητα να μεταβεί στην αντίστοιχη διαφάνεια και να επιστρέψει στα περιεχόμενα μέσω σχετικού συνδέσμου που βρίσκεται σε όλες τις διαφάνειες. Στην εικόνα 4 βλέπουμε τα περιεχόμενα της 2^{ης} διδακτικής ενότητας.

Εικόνα 4. Περιεχόμενα 2ης διδακτικής ενότητας

«Τσιριπίδης Ιωάννης», «Σχεδιασμός, υλοποίηση και αποτίμηση διαδραστικού εκπαιδευτικού υλικού σύμφωνα με τις αρχές και τη μεθοδολογία της ΕξΑΕ για τη διδασκαλία της τοπικής ιστορίας στο Δημοτικό σχολείο με θέμα: Το ολοκαύτωμα της Μονής Αρκαδίου»

Στο τέλος κάθε ενότητας παρουσιάζεται η βιβλιογραφία για την επιστημονική τεκμηρίωση του Ε.Υ. και ενδεικτικές προτάσεις βιβλίων για περαιτέρω μελέτη για όσους επιθυμούν να εμβαθύνουν στο κεντρικό θέμα.

The image shows a digital presentation slide titled "Βιβλιογραφία" (Bibliography). The slide is divided into two main sections: "Συγγράμματα" (Books) and "Ιστοσελίδες" (Websites). The "Συγγράμματα" section lists four references: Galanaki (1995), Detorakis (1990), Manousakis (1905), and Sbarounos (1983). The "Ιστοσελίδες" section lists five URLs. The slide is part of a larger presentation, as indicated by the navigation bar at the bottom showing "31 / 34".

Βιβλιογραφία

Συγγράμματα

- ο Γαλανάκη, Ρ. Ο βίος του Ισμαήλ Φερικ Πασά. Spina nel cuore, Αγρα, Αθήνα 1995
- ο Δετοράκης, Θ. (1990), Ιστορία της Κρήτης, Ηράκλειο
- ο Μανουσάκης, Γ. ,Οι κρητικές επαναστάσεις 1821-1905, Εθνικό ίδρυμα ερευνών και μελετών "Ελευθέριος Κ. Βενιζέλος"
- ο Σβαρώνος, Ν., Επισκόπηση της Νεοελληνικής Ιστορίας, Θεμέλιο, Αθήνα 1983, σ.98-99.

Ιστοσελίδες

<https://arkadi.didereth.gr/#home/s6>

<https://www.sansimera.gr/articles/337>

<https://www.historical-quest.com>

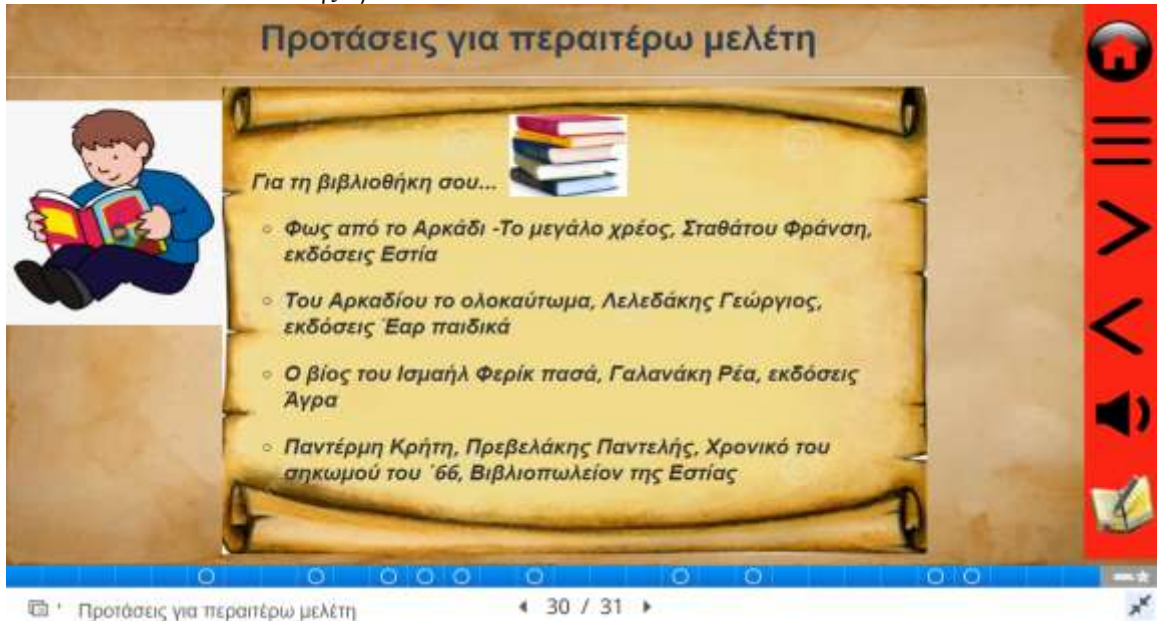
<https://www.youtube.com/watch/πρόσφυγες>

<https://el.wikipedia.org/wiki>

https://www.youtube.com/Το_Αρκάδι_των_αγγέλων

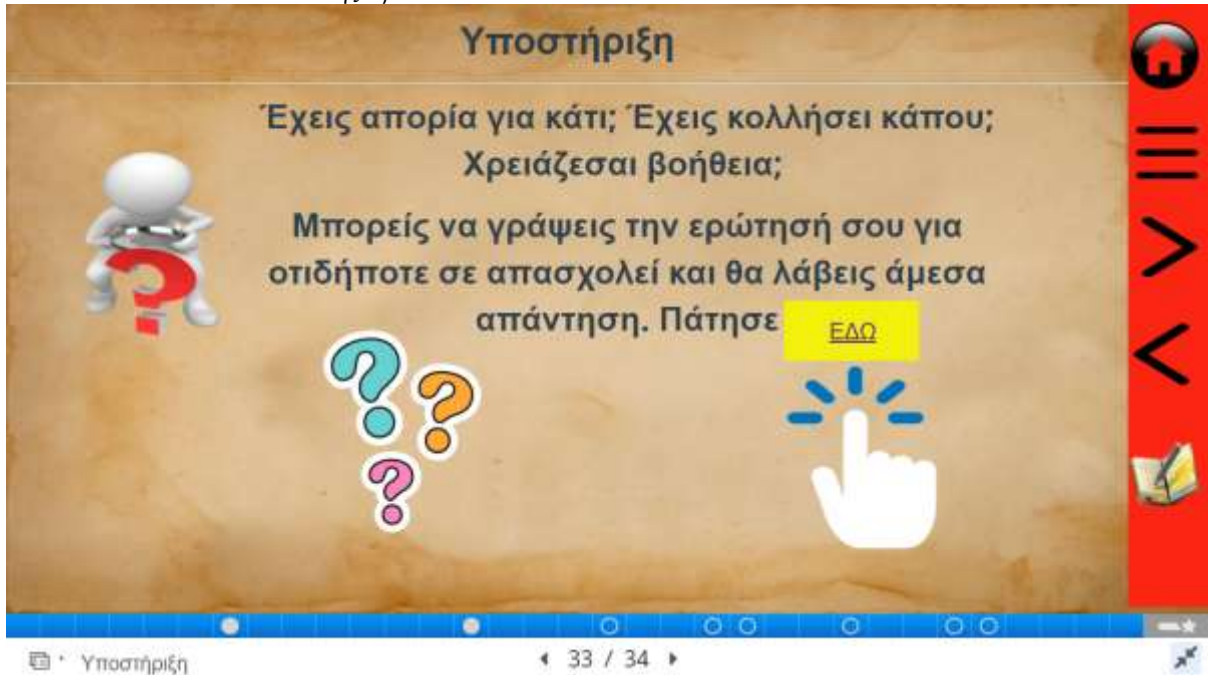
Βιβλιογραφία 31 / 34

Εικόνα 5. Βιβλιογραφία

Εικόνα 6. Προτάσεις για περαιτέρω μελέτη

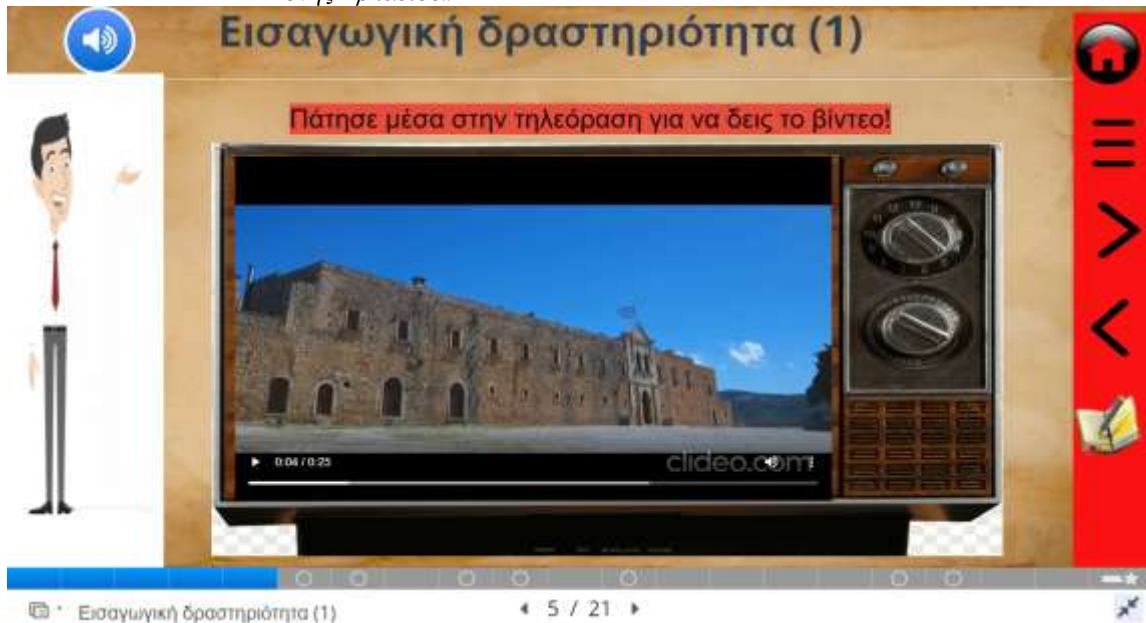
Η κάθε διδακτική ενότητα κλείνει με μια διαφάνεια, όπου οι εκπαιδευόμενοι έχουν τη δυνατότητα να απευθύνουν στον δημιουργό του μαθήματος ενδεχόμενες ερωτήσεις ή προβλήματα που αντιμετωπίζουν κατά την πλοήγησή τους στο υλικό μέσω του φόρουμ, λαμβάνοντας την κατάλληλη υποστήριξη. Η ύπαρξη αυτού του φόρουμ σε κάθε ενότητα ενθαρρύνει τους εκπαιδευόμενους να διατυπώσουν τις ερωτήσεις τους και να εκφραστούν με ελεύθερο κείμενο. Ταυτόχρονα, αποτελεί ένας διάυλος επικοινωνίας μεταξύ εκπαιδευτή-εκπαιδευόμενου με στόχο την ανατροφοδότηση του τελευταίου. Στην εικόνα 7 βλέπουμε τον διάυλο επικοινωνίας της 2^{ης} διδακτικής ενότητας, όπου οι μαθητές ενθαρρύνονται να εκφράσουν οποιαδήποτε απορία ή πρόβλημα τους απασχόλησε κατά τη διάρκεια της μαθησιακής τους πορείας.

Εικόνα 7. Υποστήριξη

4.8 Παρουσίαση του Ε.Υ.

Στην πρώτη διδακτική ενότητα με τίτλο «Ένας θησαυρός του τόπου σου» εμφανίζεται ένας φιλικός ήρωας (avatar) που καλωσορίζει τον εκπαιδευόμενο στο μάθημα και του δίνει συμβουλές για εύκολη πλοήγηση στο υλικό. Ο φιλικός χαρακτήρας συμβάλλει στην ενίσχυση της μάθησης, σύμφωνα με την Αρχή της Εικόνας, ενώ το ύφος της ηχητικής παρουσίασης είναι φιλικό και προσωπικό καθώς απευθύνεται σε δεύτερο ενικό πρόσωπο, σύμφωνα με την Αρχή της Προσωποποίησης. Επιπλέον, η φωνή που ακούγεται είναι ανθρώπινη και όχι μηχανική εφαρμόζοντας την Αρχή της Φωνής. Στην πρώτη διαφάνεια ο εκπαιδευόμενος καλείται να δει ένα εισαγωγικό βίντεο που σκοπό έχει να τον προϊδεάσει για το θέμα που θα πραγματευτεί και λειτουργεί ως δραστηριότητα αφόρμησης (Αρχή της Προπαίδευσης).

Εικόνα 8. Αρχή της Προπαίδευσης – Αρχή της Εικόνας

Το Ε.Υ. βασίζεται κατά το πλείστον στην Πολυμεσική Αρχή, σύμφωνα με την οποία, οι πληροφορίες παρουσιάζονται ταυτόχρονα με κείμενο και εικόνα, στην Αρχή του Πλεονασμού, κατά την οποία δεν επιβαρύνεται γνωστικά ο μαθητής με κείμενο και αφήγηση ταυτόχρονα και στην Αρχή της Συνοχής, όπου το περιβάλλον δομείται μόνο με τις απαραίτητες πληροφορίες (Σπαντιδάκης & Αναστασιάδης, 2007).

Εικόνα 9. Πολυμεσική Αρχή

Εικόνα 10. Αρχή της Συνοχής

Παράλληλα, βασίζεται στην Αρχή της Σηματοδότησης, δηλαδή στο Ε.Υ. σηματοδοτείται η σημαντική πληροφορία με έντονο χρωματισμό, ώστε να προσελκύσει την προσοχή του μαθητή, της Κατάτμησης (οι πληροφορίες παρουσιάζονται με συντομία αποφεύγοντας την υπερφόρτωση των καναλιών πρόσληψης), της Συνάφειας (οι πληροφορίες παρατίθενται ταυτόχρονα χωρικά και χρονικά) και της Τροπικότητας, καθώς το εκπαιδευτικό περιβάλλον δομείται σε πολλές περιπτώσεις από οπτικοακουστικά μέσα και οι πληροφορίες δίνονται μέσω αφήγησης και γραφικών (Σπαντιδάκης & Αναστασιάδης, 2007).

Οι ενέργειες του Μουσταφά Ναϊλή πασά (2)

Πρώτα πήγε στα Χανιά κι άρχισε να εξοντώνει τους επαναστάτες με επιτυχία. Έπειτα στράφηκε προς το Ρέθυμνο και τη **Μονή Αρκαδίου**. Το μοναστήρι ήταν το κέντρο της επανάστασης, αποθήκη οπλισμού και καταφύγιο πολλών χριστιανών.

Οι ενέργειες του Μουσταφά πασά (2) 16 / 29

Εικόνα 11. Αρχή της Σηματοδότησης

Η Γενική συνέλευση

Τον Μάιο του 1866 η **Γενική συνέλευση των Κρητών** στέλνει επίσημο αίτημα για **ένωση της Κρήτης με την Ελλάδα** στον σουλτάνο, τον ανώτατο αρχηγό της Οθωμανικής αυτοκρατορίας.

Η Γενική συνέλευση 9 / 31

Εικόνα 12. Αρχή της Κατάτμησης

Εικόνα 13. Αρχή της Συνάφειας

Εικόνα 14. Αρχή της Τροπικότητας

Στην εισαγωγική δραστηριότητα της 2^{ης} ενότητας με τίτλο «Κρητική επανάσταση» οι μαθητές έχουν τη δυνατότητα να ακούσουν ένα παραδοσιακό τραγούδι που αναφέρεται στη θυσία του Αρκαδίου. Το τραγούδι αυτό αποτελεί ακουστικό ερέθισμα για τους μαθητές και στη συνέχεια καλούνται να απαντήσουν σε ερωτήσεις πολλαπλής επιλογής που τους εισάγουν στο κεντρικό θέμα της δεύτερης διδακτικής ενότητας (κρητική επανάσταση του

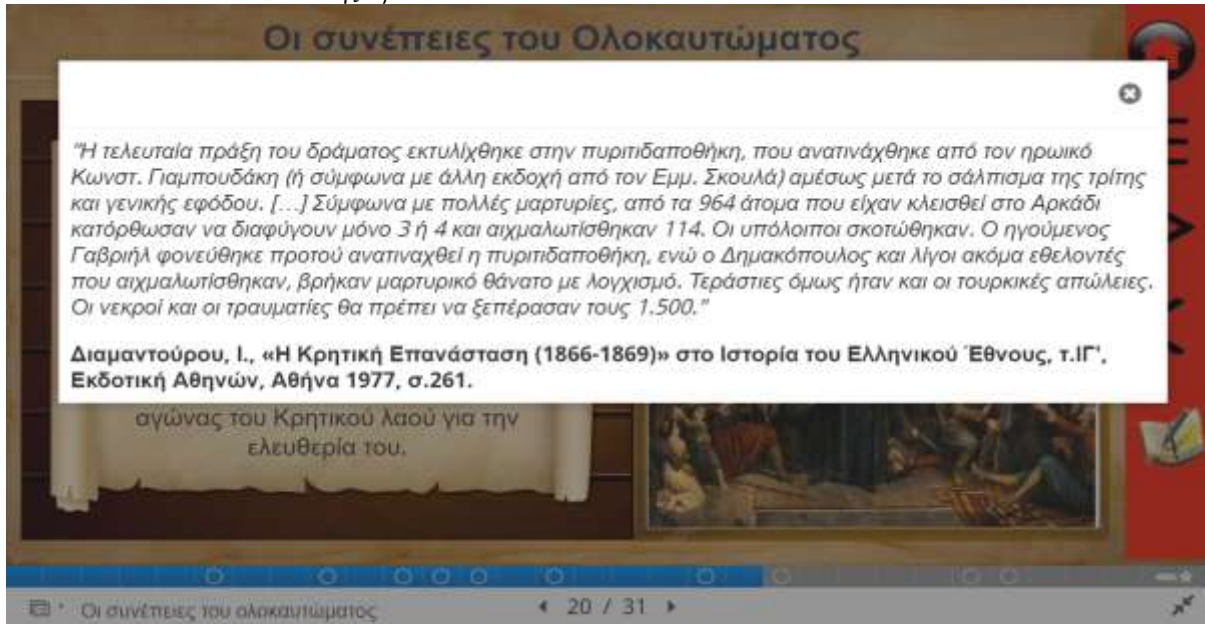
«Τσιριπίδης Ιωάννης», «Σχεδιασμός, υλοποίηση και αποτίμηση διαδραστικού εκπαιδευτικού υλικού σύμφωνα με τις αρχές και τη μεθοδολογία της ΕξΑΕ για τη διδασκαλία της τοπικής ιστορίας στο Δημοτικό σχολείο με θέμα: Το ολοκαύτωμα της Μονής Αρκαδίου»

1866), ενώ ταυτόχρονα ελέγχεται η προϋπάρχουσα γνώση τους πάνω σ' αυτό. Και σ' αυτή την περίπτωση εφαρμόζεται η Αρχή της Προπαίδευσης.

Εικόνα 15. Έλεγχος προϋπάρχουσας γνώσης

Όλες οι διαφάνειες του Ε.Υ. είναι εμπλουτισμένες με ποικιλία πολυμέσων (βίντεο, εικόνες, τραγούδια, ήχοι) και ιστορικών πηγών που συμβάλλουν στην ανάπτυξη της κριτικής σκέψης και της ιστορικής συνείδησης. Οι μαθητές κατά την πλοήγησή τους στο Ε.Υ. επεξεργάζονται πολυμορφικές πηγές (κείμενα, εικόνες, ηχητικά, πίνακες ζωγραφικής κλπ.) και καλούνται να απαντήσουν σε ερωτήσεις ανοιχτού τύπου στο padlet ή στο forum αξιοποιώντας πληροφορίες που άντλησαν αλλά και τη συνθετική τους σκέψη. Ειδικότερα, στο μάθημα της Ιστορίας ενδείκνυται η χρήση παραθεμάτων ιστορικών πηγών, καθώς επιτρέπουν την εφαρμογή μαθητοκεντρικών δραστηριοτήτων με απώτερο σκοπό την ενεργοποίηση της μαθητικής εμπλοκής στην πορεία κατάκτησης της γνώσης, σύμφωνα με την παιδαγωγική προσέγγιση του εποικοδομισμού.

«Τσιριπίδης Ιωάννης», «Σχεδιασμός, υλοποίηση και αποτίμηση διαδραστικού εκπαιδευτικού υλικού σύμφωνα με τις αρχές και τη μεθοδολογία της ΕξΑΕ για τη διδασκαλία της τοπικής ιστορίας στο Δημοτικό σχολείο με θέμα: Το ολοκαύτωμα της Μονής Αρκαδίου»

Οι συνέπειες του Ολοκαυτώματος

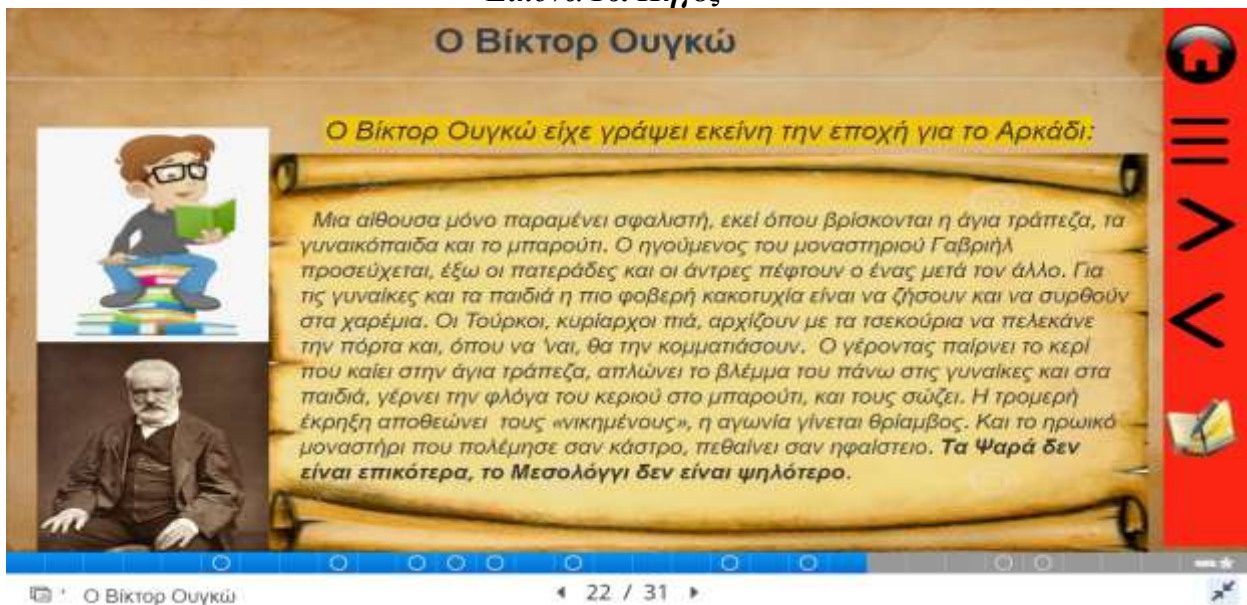
"Η τελευταία πράξη του δράματος εκτυλίχθηκε στην πυριπιδαιοθήκη, που ανατινάχθηκε από τον ηρωικό Κωνστ. Γαμπουδάκη (ή σύμφωνα με άλλη εκδοχή από τον Εμμ. Σκουλά) αμέσως μετά το σάλπισμα της τρίτης και γενικής εφόδου. [...] Σύμφωνα με πολλές μαρτυρίες, από τα 964 άτομα που είχαν κλεισθεί στο Αρκάδι κατόρθωσαν να διαφύγουν μόνο 3 ή 4 και αιχμαλωτίστηκαν 114. Οι υπόλοιποι σκοτώθηκαν. Ο ηγούμενος Γαβριήλ φονεύθηκε προτού ανατιναχθεί η πυριπιδαιοθήκη, ενώ ο Δημακόπουλος και λίγοι ακόμα εθελοντές που αιχμαλωτίστηκαν, βρήκαν μαρτυρικό θάνατο με λογχισμό. Τεράστιες όμως ήταν και οι τουρκικές απώλειες. Οι νεκροί και οι τραυματίες θα πρέπει να ξεπέρασαν τους 1.500."

Διαμαντούρου, Ι., «Η Κρητική Επανάσταση (1866-1869) στο Ιστορία του Ελληνικού Έθνους, τ.ΙΓ', Εκδοτική Αθηνών, Αθήνα 1977, σ.261.

αγώνας του Κρητικού λαού για την ελευθερία του.

Οι συνέπειες του ολοκαυτώματος 20 / 31

Εικόνα 16. Πηγές

Ο Βίκτορ Ουγκώ

Ο Βίκτορ Ουγκώ είχε γράψει εκείνη την εποχή για το Αρκάδι:

Μια αίθουσα μόνο παραμένει ασφαλιστή, εκεί όπου βρίσκονται η άγια τράπεζα, τα γυναικόπαιδα και το μπαρούτι. Ο ηγούμενος του μοναστηριού Γαβριήλ προσεύχεται, έξω οι πατεράδες και οι άντρες πέφτουν ο ένας μετά τον άλλο. Για τις γυναίκες και τα παιδιά η πιο φοβερή κακοτυχία είναι να ζητήσουν και να συρθούν στα χαρέμια. Οι Τούρκοι, κυρίαρχοι πιά, αρχίζουν με τα τσεκούρια να πελεκάνε την πόρτα και, όπου να 'ναι, θα την κομματιάσουν. Ο γέροντας παίρνει το κερι που καίει στην άγια τράπεζα, απλώνει το βλέμμα του πάνω στις γυναίκες και στα παιδιά, γέρνει την φλόγα του κεριού στο μπαρούτι, και τους σώζει. Η τρομερή έκρηξη αποθεώνει τους «νικημένους», η αγωνία γίνεται θρίαμβος. Και το ηρωικό μοναστήρι που πολέμησε σαν κάστρο, πεθαίνει σαν ηφαίστειο. **Τα Ψαρά δεν είναι επικότερα, το Μεσολόγγι δεν είναι ψηλότερο.**

Ο Βίκτορ Ουγκώ 22 / 31

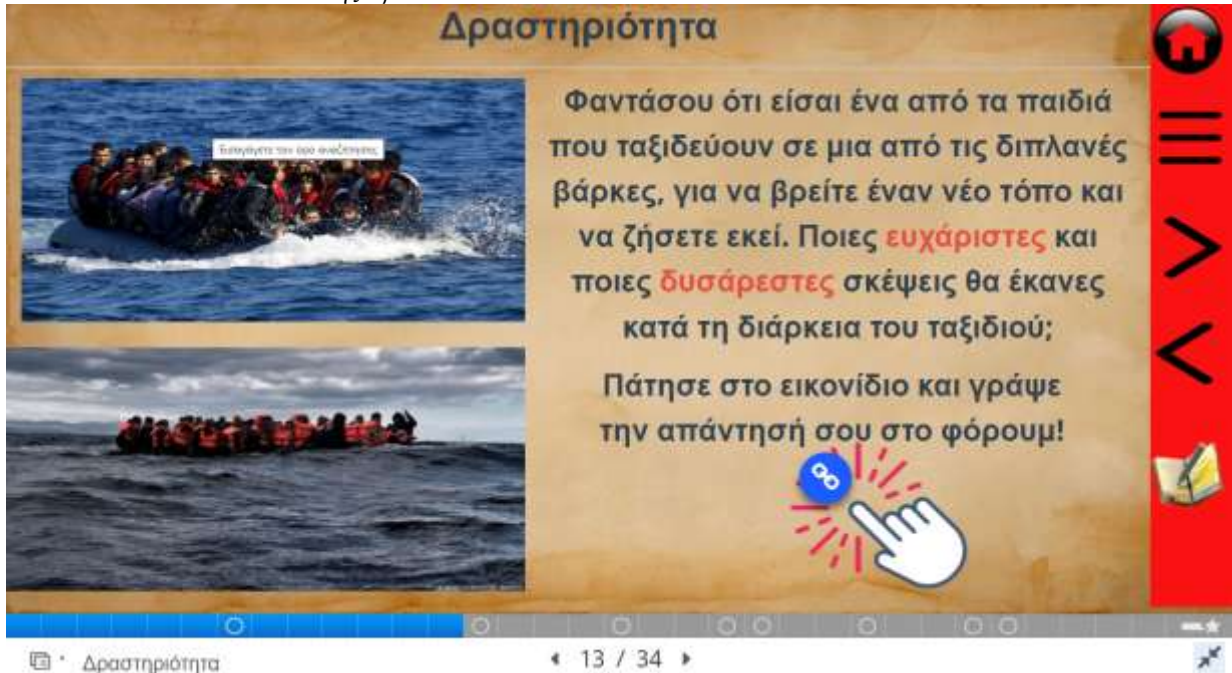
Εικόνα 17. Πηγές

«Τσιριπίδης Ιωάννης», «Σχεδιασμός, υλοποίηση και αποτίμηση διαδραστικού εκπαιδευτικού υλικού σύμφωνα με τις αρχές και τη μεθοδολογία της ΕξΑΕ για τη διδασκαλία της τοπικής ιστορίας στο Δημοτικό σχολείο με θέμα: Το ολοκαύτωμα της Μονής Αρκαδίου»

Παράλληλα, με ορισμένες δραστηριότητες επιχειρήθηκε η συναισθηματική εμπλοκή του εκπαιδευόμενου, ώστε να ενδιαφερθεί ο ίδιος προσωπικά για το θέμα και να επιτευχθεί μεγαλύτερος βαθμός αλληλεπίδρασης. Παρακάτω, στις εικόνες 14 και 15 βλέπουμε δύο δραστηριότητες της 2^{ης} διδακτικής ενότητας που εμπλέκουν τον εκπαιδευόμενο συναισθηματικά, ενώ στην εικόνα 15 επιτυγχάνεται ταυτόχρονα η διαθεματική προσέγγιση του θέματος και η σύνδεση του παρελθόντος με το παρόν.

Εικόνα 18. Δραστηριότητα συναισθηματικής εμπλοκής

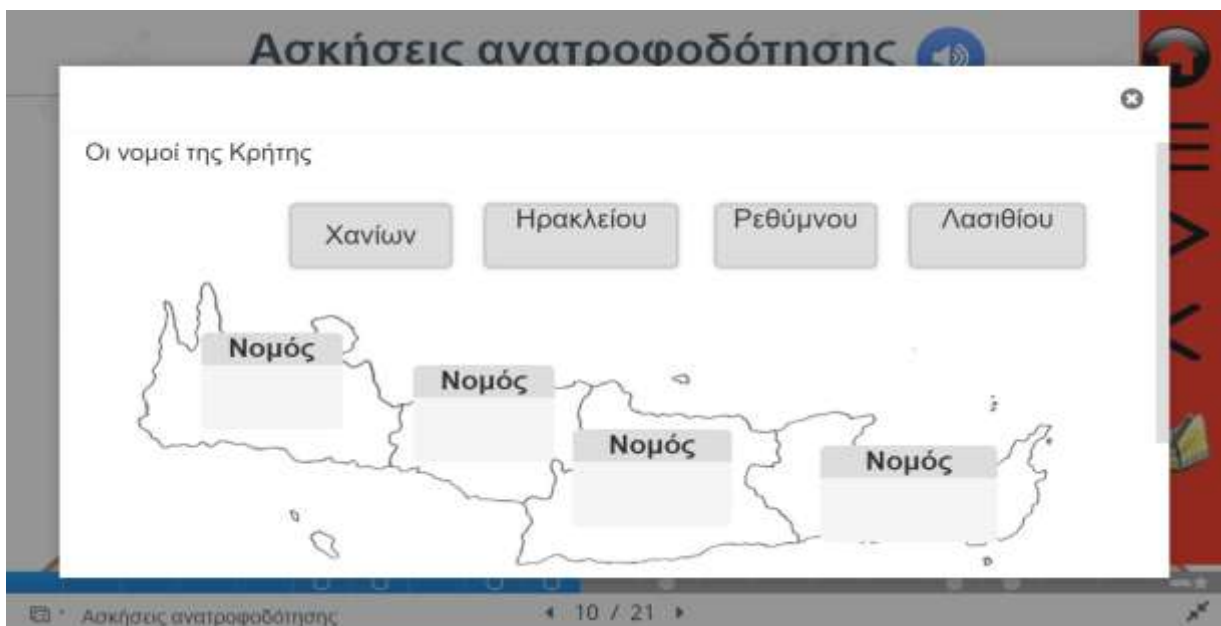

Εικόνα 19. Δραστηριότητα συναισθηματικής εμπλοκής – Διαθεματικότητα Ε.Υ.

Το διαδραστικό υλικό «Το ολοκαύτωμα της Μονής Αρκαδίου» χαρακτηρίζεται ως διαθεματικό καθώς το διδακτικό περιεχόμενο παρουσιάζεται ως αδιαίρετο (Θεοφιλίδης, 2010). Η διαθεματική προσέγγιση έγκειται στο γεγονός ότι το περιεχόμενο επεκτείνεται από τα πλαίσια του γνωστικού αντικείμενου της Ιστορίας και ενιαιοποιείται με άλλα, όπως η τοπική Ιστορία, η Γεωγραφία, η Γλώσσα, η Λογοτεχνία, η Μουσική, η Διαπολιτισμική εκπαίδευση κ.α.

Εικόνα 20. Διαθεματικότητα Ε.Υ

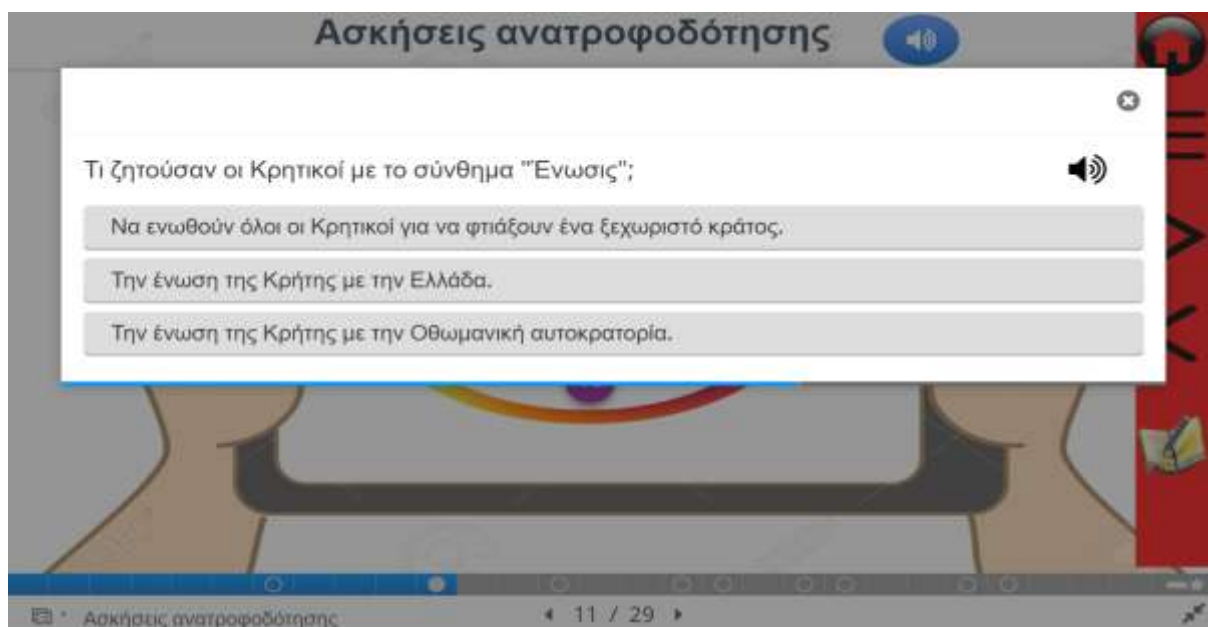
Εικόνα 21. Διαθεματικότητα Ε.Υ.

Καθώς βασικός στόχος ενός συστήματος εξ αποστάσεως εκπαίδευσης είναι η προώθηση της σημαντικής για τη μάθηση αλληλεπίδρασης ανάμεσα στον μαθητή και το εκπαιδευτικό υλικό, σχεδιάστηκαν πολυάριθμες δραστηριότητες, οι οποίες σχετίζονται άμεσα με τα προσδοκώμενα μαθησιακά αποτελέσματα, όπως αυτά περιγράφονται στα εισαγωγικά στοιχεία κάθε διδακτικής ενότητας.

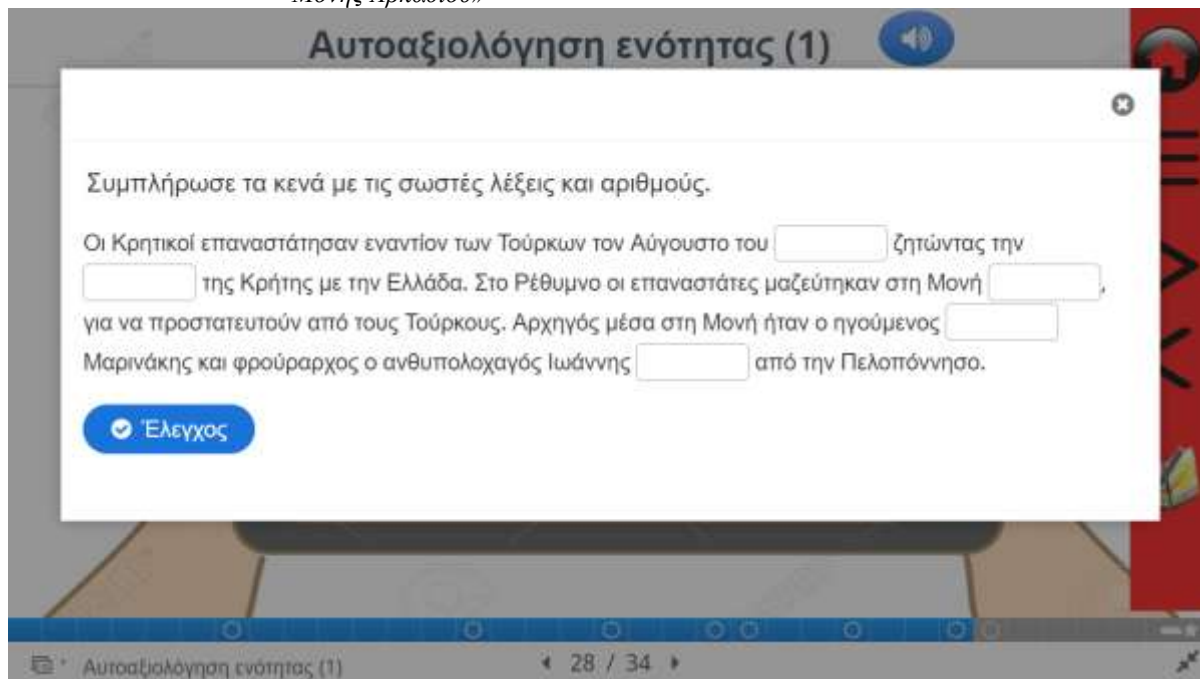

«Τσιριπίδης Ιωάννης», «Σχεδιασμός, υλοποίηση και αποτίμηση διαδραστικού εκπαιδευτικού υλικού σύμφωνα με τις αρχές και τη μεθοδολογία της ΕξΑΕ για τη διδασκαλία της τοπικής ιστορίας στο Δημοτικό σχολείο με θέμα: Το ολοκαύτωμα της Μονής Αρκαδίου»

Ο χαρακτήρας των διαδραστικών δραστηριοτήτων που εμπεριέχονται στο Ε.Υ. είναι παιγνιώδης και ο στόχος τους είναι να επιτύχουν εκτός από την απαιτούμενη αλληλεπίδραση με τον μαθητή, και την αυτοαξιολόγηση με την παροχή ανατροφοδότησης. Κατά τη δημιουργία του Ε.Υ. δόθηκε ιδιαίτερη έμφαση στην παροχή πολλαπλής ανατροφοδότησης, ώστε ο εκπαιδευόμενος μέσω της διάδρασης και της βιωματικής εμπειρίας να οικοδομήσει μόνος του τη γνώση, εκμεταλλευόμενος ακόμα και το λάθος του. Η ανατροφοδότηση που παρέχεται πληροφορεί άμεσα τον εκπαιδευόμενο για τα αποτελέσματα των ενεργειών του και δύναται να συμβάλλει στη βελτίωση των γνωστικών του επιδόσεων (Μακράκης, 2000, Ράπτης & Ράπτη, 2013). Ενδεικτικά παρουσιάζουμε οθόνη που εμπεριέχει ένα κουίζ αναφορικά με το τι ζητούσαν οι Κρητικοί κατά την επανάσταση του 1866 με το σύνθημα «Ένωσις» που συνιστά μια δραστηριότητα γνωστικής εμπλοκής. Αποτελεί μια ερώτηση κατανόησης με απάντηση πολλαπλής επιλογής. Οι μαθητές αξιοποιούν τις πληροφορίες που διάβασαν στα κείμενα των προηγούμενων διαφανειών και τις εικόνες που παρατήρησαν για να απαντήσουν σωστά.

Εικόνα 22. Δραστηριότητα ανατροφοδότησης του Ε.Υ.

Εικόνα 23. Δραστηριότητα αυτοαξιολόγησης Ε.Υ.

Επιπρόσθετα, το Ε.Υ. είναι εμπλουτισμένο με δραστηριότητες που ενθαρρύνουν τον εκπαιδευόμενο να διατυπώσει τις δικές του απόψεις (κρίσεις) πάνω σε σημαντικά ζητήματα, που συντελούν στην ανάπτυξη της αυτόνομης κριτικής σκέψης, το οποίο είναι το ζητούμενο στη σύγχρονη προσέγγιση της διδακτικής της ιστορίας, όπως έχει αναφερθεί ήδη. Ο παραπάνω σκοπός επιτυγχάνεται κυρίως με ερωτήσεις ανοιχτού τύπου, οι οποίες οδηγούν στο φόρουμ ή στο padlet. Παράλληλα, το φόρουμ μπορεί να θεωρηθεί ένας τρόπος ανταλλαγής απόψεων μεταξύ των εκπαιδευόμενων καθώς και ένας τρόπος συμμετοχικής διαδικασίας και αίσθησης ότι ανήκουν σε μια κοινή κοινωνική ομάδα. Παρακάτω στην εικόνα 22 βλέπουμε μια δραστηριότητα ανάπτυξης της αυτόνομης κριτικής σκέψης από την 3^η διδακτική ενότητα, όπου ζητείται από τους μαθητές να διαπιστώσουν και να καταγράψουν τη συμβολή του ολοκαυτώματος στο Κρητικό ζήτημα παρόλο που η επανάσταση αυτή καθεαυτή καταπνίγηκε.

Ιστορικές Πηγές

Πάτησε εδώ για να μελετήσεις δύο ιστορικές πηγές.

Έπειτα πάτησε εδώ για να απαντήσεις στην ερώτηση στο φόρουμ!

Τι θεωρείς ότι πέτυχαν οι Κρητικοί με τη θυσία τους στη Μονή Αρκαδίου;

Θεόδωρος Βρυζάκης, Η Μονή Αρκαδίου (περ. 1867), λάδι σε μουσαμά, Εθνική Πινακοθήκη

26 / 34

Εικόνα 23 – Δραστηριότητα ανάπτυξης αυτόνομης κριτικής σκέψης

Στο τέλος κάθε διδακτικής ενότητας υπάρχουν συνόψεις με τη μορφή βίντεο που λειτουργούν ως επανάληψη για τους μαθητές υποστηρίζοντας την εμπέδωση της νέας γνώσης. Στην εικόνα 24 παρακάτω βλέπουμε τη σύνοψη της 2^{ης} διδακτικής ενότητας.

Σύνοψη ενότητας

23 / 29

Εικόνα 24. Σύνοψη 2^{ης} διδακτικής ενότητας

«Τσιριπίδης Ιωάννης», «Σχεδιασμός, υλοποίηση και αποτίμηση διαδραστικού εκπαιδευτικού υλικού σύμφωνα με τις αρχές και τη μεθοδολογία της ΕξΑΕ για τη διδασκαλία της τοπικής ιστορίας στο Δημοτικό σχολείο με θέμα: Το ολοκαύτωμα της Μονής Αρκαδίου»

4.9 Σύνοψη

Στο κεφάλαιο αυτό αναλύθηκε με λεπτομέρεια ο σχεδιασμός του διαδραστικού εκπαιδευτικού υλικού «Το ολοκαύτωμα της Μονής Αρκαδίου» που δημιουργήθηκε στο πλαίσιο της παρούσας διπλωματικής εργασίας. Παρουσιάστηκαν το εκπαιδευτικό πρόβλημα, οι διδακτικοί στόχοι, το παιδαγωγικό πλαίσιο σχεδιασμού, τα τεχνολογικά μέσα που χρησιμοποιήθηκαν, οι ενότητες από τις οποίες αποτελείται και ο τρόπος που εφαρμόζονται οι αρχές σχεδιασμού εκπαιδευτικού υλικού σύμφωνα με τη μεθοδολογία της ΕξΑΕ στο συγκεκριμένο Ε.Υ. Στο επόμενο κεφάλαιο θα προχωρήσουμε στην εφαρμογή του Ε.Υ. σε ειδικούς της εξ αποστάσεως εκπαίδευσης και σε εκπαιδευτικούς πρωτοβάθμιας εκπαίδευσης προκειμένου να αποτιμήσουν το υλικό και να διαπιστωθεί εάν διέπεται πράγματι από τις αρχές και τη μεθοδολογία της ΕξΑΕ, εάν πληροί τις συνθήκες της γνωστικής θεωρίας της πολυμεσικής μάθησης, αλλά και εάν διαθέτει τις απαραίτητες προϋποθέσεις για να χρησιμοποιηθεί στο πλαίσιο μιας οργανωμένης διδακτικής παρέμβασης στο Δημοτικό σχολείο.

Μέρος Γ: Το ερευνητικό πλαίσιο

5. Έρευνα – Αποτίμηση εκπαιδευτικού υλικού

5.1 Εισαγωγή

Το τρίτο μέρος αποτελεί το ερευνητικό πλαίσιο της διπλωματικής εργασίας. Αρχικά, παρουσιάζεται μια σύντομη βιβλιογραφική επισκόπηση γύρω από τον εννοιολογικό προσδιορισμό της έρευνας. Για την αποτίμηση του Ε.Υ. «Το ολοκαύτωμα της Μονής Αρκαδίου» κρίθηκε σκόπιμο να διενεργηθούν δύο έρευνες στο πλαίσιο της παρούσας διπλωματικής εργασίας. Η πρώτη έρευνα διερευνά εάν το εν λόγω υλικό διέπεται από τις αρχές και τη μεθοδολογία της ΕξΑΕ καθώς και από τις αρχές της γνωστικής θεωρίας της πολυμεσικής μάθησης, ενώ επιδίωξη της δεύτερης έρευνας είναι να εξακριβώσει εάν το παρόν υλικό πληροί τα κριτήρια και τις προϋποθέσεις για να χρησιμοποιηθεί ως διδακτικό περιεχόμενο στην εκπαιδευτική πράξη. Παρακάτω αναλύονται ξεχωριστά για κάθε έρευνα ο σκοπός, οι στόχοι, τα ερευνητικά ερωτήματα, η μεθοδολογία που ακολουθήθηκε, τα μέσα συλλογής δεδομένων, η μεθοδολογία δειγματοληψίας των συμμετεχόντων στην έρευνα, και τέλος παρουσιάζονται η δεοντολογία και οι περιορισμοί της έρευνας.

5.2 Θεωρητικό πλαίσιο έρευνας

5.2.1 Έρευνα

Στη βιβλιογραφία εντοπίζονται ποικίλοι ορισμοί γύρω από την έννοια της έρευνας, προκειμένου αυτή να οριστεί με τη μεγαλύτερη δυνατή σαφήνεια. Σύμφωνα με τον Βάμβουκα (1998), έρευνα είναι η διαδικασία που ακολουθεί ο επιστήμονας για τη γνώση ή τη δημιουργία ενός αντικειμένου ή μιας πραγματικότητας. Αποτελεί ένα σύστημα αρχών με απώτερο σκοπό την αναζήτηση της αλήθειας και την επίλυση βασικών προβλημάτων της ζωής. Η έρευνα μας βοηθά να περάσουμε από την υποκειμενικότητα στην αντικειμενικότητα, από τη γνώμη στη γνώση. Κατά τον Παρασκευόπουλο (1993) «έρευνα είναι η εργασία που

«Τσιριπίδης Ιωάννης», «Σχεδιασμός, υλοποίηση και αποτίμηση διαδραστικού εκπαιδευτικού υλικού σύμφωνα με τις αρχές και τη μεθοδολογία της ΕξΑΕ για τη διδασκαλία της τοπικής ιστορίας στο Δημοτικό σχολείο με θέμα: Το ολοκαύτωμα της Μονής Αρκαδίου»

έχει σαν σκοπό την προαγωγή της επιστημονικής γνώσης, σύμφωνα με διεθνώς αποδεκτές επιστημονικές θεωρίες ή η επεξεργασία νέων θεωριών, ικανών να γίνουν αποδεκτές από τη διεθνή επιστημονική κοινότητα. Αναγκαία προϋπόθεση για να χαρακτηριστεί μία εργασία ως ερευνητική είναι η πρωτοτυπία».

Ο Μακράκης (2005) ορίζει την έρευνα ως μία συστηματική προσπάθεια που αποσκοπεί στη διερεύνηση ορισμένων ερωτημάτων που τίθενται από τον ερευνητή σ' ένα συγκεκριμένο θέμα, ενώ ο Καραγεώργος (2002) υποστηρίζει ότι με τον όρο έρευνα εννοούμε το σύνολο των οργανωμένων ενεργειών που γίνονται με σκοπό να βρεθεί να ανακαλυφθεί και να ερμηνευτεί κάτι που μας ενδιαφέρει.

Οι μελέτες αξιολόγησης αποτελούν έρευνες που έχουν στόχο την αποτίμηση προγραμμάτων. Οι έρευνες αυτές έχουν τις εξής μορφές:

- Διαμορφωτική αξιολόγηση: αξιοποιούνται κατά τη διάρκεια εφαρμογής των προγραμμάτων
- Αθροιστική αξιολόγηση: αξιοποιούνται μετά το πέρας της εφαρμογής τους, όποτε πραγματοποιείται η τελική και καθολική αξιολόγηση του προγράμματος (Ισαρη & Πουρκός, 2015).

Σύμφωνα με τους Ίσαρη & Πουρκό (2015), οι μέθοδοι που χρησιμοποιούνται για την ανάλυση δεδομένων στις μελέτες αξιολόγησης είναι κατά το πλείστον ποσοτικές, όμως σε μια τέτοιου είδους έρευνα είναι απαραίτητη η ποιοτική αξιολόγηση, μιας και η εκ του βαθέως μελέτη των απόψεων των διαφορετικών συμμετεχόντων είναι μεγάλης σημασίας (Ισαρη & Πουρκός, 2015). Η ποσοτική έρευνα αναφέρεται στη συλλογή και ανάλυση δεδομένων ενώ η ποιοτική έρευνα προσπαθεί να ερμηνεύσει δεδομένα μέσα από ένα πρίσμα φυσικών αιτιών και γεγονότων. Συμπερασματικά, η ποσοτική έρευνα απαντά στο «πόσο» και η ποιοτική έρευνα στο «πώς» και το «γιατί».

«Τσιριπίδης Ιωάννης», «Σχεδιασμός, υλοποίηση και αποτίμηση διαδραστικού εκπαιδευτικού υλικού σύμφωνα με τις αρχές και τη μεθοδολογία της ΕξΑΕ για τη διδασκαλία της τοπικής ιστορίας στο Δημοτικό σχολείο με θέμα: Το ολοκαύτωμα της Μονής Αρκαδίου»

5.3 Μεθοδολογία πρώτης έρευνας

5.3.1 Σκοπός πρώτης έρευνας

Σκοπός της πρώτης έρευνας είναι να διαπιστωθεί εάν το Ε.Υ. «Το ολοκαύτωμα της Μονής Αρκαδίου» διέπεται από τις αρχές και τη μεθοδολογία της ΕξΑΕ, και κατά πόσο το παραπάνω Ε.Υ. πληροί τις προϋποθέσεις της πολυμεσικής μάθησης.

5.3.2 Στόχοι της πρώτης έρευνας

Οι στόχοι της πρώτης έρευνας, όπως προέκυψαν από τον σκοπό της έρευνας είναι οι παρακάτω:

- Να διερευνηθεί εάν το παρόν Ε.Υ. εναρμονίζεται με τις αρχές και τη μεθοδολογία της ΕξΑΕ.
- Να διερευνηθεί ένα το παρόν Ε.Υ. είναι σύμφωνο με τις αρχές τις πολυμεσικής μάθησης.

5.3.3. Ερευνητικά ερωτήματα

Τα ερευνητικά ερωτήματα που τίθενται στην πρώτη έρευνα και θα επιχειρηθεί να απαντηθούν είναι τα ακόλουθα:

1^ο ερευνητικό ερώτημα: Το εκπαιδευτικό υλικό διέπεται από τις αρχές και τη μεθοδολογία της εξ αποστάσεως εκπαίδευσης;

2^ο ερευνητικό ερώτημα: Το εκπαιδευτικό υλικό έχει δημιουργηθεί σύμφωνα με τις αρχές της Πολυμεσικής μάθησης;

5.3.4. Χρονική περίοδος διεξαγωγής έρευνας

Η πρώτη έρευνα που αφορά εάν το Ε.Υ. διέπεται από τις αρχές και τη μεθοδολογία της ΕξΑΕ και εάν έχει δημιουργηθεί σύμφωνα με τις αρχές της πολυμεσικής μάθησης διεξήχθη τον Δεκέμβριο του 2021.

«Τσιριπίδης Ιωάννης», «Σχεδιασμός, υλοποίηση και αποτίμηση διαδραστικού εκπαιδευτικού υλικού σύμφωνα με τις αρχές και τη μεθοδολογία της ΕξΑΕ για τη διδασκαλία της τοπικής ιστορίας στο Δημοτικό σχολείο με θέμα: Το ολοκαύτωμα της Μονής Αρκαδίου»

5.3.5. Το είδος της έρευνας

Οι ερευνητικές μέθοδοι ανάλογα με το είδος των δεδομένων τους διακρίνονται κατά κύριο λόγο σε ποσοτικές και ποιοτικές (Βάμβουκας, 1998). Σύμφωνα με τον Μακράκη (2005) οι ποσοτικές έρευνες ανήκουν στο εμπειρικό αναλυτικό παράδειγμα που θεωρεί ότι η γνώση προκύπτει από τα δεδομένα της εμπειρίας με τη χρήση στατιστικών μεθόδων, οι οποίες θεωρούνται ότι εξασφαλίζουν την ουδετερότητα των ερευνητών. Σκοπός της ποσοτικής έρευνας είναι η εύρεση σχέσεων μεταξύ διαφόρων παραγόντων. Αναφέρεται στη συστηματική διερεύνηση φαινομένων με στατιστικές μεθόδους και αριθμητικά δεδομένα, ενώ παράλληλα χρησιμοποιείται συνήθως αντιπροσωπευτικό δείγμα παρατηρήσεων και επιδιώκεται γενίκευση σε έναν ευρύτερο πληθυσμό. Η συλλογή των δεδομένων γίνεται με δομημένα πρωτόκολλα, όπως ερωτηματολόγια, κλίμακες και δοκίμια επιτευγμάτων.

Η ποιοτική προσέγγιση στην έρευνα έχει σκοπό τη διερεύνηση και κατανόηση σε βάθος των κοινωνικών φαινομένων. Σύμφωνα με τον Καραγεώργο (2002) οι ερευνητικές μελέτες που ερευνούν την ποιότητα των σχέσεων, δραστηριοτήτων, καταστάσεων ή υλικών αναφέρονται με τον όρο «ποιοτικές έρευνες». Μέσα από μια ποιοτική έρευνα επιχειρείται να διερευνηθούν κοινωνικά ή ανθρώπινα προβλήματα, καθώς και τα νοήματα και οι αναπαραστάσεις που αποδίδουν τα υποκείμενα στα κοινωνικά φαινόμενα, τις διαδικασίες, τις καταστάσεις και τη βιωμένη εμπειρία τους. Στην ποιοτική έρευνα ο ερευνητής βρίσκεται σε μια συνεχή αλληλεπίδραση με τα άτομα που εμπλέκονται στην έρευνα, συγκεντρώνει ο ίδιος τα δεδομένα με βάση τη δική του κρίση και τα δικά του κριτήρια και περιγράφει με σαφήνεια και απλότητα τα αποτελέσματα της έρευνας (Καραγεώργος, 2002).

Λαμβάνοντας υπόψη τα παραπάνω για την αποτίμηση του Ε.Υ. επιλέχθηκε η ποιοτική έρευνα, αφού σκοπό της έρευνας αποτελεί η διερεύνηση σε βάθος των εμπειριών και των απόψεων των συμμετεχόντων για την εξαγωγή χρήσιμων συμπερασμάτων. Επιπρόσθετα, η συλλογή δεδομένων με επιδίωξη τη βελτίωση του υπό αξιολόγηση αντικειμένου και την αποτίμηση της επίτευξης των στόχων, μας οδήγησε να εφαρμόσουμε διαμορφωτική αξιολόγηση.

«Τσιριπίδης Ιωάννης», «Σχεδιασμός, υλοποίηση και αποτίμηση διαδραστικού εκπαιδευτικού υλικού σύμφωνα με τις αρχές και τη μεθοδολογία της ΕξΑΕ για τη διδασκαλία της τοπικής ιστορίας στο Δημοτικό σχολείο με θέμα: Το ολοκαύτωμα της Μονής Αρκαδίου»

5.3.6 Η μέθοδος δειγματοληψίας – Οι συμμετέχοντες στην πρώτη έρευνα

Για τις ανάγκες της έρευνας επιλέχθηκε «σκοπίμη δειγματοληψία» (purposive sampling), σύμφωνα με την οποία, το δείγμα της έρευνας είναι εκείνο που εξυπηρετεί σε μεγαλύτερο βαθμό τον σκοπό και τους στόχους της έρευνας. Κατά τη σκοπίμη δειγματοληψία οι ερευνητές επιλέγουν σκοπίμα άτομα ή πλαίσια για να αποκτήσουν γνώσεις ή καλύτερη κατανόηση του υπό διερεύνηση αντικειμένου (Creswell & Guetterman, 2019).

Το δείγμα της παρούσας έρευνας αποτέλεσαν τρεις ειδικοί της εξ αποστάσεως εκπαίδευσης, οι οποίοι ήταν τελειόφοιτοι του μεταπτυχιακού προγράμματος σπουδών «Επιστήμες της Αγωγής: Εξ Αποστάσεως εκπαίδευση με τη χρήση των Τ.Π.Ε. (elearning), άρα και γνώστες του υπό εξέταση αντικειμένου.

5.3.7 Μέθοδος έρευνας και μέσο συλλογής δεδομένων

Μέθοδος έρευνας

Στην παρούσα έρευνα χρησιμοποιήθηκε η μέθοδος της «Ποιοτικής Ανάλυσης Περιεχομένου» (Qualitative Content Analysis). Η ανάλυση περιεχομένου είναι μια γρήγορη, εύκολη, απλοποιημένη μεθοδολογία έρευνας (Βάμβουκας, 1998). Σύμφωνα με τον Weber (1985) η ανάλυση περιεχομένου αποτελεί μια «μεθοδολογία έρευνας που χρησιμοποιεί ένα σύνολο από διαδικασίες για να καταλήξει, μέσα από κείμενα, σε έγκυρα συμπεράσματα που αφορούν τον αποστολέα του μηνύματος, το ίδιο το μήνυμα ή το κοινό του μηνύματος». Συνεπώς, η ανάλυση περιεχομένου μετατρέπει υλικό ποιοτικής κυρίως φύσης σε μορφή ποσοτικών/ποιοτικών δεδομένων και μπορεί να οριστεί ως ποσοτική, συστηματική και αντικειμενική ανάλυση των χαρακτηριστικών διαφόρων μηνυμάτων. Μ' αυτό τον τρόπο είναι εφικτή η συστηματική διερεύνηση ενός κειμένου (Weber, 1985). Σύμφωνα με τον Klaus Krippendorff (1980), η ανάλυση περιεχομένου ορίζεται ως μια τεχνική έρευνας για την εξαγωγή επαναλήψιμων και έγκυρων συμπερασμάτων από τα δεδομένα στο πλαίσιό τους. Κατά την ανάλυση των δεδομένων δημιουργούνται κατηγορίες και κωδικοποιούνται αποσπάσματα των κειμένων σύμφωνα με τις δημιουργηθείσες κατηγορίες.

«Τσιριπίδης Ιωάννης», «Σχεδιασμός, υλοποίηση και αποτίμηση διαδραστικού εκπαιδευτικού υλικού σύμφωνα με τις αρχές και τη μεθοδολογία της ΕξΑΕ για τη διδασκαλία της τοπικής ιστορίας στο Δημοτικό σχολείο με θέμα: Το ολοκαύτωμα της Μονής Αρκαδίου»

Μέσο συλλογής δεδομένων πρώτης έρευνας

Οι τρεις ειδικοί της ΕξΑΕ επισκέφθηκαν την πλατφόρμα Chamilo, όπου ήταν αναρτημένο το Ε.Υ. Αφού μελέτησαν και επεξεργάστηκαν το υλικό, στη συνέχεια απάντησαν στο ερωτηματολόγιο ανοιχτών ερωτήσεων που σχεδιάστηκε από το ΕΔΙΒΕΑ, ώστε μέσω αυτού να γίνει η συλλογή ποιοτικών ερευνητικών στοιχείων.

Το ερωτηματολόγιο του ΕΔΙΒΕΑ ξεκινά με επτά ερωτήσεις που αφορούν τα δημογραφικά στοιχεία και το προφίλ των συμμετεχόντων. Έπειτα, ακολουθούν πενήντα έξι ερωτήσεις σχετικά με την αποτίμηση του Ε.Υ. Αν και δημιουργείται η εντύπωση ότι πρόκειται για ένα μεγάλο σε μέγεθος ερωτηματολόγιο, γεγονός που σε άλλες έρευνες ίσως να αποτελεί ανασταλτικό παράγοντα, εντούτοις όταν πρόκειται για έρευνα αποτίμησης από ειδικούς, τότε αυτό είναι αποδεκτό και αποτελεί μια συνηθισμένη πρακτική (Στρατικόπουλος & Αναστασιάδης, 2022).

Οι ερωτήσεις που σχετίζονται με την αποτίμηση του Ε.Υ. είναι κατηγοριοποιημένες σε δέκα άξονες που αντιστοιχούν στα ερευνητικά ερωτήματα.

Ερευνητικοί Άξονες – 1^η έρευνα	
1 ^{ος} άξονας	Επιστημονική συνοχή / Τεκμηρίωση
2 ^{ος} άξονας	Απλή - κατανοητή παρουσίαση γνωστικού αντικειμένου
3 ^{ος} άξονας	Ευχρηστία του ΕΥ
4 ^{ος} άξονας	Υποστήριξη – καθοδήγηση στη μελέτη του μαθητή
5 ^{ος} άξονας	Υποστήριξη της αλληλεπίδρασης με τον μαθητή στη μελέτη του
6 ^{ος} άξονας	Παροχή δυνατότητας αναστοχασμού - αυτοαξιολόγησης στον μαθητή
7 ^{ος} άξονας	Σαφήνεια σκοπού και προσδοκώμενων μαθησιακών αποτελεσμάτων
8 ^{ος} άξονας	Εφαρμογή αρχών της Γνωστικής Θεωρίας Πολυμεσικής Μάθησης
9 ^{ος} άξονας	Δυνατά σημεία
10 ^{ος} άξονας	Προτάσεις βελτίωσης

Πίνακας 1. Ερευνητικοί άξονες - 1η έρευνα

«Τσιριπίδης Ιωάννης», «Σχεδιασμός, υλοποίηση και αποτίμηση διαδραστικού εκπαιδευτικού υλικού σύμφωνα με τις αρχές και τη μεθοδολογία της ΕξΑΕ για τη διδασκαλία της τοπικής ιστορίας στο Δημοτικό σχολείο με θέμα: Το ολοκαύτωμα της Μονής Αρκαδίου»

5.3.8 Τρόπος επεξεργασίας δεδομένων

Κατά την εφαρμογή της «Ποιοτικής Ανάλυσης Περιεχομένου» ως μονάδα ανάλυσης θεωρήθηκε η φράση με ολοκληρωμένο νόημα. Σύμφωνα με τους Τζάνη & Κεχαγιά (2005), η επιτυχία της ανάλυσης των δεδομένων εξαρτάται από την επιτυχία του εκ των προτέρων προσδιορισμού των διαφόρων κατηγοριών. Για να είναι έγκυρο και αποτελεσματικό το σύστημα της κατηγοριοποίησης θα πρέπει να θεμελιώνεται στους παρακάτω κανόνες:

A) Της εξαντλητικότητας (exhaustivite): Όλες οι μονάδες ανάλυσης εντάσσονται στις κατηγορίες που καθορίζονται.

B) Της καταλληλότητας (pertinence): Όλες οι κατηγορίες εναρμονίζονται με τον σκοπό της έρευνας και το περιεχόμενο που αναλύεται.

Γ) Του αμοιβαίου αποκλεισμού (exclusivite): Μια μονάδα ανάλυσης δεν μπορεί να ενταχθεί σε περισσότερες από μία κατηγορίες.

Αφού λάβαμε υπόψη τα παραπάνω, στη συνέχεια πραγματοποιήθηκε ο προσδιορισμός κατηγοριών ανά άξονα, όπως φαίνεται παρακάτω:

Κατηγορίες Ανάλυσης ανά Ερευνητικό Άξονα – 1 ^η έρευνα	
1 ^{ος} άξονας	Επιστημονική συνοχή / Τεκμηρίωση
	1. Βιβλιογραφική τεκμηρίωση
	2. Αναφορά σε διαφορετικές πηγές
	3. Συγκριτική ανάλυση πληροφοριών
	4. Ερμηνεία-κριτική συζήτηση πληροφοριών
	5. Δυνατότητα μελέτης σε διαφορετικές πηγές
2 ^{ος} άξονας	Απλή - κατανοητή παρουσίαση γνωστικού αντικειμένου
	1. Φιλικό ύφος
	2. Χρήση προσωπικών & κτητικών αντωνυμιών
	3. Χρήση καθομιλούμενης γλώσσας
	4. Ευανάγνωστη γραφή

«Τσιριπίδης Ιωάννης», «Σχεδιασμός, υλοποίηση και αποτίμηση διαδραστικού εκπαιδευτικού υλικού σύμφωνα με τις αρχές και τη μεθοδολογία της ΕξΑΕ για τη διδασκαλία της τοπικής ιστορίας στο Δημοτικό σχολείο με θέμα: Το ολοκαύτωμα της Μονής Αρκαδίου»

5. Ικανοποιητική πυκνότητα πληροφοριών	
6. Τμηματική παρουσίαση στο μέγεθος της οθόνης	
7. Μόνο κείμενο	
8. Κείμενο και εικόνες	
9. Κείμενο, εικόνες και βίντεο	
10. Χρωματικές συνθέσεις για άνετη αλληλεπίδραση	
3 ^{ος} άξονας	Ευχρηστία του ΕΥ
1. «Κουμπιά» κατανοητά και αναγνωρίσιμα	
2. Εικονίδια κατανοητά και αναγνωρίσιμα	
3. Εύκολη πλοήγηση	
4. Αξιοπιστία υπερσυνδέσμων	
4 ^{ος} άξονας	Υποστήριξη – καθοδήγηση στη μελέτη του μαθητή
1. Συμβουλές μελέτης	
2. Έμφαση σε σημεία	
3. Επεξηγηματικά σχόλια	
5 ^{ος} άξονας	Υποστήριξη της αλληλεπίδρασης με τον μαθητή στη μελέτη του
1. Δραστηριότητες που ενθαρρύνουν τη διατύπωση την έκφραση απόψεων- κρίσεων	
2. Δραστηριότητες που ενθαρρύνουν τη διατύπωση ερωτήσεων	
3. Δραστηριότητες συναισθηματικής εμπλοκής	
4. Δραστηριότητες που ενθαρρύνουν ανταλλαγή απόψεων μεταξύ εκπαιδευόμενων	
5. Δραστηριότητες που ενθαρρύνουν τον εκπαιδευόμενο να αισθανθεί μέλος ομάδας	
6. Δραστηριότητες που ενθαρρύνουν τον εκπαιδευόμενο να ενσωματώσει τις απόψεις	
6 ^{ος} άξονας	Παροχή δυνατότητας αναστοχασμού - αυτοαξιολόγησης στον μαθητή
1. Δραστηριότητες αυτοαξιολόγησης	
2. Δραστηριότητες για ανάπτυξη αυτόνομης κριτικής σκέψης	

«Τσιριπίδης Ιωάννης», «Σχεδιασμός, υλοποίηση και αποτίμηση διαδραστικού εκπαιδευτικού υλικού σύμφωνα με τις αρχές και τη μεθοδολογία της ΕξΑΕ για τη διδασκαλία της τοπικής ιστορίας στο Δημοτικό σχολείο με θέμα: Το ολοκαύτωμα της Μονής Αρκαδίου»

3. Δραστηριότητες για ανάπτυξη διαύλων επικοινωνίας με στόχο την Ανατροφοδότηση	
4. Δραστηριότητες συσχέτισης δεδομένων με τη δική του πραγματικότητα	
5. Δραστηριότητες εφαρμογής νέας γνώσης στη δική του πραγματικότητα	
7 ^{ος} άξονας	Σαφήνεια σκοπού και προσδοκώμενων μαθησιακών αποτελεσμάτων
1. Σαφήνεια στη διατύπωση του σκοπού κάθε ΔΕ	
2. Σαφήνεια στη διατύπωση των προσδοκώμενων αποτελεσμάτων κάθε ΔΕ	

Πίνακας 2. Κατηγορία ανάλυσης ανά ερευνητικό άξονα - 1^η έρευνα

5.4 Μεθοδολογία δεύτερης έρευνας

5.4.1 Σκοπός δεύτερης έρευνας

Σκοπός της δεύτερης έρευνας είναι να διερευνηθούν οι απόψεις των εκπαιδευτικών πρωτοβάθμιας εκπαίδευσης σχετικά με την πληρότητα του διδακτικού περιεχομένου του Ε.Υ., αλλά και εάν είναι κατάλληλο ώστε να χρησιμοποιηθεί στην εκπαιδευτική διαδικασία για τη διδασκαλία της τοπικής ιστορίας.

5.4.2 Στόχοι δεύτερης έρευνας

Οι στόχοι της δεύτερης έρευνας ήταν οι εξής:

- Να διερευνηθεί εάν το Ε.Υ. είναι κατάλληλο για να αποτελέσει διδακτικό περιεχόμενο για μαθητές ΣΤ Δημοτικού.
- Να διερευνηθεί εάν το Ε.Υ. είναι πλήρες και σε αντιστοιχία με τους στόχους που αναφέρονται στο ΔΕΠΣ-ΑΠΣ για τη διδασκαλία της τοπικής ιστορίας.
- Να διερευνηθεί εάν το Ε.Υ. μπορεί να χρησιμοποιηθεί από τον εκπαιδευτικό στην πράξη και με ποιο τρόπο.

«Τσιριπίδης Ιωάννης», «Σχεδιασμός, υλοποίηση και αποτίμηση διαδραστικού εκπαιδευτικού υλικού σύμφωνα με τις αρχές και τη μεθοδολογία της ΕξΑΕ για τη διδασκαλία της τοπικής ιστορίας στο Δημοτικό σχολείο με θέμα: Το ολοκαύτωμα της Μονής Αρκαδίου»

5.4.3. Το ερευνητικό ερώτημα της δεύτερης έρευνας

Το ερευνητικό ερώτημα που πραγματεύεται η δεύτερη έρευνα είναι το ακόλουθο:

***1^ο Ερευνητικό ερώτημα:** «Πώς αποτιμούν οι εκπαιδευτικοί Πρωτοβάθμιας εκπαίδευσης το Ε.Υ. «Το ολοκαύτωμα της Μονής Αρκαδίου» που σχεδιάστηκε με τη μεθοδολογία της ΕξΑΕ ως προς τη χρήση και το περιεχόμενό του;»*

5.4.4. Χρόνος διεξαγωγής της έρευνας

Η δεύτερη έρευνα διεξήχθη τον Δεκέμβριο του 2021 και τον Ιανουάριο του 2022.

5.4.5. Το είδος της έρευνας

Το είδος της έρευνας που διενεργήθηκε και σ' αυτή την περίπτωση είναι μια έρευνα διαμορφωτικής αξιολόγησης, με σκοπό τη βελτίωση του Ε.Υ. Η μέθοδος που επιλέχθηκε ήταν η ποιοτική, όπως και στην πρώτη έρευνα, καθώς ζητούμενο ήταν η σε βάθος διερεύνηση των εμπειριών των ατόμων που συμμετείχαν, από τους οποίους ζητήθηκε να αποτιμήσουν το περιεχόμενο του Ε.Υ. προκειμένου να επιτευχθούν οι στόχοι και ο σκοπός της έρευνας.

5.4.6 Η μέθοδος δειγματοληψίας – οι συμμετέχοντες στη δεύτερη έρευνα

Για την επίτευξη των στόχων της έρευνας και την εξαγωγή χρήσιμων συμπερασμάτων επιλέχθηκε και στη δεύτερη περίπτωση η μέθοδος της «σκόπιμης δειγματοληψίας». Συγκεκριμένα, επιλέχθηκαν 30 εκπαιδευτικοί πρωτοβάθμιας εκπαίδευσης, από τους οποίους ζητήθηκε, αφού μελετήσουν το Ε.Υ. στην ηλεκτρονική πλατφόρμα Chamilo, στη συνέχεια να αξιολογήσουν εάν πληροί τις προϋποθέσεις για να χρησιμοποιηθεί ως συμπληρωματικό διδακτικό περιεχόμενο για τη διδασκαλία της τοπικής ιστορίας σε μαθητές ΣΤ' Δημοτικού.

«Τσιριπίδης Ιωάννης», «Σχεδιασμός, υλοποίηση και αποτίμηση διαδραστικού εκπαιδευτικού υλικού σύμφωνα με τις αρχές και τη μεθοδολογία της ΕξΑΕ για τη διδασκαλία της τοπικής ιστορίας στο Δημοτικό σχολείο με θέμα: Το ολοκαύτωμα της Μονής Αρκαδίου»

5.4.7 Μέθοδος έρευνας και μέσο συλλογής δεδομένων

A. Μέθοδος έρευνας

Στην παρούσα έρευνα, όπως και στην πρώτη έρευνα στους ειδικούς της ΕξΑΕ, έγινε χρήση της μεθόδου της «Ποιοτικής Ανάλυσης Περιεχομένου», η οποία περιγράφεται αναλυτικά στην προηγούμενη υποενότητα της μεθοδολογίας έρευνας (5.6 Μεθοδολογία έρευνας).

B. Μέσο συλλογής δεδομένων

Για τις ανάγκες της έρευνας και την αποτίμηση του εκπαιδευτικού υλικού σχεδιάστηκε από τον ερευνητή ένα δομημένο ερωτηματολόγιο ανοιχτού τύπου μέσω της ψηφιακής εφαρμογής google forms και στάλθηκε σε τριάντα εκπαιδευτικούς πρωτοβάθμιας εκπαίδευσης με τη μορφή υπερσυνδέσμου στο προσωπικό email του καθενός. Το ερωτηματολόγιο μπορεί να ανακτηθεί στον παρακάτω σύνδεσμο:

https://docs.google.com/forms/d/e/1FAIpQLSd1jxTSJW_rGOXbl9-iMc_UZyxyhGCKxUfN81_hjhecCZMHWw/viewform?usp=sf_link

Οι εκπαιδευτικοί, αφού εισήλθαν στη διαδικτυακή πλατφόρμα Chamilo, όπου επεξεργάστηκαν και μελέτησαν το Ε.Υ., στη συνέχεια κλήθηκαν να απαντήσουν το ερωτηματολόγιο αποτίμησης του υλικού.

Το εν λόγω ερωτηματολόγιο, όπως διαφαίνεται παρακάτω (Πίνακας 3), απαρτίζεται από ερωτήσεις κλειστού και ανοιχτού τύπου. Οι ερωτήσεις κλειστού τύπου δημιουργήθηκαν με βάση την πενταβάθμια κλίμακα Λίνκερτ (Τζάνη, 2005), με διαβάθμιση απαντήσεων, καθόλου, λίγο, αρκετά, πολύ, πάρα πολύ. Το πρώτο μέρος του ερωτηματολογίου αποτελείται από τέσσερις ερωτήσεις κλειστού τύπου που σκοπό έχουν να καταγράψουν τα δημογραφικά στοιχεία και το προφίλ των συμμετεχόντων (φύλο, ηλικία, εργασιακή κατάσταση, έτη προϋπηρεσίας). Στη συνέχεια, ο πρώτος ερευνητικός άξονας αποτελείται από δύο ερωτήσεις κλειστού τύπου που διερευνούν τις γνώσεις των συμμετεχόντων στις Τ.Π.Ε. Ο δεύτερος ερευνητικός άξονας διερευνά τις απόψεις των εκπαιδευτικών σχετικά με τη συμβατότητα του διδακτικού περιεχομένου του Ε.Υ. Απαρτίζεται από τέσσερις ερωτήσεις ανοιχτού τύπου που εξετάζουν κατά πόσο το εκπαιδευτικό υλικό είναι κατάλληλο να χρησιμοποιηθεί ως

«Τσιριπίδης Ιωάννης», «Σχεδιασμός, υλοποίηση και αποτίμηση διαδραστικού εκπαιδευτικού υλικού σύμφωνα με τις αρχές και τη μεθοδολογία της ΕξΑΕ για τη διδασκαλία της τοπικής ιστορίας στο Δημοτικό σχολείο με θέμα: Το ολοκαύτωμα της Μονής Αρκαδίου»

διδακτικό περιεχόμενο συμπληρωματικά στην εκπαιδευτική διαδικασία της πρωτοβάθμιας εκπαίδευσης, και συγκεκριμένα για μαθητές ΣΤ΄ τάξης. Ο τρίτος ερευνητικός άξονας αποτελείται από δύο ερωτήσεις ανοιχτού τύπου και εξετάζει την πληρότητα του διδακτικού περιεχομένου. Ακολούθως, ο τέταρτος ερευνητικός άξονας αποτελείται από μία ερώτηση ανοιχτού τύπου που πραγματεύεται τις δυνατότητες χρήσης του Ε.Υ. στην εκπαιδευτική πράξη. Τέλος, ο πέμπτος ερευνητικός άξονας αφορά γενικές επισημάνσεις, προκειμένου να διαπιστωθούν τυχόν αστοχίες ή αδύναμα σημεία, στις οποίες οι εκπαιδευτικοί καλούνται να αναφέρουν τα τρία πιο δυνατά στοιχεία του υλικού αλλά και τρεις προτάσεις που κρίνουν ότι θα βελτιώσουν το εκπαιδευτικό υλικό. Σ' αυτό το σημείο αξίζει να τονιστεί ότι κατά τον σχεδιασμό του ερωτηματολογίου επιλέχθηκαν κατά κύριο λόγο ερωτήσεις ανοιχτού τύπου μέσω των οποίων οι εκπαιδευτικοί έχουν τη δυνατότητα να εκφραστούν ελεύθερα και με περισσότερη ευελιξία, ώστε να εξαχθούν ασφαλή και έγκυρα συμπεράσματα από τη διεξαγωγή της έρευνας.

Το ερωτηματολόγιο που απάντησαν οι εκπαιδευτικοί ήταν ανώνυμο, ώστε να διασφαλιστεί η εγκυρότητα και η αξιοπιστία στις απαντήσεις των συμμετεχόντων. Επιπλέον, κατά τον σχεδιασμό του ερωτηματολογίου έγινε προσπάθεια αποφυγής σύνθετων ερωτήσεων, όπως και ερωτήσεων κατεύθυνσης των απαντήσεων. Τέλος, δόθηκε έμφαση από τον ερευνητή, ώστε το λεξιλόγιο και η διατύπωση των ερωτήσεων να είναι ανάλογες του μορφωτικού υποβάθρου και της αντιληπτικής ικανότητας των ερωτώμενων, ενώ οι ανοικτές ερωτήσεις ήταν διατυπωμένες με σαφήνεια και συντομία (Παρασκευόπουλος, 1993, οπ. αναφ. στον Κωτσίδα, 2019). Στον παρακάτω πίνακα διαφαίνονται οι ερευνητικοί άξονες και τα ερωτήματα που τέθηκαν στους συμμετέχοντες, όπως αναλύθηκαν παραπάνω.

ΑΠΟΤΙΜΗΣΗ ΕΥ – 2^η έρευνα	
1^{ος} άξονας:	Γνώσεις ΤΠΕ
Ερώτηση 1:	Είστε εξοικειωμένος/η με τις Τεχνολογίες της Πληροφορίας και της Επικοινωνίας (ΤΠΕ);
Ερώτηση 2:	Χρησιμοποιείτε τις Τ.Π.Ε. στη διδασκαλία σας;
2^{ος} άξονας:	Συμβατότητα διδακτικού περιεχομένου ΕΥ
Ερώτηση 1:	Το εκπαιδευτικό υλικό «Το ολοκαύτωμα της Μονής Αρκαδίου»(Ε.Υ.) εναρμονίζεται με τους στόχους και τις προδιαγραφές του Αναλυτικού Προγράμματος Σπουδών (ΔΕΠΣ-ΑΠΣ) για τη διδασκαλία της τοπικής ιστορίας; Τεκμηριώστε την απάντησή σας.
Ερώτηση 2:	Η γλώσσα γραφής των κειμένων του Ε.Υ. είναι κατάλληλη για μαθητές Ε/ΣΤ Δημοτικού;
Ερώτηση 3:	Το Ε.Υ. προσεγγίζει το θέμα διαθεματικά; Τεκμηριώστε με συντομία την απάντησή σας.
3^{ος} άξονας:	Πληρότητα διδακτικού περιεχομένου

«Τσιριπίδης Ιωάννης», «Σχεδιασμός, υλοποίηση και αποτίμηση διαδραστικού εκπαιδευτικού υλικού σύμφωνα με τις αρχές και τη μεθοδολογία της ΕξΑΕ για τη διδασκαλία της τοπικής ιστορίας στο Δημοτικό σχολείο με θέμα: Το ολοκαύτωμα της Μονής Αρκαδίου»

Ερώτηση 1:	Το διδακτικό περιεχόμενο του Ε.Υ. ανταποκρίνεται στον σκοπό και τα προσδοκώμενα μαθησιακά αποτελέσματα, όπως περιγράφονται στην εισαγωγή κάθε ενότητας;
Ερώτηση 2:	Το Ε.Υ. περιλαμβάνει ή όχι επαρκείς ιστορικές πηγές; (κείμενο, εικόνες, πίνακες ζωγραφικής κλπ)
4^{ος} άξονας:	Χρήση Ε.Υ. στην εκπαιδευτική πράξη
Ερώτηση 1:	Θα χρησιμοποιούσατε εσείς το Ε.Υ. συμπληρωματικά στη διδασκαλία σας; Αν ναι, με ποιο τρόπο;
5^{ος} άξονας:	Γενικές Επισημάνσεις
Ερώτηση 1:	Ποια είναι κατά τη γνώμη σας τα τρία πιο δυνατά στοιχεία του Ε.Υ.;
Ερώτηση 2:	Προτείνετε έως τρεις αλλαγές που θα βοηθούσαν κατά τη γνώμη σας στη βελτίωση του Ε.Υ.

Πίνακας 3. Ερευνητικοί άξονες - 2η έρευνα

5.4.8 Τρόπος επεξεργασίας των ερευνητικών δεδομένων

Μονάδα καταγραφής και ανάλυσης δεύτερης έρευνας

Κατά την εφαρμογή της Ποιοτικής Ανάλυσης περιεχομένου στη δεύτερη έρευνα, όπως και στην πρώτη, ως μονάδα καταγραφής και ανάλυσης υιοθετήθηκε η φράση με ολοκληρωμένο νόημα. Το ενδιαφέρον εστιάστηκε στο καινούργιο και στην αξία που διαθέτει ως προς τον σκοπό της έρευνας, τους στόχους και το ερευνητικό ερώτημα.

Κατηγορίες κωδικοποίησης

Όπως αναφέρθηκε και στην προηγούμενη υποενότητα της πρώτης έρευνας, για να είναι αποτελεσματική η μέθοδος της κατηγοριοποίησης των απαντήσεων θα πρέπει να βασίζεται στους κανόνες: Α) της εξαντλητικότητας (exhaustivite) Β) της καταλληλότητας (pertinence) και Γ) του αμοιβαίου αποκλεισμού (exclusivite).

5.5 Ζητήματα δεοντολογίας

Κατά τη διεξαγωγή της έρευνας δεν προέκυψε κάποιο ζήτημα δεοντολογίας ή ηθικό δίλημμα. Η συμμετοχή των ειδικών στην ΕξΑΕ στην πρώτη έρευνα και των εκπαιδευτικών πρωτοβάθμιας εκπαίδευσης στη δεύτερη έρευνα ήταν συνειδητή και εθελοντική, ενώ από την πρώτη στιγμή τους έγινε γνωστό ότι θα τηρηθεί η ανωνυμία στην έρευνα, προκειμένου να διασφαλιστεί η εγκυρότητα και η αξιοπιστία των δεδομένων. Για αυτό το λόγο στην επόμενη ενότητα της παρουσίασης των αποτελεσμάτων δεν αναφέρονται ονόματα προσώπων παρά μόνο κωδικοί, οι οποίοι αντιστοιχούν στους συμμετέχοντες. Επίσης, οι συμμετέχοντες ενημερώθηκαν ότι θα τους δοθεί πρόσβαση στα αποτελέσματα της έρευνας.

«Τσιριπίδης Ιωάννης», «Σχεδιασμός, υλοποίηση και αποτίμηση διαδραστικού εκπαιδευτικού υλικού σύμφωνα με τις αρχές και τη μεθοδολογία της ΕξΑΕ για τη διδασκαλία της τοπικής ιστορίας στο Δημοτικό σχολείο με θέμα: Το ολοκαύτωμα της Μονής Αρκαδίου»

5.6 Περιορισμοί της έρευνας

Στους περιορισμούς της έρευνας μπορούμε να αναφέρουμε το μικρό δείγμα των ατόμων που συμμετείχαν τόσο στην πρώτη έρευνα των ειδικών (3 άτομα), όσο και στη δεύτερη των εκπαιδευτικών (30 άτομα). Ωστόσο, αυτό δεν αποτέλεσε πρόβλημα για τη συλλογή πλούσιων στοιχείων και τη διεξαγωγή ασφαλών συμπερασμάτων. Σ' αυτό το σημείο αξίζει να τονίσουμε ότι θα ήταν ωφέλιμο η έρευνα να διεξαχθεί και σε ειδικούς της τοπικής ιστορίας του Ρεθύμνου, ώστε να συμβάλουν με τις πολύτιμες παρατηρήσεις τους.

5.7 Σύνοψη

Στην παρούσα ενότητα, αφού παρουσιάστηκε αρχικά μια σύντομη βιβλιογραφική επισκόπηση για τον εννοιολογικό προσδιορισμό της έρευνας, στη συνέχεια αναλύθηκε με λεπτομέρεια η μεθοδολογία έρευνας που ακολουθήθηκε στη συγκεκριμένη εργασία. Συνεπώς, παρουσιάστηκαν ο σκοπός, οι στόχοι, τα ερευνητικά ερωτήματα, το είδος της έρευνας και η μέθοδος δειγματοληψίας των συμμετεχόντων, η μέθοδος καθώς και το μέσο συλλογής δεδομένων. Στο τέλος, περιγράφηκαν τα ζητήματα δεοντολογίας και οι περιορισμοί της έρευνας. Στην επόμενη ενότητα θα παρουσιάσουμε αναλυτικά τα αποτελέσματα που προέκυψαν από τη διεξαγωγή της έρευνας, ενώ επιχειρείται και σχολιασμός τους.

«Τσιριπίδης Ιωάννης», «Σχεδιασμός, υλοποίηση και αποτίμηση διαδραστικού εκπαιδευτικού υλικού σύμφωνα με τις αρχές και τη μεθοδολογία της ΕξΑΕ για τη διδασκαλία της τοπικής ιστορίας στο Δημοτικό σχολείο με θέμα: Το ολοκαύτωμα της Μονής Αρκαδίου»

6. Παρουσίαση και σχολιασμός των αποτελεσμάτων της έρευνας

6.1 Πρώτη έρευνα

Α. Το προφίλ των συμμετεχόντων στην έρευνα

1. Φύλο (E1)

Φύλο	Αριθμός	Ποσοστό
Άντρες	2	66,6
Γυναίκες	1	33,3
Σύνολο	3	100,0

Πίνακας 4. 1^η έρευνα – το δείγμα κατά φύλο

Οι συμμετέχοντες στο πρώτο μέρος της έρευνας ήταν τρεις (3), δύο εξ αυτών ήταν άντρες, ενώ μία ήταν γυναίκα.

2. Ηλικία (E2)

Ηλικιακή Ομάδα	Αξιολογητές			Σύνολο
	E1	E2	E3	
22 έως 30				
31 έως 40	√			1
41 έως 50		√	√	2
πάνω από 51				
Γενικό Σύνολο				3

Πίνακας 5. 1^η έρευνα – οι συμμετέχοντες κατά ηλικιακή ομάδα

Οι δύο από τους τρεις αξιολογητές ανήκουν στην ηλικιακή ομάδα 41-50 και ένας στην ηλικιακή ομάδα 31-40.

3. Έτη εκπαιδευτικής προϋπηρεσίας (E3)

Έτη προϋπηρεσίας	Αξιολογητές			Σύνολο
	E1	E2	E3	
0 έως 4		√		1
5 έως 10				
11 έως 20	√		√	2
πάνω από 20				
Γενικό Σύνολο				3

«Τσιριπίδης Ιωάννης», «Σχεδιασμός, υλοποίηση και αποτίμηση διαδραστικού εκπαιδευτικού υλικού σύμφωνα με τις αρχές και τη μεθοδολογία της ΕξΑΕ για τη διδασκαλία της τοπικής ιστορίας στο Δημοτικό σχολείο με θέμα: Το ολοκαύτωμα της Μονής Αρκαδίου»

Πίνακας 6. 1^η έρευνα – οι συμμετέχοντες κατά έτη προϋπηρεσίας

Οι συμμετέχοντες στο πρώτο μέρος της έρευνας ήταν τρεις (3), δύο από τους οποίους έχουν προϋπηρεσία 11 έως 20 έτη, ενώ ένας διαθέτει εκπαιδευτική προϋπηρεσία από 0 έως 4 έτη.

4. Εξοικείωση συμμετεχόντων με ΤΠΕ (E4)

Είστε εξοικειωμένοι με τις Τεχνολογίες της Πληροφορίας και της Επικοινωνίας (ΤΠΕ);	
E1	Ναι, είμαι πάρα πολύ εξοικειωμένος.
E2	Είμαι πολύ εξοικειωμένη με τις Τ.Π.Ε.
E3	Με τις ΤΠΕ είμαι πολύ εξοικειωμένος.

Πίνακας 7. 1^η έρευνα – εξοικείωση συμμετεχόντων με ΤΠΕ και ΕξΑΕ

5. Χρήση ΤΠΕ από τους συμμετέχοντες (E5)

Χρησιμοποιείτε τις Τεχνολογίες της Πληροφορίας και της Επικοινωνίας (ΤΠΕ) στην εκπαιδευτική πράξη;	
E1	Χρησιμοποιώ πολύ τις Τ.Π.Ε. στην τάξη μου.
E2	Ναι, χρησιμοποιώ αρκετά τις Τ.Π.Ε. στην τάξη μου.
E3	Χρησιμοποιώ τις ΤΠΕ αρκετά συχνά.

Πίνακας 8. 1^η έρευνα – Χρήση ΤΠΕ από τους συμμετέχοντες

6. Εξοικείωση συμμετεχόντων με ΕξΑΕ (E6)

Είστε εξοικειωμένοι με τη μέθοδο της Εξ Αποστάσεως Εκπαίδευσης (ΕξΑΕ) με τη χρήση των ΤΠΕ;	
E1	Είμαι πολύ εξοικειωμένος.
E2	Ναι, είμαι πάρα πολύ εξοικειωμένη.
E3	Ναι, είμαι εξοικειωμένος πάρα πολύ.

Πίνακας 9. 1^η έρευνα – Εξοικείωση συμμετεχόντων με ΕξΑΕ

7. Εξοικείωση με τη μελέτη ΕΥ σχεδιασμένο με τη μέθοδο της ΕξΑΕ

Είστε εξοικειωμένοι με τη μελέτη του εκπαιδευτικού υλικού το οποίο έχει σχεδιαστεί με τη μέθοδο της Εξ Αποστάσεως Εκπαίδευσης (ΕξΑΕ).	
E1	Θεωρώ ότι είμαι αρκετά εξοικειωμένη.
E2	Ναι, είμαι αρκετά εξοικειωμένη.
E3	Ναι θεωρώ ότι έχω μια εμπειρία.

«Τσιριπίδης Ιωάννης», «Σχεδιασμός, υλοποίηση και αποτίμηση διαδραστικού εκπαιδευτικού υλικού σύμφωνα με τις αρχές και τη μεθοδολογία της ΕξΑΕ για τη διδασκαλία της τοπικής ιστορίας στο Δημοτικό σχολείο με θέμα: Το ολοκαύτωμα της Μονής Αρκαδίου»

Πίνακας 10. 1^η έρευνας – Εξοικείωση με τη μελέτη ΕΥ σχεδιασμένο με τη μέθοδο της ΕξΑΕ

Οι συμμετέχοντες στο σύνολό τους δηλώνουν ότι είναι εξοικειωμένοι με τις Τ.Π.Ε. και ότι κάνουν χρήση των Τ.Π.Ε. στην εκπαιδευτική πράξη αρκετά συχνά. Επίσης, αναφέρουν ότι είναι πολύ εξοικειωμένοι με τη μέθοδο της Εξ Αποστάσεως εκπαίδευσης (ΕξΑΕ) καθώς και με τη μελέτη του εκπαιδευτικού υλικού το οποίο έχει σχεδιαστεί με τη μέθοδο της Εξ Αποστάσεως Εκπαίδευσης (ΕξΑΕ).

Β. Παρουσίαση και σχολιασμός των ευρημάτων

Σ' αυτή την ενότητα γίνεται παρουσίαση των αποτελεσμάτων και σχολιασμός ανά ερευνητικό άξονα. Σε κάθε πίνακα παρουσιάζονται αυτούσιες οι απαντήσεις που δόθηκαν από τους συμμετέχοντες ανά κατηγορία ανάλυσης. Οι κωδικοί Ε1, Ε2 και Ε3 αντιστοιχούν σε καθένα από τους ειδικούς, ώστε να τηρηθεί η ανωνυμία και το απόρρητο των προσωπικών δεδομένων.

1^{ος} Ερευνητικός άξονας: Επιστημονική συνοχή/ τεκμηρίωση ΕΥ (Ερωτήσεις Α1, Α2, Α3, Α4, Α5)

1. Βιβλιογραφική τεκμηρίωση (Α1)

Στο Ε.Υ. γίνεται παράθεση πληροφοριών / απόψεων με την σχετική βιβλιογραφική τεκμηρίωση.	
Ε1	Υπάρχει πλήρης αντιστοιχία πληροφοριών και βιβλιογραφίας.
Ε2	Ναι, υπάρχει βιβλιογραφική τεκμηρίωση των πληροφοριών που παρατίθενται στο τέλος κάθε ενότητας.
Ε3	Στο Ε.Υ. η σχετική βιβλιογραφική τεκμηρίωση των απόψεων είναι πλήρης.

Πίνακας 11. 1^η έρευνα – Βιβλιογραφική τεκμηρίωση

2. Αναφορά σε διαφορετικές πηγές (Α2)

Στο Ε.Υ. γίνεται αναφορά σε διαφορετικές πηγές πληροφοριών (Βιβλία, επιστημονικά περιοδικά, επιστημονικά συνέδρια κλπ).	
Ε1	Οι βιβλιογραφικές πληροφορίες προέρχονται κυρίως από ιστορικά βιβλία και συγγράμματα, ωστόσο υπάρχουν και διαδικτυακές πηγές με τη μορφή υπερσυνδέσμων στο τέλος κάθε ενότητας.

«Τσιριπίδης Ιωάννης», «Σχεδιασμός, υλοποίηση και αποτίμηση διαδραστικού εκπαιδευτικού υλικού σύμφωνα με τις αρχές και τη μεθοδολογία της ΕξΑΕ για τη διδασκαλία της τοπικής ιστορίας στο Δημοτικό σχολείο με θέμα: Το ολοκαύτωμα της Μονής Αρκαδίου»

E2	Ναι υπάρχουν διαφορετικές πηγές.
E3	Ναι γίνεται αναφορά σε διαφορετικές πηγές.

Πίνακας 12. 1^η έρευνα – Αναφορά σε διαφορετικές πηγές

3. Συγκριτική ανάλυση πληροφοριών (A3)

Στο Ε.Υ. γίνεται συγκριτική ανάλυση των πληροφοριών / απόψεων.	
E1	Οι πληροφορίες παρατίθενται μεμονωμένα, ωστόσο λειτουργούν συγκριτικά η μία με την άλλη στο πλαίσιο εξιστόρησης των γεγονότων.
E2	Ναι, γίνεται συγκριτική ανάλυση των πληροφοριών.
E3	Βεβαίως, γίνεται συγκριτική ανάλυση των πληροφοριών.

Πίνακας 13. 1^η έρευνα – Συγκριτική ανάλυση πληροφοριών

4. Ερμηνεία-κριτική συζήτηση πληροφοριών (A4)

Το Ε.Υ. είναι εμπλουτισμένο με την ερμηνεία/κριτική συζήτηση των πληροφοριών.	
E1	Οι πληροφορίες του Ε.Υ. ερμηνεύονται σε πολύ μεγάλο βαθμό.
E2	Δίνονται διαφορετικές εκδοχές.
E3	Το Ε.Υ. είναι εμπλουτισμένο με την ερμηνεία των πληροφοριών.

Πίνακας 14. 1^η έρευνα – Ερμηνεία-κριτική συζήτηση πληροφοριών

5. Δυνατότητα μελέτης σε διαφορετικές πηγές (A5)

Το Ε.Υ. παρέχει τη δυνατότητα στον εκπαιδευόμενο για περαιτέρω μελέτη σε διαφορετικές πηγές.	
E1	Παρατίθενται σύνδεσμοι και πηγές για περαιτέρω μελέτη σε όλες τις ενότητες του υλικού.
E2	Ναι, παρατίθενται στο τέλος κάθε ενότητας κάποιες προτάσεις για περαιτέρω μελέτη.
E3	Ο εκπαιδευόμενος μπορεί να καταφύγει σε διαφορετικές πηγές για περαιτέρω μελέτη.

Πίνακας 15. 1^η έρευνα – Δυνατότητα μελέτης σε διαφορετικές πηγές

Σχολιασμός ευρημάτων 1^ο ερευνητικού άξονα

Οι ειδικοί εκφράζουν την άποψη ότι το Ε.Υ. διαθέτει την απαραίτητη επιστημονική τεκμηρίωση καθώς υπάρχει πλήρης βιβλιογραφική τεκμηρίωση των πληροφοριών που

«Τσιριπίδης Ιωάννης», «Σχεδιασμός, υλοποίηση και αποτίμηση διαδραστικού εκπαιδευτικού υλικού σύμφωνα με τις αρχές και τη μεθοδολογία της ΕξΑΕ για τη διδασκαλία της τοπικής ιστορίας στο Δημοτικό σχολείο με θέμα: Το ολοκαύτωμα της Μονής Αρκαδίου»

εμπεριέχονται. Αναφέρουν ότι οι πληροφορίες προέρχονται από διαφορετικές πηγές, όπως συγγράμματα, ιστορικά βιβλία και ιστοσελίδες. Επίσης, δηλώνουν ότι χαρακτηριστικά του Ε.Υ. αποτελεί η συγκριτική ανάλυση και η ερμηνεία/κριτική συζήτηση των πληροφοριών. Βέβαια, ένας συμμετέχων παρατηρεί ότι οι πληροφορίες παρουσιάζονται μεμονωμένα, ωστόσο υποστηρίζει ότι λειτουργούν συγκριτικά η μία με την άλλη στο πλαίσιο της εξιστόρησης των γεγονότων. Τέλος, όλοι οι ειδικοί συμφωνούν με την άποψη ότι στο Ε.Υ. παρέχεται η δυνατότητα στον εκπαιδευόμενο για περαιτέρω μελέτη σε διαφορετικές πηγές.

2^{ος} Ερευνητικός άξονας: Απλή-κατανοητή παρουσίαση γνωστικού αντικειμένου (Ερωτήσεις B1, B2, B3, B4, B5, B6, B7, B8, B9, B10)

1. Φιλικό ύφος (B1)

Το ύφος γραφής του Ε.Υ. είναι φιλικό για τον αναγνώστη.	
E1	Το ύφος γραφής του Ε.Υ. είναι απόλυτα φιλικό για μαθητές δημοτικού σχολείου στους οποίους απευθύνεται.
E2	Το ύφος της γραφής είναι πολύ φιλικό για τον αναγνώστη.
E3	Το ύφος γραφής είναι πάρα πολύ φιλικό.

Πίνακας 16. 1^η έρευνα – Φιλικό ύφος

2. Χρήση προσωπικών και κτητικών αντωνυμιών (B2)

Στο Ε.Υ. γίνεται χρήση προσωπικών και κτητικών αντωνυμιών.	
E1	Γίνεται αρκετή χρήση προσωπικών και κτητικών αντωνυμιών.
E2	Η χρήση τους θα μπορούσε να είναι πιο συχνή.
E3	Ναι, γίνεται.

Πίνακας 17. 1^η έρευνα – Χρήση προσωπικών και κτητικών αντωνυμιών

3. Χρήση καθομιλούμενης γλώσσας (B3)

Στο Ε.Υ. γίνεται κατά το δυνατόν χρήση της καθομιλούμενης γλώσσας.	
E1	Η γλώσσα του ΕΥ είναι η καθομιλούμενη ωστόσο είναι φύσιν αδύνατον η γλώσσα των ιστορικών πηγών να διαφέρει από τη γλώσσα της εποχής.
E2	Η γλώσσα γενικά είναι η καθομιλούμενη, αλλά σε μερικά σημεία είναι κάπως επιτηδευμένη.
E3	Η γλώσσα του Ε.Υ. είναι η καθομιλούμενη και συμβάλλει στην καλύτερη κατανόηση των πληροφοριών.

«Τσιριπίδης Ιωάννης», «Σχεδιασμός, υλοποίηση και αποτίμηση διαδραστικού εκπαιδευτικού υλικού σύμφωνα με τις αρχές και τη μεθοδολογία της ΕξΑΕ για τη διδασκαλία της τοπικής ιστορίας στο Δημοτικό σχολείο με θέμα: Το ολοκαύτωμα της Μονής Αρκαδίου»

Πίνακας 18. 1^η έρευνα – Χρήση καθομιλούμενης γλώσσας

4. Ευανάγνωστη γραφή (B4)

Η γραφή του Ε.Υ. είναι ευανάγνωστη	
E1	Η γραφή του Ε.Υ. είναι απόλυτα ευανάγνωστη.
E2	Ναι, είναι ευανάγνωστη.
E3	Το Ε.Υ. διαβάζεται με πολύ μεγάλη ευκολία.

Πίνακας 19. 1^η έρευνα – Ευανάγνωστη γραφή

5. Ικανοποιητική πυκνότητα πληροφοριών (B5)

Η πυκνότητα των πληροφοριών του Ε.Υ. είναι ικανοποιητική.	
E1	Η πυκνότητα των πληροφοριών κρίνεται ικανοποιητική και συμβάλλει στη σφαιρική κάλυψη του θέματος.
E2	Ναι είναι ικανοποιητική και καλύπτει το ζήτημα ολόπλευρα.
E3	Η πυκνότητα των πληροφοριών του Ε.Υ. είναι ικανοποιητική.

Πίνακας 20. 1^η έρευνα – Ικανοποιητική πυκνότητα πληροφοριών

6. Τμηματική παρουσίαση στο μέγεθος της οθόνης (B6)

Το Ε.Υ. παρουσιάζεται τμηματικά στο μέγεθος της οθόνης.	
E1	Υπάρχει πληθώρα πληροφοριών στο ΕΥ και σε ορισμένες διαφάνειες θα μπορούσε να υπάρξει κατάτμηση αυτών και απόδοσή τους ξεχωριστά.
E2	Οι πληροφορίες δεν παρέχονται μαζεμένες, αλλά τμηματικά.
E3	Το Ε.Υ. παρουσιάζεται τμηματικά και δεν κουράζει τον αναγνώστη.

Πίνακας 21. 1^η έρευνα – Τμηματική παρουσίαση στο μέγεθος της οθόνης

7. Μόνο κείμενο (B7)

Το Ε.Υ. περιέχει μόνο κείμενο.	
E1	Όχι δεν περιέχει μόνο κείμενο, αλλά και εικόνες και βίντεο.
E2	Όχι είναι και εμπλουτισμένο με εικόνες.
E3	Όχι περιέχει εικόνες, βίντεο, παιχνίδια μνήμης κ.λ.π.

Πίνακας 22. 1^η έρευνα – Μόνο κείμενο

«Τσιριπίδης Ιωάννης», «Σχεδιασμός, υλοποίηση και αποτίμηση διαδραστικού εκπαιδευτικού υλικού σύμφωνα με τις αρχές και τη μεθοδολογία της ΕξΑΕ για τη διδασκαλία της τοπικής ιστορίας στο Δημοτικό σχολείο με θέμα: Το ολοκαύτωμα της Μονής Αρκαδίου»

8. Κείμενο και εικόνες (B8)

Το Ε.Υ. περιέχει κείμενο και εικόνες.	
E1	Περιέχει κείμενο και εικόνες που βοηθούν στην καλύτερη κατανόησή του.
E2	Ναι στο μεγαλύτερο τμήμα του.
E3	Ναι αλλά όχι μόνο, καθώς περιέχει επίσης ποικίλες δραστηριότητες και βίντεο.

Πίνακας 23. 1^η έρευνα – Κείμενο και εικόνες

9. Κείμενο, εικόνες και βίντεο (B9)

Το Ε.Υ περιέχει κείμενο, εικόνες και video.	
E1	Το Ε.Υ. περιέχει κείμενο, εικόνες και video που διευκολύνουν την αλληλεπίδραση και διατηρούν αμείωτο το ενδιαφέρον των μαθητών.
E2	Ναι, στο μεγαλύτερο μέρος του.
E3	Σαφώς, αλλά περιέχει και συνδέσμους για αναζήτηση πληροφοριών στο διαδίκτυο.

Πίνακας 24. 1^η έρευνα – Κείμενο, εικόνες και βίντεο

10. Χρωματικές συνθέσεις για άνετη αλληλεπίδραση (B10)

Οι χρωματικές συνθέσεις του Ε.Υ. συμβάλλουν στην άνετη αλληλεπίδραση.	
E1	Η χρωματική απόδοση του ΕΥ κρίνεται επιτυχημένη και βοηθά στις αλληλεπιδράσεις που ορίζονται από τις αρχές της ΕξΑΕ.
E2	Οι χρωματικές συνθέσεις σε παραπέμπουν στο κλίμα της εποχής.
E3	Οι χρωματιστές συνθέσεις συμβάλλουν σε μέγιστο βαθμό στην άνετη αλληλεπίδραση, ώστε να μην κουράζεται ο μαθητής.

Πίνακας 25. 1^η έρευνα – Χρωματικές συνθέσεις για άνετη αλληλεπίδραση

Σχολιασμός ευρημάτων 2ου ερευνητικού άξονα

Οι αξιολογητές εκφράζουν την άποψη ότι στο Ε.Υ. το γνωστικό αντικείμενο παρουσιάζεται με απλό και κατανοητό τρόπο. Συμφωνούν ότι διαθέτει φιλικό ύφος για τον αναγνώστη και ότι γίνεται χρήση προσωπικών και κτητικών αντωνυμιών. Ωστόσο, ένας αξιολογητής σημειώνει ότι θα μπορούσε να γίνεται περισσότερη χρήση αντωνυμιών, ώστε να είναι

«Τσιριπίδης Ιωάννης», «Σχεδιασμός, υλοποίηση και αποτίμηση διαδραστικού εκπαιδευτικού υλικού σύμφωνα με τις αρχές και τη μεθοδολογία της ΕξΑΕ για τη διδασκαλία της τοπικής ιστορίας στο Δημοτικό σχολείο με θέμα: Το ολοκαύτωμα της Μονής Αρκαδίου»

περισσότερο οικείο στα παιδιά. Η χρήση της γλώσσας είναι η καθομιλούμενη, σύμφωνα με τους ειδικούς, ωστόσο σε μερικά σημεία κρίνεται ως επιτηδευμένη. Επίσης, ένας αξιολογητής σημειώνει ότι είναι αδύνατο η γλώσσα των ιστορικών πηγών να διαφέρει από τη γλώσσα της εποχής. Προφανώς, οι δύο παραπάνω αξιολογητές εννοούν την καθαρεύουσα που υπάρχει σε μερικά σημεία στις ιστορικές πηγές. Η γραφή του Ε.Υ. χαρακτηρίζεται από το σύνολο των αξιολογητών ως ευανάγνωστη και από σωστή πυκνότητα πληροφοριών, ενώ ένας ειδικός σημειώνει ότι θα μπορούσε να είχε γίνει περαιτέρω κατάτμηση των πληροφοριών. Επιπρόσθετα, και οι τρεις συμμετέχοντες θεωρούν ότι στο Ε.Υ. το περιεχόμενο παρουσιάζεται τμηματικά στο μέγεθος της οθόνης και ότι στο μεγαλύτερο μέρος του αποτελείται από κείμενο, εικόνες και βίντεο. Τέλος, οι ειδικοί της ΕξΑΕ θεωρούν ότι οι χρωματικές συνθέσεις που επιλέχθηκαν στο Ε.Υ. συμβάλλουν στην άνετη αλληλεπίδραση σύμφωνα με τις αρχές σχεδιασμού της ΕξΑΕ. Μάλιστα, ένας αναφέρει ότι οι χρωματικές συνθέσεις παραπέμπουν στο κλίμα της εποχής.

3^{ος} Ερευνητικός άξονας: Ευχρηστία (Ερωτήσεις Γ1, Γ2, Γ3, Γ4)

1. «Κουμπιά» κατανοητά και αναγνωρίσιμα (Γ1)

Τα κουμπιά που χρησιμοποιήθηκαν στο Ε.Υ. (εμπρός, πίσω κλπ) είναι κατανοητά και αναγνωρίσιμα.	
E1	Τα κουμπιά είναι απολύτως κατανοητά και αναγνωρίσιμα.
E2	Ναι είναι κατανοητά και εξηγούνται στην αρχή.
E3	Είναι απολύτως κατανοητά και αναγνωρίσιμα.

Πίνακας 26. 1^η έρευνα – Κουμπιά κατανοητά και αναγνωρίσιμα

2. «Εικονίδια κατανοητά και αναγνωρίσιμα (Γ2)

Τα εικονίδια που χρησιμοποιήθηκαν στο Ε.Υ. (πρόσθετες πηγές, δραστηριότητες κλπ) είναι κατανοητά και αναγνωρίσιμα.	
E1	Τα εικονίδια που χρησιμοποιήθηκαν στο Ε.Υ. είναι πλήρως κατανοητά και αναγνωρίσιμα μιας και γίνεται επεξήγηση εικονιδίων στην αρχή κάθε ενότητας.
E2	Τα εικονίδια είναι σωστά δοσμένα.
E3	Τα εικονίδια είναι απολύτως κατανοητά και αναγνωρίσιμα.

Πίνακας 27. 1^η έρευνα - Εικονίδια κατανοητά και αναγνωρίσιμα

3. Εύκολη πλοήγηση (Γ3)

«Τσιριπίδης Ιωάννης», «Σχεδιασμός, υλοποίηση και αποτίμηση διαδραστικού εκπαιδευτικού υλικού σύμφωνα με τις αρχές και τη μεθοδολογία της ΕξΑΕ για τη διδασκαλία της τοπικής ιστορίας στο Δημοτικό σχολείο με θέμα: Το ολοκαύτωμα της Μονής Αρκαδίου»

Η πλοήγηση στο Ε.Υ. είναι εύκολη.	
E1	Η πλοήγηση στο Ε.Υ. είναι πάρα πολύ εύκολη.
E2	Όλα τα πλήκτρα λειτουργούν και η πλοήγηση είναι πολύ εύκολη.
E3	Η πλοήγηση είναι πάρα πολύ εύκολη.

Πίνακας 28. 1^η έρευνα - Εύκολη πλοήγηση

4. Αξιοπιστία υπερσυνδέσμων (Γ4)

Οι υπερσύνδεσμοι του Ε.Υ. οδηγούν στο αναμενόμενο περιεχόμενο.	
E1	Όλοι οι υπερσύνδεσμοι παραπέμπουν στο αναμενόμενο περιεχόμενο.
E2	Κάθε υπερσύνδεσμος οδηγούσε στο αναμενόμενο περιεχόμενο.
E3	Οι υπερσύνδεσμοι οδηγούν στο αναμενόμενο περιεχόμενο.

Πίνακας 29. 1^η έρευνα - Αξιοπιστία υπερσυνδέσμων

Σχολιασμός ευρημάτων 3ου ερευνητικού άξονα

Οι ειδικοί της ΕξΑΕ εκφράζουν στο σύνολο τους την άποψη ότι το Ε.Υ. «Το ολοκαύτωμα της Μονής Αρκαδίου» είναι εύχρηστο. Δηλώνουν ότι τα κουμπιά και τα εικονίδια που χρησιμοποιήθηκαν είναι πλήρως κατανοητά και αναγνωρίσιμα. Επιπλέον, χαρακτηρίζουν την πλοήγηση στο Ε.Υ. ως πάρα πολύ εύκολη, ενώ όλοι οι υπερσύνδεσμοι διαθέτουν αξιοπιστία, καθώς οδηγούν στο αναμενόμενο περιεχόμενο.

4^{ος} Ερευνητικός άξονας: Υποστήριξη - καθοδήγηση στη μελέτη του εκπαιδευόμενου (Ερωτήσεις Δ1, Δ2, Δ3)

1. Συμβουλές μελέτης (Δ1)

Παρέχονται συμβουλές για το πώς να μελετηθεί το εκπαιδευτικό υλικό.	
E1	Στην αρχή κάθε ενότητας υπάρχουν τα περιεχόμενα και η επεξήγηση των εικονιδίων. Επιπλέον, υπάρχουν γραπτές οδηγίες με επισήμανση σε πολλές διαφάνειες.
E2	Παρέχονται συμβουλές στην αρχή κάθε ενότητας, ωστόσο θα μπορούσαν να υπάρχουν πιο αναλυτικές οδηγίες.
E3	Σαφώς, παρέχονται συμβουλές σε όλη την έκταση του υλικού.

Πίνακας 30. 1^η έρευνα - Συμβουλές μελέτης

«Τσιριπίδης Ιωάννης», «Σχεδιασμός, υλοποίηση και αποτίμηση διαδραστικού εκπαιδευτικού υλικού σύμφωνα με τις αρχές και τη μεθοδολογία της ΕξΑΕ για τη διδασκαλία της τοπικής ιστορίας στο Δημοτικό σχολείο με θέμα: Το ολοκαύτωμα της Μονής Αρκαδίου»

2. Έμφαση σε σημεία (Δ2)

Το Ε.Υ. υποστηρίζει τον εκπαιδευόμενο προκειμένου να δώσει έμφαση σε συγκεκριμένα σημεία (Υπάρχουν πλαίσια ή έντονη γραφή (σήμανση) ώστε να τονίζονται σημαντικές έννοιες).	
E1	Τα σημεία που πρέπει να δώσει έμφαση ο εκπαιδευόμενος είναι με έντονα γράμματα ή χρωματισμό.
E2	Ναι, υπάρχει έντονη γραφή στα σημαντικά σημεία και πλαίσια.
E3	Υπάρχουν τόσο πλαίσια όσο και έντονη γραφή, γεγονός που τονίζει τα σημαντικά σημεία.

Πίνακας 31. 1^η έρευνα – Έμφαση σε σημεία

3. Επεξηγηματικά σχόλια (Δ3)

Στο Ε.Υ. υπάρχουν επεξηγηματικά σχόλια τα οποία υποστηρίζουν τον σπουδαστή στη μελέτη του.	
E1	Υπάρχουν επεξηγήσεις κυρίως σε μορφή κειμένου και ασκήσεων.
E2	Υπάρχουν επεξηγήσεις σε πολλές ασκήσεις, δραστηριότητες κλπ.
E3	Υπάρχουν σχόλια, ενώ μερικές φορές γίνεται πολύ σαφές πώς να μελετήσει ο εκπαιδευόμενος το Ε.Υ.

Πίνακας 32. 1^η έρευνα – Επεξηγηματικά σχόλια

Σχολιασμός ευρημάτων 4ου ερευνητικού άξονα

Οι συμμετέχοντες στην έρευνα δηλώνουν ότι το Ε.Υ. υποστηρίζει και καθοδηγεί τον εκπαιδευόμενο στη μελέτη του. Παρατηρούν ότι παρέχει συμβουλές στους εκπαιδευόμενους για το πώς να μελετηθεί το εκπαιδευτικό υλικό, δίνεται έμφαση σε συγκεκριμένα σημεία, τονίζονται σημαντικές έννοιες με έντονη γραφή, πλαίσια και χρωματισμό, ενώ οι αξιολογητές θεωρούν ότι το Ε.Υ. είναι εμπλουτισμένο με επεξηγηματικά σχόλια τα οποία υποστηρίζουν τον σπουδαστή στη μελέτη του.

5^{ος} Ερευνητικός άξονας: Υποστήριξη αλληλεπίδρασης με τον εκπαιδευόμενο στην μελέτη του (Ερωτήσεις E1, E2, E3, E4, E5, E6)

1. Δραστηριότητες που ενθαρρύνουν την έκφραση απόψεων-κρίσεων(E1)

Το Ε.Υ. εμπεριέχει δραστηριότητες οι οποίες ενθαρρύνουν τον εκπαιδευόμενο να εκφράσει τις δικές του απόψεις (κρίσεις) πάνω σε σημαντικά ζητήματα.

«Τσιριπίδης Ιωάννης», «Σχεδιασμός, υλοποίηση και αποτίμηση διαδραστικού εκπαιδευτικού υλικού σύμφωνα με τις αρχές και τη μεθοδολογία της ΕξΑΕ για τη διδασκαλία της τοπικής ιστορίας στο Δημοτικό σχολείο με θέμα: Το ολοκαύτωμα της Μονής Αρκαδίου»

E1	Το Ε.Υ. εμπειριέχει δραστηριότητες οι οποίες ενθαρρύνουν τον εκπαιδευόμενο να εκφράσει τις δικές του απόψεις (κρίσεις) πάνω σε σημαντικά ζητήματα, κυρίως σε συναισθηματικό επίπεδο, όπως όταν του ζητείται να περιγράψει πως θα ένιωθε ή με ποιο τρόπο θα λειτουργούσε εάν βρισκόταν στη θέση των πρωταγωνιστών της ιστορίας.
E2	Ναι, υπάρχουν τέτοιου είδους δραστηριότητες.
E3	Εμπειρέχονται δραστηριότητες όπως για παράδειγμα η δραστηριότητα στο τέλος της τρίτης ενότητας όπου οι μαθητές καλούνται να εκφράσουν την άποψή τους για τη συμβολή του ολοκαυτώματος στο Κρητικό ζήτημα.

Πίνακας 33. 1^η έρευνα - Δραστηριότητες που ενθαρρύνουν την έκφραση απόψεων- κρίσεων πάνω σε σημαντικά ζητήματα

2. Δραστηριότητες που ενθαρρύνουν τη διατύπωση ερωτήσεων (E2)

Το Ε.Υ. εμπειριέχει δραστηριότητες οι οποίες ενθαρρύνουν τον εκπαιδευόμενο να διατυπώνει τις δικές του ερωτήσεις πάνω σε σημαντικά ζητήματα.	
E1	Στο τέλος κάθε ενότητας υπάρχει φόρουμ, όπου οι μαθητές ενθαρρύνονται να εκφράσουν ερωτήσεις και απορίες.
E2	Ναι υπάρχει φόρουμ σε κάθε ενότητα για να διατυπώνουν οι εκπαιδευόμενοι τις ερωτήσεις τους.
E3	Είναι προφανές ότι υπάρχουν πολλές δραστηριότητες που ωθούν τον μαθητή στον αναστοχασμό.

Πίνακας 34. 1^η έρευνα - Δραστηριότητες που ενθαρρύνουν τη διατύπωση ερωτήσεων

3. Δραστηριότητες συναισθηματικής εμπλοκής (E3)

Το Ε.Υ. εμπειριέχει δραστηριότητες οι οποίες ενθαρρύνουν τον εκπαιδευόμενο να εμπλακεί συναισθηματικά με βάση τα προσωπικά του ενδιαφέροντα.	
E1	Υπάρχουν δραστηριότητες οι οποίες ενθαρρύνουν τον εκπαιδευόμενο να εμπλακεί συναισθηματικά, όπως αυτή με τους πρόσφυγες ή αυτές που ζητάνε από τους μαθητές να εκφράσουν τα συναισθήματά τους.
E2	Ναι, υπάρχουν δραστηριότητες στις οποίες ο μαθητής ενθαρρύνεται να γράψει τη γνώμη του στο radlet ή στο φόρουμ.
E3	Οι δραστηριότητες του Ε.Υ. παρέχουν τη δυνατότητα στον μαθητή να εμπλακεί με βάση τα δικά του προσωπικά ενδιαφέροντα.

Πίνακας 35. 1^η έρευνα - Δραστηριότητες συναισθηματικής εμπλοκής

«Τσιριπίδης Ιωάννης», «Σχεδιασμός, υλοποίηση και αποτίμηση διαδραστικού εκπαιδευτικού υλικού σύμφωνα με τις αρχές και τη μεθοδολογία της ΕξΑΕ για τη διδασκαλία της τοπικής ιστορίας στο Δημοτικό σχολείο με θέμα: Το ολοκαύτωμα της Μονής Αρκαδίου»

4. Δραστηριότητες που ενθαρρύνουν ανταλλαγή απόψεων μεταξύ των εκπαιδευόμενων (E4)

Το Ε.Υ. εμπεριέχει δραστηριότητες οι οποίες ενθαρρύνουν τον εκπαιδευόμενο να ανταλλάξει απόψεις με τους άλλους εκπαιδευόμενους.	
E1	Με τις δραστηριότητες που παραπέμπουν σε φόρουμ και radlet οι εκπαιδευόμενοι έχουν τη δυνατότητα να ανταλλάξουν απόψεις.
E2	Υπάρχουν δραστηριότητες που γίνονται στο φόρουμ.
E3	Ο εκπαιδευόμενος μπορεί να μεταβεί στο χώρο συζητήσεων στο φόρουμ για να ανταλλάξει γνώμες και απόψεις.

Πίνακας 36. 1^η έρευνα - Δραστηριότητες ανταλλαγής απόψεων μεταξύ των εκπαιδευόμενων

5. Δραστηριότητες που ενθαρρύνουν τον εκπαιδευόμενο να αισθανθεί μέλος ομάδας(E5)

Το Ε.Υ. εμπεριέχει δραστηριότητες οι οποίες ενθαρρύνουν τον εκπαιδευόμενο να θεωρήσει τον εαυτό του ως μέλος μιας κοινωνικής ομάδας που έχει συγκεκριμένες ανάγκες και προσδοκίες.	
E1	Η ανάδειξη της κοινής εθνικής ταυτότητας αποτελεί ένα από τα γνωρίσματα των δραστηριοτήτων του Ε.Υ.
E2	Με το forum και το radlet το Ε.Υ. θεωρώ ότι ενθαρρύνει τον εκπαιδευόμενο να αισθανθεί μέλος μιας κοινωνικής ομάδας.
E3	Σε πολλά σημεία του Ε.Υ. ο εκπαιδευόμενος εμπλέκεται σε κοινωνικές ομάδες.

Πίνακας 37. 1^η έρευνα - Δραστηριότητες που ενθαρρύνουν τον εκπαιδευόμενο να αισθανθεί μέλος ομάδας

6. Δραστηριότητες ενσωμάτωσης απόψεων στο ΕΥ (E6)

Το Ε.Υ. εμπεριέχει δραστηριότητες οι οποίες ενθαρρύνουν τον εκπαιδευόμενονα ενσωματώσει / εμπλουτίσει τις απόψεις του σε αυτό.	
E1	Το Ε.Υ. εμπεριέχει πολυάριθμες δραστηριότητες τέτοιου είδους.
E2	Εμπεριέχει πληθώρα τέτοιων δραστηριοτήτων.
E3	Πολλές δραστηριότητες ενθαρρύνουν τον εκπαιδευόμενο να ενσωματώσει/εμπλουτίσει τις απόψεις του σε αυτό.

Πίνακας 38. 1^η έρευνα - Δραστηριότητες που ενθαρρύνουν τον εκπαιδευόμενο να ενσωματώσει/εμπλουτίσει τις απόψεις του σ' αυτό.

Σχολιασμός ευρημάτων 5ου ερευνητικού άξονα

Οι αξιολογητές εκτιμούν ότι το Ε.Υ. «Το ολοκαύτωμα της Μονής Αρκαδίου» υποστηρίζει την αλληλεπίδραση με τον εκπαιδευόμενο κατά τη μελέτη του, στοιχείο που αποτελεί βασικό χαρακτηριστικό της ΕξΑΕ. Σύμφωνα, λοιπόν, με τις απόψεις των ειδικών στο Ε.Υ. εμπεριέχονται δραστηριότητες που ενθαρρύνουν τους εκπαιδευόμενους να διατυπώσουν τις δικές τους απόψεις (κρίσεις) και ερωτήσεις πάνω σε σημαντικά ζητήματα. Από τις απαντήσεις συμπεραίνουμε ότι αυτό επιτυγχάνεται κυρίως με τις ασκήσεις ανοιχτού τύπου που υπάρχουν στο υλικό, όπως το φόρουμ στο τέλος κάθε ενότητας, όπου οι μαθητές ενθαρρύνονται να διατυπώσουν ερωτήσεις και απορίες. Επιπλέον, σημειώνουν ότι στο Ε.Υ. υπάρχουν δραστηριότητες, οι οποίες ενθαρρύνουν τους μαθητές να εμπλακούν συναισθηματικά με βάση τα προσωπικά τους ενδιαφέροντα, ενώ παράλληλα προωθείται η ανταλλαγή απόψεων μεταξύ των εκπαιδευόμενων στα φόρουμ. Ακόμα, οι ειδικοί συμφωνούν ότι το Ε.Υ. παρακινεί τον εκπαιδευόμενο να θεωρήσει τον εαυτό του ως μέλος μιας κοινωνικής ομάδας που έχει συγκεκριμένες ανάγκες και προσδοκίες. Μάλιστα, ένας τονίζει ότι η ανάδειξη της κοινής εθνικής ταυτότητας αποτελεί ένα από τα βασικά γνωρίσματα του Ε.Υ. Τέλος, οι συμμετέχοντες στην έρευνα εκφράζουν ομόφωνα την άποψη ότι σε όλη την έκταση του Ε.Υ. εμπεριέχονται πολυάριθμες δραστηριότητες που ενθαρρύνουν τον εκπαιδευόμενο να ενσωματώσει/εμπλουτίσει τις απόψεις του σ' αυτό.

6^{ος} Ερευνητικός άξονας: Δυνατότητα αναστοχασμού αυτοαξιολόγησης εκπαιδευόμενου (Ερωτήσεις Στ1, Στ2, Στ3, Στ4, Στ5)

1. Δραστηριότητες αυτοαξιολόγησης (Στ1)

Το Ε.Υ. εμπεριέχει δραστηριότητες οι οποίες ενθαρρύνουν την αυτοαξιολόγηση του εκπαιδευόμενου.	
E1	Το Ε.Υ. εμπεριέχει πολυάριθμες δραστηριότητες που ενθαρρύνουν την αυτοαξιολόγηση του εκπαιδευόμενου.
E2	Ναι εμπεριέχονται τέτοιου είδους ασκήσεις.
E3	Στο τέλος κάθε ενότητας υπάρχει τεστ αυτοαξιολόγησης.

Πίνακας 39. 1^η έρευνα - Δραστηριότητες αυτοαξιολόγησης

«Τσιριπίδης Ιωάννης», «Σχεδιασμός, υλοποίηση και αποτίμηση διαδραστικού εκπαιδευτικού υλικού σύμφωνα με τις αρχές και τη μεθοδολογία της ΕξΑΕ για τη διδασκαλία της τοπικής ιστορίας στο Δημοτικό σχολείο με θέμα: Το ολοκαύτωμα της Μονής Αρκαδίου»

2. Δραστηριότητες για ανάπτυξη αυτόνομης κριτικής σκέψης (Στ2)

Το Ε.Υ. εμπεριέχει δραστηριότητες οι οποίες ενθαρρύνουν την ανάπτυξη της αυτόνομης κριτικής σκέψης του εκπαιδευόμενου.	
E1	Το Ε.Υ. διαθέτει δραστηριότητες που προωθούν την ανάπτυξη της αυτόνομης κριτικής σκέψης. Αυτό επιτυγχάνεται κυρίως με τις ερωτήσεις ανοιχτού τύπου στις οποίες οι εκπαιδευόμενοι εκφράζουν την άποψή τους ή καλούνται να εξάγουν συμπεράσματα από ιστορικές πηγές.
E2	Ναι εμπεριέχει, όπως την άσκηση στο padlet.
E3	Υπάρχει και μάλιστα μου άρεσε το σημείο που καλείται ο μαθητής να αποφασίσει αυτός αντί για τον ηγούμενο Γαβριήλ.

Πίνακας 40. 1^η έρευνα – Δραστηριότητες για ανάπτυξη αυτόνομης κριτικής σκέψης

3. Δραστηριότητες για ανάπτυξη διαύλων επικοινωνίας με στόχο την ανατροφοδότηση (Στ3)

Το Ε.Υ. εμπεριέχει δραστηριότητες οι οποίες ενθαρρύνουν την ανάπτυξη διαύλων επικοινωνίας με στόχο την ανατροφοδότηση των εκπαιδευόμενων.	
E1	Πιστεύω αυτό επιτυγχάνεται στο τέλος κάθε ενότητας, όπου οι μαθητές ενθαρρύνονται να εκφράσουν ερωτήσεις, απορίες και γενικότερα προβλήματα που αντιμετωπίζουν στο φόρουμ.
E2	Θα μπορούσε να είναι πιο φανερές.
E3	Υπάρχουν πολλαπλά σημεία ανατροφοδότησης στο Ε.Υ.

Πίνακας 41. 1^η έρευνα – Δραστηριότητες για ανάπτυξη διαύλων επικοινωνίας με στόχο την ανατροφοδότηση

4. Δραστηριότητες συσχέτισης δεδομένων με τη δική του πραγματικότητα (Στ4)

Το Ε.Υ. εμπεριέχει δραστηριότητες οι οποίες ενθαρρύνουν τον εκπαιδευόμενο να συσχετίσει τα νέα δεδομένα με τη δική του πραγματικότητα.	
E1	Μία τέτοιου είδους δραστηριότητα διέκρινα στο Ε.Υ. που έχει σχέση με τους πρόσφυγες.
E2	Ναι, εμπεριέχει δραστηριότητες που ενθαρρύνουν τον εκπαιδευόμενο να συσχετίσει τα νέα δεδομένα με τη δική του πραγματικότητα.
E3	Σαφώς υπάρχουν τέτοιες δραστηριότητες.

Πίνακας 42. 1^η έρευνα – Δραστηριότητες συσχέτισης δεδομένων με τη δική του

«Τσιριπίδης Ιωάννης», «Σχεδιασμός, υλοποίηση και αποτίμηση διαδραστικού εκπαιδευτικού υλικού σύμφωνα με τις αρχές και τη μεθοδολογία της ΕξΑΕ για τη διδασκαλία της τοπικής ιστορίας στο Δημοτικό σχολείο με θέμα: Το ολοκαύτωμα της Μονής Αρκαδίου»

πραγματικότητα

5. Δραστηριότητες εφαρμογής νέας γνώσης στη δική του πραγματικότητα (Στ5)

Το Ε.Υ. εμπεριέχει δραστηριότητες οι οποίες ενθαρρύνουν τον εκπαιδευόμενο να εφαρμόσει τη νέα γνώση στη δική του πραγματικότητα.	
E1	Στο Ε.Υ. υπάρχουν ελάχιστες δραστηριότητες τέτοιου είδους, πιστεύω λόγω της φύσης του θέματος. Ίσως η δραστηριότητα για τους πρόσφυγες να ανήκει και σ' αυτή την κατηγορία.
E2	Ναι, όπως η άσκηση στο padlet.
E3	Ναι υπάρχουν τέτοιου είδους δραστηριότητες.

Πίνακας 43. 1^η έρευνα – Δραστηριότητες εφαρμογής νέας γνώσης στη δική του πραγματικότητα

Σχολιασμός ευρημάτων του ερευνητικού άξονα

Σύμφωνα με τους αξιολογητές-εδικούς της ΕξΑΕ το Ε.Υ. εμπεριέχει πολυάριθμες δραστηριότητες που ενθαρρύνουν την αυτοαξιολόγηση του εκπαιδευόμενου. Δύο εξ αυτών σημειώνουν ότι στο τέλος κάθε ενότητας υπάρχουν ερωτήσεις αυτοαξιολόγησης, όπου ο μαθητής καλείται να ελέγξει την εξέλιξή του και τυχόν αδυναμίες. Άποψη των αξιολογητών είναι ότι το Ε.Υ. προωθεί την αυτόνομη κριτική σκέψη του εκπαιδευόμενου. Αυτό επιτυγχάνεται κυρίως με τις ερωτήσεις ανοιχτού τύπου, όπου οι μαθητές καλούνται να γράψουν την άποψή τους στο φόρουμ και στο padlet, αφού εξάγουν συμπεράσματα από ποικιλόμορφες πηγές. Μάλιστα ένας αξιολογητής αναφέρει τη δραστηριότητα που ο μαθητής καλείται να αποφασίσει αυτός αντί για τον ηγούμενο Γαβριήλ. Διακρίνουμε μια διχογνωμία μεταξύ των αξιολογητών στην ερώτηση εάν στο Ε.Υ. εμπεριέχονται δραστηριότητες που ενθαρρύνουν την ανάπτυξη διάυλων επικοινωνίας με στόχο την ανατροφοδότηση των εκπαιδευόμενων. Ένας ειδικός σημειώνει ότι τέτοιου είδους δραστηριότητες υπάρχουν στο τέλος κάθε ενότητας, όπου οι μαθητές ενθαρρύνονται να διατυπώσουν ερωτήσεις και απορίες. Ο δεύτερος αξιολογητής παρατηρεί ότι οι δραστηριότητες που αφορούν την ανάπτυξη διάυλων επικοινωνίας μπορούσαν να είναι πιο ευδιάκριτες στο Ε.Υ., ενώ ο τρίτος εκφράζει την άποψη ότι υπάρχουν πολλαπλά σημεία ανατροφοδότησης στο Ε.Υ. που λειτουργούν ως διάυλοι επικοινωνίας με τον εκπαιδευτή. Επιπρόσθετα, οι συμμετέχοντες θεωρούν ότι στο Ε.Υ. εμπεριέχονται δραστηριότητες που προωθούν τον εκπαιδευόμενο να συσχετίσει τα νέα δεδομένα με τη δική του πραγματικότητα αναφέροντας σχετικά τη

«Τσιριπίδης Ιωάννης», «Σχεδιασμός, υλοποίηση και αποτίμηση διαδραστικού εκπαιδευτικού υλικού σύμφωνα με τις αρχές και τη μεθοδολογία της ΕξΑΕ για τη διδασκαλία της τοπικής ιστορίας στο Δημοτικό σχολείο με θέμα: Το ολοκαύτωμα της Μονής Αρκαδίου»

δραστηριότητα με τους πρόσφυγες. Τέλος, ένας αξιολογητής αναφέρει ότι υπάρχουν ελάχιστες δραστηριότητες που παρακινούν τον μαθητή να εφαρμόσει τη νέα γνώση στη δική του πραγματικότητα, καθώς όπως εκτιμά το γνωστικό αντικείμενο του Ε.Υ. δεν προσφέρεται για τέτοιου είδους δραστηριότητες, αλλά οι υπόλοιποι έχουν αντίθετη άποψη και υποστηρίζουν ότι το Ε.Υ. εμπεριέχει δραστηριότητες που παρακινούν τον εκπαιδευόμενο να εφαρμόσει τη νέα γνώση στη δική του πραγματικότητα.

7^{ος} Ερευνητικός άξονας: Σαφήνεια σκοπού και προσδοκώμενων μαθησιακών αποτελεσμάτων (Ερωτήσεις Z1, Z2, Z3, Z4, Z5, Z6)

1. Σαφήνεια στη διατύπωση του σκοπού κάθε ΔΕ (Z1)

Στο Ε.Υ. διατυπώνεται σαφώς ο σκοπός της κάθε διδακτικής ενότητας.	
E1	Στα εισαγωγικά στοιχεία διατυπώνεται με απόλυτη σαφήνεια ο σκοπός της κάθε ενότητας.
E2	Στο εισαγωγικό σημείωμα κάθε ενότητας διατυπώνεται ο σκοπός.
E3	Διατυπώνεται με μεγάλη σαφήνεια.

Πίνακας 44. 1^η έρευνα – Σαφήνεια στη διατύπωση του σκοπού

2. Σαφήνεια στη διατύπωση των προσδοκώμενων αποτελεσμάτων κάθε ΔΕ (Z2)

Στο Ε.Υ. διατυπώνονται σαφώς τα προσδοκώμενα αποτελέσματα σε κάθε διδακτική ενότητα.	
E1	Στα εισαγωγικά στοιχεία διατυπώνονται με απόλυτη σαφήνεια τα προσδοκώμενα αποτελέσματα της κάθε ενότητας.
E2	Στο εισαγωγικό σημείωμα κάθε ενότητας διατυπώνονται με σαφήνεια τα προσδοκώμενα μαθησιακά αποτελέσματα.
E3	Με ακρίβεια και σαφήνεια διατυπώνονται τα προσδοκώμενα μαθησιακά αποτελέσματα.

Πίνακας 45. 1^η έρευνα – Σαφήνεια στη διατύπωση των προσδοκώμενων αποτελεσμάτων

3. Παρακίνηση των προσδοκώμενων σε επίπεδο γνώσεων (Z3)

Τα προσδοκώμενα αποτελέσματα παρακινούν τον εκπαιδευόμενο σε επίπεδο γνώσεων.	
E1	Τα προσδοκώμενα αποτελέσματα ενεργοποιούν τον εκπαιδευόμενο σε επίπεδο γνώσεων και του δίνουν κίνητρο για μελέτη.

«Τσιριπίδης Ιωάννης», «Σχεδιασμός, υλοποίηση και αποτίμηση διαδραστικού εκπαιδευτικού υλικού σύμφωνα με τις αρχές και τη μεθοδολογία της ΕξΑΕ για τη διδασκαλία της τοπικής ιστορίας στο Δημοτικό σχολείο με θέμα: Το ολοκαύτωμα της Μονής Αρκαδίου»

E2	Ναι, καθώς αναλύονται διεξοδικά στην εισαγωγή κάθε ενότητας.
E3	Τα προσδοκώμενα αποτελέσματα σε επίπεδο γνώσεων παρακινούν τον μαθητή για περαιτέρω μελέτη.

Πίνακας 46. 1^η έρευνα – Παρακίνηση των προσδοκώμενων σε επίπεδο γνώσεων

4. Παρακίνηση των προσδοκώμενων σε επίπεδο δεξιοτήτων (Z4)

Τα προσδοκώμενα αποτελέσματα παρακινούν τον εκπαιδευόμενο σε επίπεδο δεξιοτήτων.	
E1	Τα προσδοκώμενα αποτελέσματα παρακινούν τον εκπαιδευόμενο σε επίπεδο δεξιοτήτων και του δίνουν κίνητρο για μελέτη.
E2	Ναι, τον παρακινούν σε μεγάλο βαθμό και αναφέρονται διεξοδικά.
E3	Σαφώς, καθώς το Ε.Υ. καλλιεργεί διάφορες δεξιότητες των εκπαιδευόμενων.

Πίνακας 47. 1^η έρευνα – Παρακίνηση των προσδοκώμενων σε επίπεδο δεξιοτήτων

5. Παρακίνηση των προσδοκώμενων σε επίπεδο στάσεων (Z5)

Τα προσδοκώμενα αποτελέσματα παρακινούν τον εκπαιδευόμενο σε επίπεδο στάσεων.	
E1	Τα προσδοκώμενα αποτελέσματα σε επίπεδο στάσεων παρακινούν και ενεργοποιούν τον μαθητή.
E2	Σε κάθε ενότητα τα προσδοκώμενα αποτελέσματα παρακινούν τον εκπαιδευόμενο και σε επίπεδο στάσεων.
E3	Ναι και μάλιστα μου αρέσει η προσέγγιση που δίνει το Ε.Υ. όσον αφορά τους πρόσφυγες.

Πίνακας 48. 1^η έρευνα – Παρακίνηση των προσδοκώμενων σε επίπεδο στάσεων

6. Έλεγχος προόδου με βάση τα προσδοκώμενα αποτελέσματα (Z6)

Ο εκπαιδευόμενος ελέγχει την πρόδό του με βάση τα προσδοκώμενα αποτελέσματα.
--

«Τσιριπίδης Ιωάννης», «Σχεδιασμός, υλοποίηση και αποτίμηση διαδραστικού εκπαιδευτικού υλικού σύμφωνα με τις αρχές και τη μεθοδολογία της ΕξΑΕ για τη διδασκαλία της τοπικής ιστορίας στο Δημοτικό σχολείο με θέμα: Το ολοκαύτωμα της Μονής Αρκαδίου»

E1	Στο τέλος κάθε ενότητας ο εκπαιδευόμενος έχει τη δυνατότητα να ελέγξει την πρόοδο με τις ασκήσεις αυτοαξιολόγησης σύμφωνα με τα προσδοκώμενα μαθησιακά αποτελέσματα και σε περίπτωση που χρειαστεί να επαναλάβει τη μελέτη κάποιου σημείου.
E2	Ο εκπαιδευόμενος ελέγχει την πρόοδό του με τις ασκήσεις αυτοαξιολόγησης.
E3	Ο εκπαιδευόμενος έχει τη δυνατότητα να ελέγξει την πρόοδό του μέσα από τις ασκήσεις ανατροφοδότησης και αυτοαξιολόγησης που υπάρχουν διάχυτες σε όλο το υλικό.

Πίνακας 49. 1^η έρευνα – Έλεγχος προόδου με βάση τα προσδοκώμενα αποτελέσματα

Σχολιασμός ευρημάτων 7ου ερευνητικού άξονα

Οι αξιολογητές υποστηρίζουν ότι στο Ε.Υ. παρουσιάζονται με σαφήνεια ο σκοπός και τα προσδοκώμενα μαθησιακά αποτελέσματα, τα οποία παρακινούν και ενεργοποιούν τον εκπαιδευόμενο σε επίπεδο γνώσεων, δεξιοτήτων και στάσεων. Επιπλέον, ο εκπαιδευόμενος έχει τη δυνατότητα να ελέγξει την πρόοδό του με βάση τα προσδοκώμενα μαθησιακά αποτελέσματα.

«Τσιριπίδης Ιωάννης», «Σχεδιασμός, υλοποίηση και αποτίμηση διαδραστικού εκπαιδευτικού υλικού σύμφωνα με τις αρχές και τη μεθοδολογία της ΕξΑΕ για τη διδασκαλία της τοπικής ιστορίας στο Δημοτικό σχολείο με θέμα: Το ολοκαύτωμα της Μονής Αρκαδίου»

8^{ος} Ερευνητικός άξονας: Εφαρμογή αρχών της Πολυμεσικής Μάθησης (Ερωτήσεις H1, H2, H3, H4, H5, H6, H7, H8, H9, H10, H11, H12, H13, H14, H15)

1. Συνδυασμός κειμένου και εικόνας (Πολυμεσική Αρχή) (H1)

Στο Ε.Υ. υπάρχει συνδυασμός κείμενου και εικόνας για την παρουσίαση του γνωστικού αντικειμένου. (Πολυμεσική Αρχή)	
E1	Σε όλο το εκπαιδευτικό υλικό η παρουσίαση του γνωστικού αντικειμένου γίνεται με τον συνδυασμό κειμένου, εικόνας και βίντεο.
E2	Σε όλο το υλικό υπάρχει συνδυασμός κείμενου και εικόνας για την παρουσίαση του γνωστικού αντικειμένου.
E3	Υπάρχει ένας άψογος συνδυασμός κειμένου και εικόνας

Πίνακας 50. 1^η έρευνα – Συνδυασμός κειμένου και εικόνα

2. Χρήση εικόνων (Πολυμεσική Αρχή) (H2)

Στο Ε.Υ. η χρήση των εικόνων σας βοηθάει να κατανοήσετε το γνωστικό αντικείμενο. (Πολυμεσική Αρχή)	
E1	Η χρήση όλων των εικόνων του Ε.Υ. συμβάλλουν στην καλύτερη κατανόηση του γνωστικού αντικειμένου.
E2	Οι εικόνες συνδέονται με το κείμενο και βοηθούν στην κατανόηση του αντικειμένου.
E3	Η χρήση των εικόνων βοηθά σε βάθος την κατανόηση του γνωστικού αντικειμένου.

Πίνακας 51. 1^η έρευνα – Χρήση εικόνων

3. Στοιχεία αφήγησης (Αρχή Τροπικότητας) (H3)

Στο Ε.Υ. υπάρχουν στοιχεία αφήγησης (μονόλογος, διάλογος, περιγραφή, σχόλια κ.ά.). (Αρχή της Τροπικότητας)	
E1	Στο Ε.Υ. υπάρχουν στοιχεία αφήγησης στα βίντεο και στις οδηγίες που παρέχονται από τον κεντρικό ήρωα-αναταρ στην αρχή του μαθήματος.
E2	Υπάρχει κατά κύριο λόγο μονόλογος.
E3	Στο παρόν Ε.Υ. υπάρχουν στοιχεία αφήγησης με τη μορφή βίντεο που συντελούν στη διαδοχική ανάδειξη των ιστορικών γεγονότων.

Πίνακας 52. 1^η έρευνα – Στοιχεία αφήγησης

4. Μη σχετικές πληροφορίες (Αρχή Συνοχής) (H4)

Στο Ε.Υ. συμπεριλαμβάνονται μη σχετικές πληροφορίες (λέξεις, εικόνες, ήχοι) με το γνωστικό αντικείμενο. (Αρχή της Συνοχής)	
E1	Στο ΕΥ δε συμπεριλαμβάνονται άσχετες με το γνωστικό αντικείμενο πληροφορίες.
E2	Δεν παρατηρήθηκε κάτι τέτοιο.
E3	Στο ΕΥ δε συμπεριλαμβάνονται άσχετες πληροφορίες.

Πίνακας 53. 1^η έρευνα – Μη σχετικές πληροφορίες

5. Φιλική γλώσσα (Αρχή Προσωποποίησης) (H5)

Στο Ε.Υ. γίνεται χρήση φιλικής γλώσσας. (Αρχή της Προσωποποίησης)	
E1	Σε όλη την έκταση του Ε.Υ. γίνεται χρήση φιλικής γλώσσας.
E2	Ναι, γίνεται χρήση φιλικής γλώσσας.
E3	Η γλώσσα που χρησιμοποιείται είναι πολύ φιλική.

Πίνακας 54. 1^η έρευνα – Φιλική γλώσσα

6. Χρήση δεύτερου προσώπου (Αρχή Προσωποποίησης) (H6)

Στο Ε.Υ. γίνεται χρήση δεύτερου προσώπου. (Αρχή της Προσωποποίησης)	
E1	Σε πολλά σημεία του Ε.Υ. γίνεται χρήση δεύτερου προσώπου, όπως στις οδηγίες που δίνονται και στις δραστηριότητες.
E2	Σε όλες τις δραστηριότητες γίνεται χρήση δεύτερου προσώπου.
E3	Το αναταρ μιλάει σε δεύτερο ενικό πρόσωπο.

Πίνακας 55. 1^η έρευνα – Χρήση δεύτερου προσώπου

7. Ηχητική παρουσίαση (Αρχή Προσωποποίησης) (H7)

Στο Ε.Υ. γίνεται ηχητική παρουσίαση του γνωστικού αντικείμενου. (Αρχή της Προσωποποίησης)	
E1	Γίνεται ηχητική παρουσίαση μέσα από τα βίντεο.
E2	Ναι, αλλά όχι αυτόματα, τη χρησιμοποιείς εάν θέλεις.
E3	Στο Ε.Υ. υπάρχει αφήγηση.

Πίνακας 56. 1^η έρευνα – Ηχητική παρουσίαση

8. Φιλικό ύφος ηχητικής παρουσίασης (Αρχή Φωνής) (H8)

Στο Ε.Υ. το ύφος της ηχητικής παρουσίασης είναι φιλικό για τον εκπαιδευόμενο. (Αρχή της Φωνής)	
E1	Το ύφος της ηχητικής παρουσίασης είναι εξαιρετικά φιλικό για τους μαθητές.
E2	Ναι είναι πολύ φιλικό.
E3	Η φωνή στην ηχητική παρουσίαση είναι ήπια με φιλικό τόνο.

Πίνακας 57. 1^η έρευνα – Φιλικό ύφος ηχητικής παρουσίασης

9. Φιλικός χαρακτήρας – Avatar (Αρχή Εικόνας) (H9)

Στο Ε.Υ. εμφανίζεται ένας φιλικός χαρακτήρας (avatar) που ενισχύει τη διαδικασία μάθησης των εκπαιδευόμενων. (Αρχή της Εικόνας)	
E1	Εμφανίζεται ένας φιλικός χαρακτήρας (avatar) στην αρχή κάθε διδακτικής ενότητας.
E2	Υπάρχει ένας άνδρας που παρουσιάζει το υλικό και δίνει τις απαραίτητες οδηγίες.
E3	Εμφανίζεται ένας φιλικός χαρακτήρας στις πρώτες διαφάνειες που ενισχύει τη διαδικασία μάθησης και κάνει τη μάθηση πιο παιχνιδώδη και φιλική στους μαθητές.

Πίνακας 58. 1^η έρευνα – Φιλικός χαρακτήρας – Avatar

10. Τμηματική παρουσίαση περιεχομένου (Αρχή Κατάτμησης) (H10)

Στο Ε.Υ. η παρουσίαση του γνωστικού αντικείμενου γίνεται τμηματικά. (Αρχή της Κατάτμησης)	
E1	Το υλικό είναι ιδανικά κατατμημένο σε όλη την έκτασή του με ελάχιστες μόνο διαφάνειες όπου θα μπορούσε να γίνει περαιτέρω κατάτμηση ώστε να γίνει πιο κατανοητή η παρουσίαση.
E2	Η παρουσίαση γίνεται σε πολλά μικρά τμήματα.
E3	Το Ε.Υ. παρουσιάζεται σε μικρά κομμάτια, έτσι όπως πρέπει.

Πίνακας 59. 1^η έρευνα – Τμηματική παρουσίαση περιεχομένου

«Τσιριπίδης Ιωάννης», «Σχεδιασμός, υλοποίηση και αποτίμηση διαδραστικού εκπαιδευτικού υλικού σύμφωνα με τις αρχές και τη μεθοδολογία της ΕξΑΕ για τη διδασκαλία της τοπικής ιστορίας στο Δημοτικό σχολείο με θέμα: Το ολοκαύτωμα της Μονής Αρκαδίου»

11. Διαδραστικές δραστηριότητες με ανατροφοδότηση (Αρχή Προσωποποίησης) (H11)

Στο Ε.Υ. υπάρχουν διαδραστικές δραστηριότητες που παρέχουν ανατροφοδότηση στους εκπαιδευόμενους. (Αρχή της Προσωποποίησης)	
E1	Σε όλο το ΕΥ υπάρχουν διαδραστικές δραστηριότητες που παρέχουν ανατροφοδότηση στους εκπαιδευόμενους και παρουσιάζεται με σαφήνεια η σωστή απάντηση.
E2	Υπάρχει πληθώρα διαδραστικών δραστηριοτήτων.
E3	Σε όλο το ΕΥ υπάρχουν διαδραστικές δραστηριότητες που παρέχουν ανατροφοδότηση.

Πίνακας 60. 1^η έρευνα – Διαδραστικές δραστηριότητες με ανατροφοδότηση

12. Μακροσκελή κείμενα (Αρχή Κατάτμησης) (H12)

Στο Ε.Υ. υπάρχουν μακροσκελή κείμενα για την παρουσίαση του γνωστικού αντικειμένου. (Αρχή της Κατάτμησης)	
E1	Στο Ε.Υ. παρατίθενται ορισμένες αυτούσιες ιστορικές πηγές που αποτελούν μακροσκελή κείμενα, αλλά θεωρώ ότι δεν ήταν δυνατόν να κατατμηθούν με τον τρόπο που γίνεται στο σύνολο των πληροφοριών του Ε.Υ.
E2	Υπάρχουν μερικά μακροσκελή κείμενα στο Ε.Υ.
E3	Όχι δεν υπάρχουν μακροσκελή κείμενα στο Ε.Υ.

Πίνακας 61. 1^η έρευνα - Μακροσκελή κείμενα

13. Σαφείς οδηγίες για δραστηριότητες-εργασίες (Αρχή Σηματοδότησης) (H13)

Το Ε.Υ. παρέχει σαφείς οδηγίες στους εκπαιδευόμενους για την υλοποίηση των δραστηριοτήτων και εργασιών. (Αρχή της Σηματοδότησης)	
E1	Στην αρχή κάθε ενότητας υπάρχει επεξήγηση εικονιδίων και περιεχόμενα ώστε να κατευθύνει σε αρχικό στάδιο τον εκπαιδευόμενο. Επιπλέον, εμπεριέχονται σαφείς οδηγίες στις δραστηριότητες.
E2	Ναι υπάρχουν σαφείς οδηγίες και σύμβολα που καθοδηγούν τους μαθητές, όπως πατήστε εδώ κλπ.
E3	Υπάρχουν σύμβολα που δείχνουν στους εκπαιδευόμενους τι ακριβώς πρέπει να κάνουν, ενώ σε αρκετές δραστηριότητες υπάρχουν σαφείς οδηγίες σε φιλική γλώσσα.

Πίνακας 62. 1^η έρευνα - Σαφείς οδηγίες για δραστηριότητες-εργασίες

«Τσιριπίδης Ιωάννης», «Σχεδιασμός, υλοποίηση και αποτίμηση διαδραστικού εκπαιδευτικού υλικού σύμφωνα με τις αρχές και τη μεθοδολογία της ΕξΑΕ για τη διδασκαλία της τοπικής ιστορίας στο Δημοτικό σχολείο με θέμα: Το ολοκαύτωμα της Μονής Αρκαδίου»

14. Στοιχεία επισήμανσης (Αρχή Σηματοδότησης) (H14)

Στο Ε.Υ. υπάρχουν στοιχεία επισήμανσης (έντονη γραφή, υπογράμμιση, χρωματισμός κ.ά.). (Αρχή της Σηματοδότησης)	
E1	Τα σημεία που πρέπει να προσέξει ο μαθητής τονίζονται με έντονη και χρωματιστή γραφή.
E2	Υπάρχουν χρωματισμοί και επισημάνσεις στο Ε.Υ. με κάθε δυνατό τρόπο.
E3	Υπάρχουν πολλαπλά σημεία επισήμανσης.

Πίνακας 63. 1^η έρευνα - Στοιχεία επισήμανσης

15. Εισαγωγικές δραστηριότητες κατανόησης (Αρχή Προπαίδευσης) (H15)

Στο Ε.Υ. υπάρχουν εισαγωγικές δραστηριότητες που βοηθούν στη μελέτη του γνωστικού αντικειμένου. (Αρχή της Προπαίδευσης)	
E1	Υπάρχουν εισαγωγικές δραστηριότητες στην αρχή κάθε ενότητας είτε με τη μορφή βίντεο είτε ως τραγούδι.
E2	Ναι υπάρχουν σε όλες τις ενότητες, δεν εισάγεται απευθείας στο θέμα.
E3	Υπάρχουν εισαγωγικές δραστηριότητες που βοηθούν στη μελέτη του γνωστικού αντικειμένου.

Πίνακας 64. 1^η έρευνα - Εισαγωγικές δραστηριότητες κατανόησης

Σχολιασμός ευρημάτων δου ερευνητικού άξονα

Σύμφωνα με την ομόφωνη γνώμη των ειδικών της ΕξΑΕ που συμμετείχαν στην έρευνα το παρόν Ε.Υ. διέπεται από τις αρχές και τη μεθοδολογία της Πολυμεσικής μάθησης. Αυτό τεκμαίρεται από το γεγονός ότι στο μεγαλύτερο μέρος του αποτελείται από κείμενο, εικόνες και βίντεο για την παρουσίαση των πληροφοριών, οι εικόνες είναι σχετικές με το γνωστικό αντικείμενο και συνδράμουν στην κατανόησή του. Οι αξιολογητές, επιπλέον, δηλώνουν ότι η Αρχή της Τροπικότητας χαρακτηρίζει το Ε.Υ., καθώς υπάρχουν στοιχεία αφήγησης στα βίντεο που παρουσιάζουν διαδοχικά τα ιστορικά γεγονότα. Πληροφορίες μη σχετικές με το αντικείμενο που πραγματεύεται το υλικό δεν υπάρχουν, επομένως το Ε.Υ. διέπεται και από την Αρχή της Συνοχής. Επιπρόσθετα, οι κριτές εκτιμούν ότι το Ε.Υ. εναρμονίζεται με την Αρχή της Προσωποποίησης, καθώς γίνεται χρήση φιλικής

«Τσιριπίδης Ιωάννης», «Σχεδιασμός, υλοποίηση και αποτίμηση διαδραστικού εκπαιδευτικού υλικού σύμφωνα με τις αρχές και τη μεθοδολογία της ΕξΑΕ για τη διδασκαλία της τοπικής ιστορίας στο Δημοτικό σχολείο με θέμα: Το ολοκαύτωμα της Μονής Αρκαδίου»

γλώσσας, χρήση δευτέρου προσώπου στις οδηγίες που παρέχονται είτε γραπτά είτε με τη μορφή αφήγησης από το avatar, ηχητική παρουσίαση του γνωστικού αντικειμένου σε ορισμένα σημεία, ενώ όπως σημειώνουν, το Ε.Υ. κατακλύζεται από πληθώρα διαδραστικών δραστηριοτήτων που παρέχουν ανατροφοδότηση στους εκπαιδευόμενους. Αναφορικά με την Αρχή της κατάτμησης παρατηρείται μια διαφωνία μεταξύ των αξιολογητών. Ένας αξιολογητής θεωρεί ότι στο Ε.Υ. υπάρχουν μακροσκελή κείμενα που είναι οι αυτούσιες ιστορικές πηγές, οι οποίες εκτιμά δεν ήταν δυνατόν να κατατμηθούν, όπως γίνεται στο σύνολο του Ε.Υ., ο δεύτερος αξιολογητής επισημαίνει ότι υπάρχουν μακροσκελή κείμενα σε ορισμένα σημεία, ενώ ο τρίτος θεωρεί ότι το Ε.Υ. δεν αποτελείται από τέτοιου είδους κείμενα. Επίσης, όσον αφορά την κατάτμηση των πληροφοριών, δύο από τους τρεις συμμετέχοντες θεωρούν ότι αυτό πραγματοποιείται στο Ε.Υ., ενώ ο τρίτος επισημαίνει ότι ένας περαιτέρω διαχωρισμός των πληροφοριών σε ορισμένες διαφάνειες θα βοηθούσε στην καλύτερη κατανόησή τους. Η Αρχή της Φωνής ακολουθείται στο Ε.Υ., όπως συμπεραίνουν και οι τρεις ειδικοί, καθώς το ύφος της ηχητικής παρουσίασης είναι φιλικό για τον εκπαιδευόμενο, όπως και η Αρχή της Εικόνας, αφού στην αρχή κάθε διδακτικής ενότητας εμφανίζεται ένας φιλικός χαρακτήρας (avatar) που ενισχύει τη διαδικασία μάθησης. Τέλος, και οι τρεις αξιολογητές συμφωνούν ότι το Ε.Υ. διέπεται από την Αρχή της Σηματοδότησης, διότι υπάρχουν χρωματισμοί και πολλαπλά σημεία επισήμανσης, όπως και από την Αρχή της Προπαίδευσης, αφού υπάρχουν εισαγωγικές δραστηριότητες είτε με τη μορφή βίντεο είτε ως τραγούδι που βοηθούν στη μελέτη του γνωστικού αντικειμένου.

9^{ος} Ερευνητικός άξονας: Δυνατά σημεία ΕΥ

Ποια πιστεύετε ότι είναι τα τρία πιο δυνατά στοιχεία του εκπαιδευτικού υλικού;	
E1	1. Η πληθώρα των πληροφοριών που καλύπτουν σφαιρικά το θέμα. 2. Η ποικιλία των δραστηριοτήτων, αρχικών, ενδιάμεσων και αυτοαξιολόγησης.
E2	1. Ουσιώδες περιεχόμενο 2. Η κατάτμηση των πληροφοριών 3. Η αλληλεπίδραση μέσα από τις δραστηριότητες.
E3	1. Οι πολλές δραστηριότητες που βοηθούν στην κατάκτηση και εμπέδωση της νέας γνώσης. 2. Η πολυμεσικότητα (συνδυασμός κειμένων, εικόνων, βίντεο κλπ). 3. Η ολόπλευρη κάλυψη του θέματος.

«Τσιριπίδης Ιωάννης», «Σχεδιασμός, υλοποίηση και αποτίμηση διαδραστικού εκπαιδευτικού υλικού σύμφωνα με τις αρχές και τη μεθοδολογία της ΕξΑΕ για τη διδασκαλία της τοπικής ιστορίας στο Δημοτικό σχολείο με θέμα: Το ολοκαύτωμα της Μονής Αρκαδίου»

Πίνακας 65. 1^η έρευνα – Δυνατά σημεία του Ε.Υ.

Σχολιασμός ευρημάτων 9ου ερευνητικού άξονα

Οι τρεις αξιολογητές αναφέρουν ως ένα από τα πιο θετικά στοιχεία του Ε.Υ. τις δραστηριότητες. Δύο εξ αυτών υποστηρίζουν ότι το πλήθος και η ποικιλία των δραστηριοτήτων συντελούν στην κατάκτηση και εμπέδωση της νέας γνώσης, ενώ ένας κριτής αναφέρει την αλληλεπίδραση που επιτυγχάνεται μέσα από τη συνεχή ανατροφοδότηση στις δραστηριότητες. Επιπρόσθετα, δύο αξιολογητές εκτιμούν ως θετικό στοιχείο του Ε.Υ. την πληθώρα των πληροφοριών που υπάρχουν και συνδράμουν στη σφαιρική κάλυψη του θέματος. Το περιεχόμενο, η κατάτμηση των πληροφοριών και η πολυμεσικότητα (συνδυασμός κειμένων, εικόνων και βίντεο κλπ) αποτελούν επίσης δυνατά στοιχεία του Ε.Υ. σύμφωνα με τις απαντήσεις των αξιολογητών.

10^{ος} Ερευνητικός άξονας: Προτάσεις βελτίωσης ΕΥ

1. Προτάσεις βελτίωσης ΕΥ

Γράψτε έως τρεις αλλαγές που προτείνετε προκειμένου να βελτιωθεί το εκπαιδευτικό υλικό.	
E1	1. Η περαιτέρω κατάτμηση των πληροφοριών σε ορισμένες διαφάνειες.
E2	1. Πιο μικρές ενότητες. 2. Λιγότερο έντονα χρώματα. 3. Λιγότερες πληροφορίες, θα αφαιρούσα υλικό.
E3	1. Ίσως περισσότερη χρήση του avatar για να γίνει η μάθηση πιο παιγνιώδης.

Πίνακας 66. 1^η έρευνα – Προτάσεις βελτίωσης Ε.Υ.

Σχολιασμός ευρημάτων 10ου ερευνητικού άξονα

Αναφορικά με τις προτάσεις βελτίωσης του Ε.Υ., ένας αξιολογητής προτείνει την περαιτέρω κατάτμηση των πληροφοριών σε ορισμένες διαφάνειες, όπου αυτό είναι δυνατόν. Ο δεύτερος ειδικός προτείνει πιο μικρές ενότητες, λιγότερα έντονα χρώματα και μείωση του όγκου των πληροφοριών. Τέλος, ο τρίτος αξιολογητής εκτιμά ότι η περισσότερη χρήση του κεντρικού ήρωα (avatar) θα έκανε τη μάθηση πιο παιγνιώδη για τους μαθητές. Αξίζει να σημειωθεί ότι όλες αυτές οι προτάσεις θα ληφθούν υπόψη από τον δημιουργό του Ε.Υ. για την περαιτέρω βελτίωσή του.

«Τσιριπίδης Ιωάννης», «Σχεδιασμός, υλοποίηση και αποτίμηση διαδραστικού εκπαιδευτικού υλικού σύμφωνα με τις αρχές και τη μεθοδολογία της ΕξΑΕ για τη διδασκαλία της τοπικής ιστορίας στο Δημοτικό σχολείο με θέμα: Το ολοκαύτωμα της Μονής Αρκαδίου»

6.2 Δεύτερη έρευνα

1. Το προφίλ των συμμετεχόντων της έρευνας

A. Φύλο

Φύλο	Αριθμός	Ποσοστό
Άντρες	10	33,3
Γυναίκες	20	66,7
Σύνολο	30	100,0

Πίνακας 67. 2η έρευνα - Δείγμα κατά φύλο

Οι συμμετέχοντες στην έρευνα ήταν τριάντα (30), εκ των οποίων δέκα (10) άντρες και είκοσι (20) γυναίκες.

B. Ηλικία συμμετεχόντων

Ηλικία	Αριθμός	Ποσοστό
22-30	9	30
31-40	19	63,3
41-50	1	3,3
51 -	1	3,3
Σύνολο	30	100

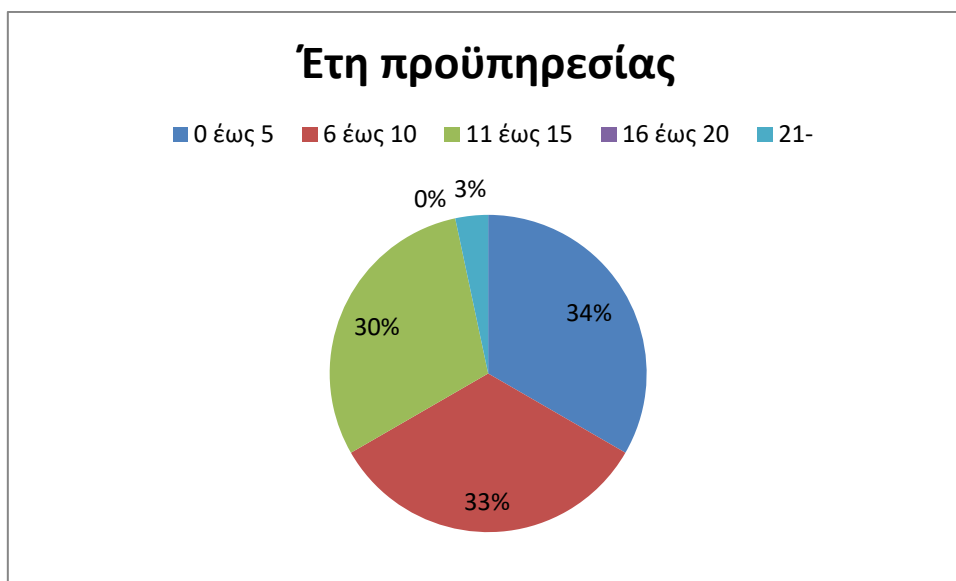
Πίνακας 68. 2η έρευνα – Οι συμμετέχοντες κατά ηλικία

Οι εννιά (9) από τους τριάντα (30) αξιολογητές του Ε.Υ. ανήκουν στην ηλικιακή ομάδα 22-30. Η πλειοψηφία των συμμετεχόντων ανήκει στην ηλικιακή ομάδα 31-40, όπου συμμετείχαν δεκαεννιά (19) εκπαιδευτικοί. Στις δύο τελευταίες ηλικιακές κατηγορίες 41-50 και 51- ανήκει ένας (1) εκπαιδευτικός στην καθεμία, όπως παρατηρούμε στον παραπάνω πίνακα.

Γ. Έτη προϋπηρεσίας

«Τσιριπίδης Ιωάννης», «Σχεδιασμός, υλοποίηση και αποτίμηση διαδραστικού εκπαιδευτικού υλικού σύμφωνα με τις αρχές και τη μεθοδολογία της ΕξΑΕ για τη διδασκαλία της τοπικής ιστορίας στο Δημοτικό σχολείο με θέμα: Το ολοκαύτωμα της Μονής Αρκαδίου»

Διάγραμμα 1. 2η έρευνα - Οι συμμετέχοντες κατά έτη προϋπηρεσίας

Στο παραπάνω διάγραμμα βλέπουμε τα έτη προϋπηρεσίας των συμμετεχόντων στο δείγμα της έρευνας. Παρατηρούμε ότι το 34% των αξιολογητών (10 άτομα) είχαν από 0 έως 5 χρόνια προϋπηρεσίας, επίσης το 33% των συμμετεχόντων (10 άτομα) διέθετε 6-10 έτη προϋπηρεσίας, το 30% (9 αξιολογητές) είχαν 11-15 έτη, ενώ μόνο το 3% (1 αξιολογητής) ανήκει στην τελευταία κατηγορία με περισσότερα από 21 χρόνια εργασίας στην εκπαίδευση. Αναφέρουμε ότι δεν υπήρχε κανένας συμμετέχων στο δείγμα της έρευνας που να έχει από 16 έως 20 χρόνια προϋπηρεσίας.

Δ. Εργασιακή κατάσταση

«Τσιριπίδης Ιωάννης», «Σχεδιασμός, υλοποίηση και αποτίμηση διαδραστικού εκπαιδευτικού υλικού σύμφωνα με τις αρχές και τη μεθοδολογία της ΕξΑΕ για τη διδασκαλία της τοπικής ιστορίας στο Δημοτικό σχολείο με θέμα: Το ολοκαύτωμα της Μονής Αρκαδίου»

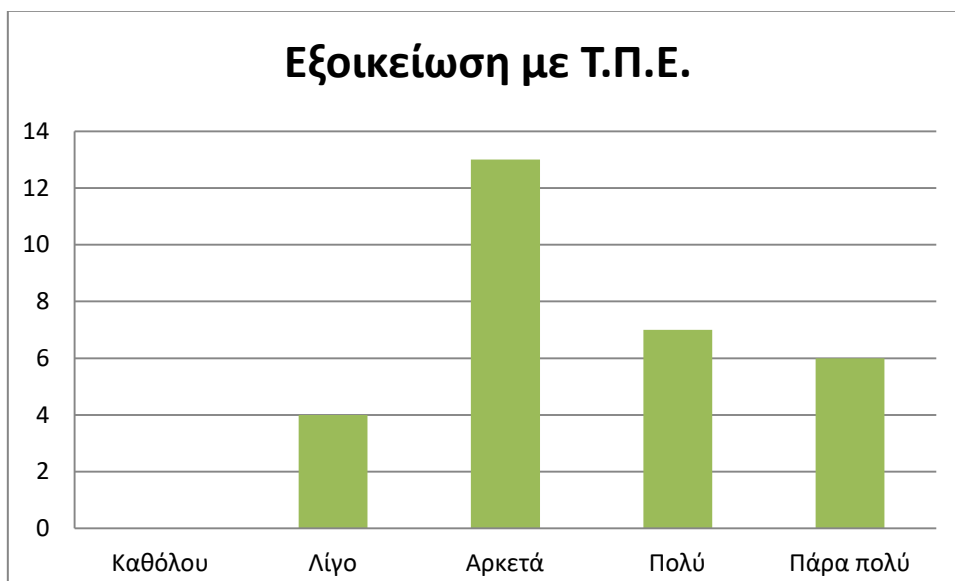

Διάγραμμα 2. 2η έρευνα - Οι συμμετέχοντες κατά εργασιακή κατάσταση

Το παραπάνω διάγραμμα αναπαριστά την εργασιακή κατάσταση των εκπαιδευτικών που αποτελούσαν το δείγμα της έρευνας. Συμπεραίνουμε ότι το 57% (17 άτομα) των ερωτηθέντων εργάζονται ως μόνιμοι στην εκπαίδευση, ενώ το υπόλοιπο 43% (13 άτομα) ως αναπληρωτές.

2. 1^{ος} ερευνητικός άξονας: Γνώσεις Τ.Π.Ε.

Α. Εξοικείωση των συμμετεχόντων με Τ.Π.Ε.

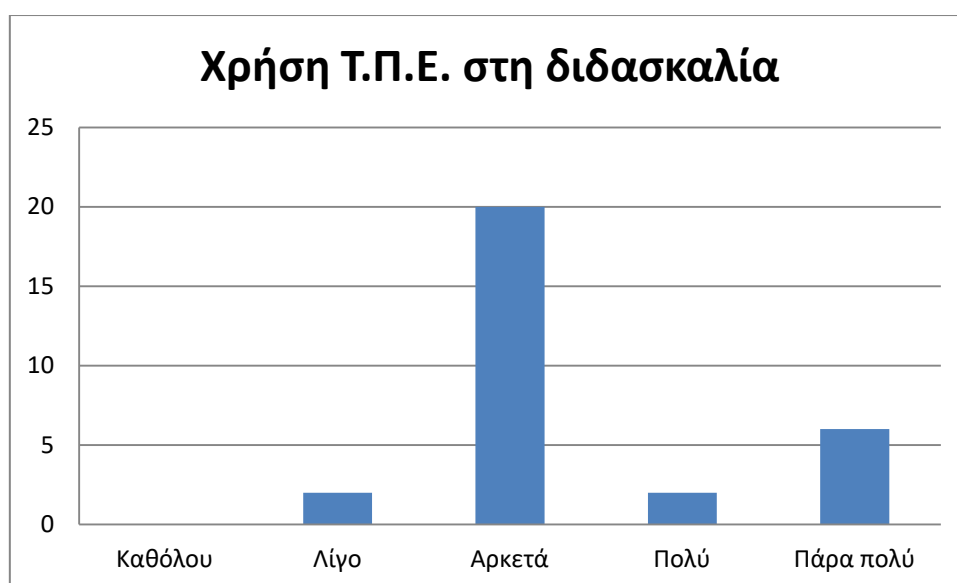
Διάγραμμα 3. 2η έρευνα - Εξοικείωση συμμετεχόντων με Τ.Π.Ε.

«Τσιριπίδης Ιωάννης», «Σχεδιασμός, υλοποίηση και αποτίμηση διαδραστικού εκπαιδευτικού υλικού σύμφωνα με τις αρχές και τη μεθοδολογία της ΕξΑΕ για τη διδασκαλία της τοπικής ιστορίας στο Δημοτικό σχολείο με θέμα: Το ολοκαύτωμα της Μονής Αρκαδίου»

Όπως συμπεραίνουμε από το παραπάνω γράφημα το μεγαλύτερο μέρος των εκπαιδευτικών (13 συμμετέχοντες) δήλωσαν ότι είναι αρκετά εξοικειωμένοι με τις Τ.Π.Ε.(ποσοστό 44%). Εφτά (7) αξιολογητές που αποτελούν το 23% του δείγματος ισχυρίστηκαν ότι είναι πολύ εξοικειωμένοι, ενώ έξι (6) άτομα δήλωσαν ότι διαθέτουν πάρα πολύ εξοικείωση με τις Τ.Π.Ε. (ποσοστό 20%). Τέλος, τέσσερις (4) εκπαιδευτικοί υποστήριξαν ότι είναι λίγο εξοικειωμένοι (ποσοστό 13%), ενώ δεν υπήρξε κάποιος αξιολογητής που να μην έχει εξοικείωση με τις Τ.Π.Ε.

Β. Χρήση Τ.Π.Ε. από τους συμμετέχοντες στη διδασκαλία

Διάγραμμα 4. 2η έρευνα - Χρήση συμμετεχόντων Τ.Π.Ε. στη διδασκαλία

Στο διάγραμμα 4 απεικονίζονται οι απαντήσεις των εκπαιδευτικών στο ερώτημα εάν χρησιμοποιούν τις Τ.Π.Ε. στη διδασκαλία τους. Το μεγαλύτερο μέρος των εκπαιδευτικών δήλωσε ότι χρησιμοποιεί αρκετά τις νέες τεχνολογίες στη διδασκαλία του (20 συμμετέχοντες). Αμέσως μετά, έξι (6) ερωτηθέντες υποστήριξαν ότι κάνουν πάρα πολύ χρήση των Τ.Π.Ε., ενώ από δύο (2) επιλογές είχαν οι απαντήσεις λίγο και πολύ χρήση. Δεν υπάρχει εκπαιδευτικός στο δείγμα της έρευνας που να μην κάνει καθόλου χρήση των νέων τεχνολογιών στη διδασκαλία του.

3. 2^{ος} ερευνητικός άξονας : Συμβατότητα διδακτικού περιεχομένου

1. Συμβατότητα με το ΔΕΠΣ-ΑΠΣ (1)

«Τσιριπίδης Ιωάννης», «Σχεδιασμός, υλοποίηση και αποτίμηση διαδραστικού εκπαιδευτικού υλικού σύμφωνα με τις αρχές και τη μεθοδολογία της ΕξΑΕ για τη διδασκαλία της τοπικής ιστορίας στο Δημοτικό σχολείο με θέμα: Το ολοκαύτωμα της Μονής Αρκαδίου»

1^ο ερώτημα: Το Εκπαιδευτικό υλικό "Το ολοκαύτωμα της Μονής Αρκαδίου" (Ε.Υ.) εναρμονίζεται με τους στόχους και τις προδιαγραφές του Αναλυτικού προγράμματος (ΔΕΠΠΣ-ΑΠΣ) για τη διδασκαλία της τοπικής Ιστορίας; Τεκμηριώστε την άποψή σας.

Οι απαντήσεις των συμμετεχόντων στο πρώτο ερώτημα παρουσιάζονται αυτούσιες παρακάτω:

E1: Κατά τη γνώμη μου, το Ε.Υ. εναρμονίζεται απόλυτα με τους στόχους του ΔΕΠΠΣ-ΑΠΣ καθώς προάγει την καλλιέργεια της κριτικής σκέψης και της ιστορικής συνείδησης μέσω των ποικίλων δραστηριοτήτων, των ποικίλων πηγών που περιέχει και των ερωτήσεων ανοιχτού τύπου.

E2: Ναι φυσικά. Συνδέεται άμεσα με την τοπική ιστορία. Πολύ ενδιαφέρον θέμα για τα παιδιά καθώς συνδέεται με τον τόπο τους. Μαθαίνουν για τους προγόνους τους.

E3: Το υλικό που παρουσιάζεται καλύπτει και εμπλουτίζει περισσότερο τους διδακτικούς σκοπούς της διδασκόμενης ενότητας της Ιστορίας της Στ' τάξης.

E4: Θεωρώ πως εναρμονίζεται απόλυτα. Αρχικά, τα παιδιά όχι μόνο παίρνουν τις κατάλληλες πληροφορίες για ιστορικά θέματα του τόπου τους, αλλά αυτό πραγματοποιείται με παιγνιώδη και ευχάριστο τρόπο, γεγονός που θεωρώ ότι κεντρίζει ακόμα περισσότερο το ενδιαφέρον των παιδιών.

E5: Ναι, γιατί εξετάζει λεπτομερώς ένα τοπικό γεγονός της ελληνικής επανάστασης.

E6: Εναρμονίζεται διότι καλύπτει σε πολύ μεγάλο βαθμό όλες τις πτυχές του ζητήματος.

E7: Ανταποκρίνεται πλήρως στους στόχους του αναλυτικού προγράμματος. Μέσα από τα πολυαισθητηριακά μέσα, όπως τα βίντεο, τους ήχους και τη μουσική δίνεται η δυνατότητα ολοκληρωμένης μάθησης και κατανόησης του μαθήματος.

E8: Εναρμονίζεται πλήρως. Το ολοκαύτωμα της Μονής Αρκαδίου αποτελεί το σημαντικότερο κομμάτι της τοπικής ιστορίας του Ρεθύμνου.

E9: Ναι, καθώς το εκπαιδευτικό υλικό επιδιώκει τόσο την καλλιέργεια ιστορικής συνείδησης μέσα από την καλλιέργεια των στάσεων των μαθητών αλλά και ιστορικής σκέψης καθώς, με απλό και κατανοητό τρόπο, οι μαθητές έρχονται σε επαφή και αναλύουν τα αίτια και τα αποτελέσματα του υπό μελέτη γεγονότος.

E10: Ναι πολύ.

E11: Το Ε.Υ. εναρμονίζεται με τους στόχους του Α.Π. καθώς συμβάλλει στην απόκτηση ιστορικής γνώσης, στην καλλιέργεια κριτικής σκέψης μέσα από τη χρήση και μελέτη ιστορικών πηγών και στην διαμόρφωση ιστορικής και πολιτισμικής συνείδησης, που θα τους επιτρέψει να κατανοήσουν πως το παρελθόν συνδέεται με το παρόν.

E12: Απόλυτα, διότι το παρόν κεφάλαιο της Ιστορίας εμπεριέχεται στα ελληνικά εγχειρίδια της νεότερης ελληνικής ιστορίας Στ' τάξης και συμβαδίζει με τους στόχους του ΑΠΣ.

E13: Ναι καθώς αξιοποιείται το διαδίκτυο, έχει τη μορφή σχεδίου εργασίας, γίνεται χρήση μουσειοσκευών και προσεγγίζει διαθεματικά το ζήτημα. Ωστόσο, θα μπορούσε να διαθέτει σε μεγαλύτερο βαθμό μελέτη ιστορικών πηγών και να γίνεται σύνδεση της τοπικής ιστορίας με τη γενική που διδάσκονται τα παιδιά στο σχολείο.

E14: Ναι γιατί οι δραστηριότητες και το περιεχόμενο ανταποκρίνονται πλήρως στο ΑΠΣ.

«Τσιριπίδης Ιωάννης», «Σχεδιασμός, υλοποίηση και αποτίμηση διαδραστικού εκπαιδευτικού υλικού σύμφωνα με τις αρχές και τη μεθοδολογία της ΕξΑΕ για τη διδασκαλία της τοπικής ιστορίας στο Δημοτικό σχολείο με θέμα: Το ολοκαύτωμα της Μονής Αρκαδίου»

E15: Ναι εναρμονίζεται πλήρως με τις προδιαγραφές και τους στόχους του Α.Π. καθώς προωθείται η αξιοποίηση των ιστορικών πηγών, προάγεται η αυτενέργεια των μαθητών, καλλιεργείται η διερευνητική ικανότητα, οι μαθητές έρχονται σε επαφή με στοιχεία ιστορικά, πολιτιστικά και πολιτισμικά.

E16: Κατά τη γνώμη μου το συγκεκριμένο εκπαιδευτικό υλικό εναρμονίζεται με τους στόχους και τις προδιαγραφές του Αναλυτικού προγράμματος για τη διδασκαλία της τοπικής Ιστορίας. Αυτό φαίνεται και από τον σκοπό και τους στόχους που αναγράφονται κάθε φορά στην αρχή κάθε ενότητας του παρόντος εκπαιδευτικού υλικού.

E17: Το πρόγραμμα είναι απόλυτα εναρμονισμένο καθώς όλα τα κομμάτια σχεδιάστηκαν επιστημονικά και με τέτοιο τρόπο που να ταιριάζει στο ΔΕΠΠΣ.

E18 Ναι, ανταποκρίνεται στους στόχους και τις αρχές του Α.Π. και καλύπτει πολύπλευρα το θέμα.

E19: Η Μονή Αρκαδίου είναι ένας πολύ σημαντικός σταθμός της τοπικής ιστορίας και με το παραπάνω εκπαιδευτικό υλικό, οι μαθητές πραγματοποιούν όχι μόνο μια απλή γνωριμία με τη Μονή, αλλά αναπτύσσουν ιστορική συνείδηση, με τη χρήση Τ.Π.Ε.

E20: Το εκπαιδευτικό υλικό έχει όλα όσα χρειάζονται για την διδασκαλία της τοπικής ιστορίας του Ρεθύμνου.

E21: Ναι καθώς συνδυάζεται με το μάθημα της ιστορίας Στ' τάξης.

E22: Ναι, καθώς οι πληροφορίες του υλικού αφορούν κομμάτι της διδακτέας ύλης της ιστορίας της Στ' τάξης.

E23: Ναι, σε πολύ ικανοποιητικό βαθμό.

E24: Φυσικά, καθώς προβάλλει ολοκληρωμένα και εύστοχα μια από τις πιο σημαντικές περιόδους της τοπικής ιστορίας αναδεικνύοντας τη σημασία της.

E25: Ανταποκρίνεται πλήρως στους στόχους και στις προδιαγραφές του ΔΕΠΠΣ-ΑΠΣ.

E26: Ναι, γιατί συμβάλλει στην καλλιέργεια κριτικής σκέψης και ιστορικής συνείδησης μέσω των πηγών και των δραστηριοτήτων.

E27: Θεωρώ ότι το Εκπαιδευτικό υλικό "Το ολοκαύτωμα της Μονής Αρκαδίου" εναρμονίζεται πλήρως με τους στόχους και τις προδιαγραφές του Αναλυτικού προγράμματος για τη διδασκαλία της τοπικής Ιστορίας, καθώς δίνει τη δυνατότητα στους μαθητές/τριες να γνωρίσουν την ιστορία του τόπου τους και να την εντάξουν στη γενική ιστορία.

E28: Ναι. Ανταποκρίνεται επαρκώς στους στόχους, γίνεται χρήση των ΤΠΕ και προσεγγίζει το θέμα διαθεματικά.

E29: Το Ε.Υ. ανταποκρίνεται πλήρως στους στόχους του ΔΕΠΠΣ-ΑΠΣ. Καλύπτει σφαιρικά το γνωστικό αντικείμενο, είναι διαθεματικό και καλλιεργεί την κριτική σκέψη των μαθητών μέσα από τις δραστηριότητες που περιέχει, τις εικόνες και τα βίντεο.

E30: Κατά τη γνώμη μου το υλικό επιτελεί καίρια τον ρόλο του αναφορικά με το μάθημα της τοπικής ιστορίας. Βοηθάει τους μαθητές να γνωρίσουν τον τόπο τους και ένα σημαντικό ιστορικό γεγονός που συνέβη σ' αυτόν και μάλιστα όχι μέσα σ' ένα αυστηρό «τοπικιστικό» πλαίσιο, αλλά εντάσσοντάς το στο ευρύτερο ιστορικό συγκείμενο (π.χ. Κρητική επανάσταση). Τα γεγονότα δεν παρουσιάζονται μεμονωμένα και «ουρανοκατέβητα», αλλά ακολουθώντας μια χρονική ακολουθία και δίνοντας τις σχέσεις αιτίου-αιτιατού (π.χ. οι αιτίες που οδήγησαν στην Κρητική επανάσταση). Προάγει την κριτική σκέψη των μαθητών καθώς δίνει «τροφή για

«Τσιριπίδης Ιωάννης», «Σχεδιασμός, υλοποίηση και αποτίμηση διαδραστικού εκπαιδευτικού υλικού σύμφωνα με τις αρχές και τη μεθοδολογία της ΕξΑΕ για τη διδασκαλία της τοπικής ιστορίας στο Δημοτικό σχολείο με θέμα: Το ολοκαύτωμα της Μονής Αρκαδίου»

σκέψη»(π.χ. όταν χρειάζεται να ανακαλύψεις πτυχές του χαρακτήρα του ηγούμενου Γαβριήλ).

Συγολιασμός αποτελεσμάτων

Οι εκπαιδευτικοί που συμμετείχαν στην έρευνα για την αποτίμηση του Ε.Υ. φαίνεται να αξιολογούν θετικά τη συμβατότητα του περιεχομένου καθώς στο σύνολό τους απαντούν ότι το Ε.Υ. βρίσκεται σε πλήρη αντιστοιχία με τους στόχους και τις προδιαγραφές του Αναλυτικού προγράμματος (ΔΕΠΠΣ-ΑΠΣ) για τη διδασκαλία της τοπικής ιστορίας. Σύμφωνα με τις απόψεις των εκπαιδευτικών, το Ε.Υ. καλύπτει σφαιρικά το ιστορικό ζήτημα που πραγματεύεται, συμβάλλει στην απόκτηση ιστορικής γνώσης, στην καλλιέργεια κριτικής σκέψης μέσα από τη χρήση και μελέτη ιστορικών πηγών και στη διαμόρφωση πολιτισμικής συνείδησης που θα επιτρέψει στους μαθητές να κατανοήσουν πώς το παρελθόν συνδέεται με το παρόν. Επιπρόσθετα, αρκετοί εκπαιδευτικοί τεκμηρίωσαν ότι το Ε.Υ. εναρμονίζεται με το ΔΕΠΠΣ-ΑΠΣ καθώς συνδέεται με τη διδακτέα ύλη της νεότερης Ιστορίας της Στ τάξης, την οποία συμπληρώνει και εμπλουτίζει με παιγνιώδη, ευχάριστο και κατανοητό τρόπο κεντρίζοντας τον ενδιαφέρον των μαθητών. Ακόμα, ένας εκπαιδευτικός τεκμαίρεται ότι το Ε.Υ. ανταποκρίνεται στο ΔΕΠΠΣ-ΑΠΣ, γιατί έχει τη μορφή σχεδίου εργασίας, αξιοποιεί το διαδίκτυο και προσεγγίζει το θέμα διαθεματικά. Ωστόσο, παρατηρεί ότι θα μπορούσε να περιλαμβάνει περισσότερη μελέτη ιστορικών πηγών και να υπάρχει ξεκάθαρη σύνδεση της γενικής ιστορίας με την τοπική.

2. Συμβατότητα γλώσσας γραφής (2)

2^ο ερώτημα: «Η γλώσσα γραφής των κειμένων του Ε.Υ. είναι κατάλληλη για μαθητές ΣΤ Δημοτικού;»

Οι απαντήσεις που έδωσαν οι εκπαιδευτικοί στο δεύτερο ερώτημα παρατίθενται αυτούσιες παρακάτω:

E1: Ναι είναι κατάλληλη.

E2: Πιστεύω πως η γλώσσα γραφής των κειμένων του Ε. Υ. είναι κατάλληλη για την ηλικιακή ομάδα που προορίζεται να χρησιμοποιηθεί το συγκεκριμένο υλικό, καθώς είναι απλή και κατανοητή.

E3: Απλή, κατανοητή και κατάλληλη για την ηλικία τους η γλώσσα των κειμένων.

«Τσιριπίδης Ιωάννης», «Σχεδιασμός, υλοποίηση και αποτίμηση διαδραστικού εκπαιδευτικού υλικού σύμφωνα με τις αρχές και τη μεθοδολογία της ΕξΑΕ για τη διδασκαλία της τοπικής ιστορίας στο Δημοτικό σχολείο με θέμα: Το ολοκαύτωμα της Μονής Αρκαδίου»

- E4: Η γλώσσα γραφής των κειμένων ανταποκρίνεται πολύ ικανοποιητικά στο γνωστικό επίπεδο μαθητών ΣΤ Δημοτικού.
- E5: Ναι είναι απλή και κατανοητή και εμπλουτίζει το λεξιλόγιο των παιδιών και με νέους όρους.
- E6: Η γλώσσα γραφής είναι απόλυτα κατανοητή και κατάλληλη για τους μαθητές της έκτης τάξης.
- E7: Η γλώσσα που χρησιμοποιείται είναι απλή και κατανοητή (συγκρινόμενη με το μέσο γνωστικό επίπεδο ενός μαθητή Ε/ΣΤ), ενώ παράλληλα εμπεριέχει και τους απαραίτητους όρους/έννοιες ώστε να αποδοθούν με ακρίβεια τα διάφορα ιστορικά γεγονότα (π.χ οστεοφυλάκιο, λάβαρο, τουρκικός ζυγός κ.α)
- E8: Η γλώσσα των κειμένων είναι κατάλληλη για τους μαθητές ε και στ δημοτικού
- E9: Ναι, θεωρώ πως είναι κατάλληλη.
- E10: Απόλυτα κατάλληλη.
- E11: Ναι, απλή και κατανοητή από μαθητές αυτής της ηλικίας, χωρίς περίπλοκη σύνταξη.
- E12: Τα κείμενα και το υλικό είναι απόλυτα κατανοητά από τους μαθητές της ηλικίας που απευθύνονται.
- E13: Η γλώσσα των κειμένων είναι κατάλληλη για μαθητές της ΣΤ τάξης διότι υπάρχουν σαφείς και απλές οδηγίες και προτάσεις.
- E14: Ναι, είναι αρκετά φιλική για μαθητές ΣΤ τάξης.
- E15: Ναι. Έχει δημιουργηθεί με απλή και κατανοητή γλώσσα για παιδιά αυτής της ηλικίας.
- E16: Είναι κατανοητή.
- E17: Ναι, η γλώσσα είναι απλή και κατανοητή.
- E18: Ναι πολύ απλή και κατανοητή.
- E19: Ναι, το εκπαιδευτικό υλικό που χρησιμοποιήθηκε ήταν σε αρκετά κατανοητή γλώσσα για τα παιδιά αυτής της ηλικίας.
- E20: Ναι, είναι κατάλληλη.
- E21: Ναι, προσαρμόζεται στο λεξιλογικό επίπεδο των μαθητών.
- E22: Είναι απόλυτα κατάλληλη
- E23: Η γλώσσα είναι κατανοητή, διακρίνεται από χαμηλή τυπικότητα (ενεργητικής φωνής ρήματα, απλό λεξιλόγιο, απουσία δυσνόητων ιστορικών όρων, απλή σύνταξη) και συντελεί σε πιο προσιτή και ενεργητική εμπλοκή των μαθητών/τριων με την ιστορική γνώση και επιστήμη.
- E24: Ναι, είναι απολύτως κατάλληλη για τους μαθητές, ενώ συντελεί και στον εμπλουτισμό του λεξιλογίου τους.
- E25: Ναι
- E26: Ναι
- E27: Η γλώσσα γραφής είναι κατανοητή και συμβάλλει στην καλύτερη εμπέδωση των γνώσεων από τους μαθητές όπως και στον εμπλουτισμό του λεξιλογίου τους με νέες λέξεις.
- E28: Ναι, η γλώσσα γραφής θεωρώ ότι είναι κατάλληλη για τους μαθητές στους οποίους απευθύνεται. Δε χρησιμοποιούνται δύσκολοι όροι και περίπλοκες λέξεις.
- E29: Η γλώσσα γραφής είναι απόλυτα κατανοητή και κατάλληλη για μαθητές Ε/ΣΤ Δημοτικού.
- E30: Η γλώσσα του εκπαιδευτικού υλικού είναι σαφής, γεγονός που διευκολύνει τόσο την ανάγνωση των κειμένων όσο και την κατανόηση των οδηγιών για την επιτέλεση των δραστηριοτήτων. Ταυτόχρονα, η ορολογία και οι έννοιες που χρησιμοποιούνται

«Τσιριπίδης Ιωάννης», «Σχεδιασμός, υλοποίηση και αποτίμηση διαδραστικού εκπαιδευτικού υλικού σύμφωνα με τις αρχές και τη μεθοδολογία της ΕξΑΕ για τη διδασκαλία της τοπικής ιστορίας στο Δημοτικό σχολείο με θέμα: Το ολοκαύτωμα της Μονής Αρκαδίου»

συμβάλλουν στα να καλλιεργηθεί η δεξιότητα της αποσαφήνισής τους και βοηθούν στο να εμπλουτιστεί το λεξιλόγιο των μαθητών.

Συγολιασμός αποτελεσμάτων

Η γλώσσα γραφής των κειμένων του Ε.Υ. θεωρείται απολύτως κατάλληλη για την ηλικιακή ομάδα των μαθητών στους οποίους απευθύνεται καθώς από τη συντριπτική πλειοψηφία των συμμετεχόντων χαρακτηρίζεται ως απλή, κατανοητή και φιλική, χωρίς περίπλοκη σύνταξη και δυσνόητους όρους. Σύμφωνα με τους εκπαιδευτικούς, ανταποκρίνεται πολύ ικανοποιητικά στο μέσο γνωστικό επίπεδο ενός μαθητή ΣΤ Δημοτικού. Επιπλέον, τέσσερις αξιολογητές ισχυρίζονται ότι η γλώσσα γραφής του Ε.Υ. είναι σε θέση να εμπλουτίσει περαιτέρω το λεξιλόγιο των μαθητών, ενώ ένας εκπαιδευτικός διαπιστώνει ότι εμπεριέχει τους απαραίτητους όρους/έννοιες ώστε να αποδοθούν με ακρίβεια τα διάφορα ιστορικά γεγονότα.

3. Διαθεματικότητα Ε.Υ. (3)

3^ο ερώτημα: «*Το Ε.Υ. προσεγγίζει το θέμα διαθεματικά; Τεκμηριώστε με συντομία την απάντησή σας*»

Για την ανάλυση των δεδομένων του παραπάνω ερωτήματος κρίθηκε σκόπιμο οι απαντήσεις που δόθηκαν από τους συμμετέχοντες να ταξινομηθούν στις παρακάτω κατηγορίες:

ΙΣΤΟΡΙΑ/ΤΟΠΙΚΗ ΙΣΤΟΡΙΑ

ΓΕΩΓΡΑΦΙΑ

ΕΙΚΑΣΤΙΚΑ/ΤΕΧΝΕΣ

ΓΛΩΣΣΑ

ΜΑΘΗΜΑΤΙΚΑ

ΘΡΗΣΚΕΥΤΙΚΑ

Τ.Π.Ε.

ΜΟΥΣΙΚΗ

«Τσιριπίδης Ιωάννης», «Σχεδιασμός, υλοποίηση και αποτίμηση διαδραστικού εκπαιδευτικού υλικού σύμφωνα με τις αρχές και τη μεθοδολογία της ΕξΑΕ για τη διδασκαλία της τοπικής ιστορίας στο Δημοτικό σχολείο με θέμα: Το ολοκαύτωμα της Μονής Αρκαδίου»

ΑΛΛΟ

Συγολιασμός αποτελεσμάτων

ΙΣΤΟΡΙΑ/ΤΟΠΙΚΗ ΙΣΤΟΡΙΑ

Ως φυσικό επακόλουθο από τον τίτλο του μαθήματος και το περιεχόμενο των διδακτικών ενοτήτων οι περισσότεροι εκπαιδευτικοί δήλωσαν ότι το Ε.Υ. εντάσσεται στη γνωστική περιοχή της Ιστορίας ή της τοπικής Ιστορίας. Μπορούμε να υποθέσουμε ότι ορισμένοι ερωτώμενοι θεώρησαν δεδομένο ότι το Ε.Υ. ανήκει στο συγκεκριμένο επιστημονικό αντικείμενο και για αυτό τον λόγο δεν το συμπεριέλαβαν στην απάντησή τους, καθώς αποτελεί αδιαμφισβήτητο το βασικό αντικείμενο που πραγματεύεται το Ε.Υ. Παρακάτω αναφέρονται αυτούσιες οι απόψεις τους:

E2: Το Ε.Υ. προσεγγίζει το θέμα διαθεματικά καθώς εμπλέκονται σ' αυτό διάφορες γνωστικές περιοχές, όπως η Ιστορία, η Γεωγραφία, τα Εικαστικά μέσω των πινάκων ζωγραφικής, αλλά και η Μουσική μέσα από τα παραδοσιακά τραγούδια.

E4: Ναι, γιατί συνδυάζει Ιστορία και Γεωγραφία.

E5: Πιστεύω πως ναι καθώς οι μαθητές είναι σε θέση να γνωρίσουν και ενδιαφέροντα γεωγραφικά στοιχεία που συνδέονται άμεσα με το ιστορικό θέμα του υλικού.

E6: Το θέμα προσεγγίζεται διαθεματικά καθώς δίνονται μέσα από τα βίντεο τις εικόνες και τα ακουστικά κομμάτια ολοκληρωμένες και αλληλένδετες πληροφορίες σχετικά με τα ιστορικά γεγονότα που καταγράφονται.

E7: Το Ε.Υ προσεγγίζει το θέμα διαθεματικά. Πέρα από τα αμιγώς ιστορικά στοιχεία, οι μαθητές έρχονται σε επαφή με το θέμα μέσω της ποίησης (ποίηση για τη Χαρίκλεια Δασκαλάκη), της γεωγραφίας (νομοί Κρήτης) κ.α.

E8: Ναι. Μέσα από τη χρήση λογοτεχνικών κειμένων, πινάκων ζωγραφικής, τραγουδιών φανερώνεται η σχέση ιστορίας - τέχνης. Παράλληλα, μέσα από τη συμπλήρωση χαρτών κλπ, οι αναφορές σε τοποθεσίες κλπ. συνδυάζουν στοιχεία γεωγραφίας.

E10: Το Ε.Υ χαρακτηρίζεται από τη σύνδεση στοιχείων που προέρχονται από τα πεδία: της Ιστορίας, της Μουσικής (τοπικά τραγούδια), των Τεχνών (εικόνες), της Θρησκείας (π.χ. αναφορά σε μοναστήρια), της Λογοτεχνίας (βιβλία που προτείνονται στο τέλος κάθε ενότητας).

E11: Ναι, συνδέει χρήση Τ.Π.Ε., τοπική ιστορία και Γλώσσα.

E16: Γίνεται η χρήση ιστορικών πηγών, τραγουδιών, κειμένων, πινάκων ζωγραφικής.

E17: Το συγκεκριμένο Ε. Υ. προσεγγίζει το θέμα διαθεματικά, διότι το μάθημα της Ιστορίας συνδέεται με τη Μουσική, καθώς οι μαθητές έχουν την ευκαιρία να ακούσουν παραδοσιακά τραγούδια, με τα εικαστικά, καθώς παρακολουθούν πίνακες σχετικούς με το αντικείμενο διδασκαλίας, με τη Γεωγραφία, καθώς μαθαίνουν πού βρίσκεται η μόνη και καλούνται να επεξεργαστούν τον χάρτη της για να περιηγηθούν σε αυτήν. Συνδέεται ακόμη με το μάθημα της Γλώσσας, καθώς οι μαθητές καλούνται να διαβάσουν σχετικά ποιήματα και φυσικά με το μάθημα της πληροφορικής, καθώς

«Τσιριπίδης Ιωάννης», «Σχεδιασμός, υλοποίηση και αποτίμηση διαδραστικού εκπαιδευτικού υλικού σύμφωνα με τις αρχές και τη μεθοδολογία της ΕξΑΕ για τη διδασκαλία της τοπικής ιστορίας στο Δημοτικό σχολείο με θέμα: Το ολοκαύτωμα της Μονής Αρκαδίου»

οι μαθητές χρησιμοποιούν τις γνώσεις τους από το συγκεκριμένο μάθημα για να επεξεργαστούν και να μελετήσουν το συγκεκριμένο Ε. Υ.

E18: Ναι. Συνδυάζει το μάθημα της Ιστορίας και των Τ.Π.Ε

E20: Ναι γιατί μπορεί να διδαχθεί στην ιστορία, στην γεωγραφία στα θρησκευτικά άλλα και σε άλλα μαθήματα.

E21: Ναι, προσεγγίζει το ιστορικό γεγονός, όχι μόνο από την ιστορική του σημασία, αλλά δίνει δυνατότητα για παραγωγή γραπτού λόγου, ερωτήσεις κατανόησης, εμπλέκοντας ποίηση, μουσική, πίνακες ζωγραφικής και φυσικά δεξιότητες Η/Υ.

E24: Ναι καθώς συνδυάζει ιστορικές και γεωγραφικές γνώσεις.

E26: Ναι σαφώς γίνεται άρτια προσπάθεια να προσεγγιστεί το ζήτημα ιστορικά, γεωγραφικά, κοινωνικά με έμφαση στις συνέπειες.

E28: Ναι, καθώς συνδυάζονται η Ιστορία, η Γεωγραφία, η παραδοσιακή μουσική

E29: Θεωρώ ότι το Ε.Υ. προσεγγίζει το θέμα διαθεματικά, καθώς δεν περιορίζεται στην απλή παρουσίαση των ιστορικών γεγονότων. Αντί αυτού, εμπλέκει διάφορες θεματικές (τέχνη, ποίηση, γεωγραφία, νέες τεχνολογίες), οι οποίες συμβάλλουν σε μια πολύπλευρη και πιο ολοκληρωμένη αντιμετώπιση του υπό μελέτη θέματος.

E:30: Η διαθεματικότητα είναι διάχυτη σε όλες τις πτυχές του εκπαιδευτικού υλικού. Με αφορμή ένα ιστορικό γεγονός επιτυγχάνεται η καλλιέργεια της γλώσσας και της έκφρασης, η επεξεργασία πληροφοριών, η αποσαφήνιση εννοιών. Κατακτιούνται γεωγραφικές γνώσεις, έρχονται οι μαθητές σε επαφή με λογοτεχνικά κείμενα και έργα τέχνης.

ΓΕΩΓΡΑΦΙΑ

Η Γεωγραφία αποτελεί τη δεύτερη αριθμητικά επιστημονική περιοχή που εμπλέκεται στο Ε.Υ. σύμφωνα με τις καταγραφές των αξιολογητών. Συγκεκριμένα, δεκαεφτά συμμετέχοντες εντοπίζουν στο Ε.Υ. στοιχεία Γεωγραφίας, καθώς σε όλο το φάσμα του υλικού αναφέρονται ποικίλοι γεωγραφικοί όροι, όπως οροπέδιο, βουνό, θάλασσα, σημεία προσανατολισμού κλπ. Παράλληλα, οι μαθητές καλούνται σε μια δραστηριότητα να αποθέσουν στον ψηφιακό χάρτη της Κρήτης τη θέση του κάθε νομού, ενώ γίνονται εκτενείς αναφορές σε διάφορες τοποθεσίες του νησιού. Επιπλέον, ένας εκπαιδευτικός υποστηρίζει ότι το Ε.Υ. προσεγγίζει τη γνωστική περιοχή της Γεωγραφίας, καθώς μέσα από την επεξεργασία γεωγραφικών πληροφοριών οι μαθητές μαθαίνουν πού βρίσκεται η Μονή Αρκαδίου, ενώ παράλληλα καλούνται στην 4^η διδακτική ενότητα να επεξεργαστούν τον διαδραστικό χάρτη της Μονής για να προσανατολιστούν και να περιηγηθούν εικονικά σ' αυτή. Παρακάτω παρατίθενται αυτούσιες οι αναφορές των συμμετεχόντων που ανήκουν στην επιστημονική περιοχή της Γεωγραφίας.

E2: Το Ε.Υ. προσεγγίζει το θέμα διαθεματικά καθώς εμπλέκονται σ' αυτό διάφορες γνωστικές περιοχές, όπως η Ιστορία, η Γεωγραφία, τα Εικαστικά μέσω των πινάκων ζωγραφικής, αλλά και η Μουσική μέσα από τα παραδοσιακά τραγούδια.

«Τσιριπίδης Ιωάννης», «Σχεδιασμός, υλοποίηση και αποτίμηση διαδραστικού εκπαιδευτικού υλικού σύμφωνα με τις αρχές και τη μεθοδολογία της ΕξΑΕ για τη διδασκαλία της τοπικής ιστορίας στο Δημοτικό σχολείο με θέμα: Το ολοκαύτωμα της Μονής Αρκαδίου»

E3: Ναι, διότι "εμπλέκονται" διδακτικά αντικείμενα όπως Γεωγραφία (νομοί της Κρήτης, όροι όπως οροπέδιο, βουνό, θάλασσα, σημεία προσανατολισμού, κ.α), Μαθηματικά (χρήση χρονολογιών, σύνολα ανθρώπων), Μουσική (μέσω των τραγουδιών που ακούν τα παιδιά), Γλώσσα (χρήση τοπικής διαλέκτου) κ.α

E4: Ναι, γιατί συνδυάζει Ιστορία και Γεωγραφία.

E5: Πιστεύω πως ναι καθώς οι μαθητές είναι σε θέση να γνωρίσουν και ενδιαφέροντα γεωγραφικά στοιχεία που συνδέονται άμεσα με το ιστορικό θέμα του υλικού.

E7: Το Ε.Υ προσεγγίζει το θέμα διαθεματικά. Πέρα από τα αμιγώς ιστορικά στοιχεία, οι μαθητές έρχονται σε επαφή με το θέμα μέσω της ποίησης (ποίημα για τη Χαρίκλεια Δασκαλάκη), της γεωγραφίας (νομοί Κρήτης) κ.α.

E8: Ναι. Μέσα από τη χρήση λογοτεχνικών κειμένων, πινάκων ζωγραφικής, τραγουδιών φανερώνεται η σχέση ιστορίας - τέχνης. Παράλληλα, μέσα από τη συμπλήρωση χαρτών κλπ, οι αναφορές σε τοποθεσίες κλπ. συνδυάζουν στοιχεία γεωγραφίας.

E12: Σε αρκετά ικανοποιητικό βαθμό. Διέκρινα στοιχεία τεχνών, γεωγραφίας και μαθηματικών. Ίσως μια πιο διεπιστημονική προσέγγιση να το εμπλούτιζε ακόμη περισσότερο.

E13: Υπάρχει διαθεματική προσέγγιση όπως με τη γεωγραφία, μουσική, μουσειολογία, θρησκευτικά, λογοτεχνία ακόμη και τη γλωσσική διδασκαλία.

E15: Νομίζω πως διακρίνεις τη διαθεματικότητα διότι πραγματεύεται και στοιχεία του μαθήματος της Γλώσσας, μέσα από τις δραστηριότητες που αφορούν την κατανόηση των κειμένων και της παραγωγής γραπτού λόγου, αλλά και της Γεωγραφίας.

E17: Το συγκεκριμένο Ε. Υ. προσεγγίζει το θέμα διαθεματικά, διότι το μάθημα της Ιστορίας συνδέεται με τη Μουσική, καθώς οι μαθητές έχουν την ευκαιρία να ακούσουν παραδοσιακά τραγούδια, με τα εικαστικά, καθώς παρακολουθούν πίνακες σχετικούς με το αντικείμενο διδασκαλίας, με τη Γεωγραφία, καθώς μαθαίνουν πού βρίσκεται η μόνη και καλούνται να επεξεργαστούν τον χάρτη της για να περιηγηθούν σε αυτήν. Συνδέεται ακόμη με το μάθημα της Γλώσσας, καθώς οι μαθητές καλούνται να διαβάσουν σχετικά ποιήματα και φυσικά με το μάθημα της πληροφορικής, καθώς οι μαθητές χρησιμοποιούν τις γνώσεις τους από το συγκεκριμένο μάθημα για να επεξεργαστούν και να μελετήσουν το συγκεκριμένο Ε.Υ.

E20: Ναι γιατί μπορεί να διδαχθεί στην ιστορία, στην γεωγραφία στα θρησκευτικά αλλά και σε άλλα μαθήματα.

E23: Ναι μπορεί να συνδυαστεί με θρησκευτικά και γεωγραφία

E24: Ναι καθώς συνδυάζει ιστορικές και γεωγραφικές γνώσεις.

Θεωρώ ότι το Ε.Υ. προσεγγίζει το θέμα διαθεματικά, καθώς δεν περιορίζεται στην απλή παρουσίαση των ιστορικών γεγονότων. Αντί αυτού, εμπλέκει διάφορες θεματικές (τέχνη, ποίηση, γεωγραφία, νέες τεχνολογίες), οι οποίες συμβάλλουν σε μια πολύπλευρη και πιο ολοκληρωμένη αντιμετώπιση του υπό μελέτη θέματος.

E26: Ναι σαφώς γίνεται άρτια προσπάθεια να προσεγγιστεί το ζήτημα ιστορικά, γεωγραφικά, κοινωνικά με έμφαση στις συνέπειες.

E27: Ναι! Προσεγγίζει και τον τομέα της Γεωγραφίας

E28: Ναι, καθώς συνδυάζονται η Ιστορία, η Γεωγραφία, η παραδοσιακή μουσική

E29: Θεωρώ ότι το Ε.Υ. προσεγγίζει το θέμα διαθεματικά, καθώς δεν περιορίζεται στην απλή παρουσίαση των ιστορικών γεγονότων. Αντί αυτού, εμπλέκει διάφορες

«Τσιριπίδης Ιωάννης», «Σχεδιασμός, υλοποίηση και αποτίμηση διαδραστικού εκπαιδευτικού υλικού σύμφωνα με τις αρχές και τη μεθοδολογία της ΕξΑΕ για τη διδασκαλία της τοπικής ιστορίας στο Δημοτικό σχολείο με θέμα: Το ολοκάτωμα της Μονής Αρκαδίου»

θεματικές (τέχνη, ποίηση, γεωγραφία, νέες τεχνολογίες), οι οποίες συμβάλλουν σε μια πολύπλευρη και πιο ολοκληρωμένη αντιμετώπιση του υπό μελέτη θέματος.

E:30: Η διαθεματικότητα είναι διάχυτη σε όλες τις πτυχές του εκπαιδευτικού υλικού. Με αφορμή ένα ιστορικό γεγονός επιτυγχάνεται η καλλιέργεια της γλώσσας και της έκφρασης, η επεξεργασία πληροφοριών, η αποσαφήνιση εννοιών. Κατακτιούνται γεωγραφικές γνώσεις, έρχονται οι μαθητές σε επαφή με λογοτεχνικά κείμενα και έργα τέχνης.

ΓΛΩΣΣΑ

Σύμφωνα με τις απόψεις των εκπαιδευτικών πρωτοβάθμιας εκπαίδευσης που συμμετείχαν στην έρευνα, το Ε.Υ. προσεγγίζει διαθεματικά το γνωστικό αντικείμενο της Γλώσσας. Αυτό συμβαίνει μέσα από τη χρήση της τοπικής διαλέκτου, όπως αναφέρει ένας συμμετέχων, προφανώς εννοώντας τη γλώσσα που ακούγεται στα διαδραστικά βίντεο που υπάρχουν στο Ε.Υ. Σ' αυτό τον τομέα συμπεριλάβαμε και τις αναφορές που υπάρχουν για σύνδεση της Λογοτεχνίας και της Ποίησης με το Ε.Υ., καθώς αυτά δεν αποτελούν ξεχωριστά διδακτικά αντικείμενα στο αναλυτικό πρόγραμμα σπουδών του Δημοτικού σχολείου, αλλά περιλαμβάνονται στη διδασκαλία της Γλώσσας. Συνεπώς, τρεις εκπαιδευτικοί αναφέρουν την παρουσία ενός ποιήματος για την ηρωίδα Χαρίκλεια Δασκαλάκη ως διαθεματικό χαρακτηριστικό του Ε.Υ., ενώ ένας εκπαιδευτικός σημειώνει τις προτάσεις για λογοτεχνικά βιβλία σχετικά με το ολοκάτωμα του Αρκαδίου που υπάρχουν στο τέλος κάθε διδακτικής ενότητας. Επιπρόσθετα, με αφορμή το κεντρικό ιστορικό γεγονός που πραγματεύεται το Ε.Υ., όπως σχολιάζει ένας ερωτώμενος, επιτυγχάνεται η καλλιέργεια της γλώσσας και της έκφρασης, η επεξεργασία πληροφοριών και η αποσαφήνιση εννοιών. Δύο εκπαιδευτικοί ισχυρίζονται ότι υπάρχει σύνδεση με τη Γλώσσα, καθώς οι μαθητές καλούνται κατά τη μαθησιακή διαδικασία να επεξεργαστούν και να κατανοήσουν κείμενα, και στη συνέχεια να απαντήσουν σε δραστηριότητες κατανόησης, αλλά και σε ερωτήσεις παραγωγής γραπτού λόγου, όπου καλλιεργείται η κριτική και συνδυαστική σκέψη. Ακολουθούν αυτούσιες οι καταγραφές έντεκα συμμετεχόντων, σχετικά με τη διαθεματική προσέγγιση της Γλώσσας που εντοπίζουν στο Ε.Υ.:

E3: Ναι, διότι "εμπλέκονται" διδακτικά αντικείμενα όπως Γεωγραφία (νομοί της Κρήτης, όροι όπως οροπέδιο, βουνό, θάλασσα, σημεία προσανατολισμού, κ.α), Μαθηματικά (χρήση χρονολογιών, σύνολα ανθρώπων), Μουσική (μέσω των τραγουδιών που ακούν τα παιδιά), Γλώσσα (χρήση τοπικής διαλέκτου) κ.α

«Τσιριπίδης Ιωάννης», «Σχεδιασμός, υλοποίηση και αποτίμηση διαδραστικού εκπαιδευτικού υλικού σύμφωνα με τις αρχές και τη μεθοδολογία της ΕξΑΕ για τη διδασκαλία της τοπικής ιστορίας στο Δημοτικό σχολείο με θέμα: Το ολοκαύτωμα της Μονής Αρκαδίου»

E7: Το Ε.Υ προσεγγίζει το θέμα διαθεματικά. Πέρα από τα αμιγώς ιστορικά στοιχεία, οι μαθητές έρχονται σε επαφή με το θέμα μέσω της ποίησης (ποίηση για τη Χαρίκλεια Δασκαλάκη), της γεωγραφίας (νομοί Κρήτης) κ.α.

E8: Ναι. Μέσα από τη χρήση λογοτεχνικών κειμένων, πινάκων ζωγραφικής, τραγουδιών φανερώνεται η σχέση ιστορίας - τέχνης. Παράλληλα, μέσα από τη συμπλήρωση χαρτών κλπ, οι αναφορές σε τοποθεσίες κλπ. συνδυάζουν στοιχεία γεωγραφίας.

E10: Το Ε.Υ χαρακτηρίζεται από τη σύνδεση στοιχείων που προέρχονται από τα πεδία: της Ιστορίας, της Μουσικής (τοπικά τραγούδια), των Τεχνών (εικόνες), της Θρησκείας (π.χ. αναφορά σε μοναστήρια), της Λογοτεχνίας (βιβλία που προτείνονται στο τέλος κάθε ενότητας).

E11: Ναι συνδέει τοπική ιστορία, χρήση Τ.Π.Ε. και Γλώσσα.

E13: Υπάρχει διαθεματική προσέγγιση όπως με τη γεωγραφία, μουσική, μουσειολογία, θρησκευτικά, λογοτεχνία ακόμη και τη γλωσσική διδασκαλία.

E15: Νομίζω πως διακρίνεις τη διαθεματικότητα διότι πραγματεύεται και στοιχεία του μαθήματος της Γλώσσας, μέσα από τις δραστηριότητες που αφορούν την κατανόηση των κειμένων και της παραγωγής γραπτού λόγου, αλλά και της Γεωγραφίας.

E17: Το συγκεκριμένο Ε. Υ. προσεγγίζει το θέμα διαθεματικά, διότι το μάθημα της Ιστορίας συνδέεται με τη Μουσική, καθώς οι μαθητές έχουν την ευκαιρία να ακούσουν παραδοσιακά τραγούδια, με τα εικαστικά, καθώς παρακολουθούν πίνακες σχετικούς με το αντικείμενο διδασκαλίας, με τη Γεωγραφία, καθώς μαθαίνουν πού βρίσκεται η μόνη και καλούνται να επεξεργαστούν τον χάρτη της για να περιηγηθούν σε αυτήν. Συνδέεται ακόμη με το μάθημα της Γλώσσας, καθώς οι μαθητές καλούνται να διαβάσουν σχετικά ποιήματα και φυσικά με το μάθημα της πληροφορικής, καθώς οι μαθητές χρησιμοποιούν τις γνώσεις τους από το συγκεκριμένο μάθημα για να επεξεργαστούν και να μελετήσουν το συγκεκριμένο Ε. Υ.

E21: Ναι, προσεγγίζει το ιστορικό γεγονός, όχι μόνο από την ιστορική του σημασία, αλλά δίνει δυνατότητα για παραγωγή γραπτού λόγου, ερωτήσεις κατανόησης.

E29: Θεωρώ ότι το Ε.Υ. προσεγγίζει το θέμα διαθεματικά, καθώς δεν περιορίζεται στην απλή παρουσίαση των ιστορικών γεγονότων. Αντί αυτού, εμπλέκει διάφορες θεματικές (τέχνη, ποίηση, γεωγραφία, νέες τεχνολογίες), οι οποίες συμβάλλουν σε μια πολύπλευρη και πιο ολοκληρωμένη αντιμετώπιση του υπό μελέτη θέματος.

E:30: Η διαθεματικότητα είναι διάχυτη σε όλες τις πτυχές του εκπαιδευτικού υλικού. Με αφορμή ένα ιστορικό γεγονός επιτυγχάνεται η καλλιέργεια της γλώσσας και της έκφρασης, η επεξεργασία πληροφοριών, η αποσαφήνιση εννοιών. Κατακτιούνται γεωγραφικές γνώσεις, έρχονται οι μαθητές σε επαφή με λογοτεχνικά κείμενα και έργα τέχνης.

ΜΟΥΣΙΚΗ

Εννιά εκπαιδευτικοί αναφέρουν ότι στο Ε.Υ. οι μαθητές έρχονται σε επαφή με την τέχνη της Μουσικής καθώς έχουν τη δυνατότητα να ακούσουν παραδοσιακά τραγούδια σχετικά με το ιστορικό ζήτημα που πραγματεύονται. Συνεπώς, μέσα από αυτά τα τραγούδια φανερώνεται η σύνδεση ιστορίας-τέχνης και οι μαθητές επεκτείνουν με ευχάριστο τρόπο τόσο τις ιστορικές τους γνώσεις, αλλά και τις

«Τσιριπίδης Ιωάννης», «Σχεδιασμός, υλοποίηση και αποτίμηση διαδραστικού εκπαιδευτικού υλικού σύμφωνα με τις αρχές και τη μεθοδολογία της ΕξΑΕ για τη διδασκαλία της τοπικής ιστορίας στο Δημοτικό σχολείο με θέμα: Το ολοκαύτωμα της Μονής Αρκαδίου»

μουσικές τους επιλογές γνωρίζοντας καλλιτέχνες και τραγούδια που συνδέονται με σημαντικά γεγονότα του τόπου τους. Ακολουθούν οι απόψεις των εκπαιδευτικών αυτούσιες αναφορικά με τη σύνδεση της Μουσικής με το περιεχόμενο του Ε.Υ.:

E2: Το Ε.Υ. προσεγγίζει το θέμα διαθεματικά καθώς εμπλέκονται σ' αυτό διάφορες γνωστικές περιοχές, όπως η Ιστορία, η Γεωγραφία, τα Εικαστικά μέσω των πινάκων ζωγραφικής, αλλά και η Μουσική μέσα από τα παραδοσιακά τραγούδια.

E3: Ναι, διότι "εμπλέκονται" διδακτικά αντικείμενα όπως Γεωγραφία (νομοί της Κρήτης, όροι όπως οροπέδιο, βουνό, θάλασσα, σημεία προσανατολισμού, κ.α), Μαθηματικά (χρήση χρονολογιών, σύνολα ανθρώπων), Μουσική (μέσω των τραγουδιών που ακούν τα παιδιά), Γλώσσα (χρήση τοπικής διαλέκτου) κ.α

E8: Ναι. Μέσα από τη χρήση λογοτεχνικών κειμένων, πινάκων ζωγραφικής, τραγουδιών φανερώνεται η σχέση ιστορίας - τέχνης. Παράλληλα, μέσα από τη συμπλήρωση χαρτών κλπ, οι αναφορές σε τοποθεσίες κλπ. συνδυάζουν στοιχεία γεωγραφίας.

E10: Το Ε.Υ χαρακτηρίζεται από τη σύνδεση στοιχείων που προέρχονται από τα πεδία: της Ιστορίας, της Μουσικής (τοπικά τραγούδια), των Τεχνών (εικόνες), της Θρησκείας (π.χ. αναφορά σε μοναστήρια), της Λογοτεχνίας (βιβλία που προτείνονται στο τέλος κάθε ενότητας).

E13: Υπάρχει διαθεματική προσέγγιση όπως με τη γεωγραφία, μουσική, μουσειολογία, θρησκευτικά, λογοτεχνία ακόμη και τη γλωσσική διδασκαλία.

E16: Γίνεται η χρήση ιστορικών πηγών, τραγουδιών, κειμένων, πινάκων ζωγραφικής.

E17: Το συγκεκριμένο Ε. Υ. προσεγγίζει το θέμα διαθεματικά, διότι το μάθημα της Ιστορίας συνδέεται με τη Μουσική, καθώς οι μαθητές έχουν την ευκαιρία να ακούσουν παραδοσιακά τραγούδια, με τα εικαστικά, καθώς παρακολουθούν πίνακες σχετικούς με το αντικείμενο διδασκαλίας, με τη Γεωγραφία, καθώς μαθαίνουν πού βρίσκεται η μόνη και καλούνται να επεξεργαστούν τον χάρτη της για να περιηγηθούν σε αυτήν. Συνδέεται ακόμη με το μάθημα της Γλώσσας, καθώς οι μαθητές καλούνται να διαβάσουν σχετικά ποιήματα και φυσικά με το μάθημα της πληροφορικής, καθώς οι μαθητές χρησιμοποιούν τις γνώσεις τους από το συγκεκριμένο μάθημα για να επεξεργαστούν και να μελετήσουν το συγκεκριμένο Ε. Υ.

E21: Ναι, προσεγγίζει το ιστορικό γεγονός, όχι μόνο από την ιστορική του σημασία, αλλά δίνει δυνατότητα για παραγωγή γραπτού λόγου, ερωτήσεις κατανόησης, εμπλέκοντας ποίηση, μουσική, πίνακες ζωγραφικής και φυσικά δεξιότητες Η/Υ.

E28: Ναι, καθώς συνδυάζονται η Ιστορία, η Γεωγραφία, η παραδοσιακή μουσική.

ΕΙΚΑΣΤΙΚΑ/ΤΕΧΝΕΣ

Οχτώ εκπαιδευτικοί αναφέρουν στις απαντήσεις τους τη σύνδεση του Ε.Υ. με τα εικαστικά και γενικότερα τις τέχνες. Αυτό επιτυγχάνεται με την παρουσία πολυάριθμων πινάκων ζωγραφικής σε όλο το φάσμα του Ε.Υ. που αναπαριστούν τα ιστορικά γεγονότα που περιγράφονται. Μ' αυτό τον τρόπο οι μαθητές

«Τσιριπίδης Ιωάννης», «Σχεδιασμός, υλοποίηση και αποτίμηση διαδραστικού εκπαιδευτικού υλικού σύμφωνα με τις αρχές και τη μεθοδολογία της ΕξΑΕ για τη διδασκαλία της τοπικής ιστορίας στο Δημοτικό σχολείο με θέμα: Το ολοκαύτωμα της Μονής Αρκαδίου»

αντιλαμβάνονται τη σχέση ιστορίας-τέχνης, όπως υποστηρίζει ένας εκπαιδευτικός. Παρακάτω υπάρχουν αναλυτικά οι αναφορές των ερωτώμενων:

E2: Το E.Y. προσεγγίζει το θέμα διαθεματικά καθώς εμπλέκονται σ' αυτό διάφορες γνωστικές περιοχές, όπως η Ιστορία, η Γεωγραφία, τα Εικαστικά μέσω των πινάκων ζωγραφικής, αλλά και η Μουσική μέσα από τα παραδοσιακά τραγούδια.

E8: Ναι. Μέσα από τη χρήση λογοτεχνικών κειμένων, πινάκων ζωγραφικής, τραγουδιών φανερώνεται η σχέση ιστορίας - τέχνης. Παράλληλα, μέσα από τη συμπλήρωση χαρτών κλπ, οι αναφορές σε τοποθεσίες κλπ. συνδυάζουν στοιχεία γεωγραφίας.

E10: Το E.Y χαρακτηρίζεται από τη σύνδεση στοιχείων που προέρχονται από τα πεδία: της Ιστορίας, της Μουσικής (τοπικά τραγούδια), των Τεχνών (εικόνες), της Θρησκείας (π.χ. αναφορά σε μοναστήρια), της Λογοτεχνίας (βιβλία που προτείνονται στο τέλος κάθε ενότητας).

E12: Σε αρκετά ικανοποιητικό βαθμό. Διέκρινα στοιχεία τεχνών, γεωγραφίας και μαθηματικών. Ίσως μια πιο διεπιστημονική προσέγγιση να το εμπλούτιζε ακόμη περισσότερο.

E16: Γίνεται η χρήση ιστορικών πηγών, τραγουδιών, κειμένων, πινάκων ζωγραφικής.

E17: Το συγκεκριμένο E. Y. προσεγγίζει το θέμα διαθεματικά, διότι το μάθημα της Ιστορίας συνδέεται με τη Μουσική, καθώς οι μαθητές έχουν την ευκαιρία να ακούσουν παραδοσιακά τραγούδια, με τα εικαστικά, καθώς παρακολουθούν πίνακες σχετικούς με το αντικείμενο διδασκαλίας, με τη Γεωγραφία, καθώς μαθαίνουν πού βρίσκεται η μόνη και καλούνται να επεξεργαστούν τον χάρτη της για να περιγηθούν σε αυτήν. Συνδέεται ακόμη με το μάθημα της Γλώσσας, καθώς οι μαθητές καλούνται να διαβάσουν σχετικά ποιήματα και φυσικά με το μάθημα της Πληροφορικής, καθώς οι μαθητές χρησιμοποιούν τις γνώσεις τους από το συγκεκριμένο μάθημα για να επεξεργαστούν και να μελετήσουν το συγκεκριμένο E. Y.

E21: Ναι, προσεγγίζει το ιστορικό γεγονός, όχι μόνο από την ιστορική του σημασία, αλλά δίνει δυνατότητα για παραγωγή γραπτού λόγου, ερωτήσεις κατανόησης, εμπλέκοντας ποίηση, μουσική, πίνακες ζωγραφικής και φυσικά δεξιότητες Η/Υ.

E29: Θεωρώ ότι το E.Y. προσεγγίζει το θέμα διαθεματικά, καθώς δεν περιορίζεται στην απλή παρουσίαση των ιστορικών γεγονότων. Αντί αυτού, εμπλέκει διάφορες θεματικές (τέχνη, ποίηση, γεωγραφία, νέες τεχνολογίες), οι οποίες συμβάλλουν σε μια πολύπλευρη και πιο ολοκληρωμένη αντιμετώπιση του υπό μελέτη θέματος.

Τ.Π.Ε.

Τέσσερις εκπαιδευτικοί εντοπίζουν ενσωμάτωση του μαθήματος της Πληροφορικής στο E.Y., διότι κατά τη μελέτη του οι μαθητές είναι σε θέση να εξασκήσουν και να βελτιώσουν τις δεξιότητές τους στη χρήση των Τ.Π.Ε. χρησιμοποιώντας μια ηλεκτρονική πλατφόρμα, ενώ σε αρκετές περιπτώσεις χρειάζεται να γράψουν κείμενο στον ηλεκτρονικό υπολογιστή. Ένας εκπαιδευτικός μάλιστα υποστηρίζει ότι οι μαθητές χρησιμοποιούν τις γνώσεις τους από το μάθημα της Πληροφορικής για να επεξεργαστούν και να μελετήσουν το

«Τσιριπίδης Ιωάννης», «Σχεδιασμός, υλοποίηση και αποτίμηση διαδραστικού εκπαιδευτικού υλικού σύμφωνα με τις αρχές και τη μεθοδολογία της ΕξΑΕ για τη διδασκαλία της τοπικής ιστορίας στο Δημοτικό σχολείο με θέμα: Το ολοκαύτωμα της Μονής Αρκαδίου»

συγκεκριμένο Ε.Υ. Παρακάτω παρουσιάζονται αναλυτικά οι καταγραφές των συμμετεχόντων:

E11: Ναι, συνδέει ιστορία, χρήση Τ.Π.Ε. και Γλώσσα.

E17: Το συγκεκριμένο Ε. Υ. προσεγγίζει το θέμα διαθεματικά, διότι το μάθημα της Ιστορίας συνδέεται με τη Μουσική, καθώς οι μαθητές έχουν την ευκαιρία να ακούσουν παραδοσιακά τραγούδια, με τα εικαστικά, καθώς παρακολουθούν πίνακες σχετικούς με το αντικείμενο διδασκαλίας, με τη Γεωγραφία, καθώς μαθαίνουν πού βρίσκεται η μόνη και καλούνται να επεξεργαστούν τον χάρτη της για να περιγηθούν σε αυτήν. Συνδέεται ακόμη με το μάθημα της Γλώσσας, καθώς οι μαθητές καλούνται να διαβάσουν σχετικά ποιήματα και φυσικά με το μάθημα της πληροφορικής, καθώς οι μαθητές χρησιμοποιούν τις γνώσεις τους από το συγκεκριμένο μάθημα για να επεξεργαστούν και να μελετήσουν το συγκεκριμένο Ε. Υ.

E18: Ναι. Συνδυάζει το μάθημα της Ιστορίας και των Τ.Π.Ε

E29: Θεωρώ ότι το Ε.Υ. προσεγγίζει το θέμα διαθεματικά, καθώς δεν περιορίζεται στην απλή παρουσίαση των ιστορικών γεγονότων. Αντί αυτού, εμπλέκει διάφορες θεματικές (τέχνη, ποίηση, γεωγραφία, νέες τεχνολογίες), οι οποίες συμβάλλουν σε μια πολύπλευρη και πιο ολοκληρωμένη αντιμετώπιση του υπό μελέτη θέματος.

ΘΡΗΣΚΕΥΤΙΚΑ

Τέσσερις συμμετέχοντες διέκριναν την παρουσία πληροφοριών που σχετίζονται με το μάθημα των Θρησκευτικών στο Ε.Υ. Αυτό ένας εκπαιδευτικός το εξηγεί από τις αναφορές που υπάρχουν για μοναστήρια. Επιπλέον, ένας εκπαιδευτικός θεωρεί ότι το συγκεκριμένο Ε.Υ. μπορεί να χρησιμοποιηθεί και στη διδασκαλία των Θρησκευτικών. Ακολουθούν οι απόψεις των εκπαιδευτικών, όπως ακριβώς καταγράφηκαν στο ερωτηματολόγιο:

E10: Το Ε.Υ χαρακτηρίζεται από τη σύνδεση στοιχείων που προέρχονται από τα πεδία: της Ιστορίας, της Μουσικής (τοπικά τραγούδια), των Τεχνών (εικόνες), της Θρησκείας (π.χ. αναφορά σε μοναστήρια), της Λογοτεχνίας (βιβλία που προτείνονται στο τέλος κάθε ενότητας).

E13: Υπάρχει διαθεματική προσέγγιση όπως με τη γεωγραφία, μουσική, μουσειολογία, θρησκευτικά, λογοτεχνία ακόμη και τη γλωσσική διδασκαλία.

E20: Ναι γιατί μπορεί να διδαχθεί στην ιστορία, στην γεωγραφία στα θρησκευτικά άλλα και σε άλλα μαθήματα.

E23: Ναι μπορεί να συνδυαστεί με θρησκευτικά και γεωγραφία.

ΜΑΘΗΜΑΤΙΚΑ

Δύο μόλις εκπαιδευτικοί εντόπισαν στο Ε.Υ. στοιχεία ενσωμάτωσης των Μαθηματικών. Σύμφωνα με την άποψη ενός συμμετέχοντα, η σύνδεση με την

«Τσιριπίδης Ιωάννης», «Σχεδιασμός, υλοποίηση και αποτίμηση διαδραστικού εκπαιδευτικού υλικού σύμφωνα με τις αρχές και τη μεθοδολογία της ΕξΑΕ για τη διδασκαλία της τοπικής ιστορίας στο Δημοτικό σχολείο με θέμα: Το ολοκαύτωμα της Μονής Αρκαδίου»

επιστημονικό τομέα των Μαθηματικών πραγματώνεται μέσα από τη χρήση χρονολογιών και τις αριθμητικές αναφορές σε σύνολα ανθρώπων. Παρακάτω ακολουθούν αυτούσιες οι αναφορές στα Μαθηματικά:

E3: Ναι, διότι "εμπλέκονται" διδακτικά αντικείμενα όπως Γεωγραφία (νομοί της Κρήτης, όροι όπως οροπέδιο, βουνό, θάλασσα, σημεία προσανατολισμού, κ.α), Μαθηματικά (χρήση χρονολογιών, σύνολα ανθρώπων), Μουσική (μέσω των τραγουδιών που ακούν τα παιδιά), Γλώσσα (χρήση τοπικής διαλέκτου) κ.α

E12: Σε αρκετά ικανοποιητικό βαθμό. Διέκρινα στοιχεία τεχνών, γεωγραφίας και μαθηματικών. Ίσως μια πιο διεπιστημονική προσέγγιση να το εμπλούτιζε ακόμη περισσότερο.

ΑΛΛΟ

Τέλος, στην κατηγορία ΑΛΛΟ περιλαμβάνονται εκείνες οι απαντήσεις των εκπαιδευτικών που δεν ανήκαν σε καμία από τις παραπάνω κατηγορίες. Συγκεκριμένα, πέντε συνολικά εκπαιδευτικοί εκφράζουν την άποψη ότι το διδακτικό περιεχόμενο του Ε.Υ. προσεγγίζει το κεντρικό θέμα διαθεματικά, αλλά δεν αναφέρουν ποιες γνωστικές περιοχές ή τέχνες εμπλέκονται. Μάλιστα, ένας συμμετέχων χαρακτηρίζει τη σύνδεση μεταξύ των μαθημάτων που πραγματώνεται στο Ε.Υ. ως πολύ ενδιαφέρουσα, ενώ ένας άλλος εκτιμά ότι το θέμα παρουσιάζεται διαθεματικά, αλλά όχι σε ιδιαίτερο επίπεδο. Παρακάτω υπάρχουν αυτούσιες οι καταγραφές τους:

E1: Ναι προσεγγίζεται διαθεματικά μέσα από διαφορετικά γνωστικά αντικείμενα. Αυτή η σύνδεση μεταξύ των μαθημάτων είναι πολύ ενδιαφέρουσα.

E9: Ναι πιστεύω πως το προσεγγίζει διαθεματικά.

E14: Το θέμα παρουσιάζεται διαθεματικά όχι σε ιδιαίτερο επίπεδο.

E19: Ναι το προσεγγίζει διαθεματικά.

E22: Προσεγγίζει πολύ καλά το θέμα διαθεματικά.

4. 3^{ος} ερευνητικός άξονας : Πληρότητα διδακτικού περιεχομένου

1. Πληρότητα με βάση τον σκοπό και τα προσδοκώμενα μαθησιακά αποτελέσματα (1)

1^ο Ερώτημα: «Το διδακτικό περιεχόμενο του Ε.Υ. ανταποκρίνεται στον σκοπό και τα προσδοκώμενα μαθησιακά αποτελέσματα, όπως περιγράφονται στην εισαγωγή κάθε ενότητας;»

«Τσιριπίδης Ιωάννης», «Σχεδιασμός, υλοποίηση και αποτίμηση διαδραστικού εκπαιδευτικού υλικού σύμφωνα με τις αρχές και τη μεθοδολογία της ΕξΑΕ για τη διδασκαλία της τοπικής ιστορίας στο Δημοτικό σχολείο με θέμα: Το ολοκαύτωμα της Μονής Αρκαδίου»

Οι απαντήσεις των αξιολογητών στο παραπάνω ερώτημα είναι οι εξής:

E1: Κατά τη γνώμη μου το διδακτικό περιεχόμενο του Ε. Υ. ανταποκρίνεται με επιτυχία στον σκοπό και τα προσδοκώμενα αποτελέσματα, τα οποία παρουσιάζονται αναλυτικά και με σαφήνεια στην εισαγωγή της κάθε ενότητας.

E2: ΝΑΙ

E3: Ναι φυσικά.

E4: Ναι πλήρως

E5: Το διδακτικό περιεχόμενο του Ε.Υ. διακρίνεται από σαφήνεια και πολύπλευρη πραγμάτευση του υπό μελέτη θέματος. Μέσω της χρήσης ποικίλων μεθόδων καταφέρνει να παρουσιάσει το θέμα διεξοδικά και να ανταποκριθεί στον σκοπό και τα προσδοκώμενα μαθησιακά αποτελέσματα, όπως αυτά περιγράφονται στην εισαγωγή κάθε ενότητας.

E6: Ναι, ανταποκρίνεται πλήρως.

E7: Το διδακτικό πρόγραμμα ανταποκρίνεται πλήρως στον σκοπό και στα προσδοκώμενα μαθησιακά αποτελέσματα καθότι είναι κατανοητό, η γλώσσα γραφής του είναι κατάλληλη για τους μαθητές και συνδυάζει πολλούς και διαφορετικούς τρόπους μάθησης και κατανόησης. Οι μαθητές καταλαβαίνουν και αντιλαμβάνονται πλήρως μέσα από την ανάλυση τα ιστορικά γεγονότα και τις ιστορικές έννοιες.

E8: Τόσο το υλικό αυτό καθαυτό όσο και ο τρόπος δόμησης και οργάνωσης του (με τη χρήση οπτικοακουστικού υλικού, ιστορικών πηγών και κατάλληλων διαδραστικών δραστηριοτήτων), συμβάλλουν στην επίτευξη των στόχων/ προσδοκώμενων αποτελεσμάτων που ορίζονται στην αρχή της ενότητας.

E9: Το περιεχόμενο είναι ακριβώς όπως πρέπει να είναι για να γίνεται κατανοητό από τους μαθητές

E10: Ναι, ανταποκρίνεται.

E11: Ναι.

E12: Σε πολύ επαρκή βαθμό.

E13: Ναι υπάρχει πλήρης αντιστοιχία στόχων, υλικού και δραστηριοτήτων.

E14: Ανταποκρίνεται σε μεγάλο βαθμό.

E15: Ναι ανταποκρίνεται πλήρως σε ό,τι αναφέρεται στην εισαγωγή κάθε ενότητας.

E16: Ναι, πιστεύω ότι ανταποκρίνονται στο έπακρο.

E17: Καταφέρνει να ανταποκριθεί στις διδακτικές απαιτήσεις.

E18: Ναι, θεωρώ ότι το περιεχόμενο του εκπαιδευτικού υλικού ανταποκρίνεται στους στόχους που έχουν τεθεί και ως προς τις γνώσεις και ως προς τις δεξιότητες και τις στάσεις.

E19: Απόλυτα

E20: Ναι

E21: Ναι, σε μεγάλο βαθμό. Με τη χρήση αυτών των μέσων, τα παιδιά θα μπορέσουν να κατανοήσουν ιστορικούς όρους και γεγονότα της εποχής με πολύ διασκεδαστικό και ενδιαφέρον τρόπο, μέσα από εκπαιδευτικές ασκήσεις εμπέδωσης.

E22: Ανταποκρίνεται πλήρως.

E23: Ναι ανταποκρίνεται πλήρως, οι μαθητές έρχονται σε επαφή με την νέα γνώση, χρησιμοποιούν την εφαρμογή *chamilo*, αξιοποιούν τις ΤΠΕ.

E24: Ναι ανταποκρίνεται πλήρως.

E25: Βρίσκεται σε άμεση συνάρτηση με τον σκοπό και τα προσδοκώμενα μαθησιακά αποτελέσματα.

«Τσιριπίδης Ιωάννης», «Σχεδιασμός, υλοποίηση και αποτίμηση διαδραστικού εκπαιδευτικού υλικού σύμφωνα με τις αρχές και τη μεθοδολογία της ΕξΑΕ για τη διδασκαλία της τοπικής ιστορίας στο Δημοτικό σχολείο με θέμα: Το ολοκαύτωμα της Μονής Αρκαδίου»

E26: Ναι, θεωρώ ότι το περιεχόμενο του Ε.Υ. ανταποκρίνεται στον σκοπό και τα προσδοκώμενα μαθησιακά αποτελέσματα και οι δραστηριότητες εξυπηρετούν αυτόν τον στόχο.

E27: Βέβαια, καθώς σε όλο το φάσμα του υλικού καλλιεργείται η κριτική σκέψη και η ιστορική συνείδηση των μαθητών, μαθαίνουν ιστορικές πληροφορίες, και έτσι εκτιμούν τη χρήση των Τ.Π.Ε στη διδασκαλία του μαθήματος της Ιστορίας.

E28: Το περιεχόμενο ανταποκρίνεται σε ικανοποιητικό βαθμό στην επίτευξη των προσδοκώμενων μαθησιακών αποτελεσμάτων σε επίπεδο γνώσεων, δεξιοτήτων και στάσεων. Σίγουρα οι μαθητές μετά τη μελέτη του μαθήματος θα αυξήσουν τις ιστορικές τους γνώσεις, θα βελτιώσουν τις δεξιότητες κατανόησης και κριτικής σκέψης, τις δεξιότητές τους στις Τ.Π.Ε. και θα εκτιμήσουν τα ιστορικά μνημεία του τόπου τους, όπως τη Μονή Αρκαδίου.

E29: Βρίσκεται σε άμεση συνάρτηση με τον σκοπό και τα προσδοκώμενα μαθησιακά αποτελέσματα.

E30: Το διδακτικό περιεχόμενο του Ε.Υ. ανταποκρίνεται στον σκοπό και τα προσδοκώμενα μαθησιακά αποτελέσματα, όπως περιγράφονται στην εισαγωγή κάθε ενότητας.

Συγολιασμός αποτελεσμάτων

Οι εκπαιδευτικοί θεωρούν στο σύνολό τους ότι το διδακτικό περιεχόμενο του Ε.Υ. «Το ολοκαύτωμα της Μονής Αρκαδίου» συσχετίζεται άμεσα με τον σκοπό και τα προσδοκώμενα μαθησιακά αποτελέσματα, όπως αυτά περιγράφονται στα εισαγωγικά στοιχεία της κάθε ενότητας. Σύμφωνα με τις απαντήσεις των εκπαιδευτικών, το περιεχόμενο του Ε.Υ. διακρίνεται από σαφήνεια και πολύπλευρη πραγμάτευση του εξεταζόμενου θέματος, ενώ μέσω της χρήσης ποικίλων μεθόδων καταφέρνει να ανταποκριθεί στον σκοπό και στα προσδοκώμενα μαθησιακά αποτελέσματα. Επιπρόσθετα, οι συμμετέχοντες εκτιμούν ότι το διδακτικό περιεχόμενο ανταποκρίνεται πλήρως στα προσδοκώμενα μαθησιακά αποτελέσματα καθώς είναι εύληπτο για τους μαθητές της ηλικιακής ομάδας που απευθύνεται και συνδυάζει διαφορετικούς τρόπους μάθησης και κατανόησης. Τέλος, ένας εκπαιδευτικός αναφέρει ότι τόσο το περιεχόμενο καθεαυτό όσο και ο τρόπος δόμησης και οργάνωσης του υλικού με τη χρήση πολυμέσων, ιστορικών πηγών και κατάλληλων διαδραστικών δραστηριοτήτων συμβάλλουν στην επίτευξη των διδακτικών στόχων που ορίζονται στην αρχή κάθε ενότητας.

2. Επάρκεια ιστορικών πηγών (2)

«Τσιριπίδης Ιωάννης», «Σχεδιασμός, υλοποίηση και αποτίμηση διαδραστικού εκπαιδευτικού υλικού σύμφωνα με τις αρχές και τη μεθοδολογία της ΕξΑΕ για τη διδασκαλία της τοπικής ιστορίας στο Δημοτικό σχολείο με θέμα: Το ολοκαύτωμα της Μονής Αρκαδίου»

2^ο ερώτημα: «Το Ε.Υ. εμπεριέχει ή όχι επαρκείς ιστορικές πηγές; (κείμενα, εικόνες, πίνακες ζωγραφικής κλπ);»

Παρακάτω παραθέτουμε αυτούσιες τις απόψεις των συμμετεχόντων:

- E1: Σίγουρα είναι εμπλουτισμένο με σύγχρονο υλικό.
E2: Πλήθος υλικού όλων των ειδών
E3: Θεωρώ ότι το εκπαιδευτικό υλικό περιέχει επαρκείς ιστορικές πηγές και θα το χρησιμοποιούσα ανεπιφύλακτα στην τάξη μου.
E4: Ναι, εμπεριέχει πολλές ιστορικές πηγές διαφορετικής μορφής.
E5: Υπάρχει αναμφίβολα επάρκεια ιστορικών πηγών.
E6: Θεωρώ ότι εμπεριέχει επαρκείς ιστορικές πηγές μέσα από μια πλειάδα μέσων για την κατανόηση των ιστορικών δρωμένων.
E7: Περιέχει πλήθος πηγών.
E8: Ναι, υπάρχουν αρκετές πηγές.
E9: Ναι περιέχει επαρκείς πηγές.
E10: Το Ε.Υ είναι επαρκές ως προς την χρήση ιστορικών πηγών, λαμβάνοντας υπόψη τους αποδέκτες του (γνωστικό επίπεδο των μαθητών).
E11: Μελετώντας κάποιος το εκπαιδευτικό υλικό διαπιστώνει πως υπάρχουν ιστορικές πηγές και όχι μόνο ενός είδους (π.χ. μόνο κείμενα). Συμπληρωματικά, δίνονται στοιχεία και για επιπλέον μελέτη και εμβάθυνση για όποιον επιθυμεί.
E12: Σύμφωνα με την έως τώρα εμπειρία μου, διαθέτει πλούσιο υλικό ιστορικής σημασίας.
E13: Οι ιστορικές πηγές είναι αρκετές και προσελκύουν τους μαθητές να ασχοληθούν. Ωστόσο, θα μπορούσαν να υπάρχουν περισσότερες γραπτές πηγές και ιστορικά ντοκουμέντα.
E14: Υπάρχει επάρκεια ιστορικών πηγών.
E15: Είναι επαρκείς.
E16: Κατά τη γνώμη μου το Ε. Υ. περιλαμβάνει επαρκείς ιστορικές πηγές, μέσω των οποίων οι μαθητές θα γνωρίσουν και θα εμπλουτίσουν τις ιστορικές τους γνώσεις για αυτό το θέμα.
E17: Εμπεριέχει επαρκείς ιστορικές πηγές.
E18: Έχει επαρκείς ιστορικές πηγές
E19: Ναι, οι ιστορικές πηγές είναι επαρκείς.
E20: Πλήρες Ε.Υ.
E21: Το υλικό έχει όλα όσα χρειάζονται για να γίνει η διδασκαλία του μέσα την τάξη
E22: Ναι
E23: Ναι. Περιέχει πληθώρα εικόνων, κειμένων κτλ.
E24: Ναι, σε αρκετά ικανοποιητικό βαθμό.
E25: Φυσικά. Χωρίς αμφιβολία.
E26: Πάρα πολλές
E27: Εμπεριέχει επαρκείς ιστορικές πηγές.
E28: Το Ε.Υ. είναι πλούσιο σε ιστορικές πηγές διαφόρων ειδών.
E29: Ναι.
E30: Ναι, διαθέτει επαρκείς ιστορικές πηγές ποικίλων μορφών, όπως γραπτές, εικόνες και πίνακες ζωγραφικής.

«Τσιριπίδης Ιωάννης», «Σχεδιασμός, υλοποίηση και αποτίμηση διαδραστικού εκπαιδευτικού υλικού σύμφωνα με τις αρχές και τη μεθοδολογία της ΕξΑΕ για τη διδασκαλία της τοπικής ιστορίας στο Δημοτικό σχολείο με θέμα: Το ολοκαύτωμα της Μονής Αρκαδίου»

Συγολιασμός αποτελεσμάτων

Οι εκπαιδευτικοί πρωτοβάθμιας εκπαίδευσης που συμμετείχαν στο δείγμα της έρευνας αποτιμούν στο σύνολό τους ότι το Ε.Υ. διαθέτει πλούσιο υλικό ιστορικής σημασίας. Το υλικό αυτό διατείνονται ότι αποτελείται από ιστορικές πηγές ποικίλων μορφών, όπως κείμενα, εικόνες αλλά και πίνακες ζωγραφικής, μέσω των οποίων οι μαθητές εμπλουτίζουν τις γνώσεις τους για το συγκεκριμένο θέμα. Ένας εκπαιδευτικός εκτιμά ότι οι ιστορικές πηγές που υπάρχουν είναι αρκετές και προσελκύουν το ενδιαφέρον των μαθητών, ωστόσο θα μπορούσαν να υπάρχουν περισσότερες γραπτές πηγές και ιστορικά ντοκουμέντα. Η πλειοψηφία βέβαια των αξιολογητών, αφού μελέτησαν το Ε.Υ., εκφράζει την άποψη πως υπάρχει πληθώρα ιστορικών πηγών και όχι μόνο ενός είδους (π.χ. μόνο κείμενα), ενώ ένας τονίζει ότι το Ε.Υ. είναι εμπλουτισμένο με συμπληρωματικά στοιχεία για επιπλέον μελέτη και εμβάθυνση για όποιον επιθυμεί.

5. 4^{ος} ερευνητικός άξονας: Χρήση Ε.Υ. στην εκπαιδευτική πράξη

1^ο ερώτημα: «*Θα χρησιμοποιούσατε εσείς το Ε.Υ. συμπληρωματικά στη διδασκαλία σας; Αν ναι με ποιο τρόπο;*»

Όλοι οι εκπαιδευτικοί-αξιολογητές που συμμετείχαν στο δείγμα απαντούν θετικά ότι θα χρησιμοποιούσαν το συγκεκριμένο υλικό στη διδασκαλία τους. Υπάρχει μια πληθώρα προτάσεων για τον τρόπο χρήσης του Ε.Υ. στη σχολική εκπαιδευτική διαδικασία. Για την ανάλυση των απαντήσεων επιλέχθηκε, όπως και στις προηγούμενες περιπτώσεις, η μέθοδος της ανάλυσης περιεχομένου και η κατηγοριοποίηση των δεδομένων που προέκυψαν. Έτσι, δημιουργήθηκαν οι παρακάτω κατηγορίες, στις οποίες ταξινομήθηκαν οι καταγραφές των συμμετεχόντων:

ΣΥΜΠΛΗΡΩΜΑΤΙΚΟ ΥΛΙΚΟ ΙΣΤΟΡΙΑΣ

ΤΟΠΙΚΗ ΙΣΤΟΡΙΑ

ΕΠΕΤΕΙΑΚΟ ΥΛΙΚΟ

ΕΡΓΑΣΤΗΡΙΑ ΔΕΞΙΟΤΗΤΩΝ

«Τσιριπίδης Ιωάννης», «Σχεδιασμός, υλοποίηση και αποτίμηση διαδραστικού εκπαιδευτικού υλικού σύμφωνα με τις αρχές και τη μεθοδολογία της ΕξΑΕ για τη διδασκαλία της τοπικής ιστορίας στο Δημοτικό σχολείο με θέμα: Το ολοκαύτωμα της Μονής Αρκαδίου»

ΑΝΕΣΤΡΑΜΜΕΝΗ ΤΑΞΗ

ΑΛΛΟ

Σχολιασμός αποτελεσμάτων

ΣΥΜΠΛΗΡΩΜΑΤΙΚΟ ΥΛΙΚΟ ΙΣΤΟΡΙΑΣ

Ένας μεγάλος αριθμός εκπαιδευτικών απάντησε ότι θα χρησιμοποιούσε το Ε.Υ. «Το ολοκαύτωμα της Μονής Αρκαδίου» σαν συμπληρωματικό υλικό στη διδασκαλία του μαθήματος της Ιστορίας της Στ΄ τάξης για ενίσχυση και εμπλουτισμό της εκπαιδευτικής διαδικασίας καθώς αυτό συντελεί κατά τη γνώμη τους σε έναν ευχάριστο και διαφοροποιημένο τρόπο μάθησης. Παρατίθενται αυτούσιες οι απόψεις τους:

- E1: Ναι στο πλαίσιο της Ιστορίας, με τη μορφή project. Θα διαρκούσε 2 μήνες.*
- E4: Καθημερινά, ο/η εκπαιδευτικός μπορεί να αξιοποιεί το υλικό ούτως ώστε τα παιδιά να αποκτήσουν γνώσεις επί του θέματος πολύπλευρα και να εμπλακούν ουσιαστικά σε διαδικασίες μάθησης.*
- E5: Θα το χρησιμοποιούσα σαν συμπληρωματική μέθοδο διδασκαλίας και αξιολόγησης στο μάθημα της Ιστορίας.*
- E6: Θα το χρησιμοποιούσα αναμφίβολα στο εργαστήριο Πληροφορικής του σχολείου στην ώρα της Ιστορίας ως ένας ευχάριστος τρόπος μάθησης.*
- E7: Θα το χρησιμοποίησα ευχάριστα καθότι μου δίνει την δυνατότητα πολύπλευρης και διαφοροποιημένης διδασκαλίας και μάθησης και ανταποκρίνεται στις ανάγκες των μαθητών.*
- E10: Ναι για την ενίσχυση της διδασκαλίας της Ιστορίας.*
- E12: Ναι, για τη διδασκαλία του μαθήματος της Ιστορίας.*
- E16: Ναι, θα το χρησιμοποιούσα, καθώς προσεγγίζει επαρκώς το θέμα του ολοκαυτώματος της Μονής Αρκαδίου με έναν πιο ζωντανό και ενδιαφέροντα τρόπο.*
- E13: Αδιαμφισβήτητα το θεωρώ ισχυρό λειτουργικό εργαλείο για τη μαθησιακή διαδικασία, όχι μόνο κατά την αξιολόγηση αλλά και ως αφόρμηση ή ακόμη και για την αντικατάσταση του κεφαλαίου στο σύνολό του μιας και κρίνεται πολύπλοκο.*
- E22: Θα το χρησιμοποιούσα για εμπέδωση της γνώσης και για ένα πολύ ωραίο διαδραστικό παιχνίδι.*
- E25: Ναι, θα το χρησιμοποιούσα με τη βοήθεια της ψηφιακής πλατφόρμας για να αποκτήσει το μάθημα ενδιαφέρον και να γίνει περισσότερο κατανοητό από τους μαθητές μου.*
- E28: (Θα το χρησιμοποιούσα) είτε σαν εργαλείο ανασκόπησης είτε σαν εργαλείο επιπλέον εμβάθυνσης στο θέμα.*

ΕΠΕΤΕΙΑΚΟ ΥΛΙΚΟ

«Τσιριπίδης Ιωάννης», «Σχεδιασμός, υλοποίηση και αποτίμηση διαδραστικού εκπαιδευτικού υλικού σύμφωνα με τις αρχές και τη μεθοδολογία της ΕξΑΕ για τη διδασκαλία της τοπικής ιστορίας στο Δημοτικό σχολείο με θέμα: Το ολοκαύτωμα της Μονής Αρκαδίου»

Αρκετοί εκπαιδευτικοί αναφέρουν πως θα χρησιμοποιούσαν το διαδραστικό υλικό «Το ολοκαύτωμα της Μονής Αρκαδίου» ως επετειακό υλικό στα πλαίσια της τοπικής σχολικής εορτής που διεξάγεται σε όλα τα σχολεία του νομού Ρεθύμνης την παραμονή της επετείου του ολοκαυτώματος. Το γεγονός αυτό δεν θα πρέπει να μας παραξενεύει καθώς το μεγαλύτερο μέρος των εκπαιδευτικών που συμμετείχαν στην έρευνα εργάζονται ή εργάστηκαν σε σχολεία της εκπαιδευτικής περιφέρειας Ρεθύμνου, όπου κάθε χρόνο διοργανώνονται δράσεις για την αποτίμηση φόρου τιμής στο ολοκαύτωμα του Αρκαδίου. Τα όσα κατέγραψαν οι συμμετέχοντες παρατίθενται αυτούσια παρακάτω:

E3: Σίγουρα θα χρησιμοποιούσα το παρόν εκπαιδευτικό υλικό στην τάξη μου. Κάθε χρόνο αφιερώνουμε μια ημέρα στη μνήμη του ολοκαυτώματος της μονής Αρκαδίου και κάνουμε δραστηριότητες με τα παιδιά για τον εορτασμό. Θεωρώ ότι το παρόν υλικό θα μπορούσε να αξιοποιηθεί κατάλληλα και να ξεκινήσει να δουλεύεται μια βδομάδα πριν την ημέρα γιορτής.

E9: Σίγουρα! Ιδιαίτερα στο Ρέθυμνο όπου το Αρκάδι αποτελεί τοπική εορτή. Το υλικό θα μπορούσε να συνδυαστεί και με μια επίσκεψη των μαθητών στο χώρο της Μονής (και έτσι αντίστοιχα θα μπορούσε να αναδιαμορφωθεί για δια ζώσης διδασκαλία η τελευταία ενότητα).

E11: Το εκπαιδευτικό υλικό μπορεί να χρησιμοποιηθεί στα πλαίσια διδασκαλίας των σχετικών ιστορικών γεγονότων είτε με αφορμή το αντίστοιχο κεφάλαιο του βιβλίου είτε με αφορμή την σχετική τοπική γιορτή. Επίσης οι μαθητές θα μπορούσαν και ατομικά μετά την παρουσίαση του υλικού να ασχοληθούν με τις ασκήσεις αυτοαξιολόγησης.

E18: Το προφανές είναι ότι το εν λόγω εκπαιδευτικό υλικό μπορεί να χρησιμοποιηθεί από εκπαιδευτικούς που εργάζονται στην Κρήτη γενικότερα, και στο Ρέθυμνο ειδικότερα, στο πλαίσιο των επετειακών εκδηλώσεων για το ολοκαύτωμα της Μονής Αρκαδίου.

E21: Ναι σίγουρα στη διδασκαλία της τοπικής ιστορίας και συγκεκριμένα στην επέτειο του Ολοκαυτώματος της Μονής Αρκαδίου, αλλά και στη διδασκαλία επεξεργασίας ενός θέματος με τη χρήση Τ.Π.Ε.

E26: Ξεκάθαρα ναι ιδίως τη μέρα του εορτασμού. Επιπλέον, το υλικό μπορεί να συνδυαστεί με άλλες εορτές αναδεικνύοντας το εθνικό φρόνημα που αποτέλεσε κύριο συστατικό διαφόρων αγώνων ιστορικά.

E27: Ναι ! Στο μάθημα της Ιστορίας ή στα πλαίσια της σχολικής γιορτής

E30: Ναι, είτε εξ αποστάσεως είτε διά ζώσης. Χωρισμένοι οι μαθητές σε ομάδες με ένα τάμπλετ/λάπτοπ η κάθε ομάδα, ή κοινή προβολή στον πίνακα, με αφορμή την τοπική εορτή του Ρεθύμνου.

ΤΟΠΙΚΗ ΙΣΤΟΡΙΑ

«Τσιριπίδης Ιωάννης», «Σχεδιασμός, υλοποίηση και αποτίμηση διαδραστικού εκπαιδευτικού υλικού σύμφωνα με τις αρχές και τη μεθοδολογία της ΕξΑΕ για τη διδασκαλία της τοπικής ιστορίας στο Δημοτικό σχολείο με θέμα: Το ολοκαύτωμα της Μονής Αρκαδίου»

Σε τρεις περιπτώσεις προτάθηκε από τους συμμετέχοντες η χρήση του Ε.Υ. στο μάθημα της τοπικής ιστορίας είτε με τη μορφή project είτε με τη μορφή σχεδίου εργασίας. Παρακάτω βρίσκονται αυτούσιες οι προτάσεις χρήσης του Ε.Υ. που συνδέονται με την τοπική ιστορία:

E14: Το εν λόγω υλικό μπορεί να χρησιμοποιηθεί στο πλαίσιο κάποιου σχεδίου εργασίας αναφορικά με το ολοκαύτωμα στο Αρκάδι είτε σε μάθημα τοπικής ιστορίας στην Κρήτη είτε ως διερεύνηση άλλων πηγών στο μάθημα της γενικής ιστορίας σε όλα τα σχολεία της Ελλάδας για τη συγκεκριμένη χρονική ιστορική περίοδο.

E20: Ναι θα το χρησιμοποιούσα, θα χώριζα τα παιδιά σε ομάδες και θα ήταν στο υλικό για ένα project για την τοπική ιστορία ή σε μια πιο μικρή ομαδοσυνεργατική εργασία για το Αρκάδι συγκεκριμένα.

E29: Ναι θα χρησιμοποιούσα το Ε.Υ. συμπληρωματικά με τη διδασκαλία μου, καθώς θεωρώ πως πρόκειται για μια αξιόλογη δουλειά που θα κεντρίσει το ενδιαφέρον των μαθητών/τριών μου. Θα το χρησιμοποιούσα στα πλαίσια της τοπικής Ιστορίας, αν απευθυνόμουν σε μαθητές που κατάγονται από την ευρύτερη περιοχή της Κρήτης ή θα προσπαθούσα να το εντάξω στα πλαίσια της διδασκαλίας της Ιστορίας στην Στ' τάξη, αν απευθυνόμουν σε μαθητές/τριες που δε σχετίζονται με το νησί. Πιο συγκεκριμένα, θα χρησιμοποιούσα το υλικό συμπληρωματικά με το μάθημα: "Γ5. Η επανάσταση στα νησιά του Αιγαίου", όπου γίνεται μία πολύ μικρή και γενική αναφορά στα επαναστατικά κινήματα της Κρήτης.

ΑΝΕΣΤΡΑΜΜΕΝΗ ΤΑΞΗ

Σε δύο περιπτώσεις αναφέρθηκε η χρήση του Ε.Υ. ως εργαλείο εφαρμογής της μεθοδολογίας της ανεστραμμένης τάξης στην εκπαιδευτική διαδικασία. Συγκεκριμένα αναφέρθηκε από κάποιον εκπαιδευτικό ότι θα χρησιμοποιούσε το Ε.Υ. ως βασική πηγή πληροφοριών την οποία θα μελετήσουν οι μαθητές στο σπίτι και στη δια ζώσης διδασκαλία της Ιστορίας μπορεί να γίνει η αξιολόγηση, περαιτέρω δραστηριότητες και ασκήσεις. Οι απόψεις αυτές των εκπαιδευτικών παρουσιάζονται αυτούσιες παρακάτω:

E8: Θα επέλεγα την παρουσίαση κάποιων στοιχείων σύγχρονα και θα παρέπεμπα τους μαθητές για περαιτέρω μελέτη ασύγχρονα.

E15: Θα το χρησιμοποιούσα ως βασική πηγή πληροφοριών που τα παιδιά θα μελετούσαν στο σπίτι. Έπειτα δια ζώσης στο μάθημα της Ιστορίας θα γινόταν η αξιολόγηση και οι περαιτέρω δραστηριότητες και ασκήσεις.

ΕΡΓΑΣΤΗΡΙΑ ΔΕΞΙΟΤΗΤΩΝ

«Τσιριπίδης Ιωάννης», «Σχεδιασμός, υλοποίηση και αποτίμηση διαδραστικού εκπαιδευτικού υλικού σύμφωνα με τις αρχές και τη μεθοδολογία της ΕξΑΕ για τη διδασκαλία της τοπικής ιστορίας στο Δημοτικό σχολείο με θέμα: Το ολοκαύτωμα της Μονής Αρκαδίου»

Υπάρχουν δύο αναφορές εκπαιδευτικών για χρήση του Ε.Υ. στα πλαίσια των εργαστηρίων δεξιοτήτων, τα οποία εντάχθηκαν τη σχολική χρονιά 2021-22 στο ωρολόγιο πρόγραμμα διδασκαλίας του Δημοτικού σχολείου. Συγκεκριμένα, ένας εκπαιδευτικός υποστηρίζει ότι θα χρησιμοποιούσε το υλικό με τη μέθοδο project στο πλαίσιο ενός εργαστηρίου με θέμα «ο τόπος μου».

E24: *Ναι. Θα το χρησιμοποιούσα ως επιπλέον υλικό στο μάθημα της Ιστορίας, αλλά και μπορεί να αξιοποιηθεί και στα Εργαστήρια Δεξιοτήτων.*

E23: *Θα το χρησιμοποιούσα για κάποιο προτζεκτ ή στα πλαίσια του εργαστηρίου δεξιοτήτων (ο τόπος μας).*

ΑΛΛΟ

Σ' αυτή την κατηγορία ανήκουν οι απαντήσεις των συμμετεχόντων που δεν εντάχθηκαν σε καμία από τις παραπάνω κατηγορίες είτε λόγω μη αναφοράς σε ποια περίπτωση θα χρησιμοποιούσε το παρόν Ε.Υ. είτε λόγω ασάφειας στην απάντηση. Παρακάτω βλέπουμε αυτούσιες τις καταγραφές αυτές:

E2: *Σαφώς και θα χρησιμοποιούσα το εκπαιδευτικό υλικό. Επιλέγοντας το κατάλληλο λογισμικό για να γίνει η δημιουργία του ψηφιακού υλικού πιο εύκολη και η μετάδοση της προσδοκώμενης γνώσης πιο καλή.*

E19: *Ναι αν υπήρχε για κάθε ενότητα.*

6. 5^{ος} ερευνητικός άξονας: Γενικές επισημάνσεις

1. ΔΥΝΑΤΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ Ε.Υ. (1)

Οι απαντήσεις των συμμετεχόντων στην ερώτηση «**Ποια είναι κατά τη γνώμη σας τα τρία πιο δυνατά χαρακτηριστικά του Ε.Υ.;**» αφορούν τις εξής κατηγορίες:

ΠΟΛΥΜΕΣΙΚΟΤΗΤΑ

ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ

ΔΙΑΔΡΑΣΤΙΚΟΤΗΤΑ

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΟ

ΣΧΕΔΙΑΣΜΟΣ

«Τσιριπίδης Ιωάννης», «Σχεδιασμός, υλοποίηση και αποτίμηση διαδραστικού εκπαιδευτικού υλικού σύμφωνα με τις αρχές και τη μεθοδολογία της ΕξΑΕ για τη διδασκαλία της τοπικής ιστορίας στο Δημοτικό σχολείο με θέμα: Το ολοκαύτωμα της Μονής Αρκαδίου»

ΠΗΓΕΣ

ΔΟΜΗ

ΑΛΛΟ

Σχολιασμός αποτελεσμάτων

ΠΟΛΥΜΕΣΙΚΟΤΗΤΑ

Οι περισσότερες αναφορές για το πιο δυνατό στοιχείο του Ε.Υ. κάνουν λόγο για την πολυμεσικότητα που διαθέτει, δηλαδή την παρουσίαση των πληροφοριών με ποικίλους τρόπους και εναλλακτικές μορφές, όπως κείμενο, εικόνες, βίντεο, τραγούδια, πίνακες ζωγραφικής, υπερσυνδέσμους κλπ. Η πολυμορφική παρουσίαση των πληροφοριών, σύμφωνα με τους αξιολογητές-εκπαιδευτικούς, επιχειρεί να εμπλέξει περισσότερο τους μαθητές στη μαθησιακή διαδικασία και αυξάνει την αυτενέργειά τους καθώς δεν αποτελούν παθητικούς δέκτες της γνώσης αλλά ενεργοί ακροατές που διαρκώς αξιολογούν, εκτιμούν και αναστοχάζονται πάνω στη νέα γνώση. Τα παραπάνω ευρήματα έρχονται σε αντιστοιχία με τη βασική αρχή της ΕξΑΕ ότι οι μαθητές συμμετέχουν στη μαθησιακή διαδικασία ενεργητικά, «διδάσκονται πώς να μαθαίνουν και πώς να λειτουργούν αυτόνομα προς μια ευρετική πορεία αυτομάθησης» (Λιοναράκης, 2005). Αναλυτικά οι απαντήσεις των εκπαιδευτικών σχετικά με την πολυμεσικότητα του Ε.Υ. παρουσιάζονται παρακάτω:

E5: ...Τέλος, είναι πολύ θετικό το γεγονός ότι το υπό μελέτη θέμα παρουσιάζεται αξιοποιώντας διάφορα μέσα (κείμενα, εικόνες, βίντεο, τραγούδια, ποίημα, χάρτες, 3d αναπαραστάσεις, αφήγηση, κουίζ, παιχνίδια, φωτογραφίες) και συνεπώς επιχειρεί να εμπλέξει τους μαθητές όσο το δυνατόν περισσότερο και να αυξήσει την αυτενέργειά τους, καθώς δεν αποτελούν παθητικούς αποδέκτες της γνώσης αλλά αντιθέτως ενεργούς ακροατές που διαρκώς αξιολογούν, εκτιμούν και αναστοχάζονται πάνω στη νέα γνώση. .

E7: (Ένα από τα πιο δυνατά στοιχεία του Ε.Υ. είναι) τα έντονα και πολλά πολυαισθητηριακά μέσα που έχει.

E11: (Ένα από τα πιο δυνατά στοιχεία του Ε.Υ. είναι) η πολυμεσικότητα

E12: (Ένα από τα πιο δυνατά στοιχεία του Ε.Υ. είναι) τα πολλαπλά και διαφορετικά ερεθίσματα (βίντεο, εικόνες, ήχος, κείμενο κλπ).

E13: Η εύστοχη χρήση οπτικοακουστικού υλικού.

«Τσιριπίδης Ιωάννης», «Σχεδιασμός, υλοποίηση και αποτίμηση διαδραστικού εκπαιδευτικού υλικού σύμφωνα με τις αρχές και τη μεθοδολογία της ΕξΑΕ για τη διδασκαλία της τοπικής ιστορίας στο Δημοτικό σχολείο με θέμα: Το ολοκαύτωμα της Μονής Αρκαδίου»

E14: Τα παιδιά αποκτούν προσωπική επαφή με τη Μονή Αρκαδίου μέσω των εικόνων και των βίντεο και είναι σαν να την έχουν επισκεφτεί.

E17: (Ένα από τα πιο δυνατά στοιχεία του Ε.Υ. είναι) το όμορφο οπτικοακουστικό υλικό

E20: Η ενσωμάτωση διαφορετικών μέσων (κείμενο, video, εικόνα, ήχος)

E22: (Το Ε.Υ. είναι) πολυμεσικό

E24: (Ένα από τα πιο δυνατά στοιχεία του Ε.Υ. είναι) ο συνδυασμός οπτικοακουστικού υλικού

E27: Η παρουσίαση του διδακτικού περιεχομένου γίνεται πολύπλευρα.

E30: Πολυμεσική προσέγγιση που ενισχύει το ενδιαφέρον.

ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ

Μια μεγάλη μερίδα των ερωτηθέντων υποστήριξαν ότι οι δραστηριότητες που διαθέτει το Ε.Υ. αποτελούν το πιο δυνατό του χαρακτηριστικό. Βέβαια, σ' αυτή την κατηγορία συμπεριλάβαμε τόσο τις ασκήσεις αυτοαξιολόγησης όσο αυτές της ανατροφοδότησης. Οι εκπαιδευτικοί θεωρούν ότι η ύπαρξη πολυάριθμων δραστηριοτήτων επιτρέπει στους μαθητές να αξιολογήσουν σε ποιο βαθμό έχουν κατανοήσει το περιεχόμενο και μάλιστα με ποικίλους τρόπους, διατηρώντας αμείωτο το ενδιαφέρον τους. Ακόμη, οι ερωτηθέντες υποθέτουν ότι οι ασκήσεις που εμπεριέχονται στο Ε.Υ. θα αρέσουν στα παιδιά γιατί οι περισσότερες είναι μικρές και πολλαπλών επιλογών, ενώ χαρακτηρίζονται ως ενδιαφέρουσες και ευχάριστες. Οι απαντήσεις των συμμετεχόντων που αναφέρουν τις δραστηριότητες ως ένα από τα πιο δυνατά στοιχεία του υλικού είναι οι εξής:

E5: Ένα από τα δυνατότερα χαρακτηριστικά του Ε.Υ. είναι ότι επιτρέπει στον μαθητή να αξιολογεί ανά πάσα στιγμή κατά πόσο έχει κατανοήσει το εκπαιδευτικό υλικό και μάλιστα με ποικίλους τρόπους (ερωτήσεις σωστού/λάθους, συμπλήρωση κενών, σταυρόλεξο κλπ), διατηρώντας έτσι το ενδιαφέρον του αμείωτο.

E6: (Ένα από τα πιο δυνατά στοιχεία του Ε.Υ. είναι) οι ερωτήσεις αυτοαξιολόγησης βοηθούν τον μαθητή/τρια να δουν και οι ίδιοι /ιες τι έμαθαν και τι όχι και έχουν την δυνατότητα να ανατρέξουν πίσω στο υλικό και να ψάξουν την απάντηση.

E8: (Ένα από τα πιο δυνατά στοιχεία του Ε.Υ. είναι) οι ασκήσεις αυτοαξιολόγησης

E9: (Ένα από τα πιο δυνατά στοιχεία του Ε.Υ. είναι) οι ασκήσεις

«Τσιριπίδης Ιωάννης», «Σχεδιασμός, υλοποίηση και αποτίμηση διαδραστικού εκπαιδευτικού υλικού σύμφωνα με τις αρχές και τη μεθοδολογία της ΕξΑΕ για τη διδασκαλία της τοπικής ιστορίας στο Δημοτικό σχολείο με θέμα: Το ολοκαύτωμα της Μονής Αρκαδίου»

E11: (Ένα από τα πιο δυνατά στοιχεία του Ε.Υ. είναι) οι ενδιαφέρουσες δραστηριότητες

E13: (Ένα από τα πιο δυνατά στοιχεία του Ε.Υ. είναι) οι δραστηριότητες ανατροφοδότησης.

E14: Στα παιδιά θα αρέσουν οι ασκήσεις που υπάρχουν μέσα στο υλικό για την κατανόηση γιατί είναι μικρές και πολλαπλών επιλογών.

E16: (Ένα από τα πιο θετικά στοιχεία του Ε.Υ. είναι) και η ενδιαφέρουσα επιλογή δραστηριοτήτων.

E17: (Ένα από τα πιο θετικά στοιχεία του Ε.Υ. είναι) και οι ευχάριστες δραστηριότητες

E18: (Ένα από τα πιο θετικά στοιχεία του Ε.Υ. είναι) οι συχνές ερωτήσεις αυτοαξιολόγησης

E23: (Ένα από τα πιο θετικά στοιχεία του Ε.Υ. είναι) και οι ασκήσεις αυτοαξιολόγησης.

E24: (Θετικά στοιχεία του Ε.Υ. είναι) οι ερωτήσεις πολλαπλής επιλογής και η συμπλήρωση κενών

E26: (Ένα από τα πιο θετικά στοιχεία του Ε.Υ. είναι) η αυτοαξιολόγηση

E28: (Ένα από τα πιο θετικά στοιχεία του Ε.Υ. είναι) οι ασκήσεις εμπέδωσης

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΟ

Πολυάριθμοι συμμετέχοντες ισχυρίζονται ότι ένα από τα πιο δυνατά στοιχεία του Ε.Υ. αποτελεί το περιεχόμενό του. Από τους περισσότερους χαρακτηρίζεται ως ευχάριστο, κατανοητό, ευφάνταστο και προσιτό για τους μαθητές ΣΤ΄ Δημοτικού. Επίσης, το διδακτικό περιεχόμενο του Ε.Υ. θεωρείται ότι περιέχει επαρκή ποσότητα πληροφοριών για το θέμα που πραγματεύεται, διαθέτει απλή και κατανοητή χρήση της γλώσσας και διαθεματική προσέγγιση. Οι απόψεις των ερωτηθέντων παρατίθενται παρακάτω αυτούσιες:

E2: (Τα δυνατά στοιχεία του Ε.Υ. είναι) η πληροφόρηση, η περιεκτικότητα και η προσαρμοστικότητα.

E3: (Το περιεχόμενο) είναι δημιουργικό και ευφάνταστο...εύχρηστο και σίγουρα θα προσελκύσει το ενδιαφέρον όλων των μαθητών.

E4: (Το περιεχόμενο είναι) ευχάριστο, κατανοητό και προσιτό στους μαθητές.

E6: Το υλικό είναι ολοκληρωμένο αλλά περιεκτικό.

E7: η απλή και κατανοητή χρήση της γλώσσας και η εμβάθυνση που προσφέρει (το περιεχόμενο του Ε.Υ.)

E10: (Δυνατά στοιχεία του Ε.Υ. είναι) η διαθεματικότητα και η εναλλακτική προσέγγιση των ιστορικών γεγονότων.

«Τσιριπίδης Ιωάννης», «Σχεδιασμός, υλοποίηση και αποτίμηση διαδραστικού εκπαιδευτικού υλικού σύμφωνα με τις αρχές και τη μεθοδολογία της ΕξΑΕ για τη διδασκαλία της τοπικής ιστορίας στο Δημοτικό σχολείο με θέμα: Το ολοκαύτωμα της Μονής Αρκαδίου»

E13: (Δυνατά στοιχεία του Ε.Υ. είναι) η σωστή χρήση της γλώσσας και το δομημένο ύφος του συνολικού περιεχομένου.

E15: (Δυνατό στοιχείο του Ε.Υ. είναι) η σύνδεση με την τοπική ιστορία.

E16: (Ένα από τα πιο δυνατά στοιχεία του Ε.Υ. είναι) η επάρκεια σε πληροφορίες.

E17: Η ποσότητα και ποικιλία των πληροφοριών

E19: Η κάλυψη του θέματος

E20: (Δυνατά στοιχεία του Ε.Υ. είναι) η σύνδεση με την τέχνη και η περιεκτική και συνοπτική παρουσίαση των πληροφοριών χωρίς περιττές λεπτομέρειες.

E21: (Το περιεχόμενου του Ε.Υ. είναι) ευέλικτο και κατανοητό

E22: (Το περιεχόμενου του Ε.Υ.) καλύπτει σφαιρικά το αντικείμενο

E25: Πολλές ιστορικές πληροφορίες, προσιτή σε μαθητές μορφή (του περιεχομένου)

E27: Η παρουσίαση του διδακτικού περιεχομένου γίνεται πολύπλευρα, προάγει την αυτενέργεια των μαθητών χωρίς να προωθεί τη «στείρα» γνώση.

E30: (Το Ε.Υ. είναι) άρτιο ως προς το γνωστικό κομμάτι, (δυνατό στοιχείο του Ε.Υ. είναι ο) παιγνιώδης χαρακτήρας που εξάπτει την περιέργεια.

ΔΙΑΔΡΑΣΤΙΚΟΤΗΤΑ

Πολλοί εκπαιδευτικοί εκτιμούν ως ένα από τα πιο δυνατά στοιχεία του προς μελέτη υλικού τη διαδραστικότητα που διαθέτει, με τις συνεχείς ερωτήσεις και δραστηριότητες να κρατούν αμείωτο το ενδιαφέρον των μαθητών. Παρακάτω παρατίθενται αυτούσιες οι απαντήσεις τους:

E1: (Ένα από τα πιο δυνατά στοιχεία του Ε.Υ. είναι) η διαδραστικότητα

E3: (Το Ε.Υ.) είναι διαδραστικό

E9: (Ένα από τα πιο δυνατά στοιχεία του Ε.Υ. είναι) η διαδραστικότητα

E10: (Ένα από τα πιο δυνατά στοιχεία του Ε.Υ. είναι) 1. Η διαδραστικότητα

E12: (Ένα από τα πιο δυνατά στοιχεία του Ε.Υ. είναι) η διάδραση, με τις συνεχείς ερωτήσεις.

E19: (Ένα από τα πιο δυνατά στοιχεία του Ε.Υ. είναι) η διαδραστικότητά του

E21: (Το Ε.Υ. είναι) διαδραστικό

E22: Είναι διαδραστικό

«Τσιριπίδης Ιωάννης», «Σχεδιασμός, υλοποίηση και αποτίμηση διαδραστικού εκπαιδευτικού υλικού σύμφωνα με τις αρχές και τη μεθοδολογία της ΕξΑΕ για τη διδασκαλία της τοπικής ιστορίας στο Δημοτικό σχολείο με θέμα: Το ολοκαύτωμα της Μονής Αρκαδίου»

ΣΧΕΔΙΑΣΜΟΣ

Αρκετοί εκπαιδευτικοί αναφέρουν ως δυνατά στοιχεία του εκπαιδευτικού υλικού χαρακτηριστικά που σχετίζονται με τον σχεδιασμό, όπως ο τρόπος οργάνωσης του ψηφιακού περιβάλλοντος, τα χρώματα και η ευκολία αλληλεπίδρασης που προσφέρει. Το Ε.Υ. χαρακτηρίζεται ότι διαθέτει σύγχρονο σχεδιασμό που θα προσελκύσει τους μαθητές, ανεξαρτήτως εάν βρίσκουν ενδιαφέρον το μάθημα της Ιστορίας. Ένας ερωτώμενος μάλιστα υποστηρίζει πως το ψηφιακό περιβάλλον της εφαρμογής με τους υπερσυνδέσμους θα προσεγγίσει το ενδιαφέρον και θα προκαλέσει την περιέργεια των μαθητών, ενώ συνάμα θα συνδράμει στη ανάπτυξη δεξιοτήτων ψηφιακού γραμματισμού. Στη συνέχεια, παρατίθενται αυτούσιες οι απόψεις τους:

E5: Επιπλέον, ο σύγχρονος σχεδιασμός του Ε.Υ. είναι πολύ ελκυστικός και θα προσελκύσει τους μαθητές, ανεξαρτήτως με το αν βρίσκουν ενδιαφέρον το μάθημα της Ιστορίας.

E8: (Δυνατό στοιχείο του Ε.Υ. είναι) το ψηφιακό περιβάλλον (τρόπος οργάνωσης, χρώματα, εικόνες, ευκολία αλληλεπίδρασης).

E14: Το περιβάλλον της εφαρμογής με τους υπερσυνδέσμους θα προσελκύσει το ενδιαφέρον και την περιέργειά των μαθητών, ενώ συνάμα βοηθά τους μαθητές να αναπτύξουν δεξιότητες ψηφιακού γραμματισμού.

E16: (Δυνατό στοιχείο του Ε.Υ. είναι) ο διασκεδαστικός τρόπος παρουσίασης.

E17: (Δυνατό στοιχείο του Ε.Υ. είναι) ...το όμορφο οπτικοακουστικό υλικό

E18: (Ένα από τα πιο δυνατά στοιχεία του Ε.Υ. είναι) οι εναλλακτικές μορφές παρουσίασης του υλικού.

E25: (Δυνατό στοιχείο του Ε.Υ. είναι) τα όμορφα γραφικά.

E27: Η γνώση καλλιεργείται μέσω ενός ευχάριστου μαθησιακού περιβάλλοντος.

E29: (Δυνατό στοιχείο του Ε.Υ. είναι) η σωστή χρήση των τεχνικών των ΤΠΕ που κάνει το οπτικοακουστικό αποτέλεσμα ιδανικό για διδασκαλία.

ΠΗΓΕΣ

Ορισμένοι συμμετέχοντες αναφέρουν ως ένα από τα πιο δυνατά στοιχεία του υλικού τις πολυάριθμες και πολυμορφικές πηγές που εμπεριέχει, όπως τις γραπτές πηγές, τις εικόνες, τα βίντεο, τα τραγούδια αλλά και τους πίνακες ζωγραφικής, μέσω των

«Τσιριπίδης Ιωάννης», «Σχεδιασμός, υλοποίηση και αποτίμηση διαδραστικού εκπαιδευτικού υλικού σύμφωνα με τις αρχές και τη μεθοδολογία της ΕξΑΕ για τη διδασκαλία της τοπικής ιστορίας στο Δημοτικό σχολείο με θέμα: Το ολοκαύτωμα της Μονής Αρκαδίου»

οποίων επιτυγχάνεται, όπως παρατηρούν, η σύνδεση της ιστορίας με την τέχνη. Οι απόψεις των εκπαιδευτικών αυτούσιες είναι οι εξής:

E9: (Το πιο δυνατό στοιχείο του Ε.Υ. είναι) τα βίντεο

E20: (Το πιο δυνατό στοιχείο του Ε.Υ. είναι) η χρήση πρωτότυπων ιστορικών πηγών

E23: (Τα πιο δυνατά στοιχεία του Ε.Υ. είναι) 1) Η χρήση βίντεο...3) Η χρήση εικόνων και πινάκων ζωγραφικής.

E26: (Τα πιο δυνατά στοιχεία του Ε.Υ. είναι) οι πηγές...και τα βίντεο.

E28: (Τα πιο δυνατά στοιχεία του Ε.Υ. είναι) οι εικόνες, οι ήχοι

ΔΟΜΗ

Τρεις εκπαιδευτικοί αναφέρουν ως ένα θετικό στοιχείο του Ε.Υ. την ξεκάθαρη δόμησή του και τη μελετημένη οργάνωση του υλικού, εννοώντας προφανώς τον χωρισμό της ύλης σε μικρά κομμάτια. Οι απαντήσεις, όπως ακριβώς καταγράφηκαν, είναι οι ακόλουθες:

E6: Η δομή του ανταποκρίνεται στη στοχοθεσία

E11: (Το πιο δυνατό στοιχείο του Ε.Υ. είναι) η ξεκάθαρη δομή

E12: (Το πιο δυνατό στοιχείο του Ε.Υ. είναι) η στοχευμένη και μελετημένη οργάνωση του υλικού.

ΑΛΛΟ

Στην κατηγορία αυτή συμπεριλάβαμε μια απάντηση που δεν μπορούσε να ενταχθούν σε κάποια από τις παραπάνω κατηγορίες. Συγκεκριμένα αναφέρει ως δυνατό στοιχείο το υλικό γενικότερα και την επίκαιρη διάθεση.

E15: (Δυνατά στοιχεία του Ε.Υ. είναι) Το υλικό...και η επίκαιρη διάθεση

2. Προτάσεις για βελτίωση του Ε.Υ. (2)

Στην τελευταία ερώτηση οι εκπαιδευτικοί κλήθηκαν να υποβάλλουν τρεις προτάσεις που θα συνδράμουν στη βελτίωση του Ε.Υ. Οφείλουμε να επισημάνουμε ότι το σύνολο των απαντήσεων σ' αυτή την ερώτηση ήταν 27, δηλαδή υπολείπονται 3 απαντήσεις που σημαίνει ότι τρεις συμμετέχοντες στην έρευνα δεν απάντησαν στην τελευταία ερώτηση. Μπορούμε να υποθέσουμε ότι δεν είχαν να

«Τσιριπίδης Ιωάννης», «Σχεδιασμός, υλοποίηση και αποτίμηση διαδραστικού εκπαιδευτικού υλικού σύμφωνα με τις αρχές και τη μεθοδολογία της ΕξΑΕ για τη διδασκαλία της τοπικής ιστορίας στο Δημοτικό σχολείο με θέμα: Το ολοκαύτωμα της Μονής Αρκαδίου»

προτείνουν κάποια αλλαγή στο Ε.Υ., για αυτό το λόγο παρέλειψαν να απαντήσουν. Οι γραπτές απαντήσεις των εκπαιδευτικών αναλύθηκαν σύμφωνα με τη μεθοδολογία της ανάλυσης περιεχομένου και ταξινομήθηκαν στις εξής κατηγορίες:

ΚΑΜΙΑ ΑΛΛΑΓΗ

ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΟ

ΣΧΕΔΙΑΣΜΟΣ

ΑΛΛΟ

Σχολιασμός αποτελεσμάτων

ΚΑΜΙΑ ΑΛΛΑΓΗ

Στην κατηγορία αυτή εντάξαμε δέκα απαντήσεις εκπαιδευτικών που δεν προτείνουν καμία αλλαγή στο Ε.Υ. καθώς το θεωρούν επαρκές για να εκπληρώσει τον στόχο του και μια ολοκληρωμένη πρόταση διδασκαλίας. Συνεπώς, διατείνονται ότι θα το χρησιμοποιούσαν συμπληρωματικά στην εκπαιδευτική διαδικασία αυτούσιο. Ακολουθούν αναλυτικά οι απόψεις των ερωτηθέντων:

E1: Πιστεύω πως δεν χρειάζονται αλλαγές, είναι κατάλληλο και επαρκές για να εκπληρώσει τον στόχο του.

E3: Δεν εντοπίζω καμία ανάγκη βελτίωσης!

E4: Θεωρώ ότι το παρόν Ε.Υ. αποτελεί μια ολοκληρωμένη πρόταση διδασκαλίας και συνεπώς θα το χρησιμοποιούσα αυτούσιο.

E6: Θεωρώ ότι δίνει ήδη ως έχει ευελιξία και πολλές δυνατότητες διαφοροποιημένης μάθησης σε διάφορα περιβάλλοντα

E10: Δεν έχω να προτείνω κάτι. Εξαιρετική δουλειά.

E18: Δεν έχω κάποια αλλαγή να προτείνω

E19: Δεν έχω να προτείνω κάποια αλλαγή

E20: Δεν έχω να προτείνω κάτι άλλο.

E23: Είναι ολοκληρωμένη η εργασία.

E27: Καμία αλλαγή

ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ

«Τσιριπίδης Ιωάννης», «Σχεδιασμός, υλοποίηση και αποτίμηση διαδραστικού εκπαιδευτικού υλικού σύμφωνα με τις αρχές και τη μεθοδολογία της ΕξΑΕ για τη διδασκαλία της τοπικής ιστορίας στο Δημοτικό σχολείο με θέμα: Το ολοκαύτωμα της Μονής Αρκαδίου»

Στην κατηγορία αυτή εντάσσονται όσοι συμμετέχοντες προτείνουν αλλαγές που έχουν σχέση με τις δραστηριότητες του εκπαιδευτικού λογισμικού, όπως μικρότερης διάρκειας δραστηριότητες ή περισσότερες αριθμητικά. Ένας εκπαιδευτικός μάλιστα προτείνει επιπλέον δραστηριότητες που να προωθούν την ομαδοσυνεργατικότητα των μαθητών. Παρατίθενται αυτούσιες οι προτάσεις τους:

E7: Ίσως κάποιες επιπλέον δραστηριότητες που να προωθούν την ομαδοσυνεργατικότητα. π.χ. ολιγόλεπτες δραστηριότητες που οι μαθητές να καλούνται σε μικρές ομάδες να επεξεργαστούν κριτικά κάποια ιστορική πηγή.

E12: Μικρότερης διάρκειας δραστηριότητες.

E13: (Μία αλλαγή που προτείνεται είναι) περισσότερες δραστηριότητες.

E14: Ίσως σε κάποιες διαφάνειες θα ήθελα περισσότερες δραστηριότητες και ασκήσεις ώστε να υπάρχει καλύτερη αυτοαξιολόγηση.

E17: Δεν θεωρώ πολύ αποτελεσματικές αυτού του τύπου δραστηριότητες αυτοαξιολόγησης που αφορούν κυρίως ανάκληση πληροφοριών. Θα θεωρούσα ίσως πιο αποτελεσματική τη χρήση ενός *radlet* με τη μορφή *forum* όπου οι μαθητές θα απαντούσαν σε συνδυαστικά ερωτήματα και θα μπορούσαν να πάρουν ανατροφοδότηση από τους συμμαθητές τους ή τον εκπαιδευτικό ή που θα μπορούσαν να αναρτήσουν τραγούδια, λογοτεχνικά έργα, πίνακες κλπ που θα έβρισκαν έπειτα από δική τους αναζήτηση.

E26: Το κουίζ μνήμης στη 2^η ενότητα θα μπορούσε να βρίσκεται στο τέλος της 3^{ης} ενότητας, μιας και κάποια πρόσωπα είναι άγνωστα στη 2^η ενότητα και αναφέρονται στη 3^η (π.χ. Χαρίκλεια Δασκαλάκη)

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΟ

Στην κατηγορία αυτή κατατάσσουμε τις απόψεις των ερωτηθέντων που προτείνουν κάποια αλλαγή αναφορικά με το διδακτικό περιεχόμενο του Ε.Υ. Ακολουθούν οι απαντήσεις τους, όπως ακριβώς καταγράφηκαν:

E8: Δεν θα άλλαζα κάτι στο εκπαιδευτικό υλικό, διότι θεωρώ ότι είναι άψογο. Αν κάτι θα επέλεγα να αλλάξω ίσως θα ήταν να είχε λιγότερο κείμενο για να μην κουράζονται τα παιδιά, ιδιαίτερα των μικρότερων τάξεων.

E11: Να υπάρχει ένα σαφές διδακτικό σενάριο ως πρόταση για τον τρόπο που θα μπορούσε να αξιοποιήσει το διδακτικό πακέτο ο εκπαιδευτικός στην πράξη. Να υπάρχει ξεκάθαρη σύνδεση μέσα στο διδακτικό υλικό της τοπικής ιστορίας και της γενικής ιστορίας, ώστε οι μαθητές να κατανοούν γιατί ασχολούνται με το συγκεκριμένο θέμα και τι συνέβαινε εκείνη τη στιγμή στην υπόλοιπη Ελλάδα. Να υπάρχουν περισσότερες γραπτές ιστορικές πηγές και ντοκουμέντα ώστε να οι μαθητές οικοδομήσουν μόνοι τους τη γνώση και να αναπτύξουν τη κριτική τους σκέψη.

«Τσιριπίδης Ιωάννης», «Σχεδιασμός, υλοποίηση και αποτίμηση διαδραστικού εκπαιδευτικού υλικού σύμφωνα με τις αρχές και τη μεθοδολογία της ΕξΑΕ για τη διδασκαλία της τοπικής ιστορίας στο Δημοτικό σχολείο με θέμα: Το ολοκαύτωμα της Μονής Αρκαδίου»

E13: (Οι αλλαγές που προτείνονται είναι) Μείωση του όγκου πληροφοριών...και επαναδιατύπωση των ιστορικών πηγών πιο σύντομα και με πιο ευχάριστο για τα παιδιά τρόπο.

E22: (Οι αλλαγές που προτείνονται είναι) πιο κατανοητό λεξιλόγιο για τους μαθητές στις επεξηγήσεις, μείωση αριθμού προσδοκώμενων μαθησιακών αποτελεσμάτων.

E25: Ανάλογα με την απάντηση (σε μια δραστηριότητα) να αναπροσαρμόζεται το περιεχόμενο.

E26: Υπάρχει η δυνατότητα για ακόμα περισσότερη κριτική διερεύνηση δίνοντας επιπλέον έμφαση στις αντικρουόμενες απόψεις πάνω σε ιστορικά ζητήματα (κάτι που αποτελεί την πεμπτοσύα της ιστορικής επιστήμης). Π.χ. στην ανατίναξη της πυριτιδαποθήκης από τον Κ. Γιαμπουδάκη αντιπαραβάλλεται η άποψη ότι ανατινάχθηκε από τον Εμμανουήλ Σκουλά.

ΣΧΕΔΙΑΣΜΟΣ

Στην κατηγορία αυτή τοποθετήσαμε τις προτάσεις των συμμετεχόντων αναφορικά με τη βελτίωση του σχεδιασμού του Ε.Υ., όπως μεγαλύτερο μέγεθος γραμματοσειράς, προσθήκη αφήγησης σε όλες τις διαφάνειες για κάποιον μαθητή που επιθυμεί να ακούσει τις πληροφορίες, παρουσία του κεντρικού ήρωα (avatar) σε όλες τις διαφάνειες για να προσελκύσει περισσότερο το ενδιαφέρον των αναγνωστών-ακροατών κλπ. Παρακάτω παρατίθενται αυτούσιες οι απόψεις που καταγράφηκαν στο ερωτηματολόγιο:

E2: Μια πρόταση μου είναι να υπήρχε ένας αφηγητής που θα αφηγούταν όλες τις ιστορικές πληροφορίες. Έτσι οι μαθητές θα μπορούσαν να επιλέξουν να ακούσουν το μάθημα ή να το διαβάσουν. Αυτή η δυνατότητα θα βοηθούσε ιδιαίτερα τους ακουστικούς τύπους ή τους μαθητές που πιθανόν να έχουν προβλήματα όρασης.

E9: Θα μπορούσε να παρέχεται η δυνατότητα τις πληροφορίες με μορφή κειμένου, να μπορούσε κάποιος μαθητής και να τις ακούσει αν επιθυμεί.

E15: Θα ήταν ακόμα πιο εύχρηστο να μεταβαίνει αυτόματα από τη μία σελίδα-διαφάνεια στην άλλη μετά την ολοκλήρωση των ασκήσεων.

E16: (Το Ε.Υ.) ικανοποιεί τις προδιαγραφές μιας πολυμεσικής εφαρμογής οπότε προτεινόμενες αλλαγές θα ήταν μόνο σε ότι αφορά τον σχεδιασμό, όπως χρώμα στα μενού και επιλογή εικονιδίων, οι οποίες αλλαγές όμως είναι καθαρά θέμα προσωπικής άποψης.

E21: (Μία αλλαγή που προτείνεται είναι) ίσως η παρουσία ενός κεντρικού ήρωα σε όλη τη διάρκεια της παρουσίασης για να προσελκύσει περισσότερο το ενδιαφέρον του αναγνώστη - ακροατή .

E22: (Μία αλλαγή που προτείνεται είναι) Μεγαλύτερη γραμματοσειρά υπέρ-συνδέσμων

E25: 1) Ανακατανομή των απαντήσεων ύστερα από λανθασμένη προσπάθεια 2) Διγότερο γραμμική πορεία του Ε.Υ.

«Τσιριπίδης Ιωάννης», «Σχεδιασμός, υλοποίηση και αποτίμηση διαδραστικού εκπαιδευτικού υλικού σύμφωνα με τις αρχές και τη μεθοδολογία της ΕξΑΕ για τη διδασκαλία της τοπικής ιστορίας στο Δημοτικό σχολείο με θέμα: Το ολοκαύτωμα της Μονής Αρκαδίου»

ΑΛΛΟ

Τέλος, στην κατηγορία ΑΛΛΟ παραθέτουμε όσες προτάσεις για βελτίωση του Ε.Υ. καταγράφηκαν από τους ερωτηθέντες, αλλά δεν εντάσσονται σε κάποια από τις υπόλοιπες κατηγορίες. Εδώ υπάρχουν δύο απαντήσεις που έχουν σχέση με την επεξεργασία του υλικού σε κινητό τηλέφωνο.

E5: Θα μπορούσε η προβολή του υλικού από το κινητό να είναι λίγο πιο μεγάλη.

E24: Ίσως η καλύτερη συμβατότητα θέασης από κινητό και η δημιουργία εφαρμογής σε android συσκευές

6.3 Σύνοψη

Στην έκτη ενότητα παρουσιάστηκαν και αναλύθηκαν σχολαστικά τα δεδομένα που προέκυψαν από τη διενέργεια δύο ερευνών στα πλαίσια της παρούσας διπλωματικής εργασίας. Όπως αναφέρθηκε παραπάνω, επιχειρήθηκε έρευνα τόσο σε ειδικούς της ΕξΑΕ για την απάντηση των δύο πρώτων ερευνητικών ερωτημάτων, όσο και σε εκπαιδευτικούς πρωτοβάθμιας εκπαίδευσης για την απάντηση του τρίτου ερευνητικού ερωτήματος. Στην επόμενη ενότητα γίνεται προσπάθεια συζήτησης-σχολιασμού των ευρημάτων και εξαγωγής συμπερασμάτων που προκύπτουν από τα αποτελέσματα των ερευνών.

«Τσιριπίδης Ιωάννης», «Σχεδιασμός, υλοποίηση και αποτίμηση διαδραστικού εκπαιδευτικού υλικού σύμφωνα με τις αρχές και τη μεθοδολογία της ΕξΑΕ για τη διδασκαλία της τοπικής ιστορίας στο Δημοτικό σχολείο με θέμα: Το ολοκαύτωμα της Μονής Αρκαδίου»

7. Συζήτηση αποτελεσμάτων – Συμπεράσματα

7.1 Εισαγωγή

Στο τελευταίο κεφάλαιο παρουσιάζονται τα συμπεράσματα που προέκυψαν από τη διενέργεια δύο ερευνών για την αποτίμηση του εκπαιδευτικού υλικού που σχεδιάστηκε στα πλαίσια της παρούσας διπλωματικής εργασίας. Η πρώτη έρευνα είχε ως σκοπό να διερευνήσει κατά πόσο το Ε.Υ. που δημιουργήθηκε εναρμονίζεται με τις αρχές σχεδιασμού και τη μεθοδολογία της ΕξΑΕ και εάν σχεδιάστηκε σύμφωνα με τις αρχές της πολυμεσικής μάθησης, ενώ σκοπός της δεύτερης ήταν η διερεύνηση της πληρότητας του διδακτικού περιεχομένου και της δυνατότητας του να χρησιμοποιηθεί ως συμπληρωματικό υλικό για τη διδασκαλία της τοπικής ιστορίας σε μαθητές ΣΤ Δημοτικού σχολείου. Τα συμπεράσματα της πρώτης έρευνας που αναλύονται παρακάτω προέκυψαν από τις απαντήσεις που δόθηκαν από τρεις ειδικούς της ΕξΑΕ στο ερωτηματολόγιο σχεδιασμένο από το ΕΔΙΒΕΑ, ενώ της δεύτερης έρευνας από τις απαντήσεις τριάντα εν ενεργεία επαγγελματιών εκπαιδευτικών της πρωτοβάθμιας εκπαίδευσης σε ερωτηματολόγιο που σχεδιάστηκε από τον ερευνητή. Μετά την παρουσίαση των συμπερασμάτων υποβάλλονται ορισμένες προτάσεις για μελλοντικές έρευνες.

7.2 Συμπεράσματα πρώτης έρευνας

1^ο ερευνητικό ερώτημα: *Το εκπαιδευτικό υλικό διέπεται από τις αρχές και τη μεθοδολογία της εξ αποστάσεως εκπαίδευσης;*

Η αποτίμηση του εκπαιδευτικού υλικού από ειδικούς της ΕξΑΕ, οι οποίοι ήταν τελειόφοιτοι του Π.Μ.Σ., λειτουργεί ως αυτοαξιολόγηση για τον δημιουργό του και εξετάζονται όλες οι απόψεις και οι προτάσεις που μπορούν να οδηγήσουν σε περαιτέρω βελτιώσεις του Ε.Υ. Το αποτέλεσμα της αποτίμησης έδειξε ότι το Ε.Υ. «Το ολοκαύτωμα της Μονής Αρκαδίου» που σχεδιάστηκε στα πλαίσια της παρούσας διπλωματικής εργασίας διέπεται πράγματι από τις αρχές και τη μεθοδολογία της ΕξΑΕ. Παρακάτω, παρουσιάζονται τα ευρήματα ανά ερευνητικό άξονα, όπως προέκυψαν από την ανάλυση των απαντήσεων για το πρώτο ερευνητικό ερώτημα:

«Τσιριπίδης Ιωάννης», «Σχεδιασμός, υλοποίηση και αποτίμηση διαδραστικού εκπαιδευτικού υλικού σύμφωνα με τις αρχές και τη μεθοδολογία της ΕξΑΕ για τη διδασκαλία της τοπικής ιστορίας στο Δημοτικό σχολείο με θέμα: Το ολοκαύτωμα της Μονής Αρκαδίου»

A. Επιστημονική συνοχή/Τεκμηρίωση Ε.Υ

Σύμφωνα με τους ειδικούς της ΕξΑΕ, το Ε.Υ. διαθέτει επιστημονική συνοχή και τεκμηρίωση. Η διαπίστωσή τους αυτή οφείλεται στο γεγονός ότι στο Ε.Υ. υπάρχει επαρκή βιβλιογραφική τεκμηρίωση από διαφορετικές πηγές, γίνεται ερμηνεία και κριτική συζήτηση των πληροφοριών, όπως και συγκριτική ανάλυσή τους. Παράλληλα, το Ε.Υ. παρέχει στους εκπαιδευόμενους προτάσεις για περαιτέρω μελέτη σχετικά με το γνωστικό αντικείμενο που πραγματεύτηκαν.

B. Απλή – κατανοητή παρουσίαση γνωστικού αντικειμένου

Οι αξιολογητές εκτιμούν ότι η παρουσίαση του γνωστικού αντικειμένου γίνεται με απλό και κατανοητό τρόπο για τους μαθητές της ηλικιακής ομάδας που απευθύνεται. Το ύφος της γραφής, όπως προκύπτει από τις απαντήσεις τους στο ερωτηματολόγιο, είναι φιλικό για τον αναγνώστη, γίνεται χρήση προσωπικών και κτητικών αντωνυμιών και κατά το δυνατόν χρήση της καθομιλουμένης γλώσσας. Βέβαια, όπως παρατηρήθηκε στο Ε.Υ. παρατέθηκαν αυτούσιες ιστορικές πηγές, όπου γίνεται χρήση της γλώσσας της εποχής, ενώ σε μερικά σημεία χαρακτηρίζεται από έναν αξιολογητή ως επιτηδευμένη. Η γραφή του κειμένου είναι ευανάγνωστη με ικανοποιητική πυκνότητα πληροφοριών, οι οποίες παρουσιάζονται τμηματικά στο μέγεθος της οθόνης. Ωστόσο, ένας από τους τρεις αξιολογητές επισημαίνει η περαιτέρω κατάτμηση των πληροφοριών σε ορισμένες διαφάνειες θα βοηθούσε στην καλύτερη παρουσίαση του γνωστικού αντικειμένου. Επιπρόσθετα, οι χρωματικές συνθέσεις που επιλέχθηκαν στο Ε.Υ. συντελούν σε έναν άνετο και ευχάριστο τρόπο μελέτης. Τέλος, στο Ε.Υ. δεν υπάρχουν μόνο κείμενα, αλλά σχεδόν πάντα αυτά συνοδεύονται από εικόνες ή βίντεο που εμπλουτίζουν το περιεχόμενο και συμβάλλουν στην καλύτερη κατανόηση.

Γ. Ευχρηστία

Οι αξιολογητές έκριναν ότι το Ε.Υ. είναι στο σύνολό του εύχρηστο. Η πλοήγηση σ' αυτό θεωρούν ότι είναι εύκολη για τους μαθητές, τα κουμπιά και τα εικονίδια που χρησιμοποιήθηκαν είναι πάντα κατανοητά και ευδιάκριτα και βρίσκονται σε σταθερή θέση καθ' όλη τη διάρκεια της παρουσίασης. Επιπλέον, οι υπερσύνδεσμοι είναι αξιόπιστοι καθώς οδηγούν πάντα στο αναμενόμενο περιεχόμενο.

«Τσιριπίδης Ιωάννης», «Σχεδιασμός, υλοποίηση και αποτίμηση διαδραστικού εκπαιδευτικού υλικού σύμφωνα με τις αρχές και τη μεθοδολογία της ΕξΑΕ για τη διδασκαλία της τοπικής ιστορίας στο Δημοτικό σχολείο με θέμα: Το ολοκαύτωμα της Μονής Αρκαδίου»

Δ. Υποστήριξη – καθοδήγηση στη μελέτη του εκπαιδευόμενου

Σύμφωνα με τους κριτικούς αναγνώστες το Ε.Υ. υποστηρίζει και καθοδηγεί τον εκπαιδευόμενο καθώς περιέχονται συμβουλές για το πώς να μελετηθεί, παρέχεται έμφαση σε συγκεκριμένα σημεία με την κατάλληλη σήμανση και υπάρχουν επεξηγηματικά σχόλια που υποστηρίζουν τον εκπαιδευόμενο στη μελέτη του.

Ε. Υποστήριξη αλληλεπίδρασης με τον εκπαιδευόμενο στη μελέτη του

Το Ε.Υ. υποστηρίζει και ενισχύει την αλληλεπίδραση με τον εκπαιδευόμενο στη μελέτη του, σύμφωνα με τις απόψεις των αξιολογητών. Συγκεκριμένα, το Ε.Υ. περιλαμβάνει δραστηριότητες, οι οποίες πολλές φορές παρακινούν τον εκπαιδευόμενο να εμπλακεί συναισθηματικά, με βάση τα προσωπικά του ενδιαφέροντα, να εκφράσει τις δικές του απόψεις και να διατυπώσει τις ερωτήσεις του πάνω σε σημαντικά ζητήματα, να ανταλλάξει απόψεις με άλλους εκπαιδευόμενους, αλλά και να θεωρήσει τον εαυτό του ως μέλος μιας κοινωνικής ομάδας που έχει συγκεκριμένες ανάγκες και προσδοκίες.

ΣΤ. Δυνατότητα αναστοχασμού αυτοαξιολόγησης εκπαιδευόμενου

Όπως επισημαίνουν οι αξιολογητές το Ε.Υ. προσφέρει τη δυνατότητα αναστοχασμού και αυτοαξιολόγησης στον εκπαιδευόμενο μέσα από την ποικιλία δραστηριοτήτων αυτοαξιολόγησης που εμπεριέχει, οι οποίες ενθαρρύνουν την ανάπτυξη της αυτόνομης κριτικής σκέψης, την ανάπτυξη διάυλων επικοινωνίας με στόχο την ανατροφοδότηση του εκπαιδευόμενου και τη συσχέτιση των νέων δεδομένων με τη δική του πραγματικότητα. Σύμφωνα με την παρατήρηση ενός ειδικού από το Ε.Υ. απουσιάζουν δραστηριότητες που παρακινούν τον εκπαιδευόμενο να εφαρμόσει τη νέα γνώση στη δική του πραγματικότητα, ωστόσο θεωρεί ότι το Ε.Υ. παρέχει στον εκπαιδευόμενο τη δυνατότητα αναστοχασμού και αυτοαξιολόγησης.

Ζ. Σαφήνεια σκοπού και προσδοκώμενων μαθησιακών αποτελεσμάτων

Σύμφωνα με τις απόψεις των αξιολογητών, το Ε.Υ. διαθέτει σαφήνεια σκοπού και προσδοκώμενων μαθησιακών αποτελεσμάτων, τα οποία περιγράφονται αναλυτικά στα εισαγωγικά στοιχεία κάθε ενότητας και παρακινούν τον εκπαιδευόμενο σε επίπεδο γνώσεων, δεξιοτήτων και στάσεων.

Όλα τα παραπάνω ευρήματα συμφωνούν με τον αρχικό σχεδιασμό του Ε.Υ. που

«Τσιριπίδης Ιωάννης», «Σχεδιασμός, υλοποίηση και αποτίμηση διαδραστικού εκπαιδευτικού υλικού σύμφωνα με τις αρχές και τη μεθοδολογία της ΕξΑΕ για τη διδασκαλία της τοπικής ιστορίας στο Δημοτικό σχολείο με θέμα: Το ολοκαύτωμα της Μονής Αρκαδίου»

στηρίχτηκε στις βασικές αρχές της ΕξΑΕ, όπως έχουν αναλυθεί στο θεωρητικό πλαίσιο της εργασίας. Συγκεκριμένα, διαπιστώθηκε ότι στο Ε.Υ. εντοπίζονται οι αρχές σχεδιασμού του Holmberg (1995, οπ. αναφ. στο Καραγιάννη & Αναστασιάδης, 2019) καθώς το Ε.Υ. που δημιουργήθηκε, όπως προκύπτει από την αποτίμηση των ειδικών, καθοδηγεί τον εκπαιδευόμενο στη μελέτη του, επεξηγεί δύσκολα σημεία και έννοιες, παρέχει διάφορα είδη ασκήσεων και δραστηριοτήτων με σκοπό τον αναστοχασμό και την αλληλεπίδραση, ενώ το περιεχόμενο παρουσιάζεται σε όλη την έκταση απλά και κατανοητά. Επίσης, από τα αποτελέσματα της έρευνας διαπιστώθηκε ότι το Ε.Υ. έρχεται σε αντιστοιχία με τις απόψεις της Mena (1992), καθώς σύμφωνα με τους αξιολογητές το Ε.Υ. ενσωματώνει διαφορετικές πηγές πληροφοριών, εμπεριέχει δραστηριότητες που καλλιεργούν την αυτόνομη κριτική σκέψη και δραστηριότητες που θεωρούν τον εκπαιδευόμενο ως μέρος μια κοινής ομάδας που μοιράζεται τις ίδιες ανάγκες και προσδοκίες. Επιπρόσθετα, από τις απαντήσεις των ειδικών συμπεραίνουμε ότι στο Ε.Υ. εφαρμόζονται οι αρχές σχεδιασμού για την ΕξΑΕ των Σπανακά-Λιοναράκη (2017), καθώς στην αρχή κάθε διδακτικής ενότητας προσδιορίζονται με σαφήνεια ο σκοπός και τα προσδοκώμενα μαθησιακά αποτελέσματα, ο γραπτός λόγος έχει τη μορφή προφορικού λόγου με σαφήνεια και φιλικότητα, οι μαθητές ανακαλύπτουν τη γνώση βήμα προς βήμα, ενώ σε όλο το φάσμα του Ε.Υ. υπάρχει οπτικοποίηση των ιστορικών γεγονότων και των αφηρημένων εννοιών συντελώντας στην καλύτερη κατανόηση.

2^ο ερευνητικό ερώτημα: *Το εκπαιδευτικό υλικό έχει δημιουργηθεί σύμφωνα με τις αρχές της Πολυμεσικής μάθησης;*

Η αποτίμηση του Ε.Υ. από τους ειδικούς της ΕξΑΕ για το δεύτερο ερευνητικό ερώτημα οδηγεί στο συμπέρασμα ότι έχει δημιουργηθεί σύμφωνα με τις δώδεκα αρχές της Γνωστικής θεωρίας της Πολυμεσικής μάθησης του Mayer. Οι αξιολογητές δηλώνουν ότι οι πληροφορίες στο Ε.Υ. δεν παρουσιάζονται μόνο με κείμενο, αλλά και με εικόνες που σχετίζονται με το κεντρικό θέμα και συνδράμουν στην καλύτερη κατανόηση του περιεχομένου (Πολυμεσική αρχή). Αναφέρουν, επίσης, ότι σ' αυτό έχουν ενσωματωθεί στοιχεία αφήγησης είτε ως βίντεο είτε ως ηχογράφηση οδηγιών (Αρχή της Τροπικότητας). Επιπρόσθετα, οι ειδικοί επισημαίνουν ότι όλες οι

«Τσιριπίδης Ιωάννης», «Σχεδιασμός, υλοποίηση και αποτίμηση διαδραστικού εκπαιδευτικού υλικού σύμφωνα με τις αρχές και τη μεθοδολογία της ΕξΑΕ για τη διδασκαλία της τοπικής ιστορίας στο Δημοτικό σχολείο με θέμα: Το ολοκαύτωμα της Μονής Αρκαδίου»

πληροφορίες που εμπεριέχονται στο Ε.Υ. είναι σχετικές με το γνωστικό αντικείμενο (Αρχή της Συνοχής) και σ' αυτό γίνεται χρήση φιλικής γλώσσας σε δεύτερο ενικό πρόσωπο, ηχητική παρουσίαση των νέων γνώσεων, ενώ τονίζουν ότι διαθέτει πληθώρα διαδραστικών δραστηριοτήτων με ανατροφοδότηση (Αρχή της Προσωποποίησης). Το ύφος της ηχητικής παρουσίασης κρίνεται απολύτως φιλικό (Αρχή της Φωνής) και επιβεβαιώνεται η εμφάνιση ενός φιλικού χαρακτήρα – avatar (Αρχή της Εικόνας). Ένας εκ των αξιολογητών θεωρεί ότι στο Ε.Υ. υπάρχουν μακροσκελή κείμενα, ενώ οι άλλοι δύο δε συμφωνούν με την παραπάνω διαπίστωση (Αρχή της Κατάτμησης). Όλοι οι ειδικοί συμφωνούν ότι στο Ε.Υ. υπάρχουν εισαγωγικές δραστηριότητες (Αρχή της Προπαίδευσης), πολλαπλά σημεία επισήμανσης με έντονη γραφή ή χρωματισμό (Αρχή της Σηματοδότησης) και ότι παρουσιάζεται τμηματικά στην οθόνη (Αρχή της Κατάτμησης). Ως πιο δυνατά στοιχεία του Ε.Υ. αναφέρθηκαν η πληθώρα των πληροφοριών που εμπεριέχει, οι οποίες καλύπτουν ολόπλευρα το κεντρικό θέμα, η ποικιλία των δραστηριοτήτων, το ουσιαστικό περιεχόμενο, η αλληλεπίδραση που επιτυγχάνεται και η πολυμεσικότητα. Οι προτάσεις βελτίωσης που καταγράφηκαν από τους ειδικούς είναι η περαιτέρω κατάτμηση των πληροφοριών σε μικρότερα κομμάτια, η δημιουργία πιο μικρών ενοτήτων με αφαίρεση πληροφοριών, λιγότερα έντονα χρώματα και περισσότερη χρήση του avatar, ώστε να γίνει η μάθηση πιο παιγνιώδης. Όλες οι παραπάνω προτάσεις θα ληφθούν υπόψη από τον δημιουργό του υλικού για την περαιτέρω βελτίωσή του.

Όπως γίνεται σαφές από τα παραπάνω έχει δημιουργηθεί ένα ποιοτικό εκπαιδευτικό υλικό κατάλληλα σχεδιασμένο για την ΕξΑΕ καθώς σ' αυτό βρίσκουν εφαρμογή και οι δώδεκα αρχές της Πολυμεσικής θεωρίας του Mayer. Σύμφωνα με τους Glaser et al. (2006) και Mayer (2001) τα πολυμέσα αποτελούν ένα ισχυρό εργαλείο για τον σχεδιασμό ηλεκτρονικών μαθησιακών περιβαλλόντων καθώς προσφέρουν ποικίλους τρόπους αναπαράστασης των πληροφοριών και περιλαμβάνουν πολλαπλές αναπαραστάσεις αρκεί να στηρίζονται σε μια παιδαγωγική θεωρία. Σε αντίστοιχα αποτελέσματα κατέληξε και η έρευνα της Σκαράκη (2019), σύμφωνα με την οποία η χρήση πολυμέσων και η αλληλεπίδραση που επιτυγχάνεται μέσα από τις δραστηριότητες συμβάλλουν στην καλύτερη κατανόηση του περιεχομένου.

«Τσιριπίδης Ιωάννης», «Σχεδιασμός, υλοποίηση και αποτίμηση διαδραστικού εκπαιδευτικού υλικού σύμφωνα με τις αρχές και τη μεθοδολογία της ΕξΑΕ για τη διδασκαλία της τοπικής ιστορίας στο Δημοτικό σχολείο με θέμα: Το ολοκαύτωμα της Μονής Αρκαδίου»

7.3 Συμπεράσματα δεύτερης έρευνας

3^ο ερευνητικό ερώτημα: *Πώς αποτιμούν οι εκπαιδευτικοί πρωτοβάθμιας εκπαίδευσης το Ε.Υ. «Το ολοκαύτωμα της Μονής Αρκαδίου» που σχεδιάστηκε με τη μεθοδολογία της ΕξΑΕ ως προς τη χρήση και το περιεχόμενό του;*

Για τη διερεύνηση του τρίτου ερευνητικού ερωτήματος της παρούσας εργασίας διενεργήθηκε έρευνα σε τριάντα εκπαιδευτικούς πρωτοβάθμιας εκπαίδευσης προκειμένου να διερευνηθεί εάν το Ε.Υ. πληροί τα κριτήρια και τις προϋποθέσεις ώστε να αξιοποιηθεί ως διδακτικό περιεχόμενο για τη διδασκαλία της τοπικής ιστορίας σε μαθητές ΣΤ Δημοτικού. Η αποτίμηση του Ε.Υ. από τους αξιολογητές έδειξε ότι το περιεχόμενό του είναι πλήρες, επαρκές, εναρμονίζεται με τους στόχους και τις προδιαγραφές του Α.Π.Σ. και μπορεί να χρησιμοποιηθεί στη διδακτική πράξη. Ακολουθά συνοπτική παρουσίαση των ευρημάτων που προέκυψαν από την ερμηνεία των αποτελεσμάτων ανά ερευνητικό άξονα.

Α. Συμβατότητα διδακτικού περιεχομένου.

1) Εναρμόνιση με στόχους του Α.Π.Σ.

Στο σύνολό τους οι εκπαιδευτικοί που συμμετείχαν στο δείγμα της έρευνας θεωρούν ότι το διδακτικό περιεχόμενο του Ε.Υ. εναρμονίζεται πλήρως με τους στόχους που αναφέρονται στο Α.Π.Σ. για τη διδασκαλία της τοπικής ιστορίας. Η παραπάνω θέση τεκμαίρεται από το γεγονός ότι το Ε.Υ. συμβάλλει στην καλλιέργεια της αυτόνομης κριτικής σκέψης των μαθητών και της ιστορικής συνείδησης μέσω των πολυάριθμων ιστορικών πηγών που εμπεριέχει και των διαδραστικών δραστηριοτήτων. Ακόμα, χαρακτηρίζεται από τους αξιολογητές ως διαθεματικό και καλοσχεδιασμένο που θα κεντρίσει και θα διατηρήσει το ενδιαφέρον των μαθητών αμείωτο, ενώ επισημαίνεται από αρκετούς συμμετέχοντες ότι καλύπτει σφαιρικά το γνωστικό αντικείμενο. Τέλος, από έναν αξιολογητή σημειώνεται ότι το Ε.Υ. εναρμονίζεται με τη στοχοθεσία του Α.Π.Σ. καθώς έχει τη μορφή σχεδίου εργασίας, διαθέτει διαθεματική προσέγγιση και αξιοποιεί το διαδίκτυο.

2) Συμβατότητα γλώσσας γραφής

«Τσιριπίδης Ιωάννης», «Σχεδιασμός, υλοποίηση και αποτίμηση διαδραστικού εκπαιδευτικού υλικού σύμφωνα με τις αρχές και τη μεθοδολογία της ΕξΑΕ για τη διδασκαλία της τοπικής ιστορίας στο Δημοτικό σχολείο με θέμα: Το ολοκαύτωμα της Μονής Αρκαδίου»

Όλοι οι εκπαιδευτικοί υποστηρίζουν ότι η γλώσσα γραφής του Ε.Υ. είναι κατάλληλη για την ηλικιακή ομάδα των μαθητών που απευθύνεται. Από το σύνολο των συμμετεχόντων χαρακτηρίζεται απλή, κατανοητή και εύληπτη για τους μαθητές. Σύμφωνα με τους εκπαιδευτικούς, ανταποκρίνεται πολύ ικανοποιητικά στο μέσο γνωστικό επίπεδο ενός μαθητή ΣΤ΄ Δημοτικού. Παράλληλα, διαπιστώθηκε ότι η γλώσσα του Ε.Υ. θα εμπλουτίσει το λεξιλόγιο των μαθητών και θα συντελέσει στην εύκολη κατανόηση των πληροφοριών, καθώς απουσιάζουν δυσνόητοι όροι και περίπλοκη σύνταξη. Παράλληλα, ένας εκπαιδευτικός τονίζει ότι η γλώσσα που χρησιμοποιείται στο Ε.Υ. διακρίνεται από χαμηλή τυπικότητα (ενεργητικής φωνής ρήματα, απλό λεξιλόγιο, απουσία δυσνόητων ιστορικών όρων, απλή σύνταξη) συντελώντας στην ενεργητική εμπλοκή των μαθητών/τριων με την ιστορική γνώση και επιστήμη, που είναι το ζητούμενο στην εξ αποστάσεως εκπαίδευση και στη σύγχρονη διδακτική προσέγγιση της ιστορίας. Τα παραπάνω ευρήματα έρχονται σε αντιστοιχία με τις βασικές αρχές σχεδιασμού Ε.Υ. για την ΕξΑΕ του Holmberg (1995) και των Σπανακά-Λιοναράκη (2017).

3) Διαθεματική προσέγγιση

Σύμφωνα με το ΔΕΠΣ-ΑΠΣ (2003) η διδασκαλία της τοπικής ιστορίας θα πρέπει να προσεγγίζεται διαθεματικά. Οι εκπαιδευτικοί στη σχετική ερώτηση που κλήθηκαν να απαντήσουν στο ερωτηματολόγιο επιβεβαιώνουν ότι το Ε.Υ. προσεγγίζει το θέμα διαθεματικά καθώς ενσωματώνονται και συσχετίζονται διαφορετικές γνωστικές περιοχές σ' αυτό. Ενδεικτικά, οι συμμετέχοντες αναφέρουν ότι στο Ε.Υ. εμπριέχονται πληροφορίες και έννοιες από τα γνωστικά αντικείμενα της Ιστορίας, της Γεωγραφίας, της Γλώσσας, των Τ.Π.Ε., των Θρησκευτικών και των Μαθηματικών, ενώ περιλαμβάνει επίσης ποικίλα στοιχεία από τις τέχνες των Εικαστικών, όπως πίνακες ζωγραφικής και της Μουσικής, όπως παραδοσιακά τραγούδια. Σύμφωνα με την Κυρκίνη (2003), η διαθεματικότητα αποτελεί αναγκαιότητα στο σύγχρονο σχολείο καθώς ο κατακερματισμός της γνώσης σε ποικίλα και πολυάριθμα γνωστικά αντικείμενα εμποδίζει τους μαθητές να διαμορφώσουν την ολική εικόνα της πραγματικότητας. Επίσης, κατά τη διαθεματική προσέγγιση, οι μαθητές μετατρέπονται σε ενεργά υποκείμενα της μαθησιακής διαδικασίας και περιορίζεται ο παθητικός ρόλος απορρόφησης πληροφοριών, που αποτελεί ζητούμενο της εξ αποστάσεως εκπαίδευσης. Τέλος, κατά τον Ματσαγγούρα

«Τσιριπίδης Ιωάννης», «Σχεδιασμός, υλοποίηση και αποτίμηση διαδραστικού εκπαιδευτικού υλικού σύμφωνα με τις αρχές και τη μεθοδολογία της ΕξΑΕ για τη διδασκαλία της τοπικής ιστορίας στο Δημοτικό σχολείο με θέμα: Το ολοκαύτωμα της Μονής Αρκαδίου»

(2000) η διαθεματική προσέγγιση στη διδακτική πράξη εμπεριέχει πολλά οφέλη για τους μαθητές, όπως η διευκόλυνση της μάθησης και η ποιοτική της αναβάθμιση, καθώς οι διαδικασίες γενίκευσης, αφαίρεσης και σύνθεσης, που αυτή συνεπάγεται, οδηγούν σε γνώση ανωτέρου επιπέδου.

B. Πληρότητα διδακτικού περιεχομένου

1) Ανταπόκριση περιεχομένου στον σκοπό και τα προσδοκώμενα μαθησιακά αποτελέσματα

Το διδακτικό περιεχόμενο, σύμφωνα με την ερμηνεία των ευρημάτων, κατορθώνει να ανταποκριθεί στο έπακρο στον σκοπό και τα προσδοκώμενα μαθησιακά αποτελέσματα, όπως αυτά περιγράφονται στα εισαγωγικά στοιχεία κάθε διδακτικής ενότητας. Συγκεκριμένα, οι αξιολογητές εκτιμούν ότι μέσα από τη μελέτη του υλικού οι μαθητές θα ασκήσουν την κριτική τους ικανότητα, θα αναπτύξουν τις ιστορικές γνώσεις για τον τόπο τους, θα βελτιώσουν τις δεξιότητές τους στις Τ.Π.Ε. και εν τέλει θα εκτιμήσουν τα ιστορικά μνημεία του τόπου τους, όπως τη Μονή Αρκαδίου, ενώ θα ευαισθητοποιηθούν περισσότερο για την ιστορική και πολιτισμική τους κληρονομιά.

2) Επάρκεια ιστορικών πηγών

Η έρευνα κατέληξε στο συμπέρασμα ότι το Ε.Υ. έχει επαρκείς ιστορικές πηγές που συντελούν στην επιστημονική τεκμηρίωση. Οι αξιολογητές σημειώνουν στο σύνολό τους ότι το Ε.Υ. εμπεριέχει επαρκείς ιστορικές πηγές διαφόρων ειδών, όπως κείμενα, εικόνες, πίνακες ζωγραφικής, ηχητικά ντοκουμέντα κλπ. Όλες αυτές οι πηγές συμβάλλουν στην επάρκεια και την πληρότητα του διδακτικού περιεχομένου. Τα παραπάνω ευρήματα συμφωνούν με τη θέση της Βακαλούδη (2003) ότι η χρήση πηγών σε ηλεκτρονικό περιβάλλον υποβοηθά την ιστορική μάθηση καθώς ενθαρρύνει τους μαθητές να εστιάζουν στην ερμηνεία των ιστορικών γεγονότων και στον τρόπο που σχετίζονται μεταξύ τους και όχι απλά στην απομνημόνευση. Επίσης, σύμφωνα με τον Μαυροσκούφη (2005) η αξιοποίηση των πηγών επηρεάζει θετικά τη διδακτική πράξη καθώς συμβάλλουν α) στην αντιμετώπιση της παθητικής στάσης και της ανίας που προκαλούν στους μαθητές η εστίαση στην αφήγηση του σχολικού βιβλίου και ο μονόλογος των εκπαιδευτικών β) στην προώθηση της ενεργητικής και ανακαλυπτικής σκέψης των μαθητών γ) στην καλλιέργεια ερμηνευτικών δεξιοτήτων που είναι

«Τσιριπίδης Ιωάννης», «Σχεδιασμός, υλοποίηση και αποτίμηση διαδραστικού εκπαιδευτικού υλικού σύμφωνα με τις αρχές και τη μεθοδολογία της ΕξΑΕ για τη διδασκαλία της τοπικής ιστορίας στο Δημοτικό σχολείο με θέμα: Το ολοκαύτωμα της Μονής Αρκαδίου»

απαραίτητες για την κατανόηση του παρελθόντος και δ) στην ενίσχυση της ενσυναίσθησης που αποτελεί ένα από τα προσδοκώμενα μαθησιακά αποτελέσματα του παρόντος Ε.Υ.

Γ. Χρήση στην εκπαιδευτική πράξη

Η έρευνα κατέδειξε ότι το Ε.Υ. «Το ολοκαύτωμα της Μονής Αρκαδίου» που δημιουργήθηκε είναι ικανό και επαρκές για να χρησιμοποιηθεί αυτούσιο στην εκπαιδευτική διαδικασία καθώς όλοι οι συμμετέχοντες-εκπαιδευτικοί υποστήριξαν ότι θα το χρησιμοποιούσαν συμπληρωματικά στη διδακτική πράξη. Μάλιστα η άποψή τους αυτή εκφράζεται με βεβαιότητα, καθώς σημειώνουν ότι θα έκανε τη διδασκαλία της ιστορίας πιο ευχάριστη για τους μαθητές και θα κρατούσε αμείωτο το ενδιαφέρον τους. Οι περισσότεροι δήλωσαν ότι θα το χρησιμοποιούσαν είτε ως συμπληρωματικό υλικό για τη διδασκαλία του αντίστοιχου μαθήματος της ιστορίας της ΣΤ΄ Δημοτικού είτε ως συμπληρωματικό υλικό για τη διδασκαλία της τοπικής ιστορίας της περιοχής του Ρεθύμνου στα πλαίσια κάποιου project ή στα εργαστήρια δεξιοτήτων και ως επετειακό υλικό με αφορμή τις εορταστικές εκδηλώσεις του ολοκαυτώματος της Μονής Αρκαδίου. Τα ευρήματα αυτά έρχονται σε αντιστοιχία με τα αποτελέσματα της έρευνας της Καπριδάκη (2019) η οποία δημιούργησε συμπληρωματικό υλικό σχολικής ΕξΑΕ για τη μάχη της Κρήτης και αποτιμήθηκε ότι μπορεί να χρησιμοποιηθεί στην εκπαιδευτική διαδικασία στο μάθημα της ιστορίας της ΣΤ΄ Δημοτικού ή της τοπικής ιστορίας στα πλαίσια της ευέλικτης ζώνης ή ως επετειακό υλικό για τη διδασκαλία των γεγονότων της Μάχης της Κρήτης. Επίσης, έρχεται σε αντιστοιχία με τη βιβλιογραφία ότι η συμπληρωματική σχολική ΕξΑΕ μπορεί να υποστηρίξει και ενισχύσει αποτελεσματικά τη συμβατική εκπαίδευση (Αναστασιάδης, 2017).

Δ. Γενικές επισημάνσεις

Οι αξιολογητές αναφέρουν ποικίλα χαρακτηριστικά ως δυνατά στοιχεία του Ε.Υ. Τα τρία επικρατέστερα είναι η πολυμεσικότητα, οι δραστηριότητες που εμπεριέχει και η διαδραστικότητα, καθώς κρατά αμείωτο το ενδιαφέρον των μαθητών. Επιπλέον, από τους αξιολογητές υποβλήθηκαν ποικίλες προτάσεις για τη βελτίωση του Ε.Υ. Οι περισσότερες έχουν σχέση με τις δραστηριότητες του Ε.Υ., το περιεχόμενο και τον

«Τσιριπίδης Ιωάννης», «Σχεδιασμός, υλοποίηση και αποτίμηση διαδραστικού εκπαιδευτικού υλικού σύμφωνα με τις αρχές και τη μεθοδολογία της ΕξΑΕ για τη διδασκαλία της τοπικής ιστορίας στο Δημοτικό σχολείο με θέμα: Το ολοκαύτωμα της Μονής Αρκαδίου»

σχεδιασμό. Υπήρξε μια διχογνωμία όσον αφορά την ποσότητα των δραστηριοτήτων, καθώς κάποιοι εκπαιδευτικοί θεωρούν ότι είναι πολλές, ενώ άλλοι προτείνουν ως αλλαγή την προσθήκη περισσότερων δραστηριοτήτων. Από έναν αξιολογητή προτάθηκε η ενσωμάτωση συνεργατικών δραστηριοτήτων, ενώ από έναν άλλο η προσθήκη δραστηριοτήτων αυτοαξιολόγησης με τη μορφή φόρουμ, όπου οι μαθητές θα απαντούν σε συνδυαστικές ερωτήσεις και θα έχουν τη δυνατότητα να αναρτούν εικόνες, βίντεο, πίνακες ζωγραφικής κλπ. Αναφορικά με το περιεχόμενο του Ε.Υ., προτείνεται από ορισμένους αξιολογητές η μείωση του όγκου των πληροφοριών με λιγότερα κείμενα, η επαναδιατύπωση των ιστορικών πηγών με πιο σύντομο και ευχάριστο για τα παιδιά τρόπο, αλλά και η προσθήκη περισσότερων γραπτών ιστορικών πηγών, ώστε να επιτευχθεί περαιτέρω εξάσκηση της κριτικής ικανότητας των μαθητών. Όσον αφορά τον σχεδιασμό του Ε.Υ., προτείνονται αλλαγές σχετικά με τα χρώματα και το μέγεθος της γραμματοσειράς, η αφήγηση των πληροφοριών, ώστε κάποιος να τις ακούει εάν το επιθυμεί και η παρουσία του φιλικού ήρωα-avatar σε πιο πολλές διαφάνειες ώστε να γίνει η μάθηση πιο παιγνιώδης. Αξίζει να τονιστεί ότι όλες οι παραπάνω προτάσεις θα ληφθούν υπόψη για τη βελτίωση του Ε.Υ.

Συνοψίζοντας τα παραπάνω ευρήματα αναφορικά με το τρίτο ερευνητικό ερώτημα καταλήγουμε στο συμπέρασμα ότι στο πλαίσιο της παρούσας διπλωματικής εργασίας δημιουργήθηκε ποιοτικό διαδραστικό εκπαιδευτικό υλικό το οποίο πληροί τα απαραίτητα κριτήρια και προϋποθέσεις ούτως ώστε να αποτελέσει συμπληρωματικό διδακτικό περιεχόμενο με τη μέθοδο της εξ αποστάσεως εκπαίδευσης για μαθητές της ΣΤ΄ τάξης του Δημοτικού σχολείου. Αυτό τεκμαίρεται από το γεγονός ότι εναρμονίζεται πλήρως με τους στόχους του ΔΕΠΣ-ΑΠΣ (2003) για τη διδασκαλία της τοπικής ιστορίας, διαθέτει διαθεματική προσέγγιση και κατάλληλη γλώσσα γραφής για την ηλικιακή ομάδα των μαθητών στους οποίους απευθύνεται. Επίσης, το διδακτικό περιεχόμενο του Ε.Υ. χαρακτηρίζεται από πληρότητα καθώς ανταποκρίνεται πλήρως στα προσδοκώμενα μαθησιακά αποτελέσματα που υπάρχουν στην αρχή κάθε διδακτικής ενότητας, ενώ παράλληλα εμπεριέχει επαρκείς ιστορικές πηγές που καλύπτουν ολόπλευρα το θέμα που πραγματεύεται. Τέλος, το Ε.Υ. που δημιουργήθηκε αποτιμήθηκε από τους εκπαιδευτικούς πως είναι ικανό και άρτιο ώστε να χρησιμοποιηθεί συμπληρωματικά στην εκπαιδευτική πράξη.

«Τσιριπίδης Ιωάννης», «Σχεδιασμός, υλοποίηση και αποτίμηση διαδραστικού εκπαιδευτικού υλικού σύμφωνα με τις αρχές και τη μεθοδολογία της ΕξΑΕ για τη διδασκαλία της τοπικής ιστορίας στο Δημοτικό σχολείο με θέμα: Το ολοκαύτωμα της Μονής Αρκαδίου»

7.4 Προτάσεις για μελλοντικές έρευνες

Μία πρόταση για μελλοντική έρευνα αποτελεί σίγουρα η εφαρμογή του Ε.Υ. σε μαθητές Δημοτικού σχολείου στα πλαίσια μιας οργανωμένης διδακτικής παρέμβασης. Επίσης, η δημιουργία ενός χωροευαίσθητου παιχνιδιού επαυξημένης πραγματικότητας, το οποίο μπορεί να ενσωματωθεί στο παρόν Ε.Υ. και να λειτουργήσει ως μια μορφή ξενάγησης για τους μαθητές στους χώρους της Μονής Αρκαδίου αποτελεί μια ενδιαφέρουσα πρόταση. Μια άλλη πρόταση είναι το παρόν Ε.Υ. να μεταφραστεί στα αγγλικά και να αξιοποιηθεί από μαθητές Erasmus στο πλαίσιο της τουριστικής και εκπαιδευτικής ανάδειξης των ιστορικών μνημείων του νομού Ρεθύμνης. Τέλος, η έρευνα θα ήταν ωφέλιμο να διεξαχθεί και σε ειδικούς της τοπικής ιστορίας του Ρεθύμνου, ώστε να συμβάλλουν με τις πολύτιμες παρατηρήσεις τους.

8. Βιβλιογραφικές αναφορές

Α. Ξενόγλωσση βιβλιογραφία

Ally, M (2004). Foundations of educational theory in online learning. In T. Anderson and F. Elloumi (Eds). Theory and practice of online learning. Athabasca Canada CreativeCommons: Athabasca University

Ανακτήθηκε στις 19/9/2021 από https://ustpaul.ca/uploadfiles/DistanceEducation/FOUNDATIONS_OF_EDUCATION_AL.pdf

Ally, M., & Samaka, M. (2013). Open education resources and mobile technology to narrow the learning divide. *International Review of Research in Open and Distributed Learning*, 14(2), 14-27. Ανακτήθηκε στις 19/9/21 από:

<https://www.erudit.org/en/journals/irrodl/1900-v1-n1-irrodl05101/1066960ar/abstract/>

Anastasiades, P. (2003). Distance Learning in Elementary Schools in Cyprus: The evaluation Methodology and Results ». *Computers & Education*, volume. 40, no. 1, pp. 17-40(24). Elsevier Science. (January 2003). Ανακτήθηκε στις 10/5/21 από:

<https://www.sciencedirect.com/science/article/abs/pii/S0360131502000775>

«Τσιριπίδης Ιωάννης», «Σχεδιασμός, υλοποίηση και αποτίμηση διαδραστικού εκπαιδευτικού υλικού σύμφωνα με τις αρχές και τη μεθοδολογία της ΕξΑΕ για τη διδασκαλία της τοπικής ιστορίας στο Δημοτικό σχολείο με θέμα: Το ολοκαύτωμα της Μονής Αρκαδίου»

Anastasiades, P. & Spantidakis, J. (2006). *Advanced Learning Technologies and the New Hybrid Learning Environment towards the Knowledge Society: Steps and Implementation Policy. Proceedings of the ED-MEDIA World Conference on Educational Multimedia, Hypermedia and Telecommunications (ED MEDIA 2006)*, Association for the Advancement of Computing in Education (AACE). Orlando, Florida, June 26-30-2006. Ανακτήθηκε στις 10/5/21 από: <https://www.learntechlib.org/p/23468/>

Anderson, T., & Dron, J. (2011). Three generations of distance education pedagogy. *The International Review of Research in Open and Distributed Learning*, 12(3), 80-97. Ανακτήθηκε στις 15/11/21 από: <http://www.irrodl.org/index.php/irrodl/article/view/890/1826>

Bergmann, Jonathan, & Sams, A. (2012). *Flip Your Classroom: Reach in Every Student In Every Class Every Day. International Society For Technology In Education.*

Berson, M. J., & Balyta, P. (2004). Technological thinking and practice in the social studies: Transcending the tumultuous adolescence of reform. *Journal of Computing in Teacher Education*, 20(4), 141-150. Ανακτήθηκε στις 2/10/21 από: <https://www.tandfonline.com/doi/abs/10.1080/10402454.2004.10784498>

Bloom, S. (1956). *Taxonomy of Educational Objectives, Handbook I: The Cognitive Domain.* New York: David McKay Co Inc.

Bonwell, C. C., & Eison, J. A. (1991). *Active Learning: Creating Excitement in the Classroom. 1991 ASHE-ERIC Higher Education Reports.* ERIC Clearinghouse on Higher Education, The George Washington University, One Dupont Circle, Suite 630, Washington, DC 20036-1183.

Creswell, J. W. & Guetterman, T. C. (2019). *Educational Research Planning, Conducting, and Evaluating Quantitative and Qualitative Research.* (6th ed.). Upper SaddleRiver, NJ: Prentice Hall.

Deadman, M. (2017). Google Classroom as a new technology in the classroom. *Nijjima Gakuen Journal.* Volume 37, pp. 161-179.

Garnham, C., & Kaleta, R. (2002). Introduction to Hybrid Courses. *Teaching with technology Today* (6, Vol.8)

Garrison, D. & Shale, D. (1987). *Mapping the boundaries of distance education:*

«Τσιριπίδης Ιωάννης», «Σχεδιασμός, υλοποίηση και αποτίμηση διαδραστικού εκπαιδευτικού υλικού σύμφωνα με τις αρχές και τη μεθοδολογία της ΕξΑΕ για τη διδασκαλία της τοπικής ιστορίας στο Δημοτικό σχολείο με θέμα: Το ολοκαύτωμα της Μονής Αρκαδίου»

Problems in defining the field. The American Journal of Distance Education, 1, 4-13.

Glaser, R., Ferguson, E., Βοσνιάδου Σ. (2006). Η Γνωσιακή Επιστήμη και ο Σχεδιασμός ενός Τεχνολογικώς Υποστηριζόμενου Περιβάλλοντος Μάθησης. Στο Σ. Βοσνιάδου (Εκδ.), *Σχεδιάζοντας Περιβάλλοντα μάθησης υποστηριζόμενα από τις σύγχρονες τεχνολογίες*. (σσ. 2-29) Αθήνα, Gutenberg

Heggart, K. R., & Yoo, J. (2018). Getting the Most from Google Classroom: A Pedagogical Framework for Tertiary Educators. *Australian Journal of Teacher Education*, 43(3)

Hofer, M. J., & Owings Swan, K. (2006). Standards, firewalls, and general classroom mayhem: Implementing student-centered technology projects in the elementary classroom. *Social Studies*

Holmberg, B. (1973). *Distance education: a survey and bibliography*. London: Kogan Page.

Holmberg, B. (1983). Guided didactic conversation in distance education. In D. Sewart, D. Keegan, and B. Holmberg (Eds.), *Distance education: International perspectives*, 114-122. London: Croom Helm. Ανακτήθηκε από <http://www.c3l.uni-oldenburg.de/cde/support/readings/holm83.pdf>

Holmberg (1995). *Theory and practice of distance education*. New York, NY: Routhledge.

Holmberg, B. (2002). *Εκπαίδευση εξ αποστάσεως: Θεωρία και Πράξη*. Αθήνα: Έλλην.

Holmberg, B. (2003). [A theory of distance education based on empathy. *Handbook of distance education*, 79-86.](#)

Katane, I., Kristovska, I., & Katans, E. (2015). Evaluation of distance education environmental advantages. *Engineering for rural development*, 20, 720-728.

Keegan, D. (2000). *Οι βασικές αρχές της ανοικτής και εξ αποστάσεως εκπαίδευσης*. Αθήνα: Μεταίχμιο.

Kobrin, D. (1996). *Beyond the Textbook: Teaching History Using Documents and Primary Sources*, Portsmouth, NH: Heinemann.

Krippendorff, K. (1980). *Content analysis an introduction to its Methodology*. London: Sage.

Maki, J. (1999). ISDN - Τηλεδιάσκεψη στην εκπαίδευση. Στα πρακτικά του συνεδρίου: *Νέες παράμετροι στην εκπαίδευση: Εκπαίδευση από απόσταση και διά βίου*

«Τσιριπίδης Ιωάννης», «Σχεδιασμός, υλοποίηση και αποτίμηση διαδραστικού εκπαιδευτικού υλικού σύμφωνα με τις αρχές και τη μεθοδολογία της ΕξΑΕ για τη διδασκαλία της τοπικής ιστορίας στο Δημοτικό σχολείο με θέμα: Το ολοκάτωμα της Μονής Αρκαδίου»

εκπαίδευση. Πανεπιστήμιο Αιγαίου - Σχολή Ελληνικών και Μεσογειακών Σπουδών - Τμήμα Δημοτικής Εκπαίδευσης.

Mayer, R. (2001). *Multimedia learning*. Cambridge, England: Cambridge University Press

Mena, M. (1992). *New pedagogical approaches to improve production of materials in distance education*. In *International Journal of E-Learning & Distance Education*, 7(3): 131-140. Ανακτήθηκε στις 11/8/2021 από

<http://www.ijede.ca/index.php/jde/article/view/510/673>

Moore, M. G. (1977). A model of independent study. *Epistologodidactica (United Kingdom) 1*, 6-40

Moore, M. G. (1993). Theory of transactional distance. In D. Keegan (ed.), *Theoretical principles of distance education*. New York: Routledge, 22-38.

Levstik, L. S., & Barton, K. C. (2015). Why don't more history teachers engage students in interpretation?. In *Social Studies Today* (pp. 45-52). Routledge.

Ανακτήθηκε στις 2/7/2021 από <http://www.c3l.uni-oldenburg.de/cde/found/moore93.pdf>

Lionarakis, A., Papadimitriou, S., Hartofylaka, A., Aggeli, A., & Tzilou, G. (2018). Η συμβολή των ψηφιακών εργαλείων στην υποστήριξη της μαθησιακής πορείας των φοιτητών/φοιτητριών της εξΑΕ: Μέρος Α: Χρήση ψηφιακών εργαλείων για τη δημιουργία ψηφιακού εκπαιδευτικού υλικού. *Ανοικτή Εκπαίδευση: το περιοδικό για την Ανοικτή και εξ Αποστάσεως Εκπαίδευση και την Εκπαιδευτική Τεχνολογία*, 14(1), 104-117. Ανακτήθηκε από <https://ejournals.epublishing.ekt.gr/index.php/openjournal/article/view/18533> στις 20/10/2021.

Little, D. (1991). Learner autonomy. *Dublin*, 86, 11.

Long, T., Logan, J., Waugh, M., & Cummins, J. (2013). The Flipped Classroom Instructional Model With a Technology-Enabled Active Learning (TEAL) Classroom: How Does It Work? . In *Society for Information Technology & Teacher Education International Conference* (Vol. 2013, No. 1, pp. 2220-2221).

Papert, S. (1991). *Νοητικές θύελλες*. Αθήνα: Οδυσσέας Ε.Π.Ε.

Peck, C., & Seixas, P. (2008). Benchmarks of historical thinking: First steps. *Canadian Journal of Education*, 31(4), 1015.

Peters, O. (1971). 'Theoretical aspects of correspondence instruction', in O. Mackenzie & E. I. Christensen (eds), *The changing world of correspondence study*.

«Τσιριπίδης Ιωάννης», «Σχεδιασμός, υλοποίηση και αποτίμηση διαδραστικού εκπαιδευτικού υλικού σύμφωνα με τις αρχές και τη μεθοδολογία της ΕξΑΕ για τη διδασκαλία της τοπικής ιστορίας στο Δημοτικό σχολείο με θέμα: Το ολοκαύτωμα της Μονής Αρκαδίου»

University Park, PA: Pennsylvania State University.

Piaget, J. (1977). The role of action in the development of thinking. In *Knowledge and development* (pp. 17-42). Springer, Boston, MA.

Seixas, P., Morton, T., Colyer, J., & Fornazzari, S. (2013). *The big six: Historical thinking concepts*. Nelson Education.

Roblyer, M. D. (1997). Videoconferencing. *Learning & Leading with Technology*, 24(5), 58- 61.

Rowntree, D. (1994). *Preparing Materials for Open, Distance and Flexible Learning* London: Kogan Page.

Tapscott, D. (2009). *Grown up digital* (Vol. 361). New York: McGraw Hill

Tucker, B. (2012). *The flipped classroom*. *Education Next*, 12(1), 82–83

Vygotsky, L. (1978). *Mind in society*. Cambridge, MA: Harvard University Press.

Vakaloudi, A. D., & Dagdilelis, V. (2013). Differentiation in the teaching of Social Sciences with the development of Information and Communication Technologies. In *Proceedings of the 3d International Conference on Cognitronics, The Science about the Human Being in the Digital World, a subconference of the 16th International Multiconference, Information Society 2013* (pp. 476-479).

Wedemeyer, C.A. (1973). *Characteristics of Open Learning Systems*. New Orleans, Louisiana. Ανακτήθηκε στις 29/5/2021 από <https://files.eric.ed.gov/fulltext/ED099593.pdf>

West, R. (1996). "Concepts of text in distance education", paper given at the 2nd symposium on Distance Education for Language Teachers, University of Manchester 22-24 May 1996, subsequently published in the Proceedings, pp. 62-72, edited by Motteram, G, Walsh G., and West R, School of Education, University of Manchester, Manchester

B. Ελληνόγλωσση βιβλιογραφία

Αλιβίζος, Σ. Α. (2015). Διδασκαλία ως φαινόμενο χωροχρονικής αποπλαισίωσης και ο ρόλος των νέων και ψηφιακών Μέσων για το σχεδιασμό της. *Ανοικτή Εκπαίδευση: το περιοδικό για την Ανοικτή και εξ Αποστάσεως Εκπαίδευση και την Εκπαιδευτική Τεχνολογία*, 11(1), 8-19. Ανακτήθηκε στις 17/5/21 από: <https://doi.org/10.12681/jode.9817>

Αναστασιάδης, Π. (2005). Νέες Τεχνολογίες και εξ Αποστάσεως Εκπαίδευση στην υπηρεσία της Δια Βίου Μάθησης: Προς μια νέα «Κοινωνική Συμφωνία» για την άρση

«Τσιριπίδης Ιωάννης», «Σχεδιασμός, υλοποίηση και αποτίμηση διαδραστικού εκπαιδευτικού υλικού σύμφωνα με τις αρχές και τη μεθοδολογία της ΕξΑΕ για τη διδασκαλία της τοπικής ιστορίας στο Δημοτικό σχολείο με θέμα: Το ολοκαύτωμα της Μονής Αρκαδίου»

των συνεπειών του Ψηφιακού Δυϊσμού». Παιδαγωγικές και Τεχνολογικές Εφαρμογές, 11-13. Ελληνικό Ανοικτό Πανεπιστήμιο, Ελληνικό Δίκτυο Ανοικτής & Εξ Αποστάσεως Εκπαίδευση. Πάτρα 11-13 Νοεμβρίου 2005.

Αναστασιάδης, Π. (2006). Ο Ρόλος των Νέων Τεχνολογιών και η Ανάδειξη των Ψηφιακών Κοινωνικών Δεξιοτήτων (e-social skills) στην Κοινωνία της Γνώσης. *Εκπαίδευση Ενηλίκων* 8, 25-32.

Αναστασιάδης Π. (2008). *Η Διαδραστική Τηλεδιάσκεψη στο Σύγχρονο Σχολείο: Πλαίσιο Διδακτικού Σχεδιασμού*, 6ο Συνέδριο ΕΤΠΕ, 2008, από <http://www.etpe.gr/custom/pdf/etpe1263.pdf>

Αναστασιάδης, Π., & Σπαντιδάκης, Ι. (2013). Διαδικτυακά Περιβάλλοντα για τους μαθητές της Ελληνόγλωσσης Εκπαίδευσης στη Διασπορά: Βασικές αρχές σχεδιασμού. Στο Α. Λιοναράκης (Επιμ) *Πρακτικά του 5ου Διεθνούς Συνεδρίου Ανοικτής & εξ Αποστάσεως Εκπαίδευσης, Ελληνικό Ανοικτό Πανεπιστήμιο, Ελληνικό Δίκτυο Ανοικτής & εξ Αποστάσεως Εκπαίδευσης*. Αθήνα. 7(3Α).

Αναστασιάδης, Π. (2014). Η έρευνα για την ΕξΑΕ με τη χρήση των ΤΠΕ (e-learning) στο Ελληνικό Τυπικό Εκπαιδευτικό Σύστημα. Ανασκόπηση και προοπτικές για την Πρωτοβάθμια, Δευτεροβάθμια και Τριτοβάθμια Εκπαίδευση. *Ανοικτή Εκπαίδευση: το περιοδικό για την Ανοικτή και εξ Αποστάσεως Εκπαίδευση και την Εκπαιδευτική Τεχνολογία*, 10(1), 5-32. Ανακτήθηκε στις 18/5/21 από: <https://doi.org/10.12681/jode.9809>

Αναστασιάδης, Π. (2017). «ΟΔΥΣΣΕΑΣ 2000-2015»: Σχολική Εξ Αποστάσεως Εκπαίδευση με την χρήση των ΤΠΕ στην πρωτοβάθμια εκπαίδευση. Μια αποτίμηση της ερευνητικής συνεισφοράς. *Ανοικτή Εκπαίδευση: το περιοδικό για την Ανοικτή και εξ Αποστάσεως Εκπαίδευση και την Εκπαιδευτική Τεχνολογία*, 13(1), 88-128. Ανακτήθηκε στις 17/5/2021 από: <https://doi.org/10.12681/jode.14057>

Αναστασίου Α., Ανδρούτσου Δ., Γεωργάλας Π. (2010). *Η αξιοποίηση του Web 2.0 για τη συμπληρωματική εξ αποστάσεως ηλεκτρονική εξάσκηση της αγγλικής γλώσσας στο δημοτικό σχολείο, στο Τζιμογιάννης Α. (επιμ.): Οι Τεχνολογίες Πληροφορίας και Επικοινωνιών στην Εκπαίδευση, 7ο Πανελλήνιο Συνέδριο ΕΤΠΕ, Κόρινθος, Σεπτέμβριος 2010. Ανακτήθηκε 25-9-2021 από URL:*

Βαϊνά, Μ. (1997). *Θεωρητικό πλαίσιο διδακτικής της τοπικής ιστορίας για τον 21ο αιώνα*. Αθήνα: Gutenberg. Ανακτήθηκε στις 29/8/2021 από

«Τσιριπίδης Ιωάννης», «Σχεδιασμός, υλοποίηση και αποτίμηση διαδραστικού εκπαιδευτικού υλικού σύμφωνα με τις αρχές και τη μεθοδολογία της ΕξΑΕ για τη διδασκαλία της τοπικής ιστορίας στο Δημοτικό σχολείο με θέμα: Το ολοκαύτωμα της Μονής Αρκαδίου»

<http://users.sch.gr/gkelesidis/images/PDF/Yliko/BAINA%20ΤΟΠΙΚΗ%20ΙΣΤΟΡΙΑ.pdf>

Βακαλούδη, Α.Α. (2000). Διαθεματικές προσεγγίσεις της Ιστορίας με τη Νέα Τεχνολογία με μια διδακτική πρόταση, *Νέα Παιδεία*, τευχ. 95, Αθήνα, 36-52.

Βακαλούδη, Α.Α. (2003). *Διδάσκοντας και Μαθαίνοντας με τις Νέες Τεχνολογίες. Θεωρία και Πράξη*, Αθήνα: Πατάκη.

Βάμβουκας, Μ. (1998). *Εισαγωγή στην Ψυχοπαιδαγωγική Έρευνα και Μεθοδολογία*. Αθήνα: Γρηγόρης.

Βασάλα, Π. (2005). Εξ Αποστάσεως Σχολική Εκπαίδευση. Στο: Α. Λιοναράκης (Επιμ.). *Ανοικτή και εξ Αποστάσεως Εκπαίδευση. Παιδαγωγικές και Τεχνολογικές Εφαρμογές*.

Βασάλα, Π., Χατζηπλής, Π., & Λιοναράκης, Α. (2007). Απόψεις προπτυχιακών και μεταπτυχιακών φοιτητών του ΕΑΠ για τις γραπτές εργασίες: συγκριτική μελέτη ΕΚΠ65 και ΕΛΠ10, στο: 4ο Πανελλήνιο συνέδριο στην Ανοικτή και εξ αποστάσεως Εκπαίδευση, Αθήνα, εκδ. Προπομπός. *SECTION A: theoretical papers, original research and scientific articles*.

Βενέρης, Τ. (1938). *Το Αρκάδι δια των αιώνων*. Αθήνα: Πυρσός.

Βέργου, Μ., Κουτσούμπα, Μ., & Μουζάκης, Χ. (2016). Η συμπληρωματική εξ αποστάσεως εκπαίδευση στη νηπιακή ηλικία μέσα από το παράδειγμα μιας έρευνας δράσης στη μουσειακή αγωγή. *Ανοικτή Εκπαίδευση: το περιοδικό για την Ανοικτή και εξ Αποστάσεως Εκπαίδευση και την Εκπαιδευτική Τεχνολογία*, 12(2), 24-39. Ανακτήθηκε στις 13/11/21 από: <https://doi.org/10.12681/jode.10860>

Βρύζας, Κ. & Τσιτουρίδου, Μ. (2005). *Πληροφορική Κουλτούρα και Εκπαίδευση. Πρακτικά 3ου Συνεδρίου Διδακτικής της Πληροφορικής*. Κόρινθος

Γαβριηλίδου, Α. (2017). *Σύγκριση εργαλείων δημιουργίας εκπαιδευτικού περιεχομένου*. (Μεταπτυχιακή εργασία). Ελληνικό Ανοικτό Πανεπιστήμιο, Πάτρα. Ανακτήθηκε στις 3 Μαρτίου, 2021 από <https://apothesis.eap.gr/handle/repo/35044>

Γκελαμέρης, Β.Α. (2015). Πώς οι νέες Διαδικτυακές Τεχνολογίες διαμορφώνουν την Ανοικτή και εξ αποστάσεως Εκπαίδευση στο άμεσο μέλλον. *Open Education - The Journal for Open and Distance Education and Educational Technology*, Vol 11 (No1), 51-71. Ανακτήθηκε στις 10/12/21 από

<http://ejournals.epublishing.ekt.gr/index.php/openjournal/article/view/9820/9942> στις

«Τσιριπίδης Ιωάννης», «Σχεδιασμός, υλοποίηση και αποτίμηση διαδραστικού εκπαιδευτικού υλικού σύμφωνα με τις αρχές και τη μεθοδολογία της ΕξΑΕ για τη διδασκαλία της τοπικής ιστορίας στο Δημοτικό σχολείο με θέμα: Το ολοκαύτωμα της Μονής Αρκαδίου»

20/10/2021.

Γκιόσος, Ι. & Κουτσούμπα, Μ. (2005). Θεωρητικές προσεγγίσεις στο σχεδιασμό και την ανάπτυξη εκπαιδευτικού υλικού στην ΑεξΑΕ. Στο Α. Λιοναράκης (επιμ.), *Παιδαγωγικές και Τεχνολογικές Εφαρμογές* (τομ. Δ', σελ 39–52). Πάτρα: Ε.Α.Π.

Δετοράκης, Θ. (1990). *Ιστορία της Κρήτης*. Ηράκλειο: Μύστις

Δουκάκης, Σ., & Μιχαλοπούλου, Γ. (2016). Η ένταξη προγραμμάτων e-tutoring στην ελληνική σχολική εκπαίδευση. Το Pierce e-tutoring online program. Αποτίμηση της λειτουργίας του. *Ανοικτή Εκπαίδευση: το περιοδικό για την Ανοικτή και εξ Αποστάσεως Εκπαίδευση και την Εκπαιδευτική Τεχνολογία*, 12(2), 143-165. Ανακτήθηκε στις 3/12/21 από: <https://doi.org/10.12681/jode.10867>

Θεοφιλίδης, Χ. (2010). *Διαθεματική προσέγγιση της διδασκαλίας*. Αθήνα: Γρηγόρης.

Κανδρούδη, Μ., & Μπράτιτσης, Θ. (2013). Η Αντεστραμμένη Διδασκαλία ως συνεργατική προσέγγιση μάθησης: Βιβλιογραφική επισκόπηση. *Πρακτικά Εργασιών 3ου Πανελληνίου Συνεδρίου "Ένταξη των ΤΠΕ στην Εκπαιδευτική Διαδικασία" της Ελληνικής Επιστημονικής Ένωσης ΤΠΕ στην Εκπαίδευση (ΕΤΠΕ)*. Πειραιάς.

Καραγιάννη, Δ. & Αναστασιάδης, Α. (2009). Συμπληρωματική εξ αποστάσεως εκπαίδευση στο Δημοτικό Σχολείο: Σχεδιασμός και Ανάπτυξη Πιλοτικού Έντυπου Εκπαιδευτικού Υλικού με την μέθοδο της ΕξΑΕ με θέμα: «Βιώσιμη Ανάπτυξη και Ανανεώσιμες Πηγές Ενέργειας». Διεθνές Συνέδριο για την Ανοικτή & εξ Αποστάσεως Εκπαίδευση, 5, σσ. 97-110. Ανακτήθηκε στις 6/5/21 από: <http://dx.doi.org/10.12681/icodl.502>

Κελενίδου, Π. (2017). Η Εξ αποστάσεως εκπαίδευση. Συστηματική ανασκόπηση της ελληνικής και διεθνούς βιβλιογραφίας. Ανακτήθηκε στις 10/12/21 από: <https://apothesis.eap.gr/handle/repo/34980>

Κόκκος, Α., Λιοναράκης, Α., Ματραλής, Χ., & Παναγιωτακόπουλος, Χ. (1998). Ανοικτή και εξ αποστάσεως εκπαίδευση. τ. Γ, *ΕΑΠ, Πάτρα*.

Κοντογεωργάκου Β. (2010). Το σύστημα εξ αποστάσεως Πρωτοβάθμιας εκπαίδευσης στην Αυστραλία. Διερεύνηση των δυνατοτήτων εφαρμογής του στην Ελλάδα. Ανακτήθηκε στις 25/11/21 από: <https://apothesis.eap.gr/handle/repo/19535>

Κοντογεωργάκου, Β. (2021). Μαθήματα αρχαίας Ιστορίας με τη Μεθοδολογία της εξ Αποστάσεως Εκπαίδευσης. *Ανοικτή Εκπαίδευση: το περιοδικό για την Ανοικτή και*

«Τσιριπίδης Ιωάννης», «Σχεδιασμός, υλοποίηση και αποτίμηση διαδραστικού εκπαιδευτικού υλικού σύμφωνα με τις αρχές και τη μεθοδολογία της ΕξΑΕ για τη διδασκαλία της τοπικής ιστορίας στο Δημοτικό σχολείο με θέμα: Το ολοκαύτωμα της Μονής Αρκαδίου»

εξ *Αποστάσεως Εκπαίδευση και την Εκπαιδευτική Τεχνολογία*, 17(1), 138-149.

Ανακτήθηκε στις 12/11/21 από

<https://ejournals.epublishing.ekt.gr/index.php/openjournal/article/view/25733>

Κυρκίνη, Α. (2003). *Η διαθεματική προσέγγιση της γνώσης στη διδακτική πράξη: Η περίπτωση της ιστορίας*. Αθήνα: Μεταίχμιο.

Κωτσίδης, Κ. Μ. (2019). *Η σημασία των «Κοινωνικών Μέσων Δικτύωσης» και ο Ρόλος τους στη Διαδικασία της Επιμόρφωσης των Εκπαιδευτικών*. (Διδακτορική εργασία). Πανεπιστήμιο Κρήτης, Ρέθυμνο. Ανακτήθηκε στις 22/11/21 από: <https://ejournals.lib.uoc.gr/index.php/edusci/article/view/764>

Λεοντσίνης, Γ. (1996). *Διδακτική της Ιστορίας. Γενική, τοπική ιστορία και περιβαλλοντική εκπαίδευση*, Αθήνα: Ινστιτούτο του Βιβλίου-Α. Καρδαμίτσα.

Λεοντσίνης, Γ. (2000). Πλαίσιο θεωρητικών και μεθοδολογικών αρχών ενός προγράμματος σπουδών τοπικής ιστορίας στη δευτεροβάθμια εκπαίδευση. Στο *Σεμινάριο 26, Πανελλήνια Ένωση Φιλολόγων*, σσ. 127- 166. Αθήνα: ΠΕΦ

Λεοντσίνης, Γ. & Ρεπούση, Μ. (2001). *Η Τοπική Ιστορία ως Πεδίο Σπουδής στο Πλαίσιο της Σχολικής Παιδείας*. Αθήνα: Υπουργείο Εθνικής Παιδείας και Θρησκευμάτων – Παιδαγωγικό Ινστιτούτο, Οργανισμός Εκδόσεως Διδακτικών Βιβλίων.

Λιοναράκης Α., Λυκουργιώτης, Α. (1998). Ανοικτή και Παραδοσιακή Εκπαίδευση. Στο Βεργίδης, Δ., Λιοναράκης, Α., Λυκουργιώτης, Α., Μακράκης, Β. & Ματραλής, Χ. (Επιμ.). *Ανοικτή και εξ Αποστάσεως Εκπαίδευση*, Τόμος Α, σσ. 30. Πάτρα: Ελληνικό Ανοικτό Πανεπιστήμιο.

Λιοναράκης, Α. (2001). Ανοικτή και εξ αποστάσεως εκπαίδευση και διαδικασίες μάθησης. *Απόψεις και Προβληματισμοί για την Ανοικτή και εξ Αποστάσεως Εκπαίδευση*, 1-15. Ανακτήθηκε στις 30/3/21 από: <http://newtutor.pbworks.com/f/qualityDesignOfTeachingMaterial.pdf>

Λιοναράκης, Α. (2003). Πρακτικά εισηγήσεων -2ο Πανελλήνιο Συνέδριο για την Ανοικτή και εξ Αποστάσεως Εκπαίδευση

Λιοναράκης, Α. (2006). Η θεωρία της εξ αποστάσεως εκπαίδευσης και η πολυπλοκότητα της πολυμορφικής της διάστασης. Στο Α. Λιοναράκης (Επιμ.), *Ανοικτή και εξ Αποστάσεως Εκπαίδευση. Στοιχεία Θεωρίας και Πράξης*, σσ. 7-41. Αθήνα: Προπομπός.

«Τσιριπίδης Ιωάννης», «Σχεδιασμός, υλοποίηση και αποτίμηση διαδραστικού εκπαιδευτικού υλικού σύμφωνα με τις αρχές και τη μεθοδολογία της ΕξΑΕ για τη διδασκαλία της τοπικής ιστορίας στο Δημοτικό σχολείο με θέμα: Το ολοκαύτωμα της Μονής Αρκαδίου»

Μακράκης, Β. (2000). *Υπερμέσα στην εκπαίδευση. Μια κοινωνικο-εποικοδομιστική προσέγγιση.* Αθήνα: Μεταίχμιο.

Μανουσάκης, Γ. (2004). *Οι κρητικές επαναστάσεις 1821-1905.* Χανιά: Εθνικό ίδρυμα ερευνών και μελετών «Ελευθέριος Κ. Βενιζέλος».

Μανούσου, Ε. (2008). *Προδιαγραφές παιδαγωγικού πλαισίου για την εφαρμογή πολυμορφικής, συμπληρωματικής εξ αποστάσεως περιβαλλοντικής εκπαίδευσης, σε μαθητές πρωτοβάθμιας, ολιγοθέσιων και απομακρυσμένων σχολείων της Ελλάδας.* (Διδακτορική Διατριβή). Ελληνικό Ανοικτό Πανεπιστήμιο. Πάτρα. Ανακτήθηκε στις 3/9/21 από <http://hdl.handle.net/10442/hedi/15961>

Μανούσου, Ε. (2009). *Σχεδιασμός και Δημιουργία Παιδαγωγικού Υλικού για εξ αποστάσεως εκπαίδευση και Διαδραστικές Τηλεδιασκέψεις.* Στο Π. Πολίτης (επιμ.), Πρακτικά του 1ου Εκπαιδευτικού Συνεδρίου για την «Ένταξη και χρήση των ΤΠΕ στην εκπαιδευτική διαδικασία» ΕΤΠΕ - ΠΤΔΕ Πανεπιστήμιου Θεσσαλίας. Βόλος, 24-26 Απριλίου 2009. Ανακτήθηκε στις 11/8/2021 από <https://docplayer.gr/12129008-Shediasmos-kai-dimioyrgia-paidagogikoy-ylikoy-gia-exapostaseos-ekpaideysi-kai-diadrastikes-tilediaskepseis.html>

Ματραλής, Χ. (1998,1999). Το έντυπο υλικό στην εκπαίδευση από απόσταση. Στο Α. Κόκκος, Α. Λιοναράκης, Χ. Ματραλής, Χ. Παναγιωτακόπουλος, *Ανοικτή και εξ αποστάσεως εκπαίδευση. Το εκπαιδευτικό υλικό και οι νέες τεχνολογίες*, τ. Γ. Πάτρα: ΕΑΠ

Μαυροσκούφης, Δ. (2005). *Αναζητώντας τα ίχνη της ιστορίας: Ιστοριογραφία, διδακτική μεθοδολογία και ιστορικές πηγές.* Θεσσαλονίκη: Εκδόσεις Αδελφών Κυριακίδη.

Μίμινου, Α. & Σπανακά, Α. (2013). *Σχολική εξ αποστάσεως εκπαίδευση: Καταγραφή και συζήτηση μίας βιβλιογραφικής επισκόπησης.* Διεθνές Συνέδριο για την Ανοικτή & εξ Αποστάσεως Εκπαίδευση. Ανακτήθηκε στις 15/11/21 από: <http://dx.doi.org/10.12681/icodl.580>

Μουζακιώτου, Σ., Κανονάκη, Μ. (2015). Το οπτικοακουστικό υλικό και η δυναμική του στο Εκπαιδευτικό Υλικό της Εξ Αποστάσεως Διδασκαλίας. Στο: Α. Λιοναράκης (Επιμ.), *8ο Διεθνές Συνέδριο για την Ανοικτή και Εξ Αποστάσεως Εκπαίδευση «Καινοτομία και Έρευνα».* (σ. 46-57). Πάτρα: Ελληνικό Ανοικτό Πανεπιστήμιο. Ανακτήθηκε στις 3/12/21 από: <http://dx.doi.org/10.12681/icodl.52>

«Τσιριπίδης Ιωάννης», «Σχεδιασμός, υλοποίηση και αποτίμηση διαδραστικού εκπαιδευτικού υλικού σύμφωνα με τις αρχές και τη μεθοδολογία της ΕξΑΕ για τη διδασκαλία της τοπικής ιστορίας στο Δημοτικό σχολείο με θέμα: Το ολοκαύτωμα της Μονής Αρκαδίου»

Μουζιάκης, Χ. (2006). *Η εξ αποστάσεως εκπαίδευση στην εκπαίδευση ενηλίκων.* Αθήνα: Υπουργείο Εθνικής Παιδείας & Θρησκευμάτων Γενική Γραμματεία Εκπαίδευσης Ενηλίκων Ινστιτούτο Διαρκούς Εκπαίδευσης Ενηλίκων.

Μουζιάκης, Χ., Δανοχρήστου, Π., & Κουτρομάνος, Γ. (2021). *Η Ανεστραμμένη Τάξη στη Σχολική Εξ Αποστάσεως Εκπαίδευση: Μια Ανασκόπηση της Διεθνούς Εμπειρίας. Ανοικτή Εκπαίδευση: το περιοδικό για την Ανοικτή και εξ Αποστάσεως Εκπαίδευση και την Εκπαιδευτική Τεχνολογία, 17(1), 38-57.* Ανακτήθηκε στις 29/5/2021 από: [doi:https://doi.org/10.12681/jode.25451](https://doi.org/10.12681/jode.25451)

Παιδαγωγικό Ινστιτούτο (2003). Διαθεματικό Ενιαίο Πλαίσιο Προγραμμάτων Σπουδών (ΔΕΠΠΣ) και Αναλυτικά Προγράμματα Σπουδών (ΑΠΣ) Δημοτικού – Γυμνασίου (ΦΕΚ304Β/13-03-2003). Αθήνα.

Παναγιωτακόπουλος, Χ., Πιερρακέας, Χ., & Πιντέλας, Π. (2003). *Το εκπαιδευτικό λογισμικό και η αξιολόγησή του.* Αθήνα: Εκδόσεις Μεταίχιμο.

Παπαδημητρίου, Σ. (2011). Ο ρόλος της Εκπαιδευτικής Ραδιοτηλεόρασης στην υποστήριξη της σχολικής εκπαίδευσης την εποχή του Διαδικτύου. Στο Α. Lionarakis (ed.) *Open Education – The Journal for Open and Distance Education and Educational Technology* Volume 7, Number 2, 2011 Section one. Open Education ISSN: 1791-9312. Ανακτήθηκε στις 3/12/21 από: <https://doi.org/10.12681/jode.9780>

Παρασκευόπουλος, Ι. (1993). *Μεθοδολογία επιστημονικής έρευνας, Τόμος Α'.* Αθήνα

Παπαφίλιππου, Ν., Τσιάτσος, Θ., Μανούσου, Ε., & Λιοναράκης, Α. (2016).

Διερεύνηση συμπληρωματικής εξ αποστάσεως εκπαίδευσης στο πλαίσιο ενισχυτικής διδασκαλίας μαθηματικών με την αξιοποίηση εκπαιδευτικού λογισμικού. *Ανοικτή Εκπαίδευση: το περιοδικό για την Ανοικτή και εξ Αποστάσεως Εκπαίδευση και την Εκπαιδευτική Τεχνολογία, 12(2), 73-89.*

Ανακτήθηκε στις 2/11/21 από: <https://doi.org/10.12681/jode.10863>

Προβατάκης, Θ. (2008). *Ιερά Μονή Αρκαδίου, Ιστορία – Αρχαιολογία – Παράδοση.* Αθήνα: Τούμπης.

Ράπτης, Α. & Ράπτη, Α. (2013). *Μάθηση και διδασκαλία στην εποχή της πληροφορίας. Τόμος Α' και Β'.* Αθήνα: Παρασκήνιο.

Ρεπούση, Μ. (2000). *Τοπικές ιστορίες στο σχολείο: από το γενικό παρελθόν στο παρελθόν του τόπου.* Στο Σύγχρονη Εκπαίδευση, 110, 97-108. Αθήνα. Ανακτήθηκε στις 29/8/2021 από

«Τσιριπίδης Ιωάννης», «Σχεδιασμός, υλοποίηση και αποτίμηση διαδραστικού εκπαιδευτικού υλικού σύμφωνα με τις αρχές και τη μεθοδολογία της ΕξΑΕ για τη διδασκαλία της τοπικής ιστορίας στο Δημοτικό σχολείο με θέμα: Το ολοκαύτωμα της Μονής Αρκαδίου»

<https://dolihi.news.files.wordpress.com/2011/03/topikes-stories-sto-sxoleio.pdf>

Ρεπούση, Μ. (2001). *Η ιστορική εκπαίδευση των δασκάλων: ζητούμενα και προτάσεις*, Π.Τ.Δ.Ε. του Δημοκρίτειου Πανεπιστημίου. *Ο Δάσκαλος του 21^{ου} αιώνα στην Ευρωπαϊκή Ένωση*.

Ρεπούση, Μ. (2004). *Μάθημα Ιστορίας. Από την ιστορία στην ιστορική εκπαίδευση*. Αθήνα : Καστανιώτη.

Ρεπούση, Μ. & Τσιβιάς, Α. (2004). Η Ιστορία διαφορετικά ή διαφορετική Ιστορία; ΤΠΕ & Εκπαίδευση εκπαιδευτικών: συμβιωτικές πρακτικές διδασκαλίας και μάθησης στην Ιστορία, *Πρακτικά 2^{ου} Πανελληνίου Συνεδρίου των Εκπαιδευτικών για τις ΤΠΕ*, Σύρος, σ. 188- 200

Σοφός, Α., Κώστας, Α., & Παράσχου, Β. (2015). Εξ Αποστάσεως Εκπαίδευση & Τεχνολογία.

Σπανακά, Α. & Λιοναράκης, Α. (2017). *Οι Επτά Αρχές Δημιουργίας Εκπαιδευτικού Υλικού*. Στο 9ο Διεθνές Συνέδριο για την Ανοικτή & εξ Αποστάσεως Εκπαίδευση, Πρακτικά, τ. 9, σσ. 121-123. Ελληνικό Ανοικτό Πανεπιστήμιο - Ελληνικό Δίκτυο Ανοικτής και εξ Αποστάσεως Εκπαίδευσης. DOI: 10.12681/icodl.1363. Ανακτήθηκε στις 16/9/2021 από

https://www.researchgate.net/publication/322811601_Oi_Epta_Arches_Demiourgias_Ekp_aidetikou_Ylikou

Σπαντιδάκης, Ι. & Αναστασιάδης, Π. (2007). Ζητήματα Σχεδιασμού Εκπαιδευτικού Υλικού σε Υπερμεσικά Περιβάλλοντα Μάθησης με έμφαση στην ανάπτυξη μεταγνωστικών δεξιοτήτων. Στο Α.Λιοναράκης (Επιμ) *Πρακτικά του 4ου Διεθνούς Συνεδρίου Ανοικτής & εξ Αποστάσεως Εκπαίδευσης, Ελληνικό Ανοικτό Πανεπιστήμιο, Ελληνικό Δίκτυο Ανοικτής & εξ Αποστάσεως Εκπαίδευσης*. Αθήνα 23-25 Νοεμβρίου 2007.

Στρατικόπουλος, Κ., & Αναστασιάδης, Π. (2022). Σχεδιασμός, υλοποίηση & αποτίμηση περιβάλλοντος ανακαλυπτικής-βιωματικής μάθησης για ενήλικες, που βασίζεται σε παιχνίδι επαυξημένης πραγματικότητας με την χρήση κινητών συσκευών στο πεδίο της πολιτιστικής κληρονομιάς; Design, implementation & evaluation of AR game-based m-learning environment for adults, in the domain of cultural heritage education. *Διεθνές Συνέδριο για την Ανοικτή & εξ Αποστάσεως Εκπαίδευση, 11(2A)*, 1-15. Ανακτήθηκε στις 20/1/22 από

«Τσιριπίδης Ιωάννης», «Σχεδιασμός, υλοποίηση και αποτίμηση διαδραστικού εκπαιδευτικού υλικού σύμφωνα με τις αρχές και τη μεθοδολογία της ΕΞΑΕ για τη διδασκαλία της τοπικής ιστορίας στο Δημοτικό σχολείο με θέμα: Το ολοκαύτωμα της Μονής Αρκαδίου»

<https://eproceedings.epublishing.ekt.gr/index.php/openedu/article/view/3520>

Τζάνη, Μ. (2005). Σημειώσεις για το Μάθημα «Μεθοδολογία Έρευνας Κοινωνικών Επιστημών». Ανακτήθηκε στις 6/10/2021 από:

<http://benl.primedu.uoa.gr/database1/method.pdf>

Τζάνη, Μ. & Κεχαγιάς, Χ. (2005). Μεθοδολογία Έρευνας Κοινωνικών Επιστημών. Αθήνα: Εθνικό & Καποδιστριακό Πανεπιστήμιο Αθηνών Ανακτήθηκε στις 6/10/2021 από <http://benl.primedu.uoa.gr/database1/method.pdf>

Τσιάτσος, Θ. Κ. (2017). Εκπαιδευτικά περιβάλλοντα διαδικτύου. Ελληνικά Ακαδημαϊκά Ηλεκτρονικά Συγγράμματα και Βοηθήματα – Αποθετήριο «Κάλλιπος».

Τσιβάς, Α. (2009). Διδακτική της ιστορίας: η ανάπτυξη της ιστορικής σκέψης των παιδιών σε συμβατικό και ηλεκτρονικό περιβάλλον (Doctoral dissertation), Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης (ΑΠΘ). Σχολή Παιδαγωγική. Τμήμα Παιδαγωγικό Δημοτικής Εκπαίδευσης. Τομέας Κοινωνικών και Πολιτισμικών Σπουδών. Ανακτήθηκε στις 15/10/21 από:

<https://www.didaktorika.gr/eadd/handle/10442/20560>

Τσιβάς, Α. (2011). Παιδαγωγική αξιοποίηση των ΤΠΕ στην ιστορική εκπαίδευση: Θεωρητικές και ερευνητικές εκδοχές και προσεγγίσεις. *Θέματα Επιστημών και Τεχνολογίας στην Εκπαίδευση*, 4 (1-3). Ανακτήθηκε στις 15/10/21 από:

<http://earthlab.uoi.gr/ojs/thete/index.php/thete/article/view/113>

«Τσιριπίδης Ιωάννης», «Σχεδιασμός, υλοποίηση και αποτίμηση διαδραστικού εκπαιδευτικού υλικού σύμφωνα με τις αρχές και τη μεθοδολογία της ΕξΑΕ για τη διδασκαλία της τοπικής ιστορίας στο Δημοτικό σχολείο με θέμα: Το ολοκαύτωμα της Μονής Αρκαδίου»

9. Παράρτημα

A. Ερωτηματολόγιο 1^{ης} έρευνας

Το ερωτηματολόγιο της πρώτης έρευνας που δόθηκε στους ειδικούς της ΕξΑΕ για να το αποτιμήσουν βρίσκεται στον παρακάτω σύνδεσμο:

https://docs.google.com/document/d/1g5qZ4kBGQWDZzVl2joYNirW_QUvYgPEJ/edit?usp=sharing&oid=111766145235092500090&rtpof=true&sd=true

B. Ερωτηματολόγιο 2^{ης} έρευνας

Το ερωτηματολόγιο της δεύτερης έρευνας που δόθηκε σε εκπαιδευτικούς πρωτοβάθμιας εκπαίδευσης σχεδιάστηκε ηλεκτρονικά μέσω της σελίδας google forms και είναι διαθέσιμο στον παρακάτω σύνδεσμο:

https://docs.google.com/forms/d/e/1FAIpQLSd1jxTSJW_rGOXbI9-iMc_UZyxyhGCKxUfN81_hjhecCZMHWw/viewform?usp=sf_link